

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE

OE Celje
Ljubljanska 13, 3000 CELJE
Tel: 03/42-55-180, Fax: 03/42-55-190
Email: OECelje@zgs.si

DVOLETNI NAČRT
za

IX. SAVINJSKO-KOZJANSKO

LOVSKO UPRAVLJAVSKO OBMOČJE
za
LETI 2023 in 2024

KAZALO VSEBINE

1	UVOD.....	1
2	OPIS LOVSKE UPRAVLJAVSKEGA OBMOČJA.....	3
3	ŽIVLJENJSKO OKOLJE DIVJADI.....	6
	3.1 Ukrepi v življenjskem okolju divjadi	6
	3.2 Vpliv divjadi na njeno življenjsko okolje	15
4	ŽIVALSKÉ VRSTE - DIVJAD	25
	4.1 Srna (<i>Capreolus capreolus</i>)	25
	4.2 Navadni jelen (<i>Cervus elaphus</i>).....	32
	4.3 Damjak (<i>Dama dama</i>).....	35
	4.4 Muflon (<i>Ovis aries musimon</i>)	38
	4.5 Gams (<i>Rupicapra rupicapra</i>).....	41
	4.4 Divji prašič (<i>Sus scrofa</i>)	45
	4.5 Lisica (<i>Vulpes vulpes</i>)	52
	4.6 Šakal (<i>Canis aureus</i>).....	54
	4.7 Jazbec (<i>Meles meles</i>)	57
	4.8 Kuna belica (<i>Martes foina</i>) in kuna zlatica (<i>Martes martes</i>).....	58
	4.9 Navadni polh (<i>Glis glis</i>)	59
	4.10 Pižmovka (<i>Ondatra zibethicus</i>)	60
	4.11 Poljski zajec (<i>Lepus europaeus</i>)	61
	4.12 Fazan (<i>Phasianus colchicus</i>)	63
	4.13 Jerebica (<i>Perdix perdix</i>)	65
	4.14 Raca mlakarica (<i>Anas platyrhynchos</i>)	66
	4.15 Sraka (<i>Pica pica</i>), šoja (<i>Garrulus glandarius</i>) in siva vrana (<i>Corvus cornix</i>)	67
	4.16 Nutrija (<i>Myocastor coypus</i>)	69
	4.17 Rakunasti pes (<i>Nyctereutes procyonoides</i>)	69
	4.18 Načrt dodajanja divjadi.....	70
5	EVIDENCE	71
6	PRILOGE NAČRTA	73

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1.1: Kronologija nastanka dvoletnega načrta LUO za leti 2023 in 2024	1
Preglednica 2.1: Pregled lovišč v LUO	4
Preglednica 3.1.1: Opravljeni ukrepi v življenjskem okolju divjadi v obdobju 2017 – 2022	7
Preglednica 3.1.2: Načrtovani ukrepi v življenjskem okolju divjadi v letih 2023 in 2024	11
Preglednica 3.2.1: Škoda, ki jo je povzročila divjad v obdobju 2017 - 2022	15
Preglednica 3.2.2: Število škodnih primerov v zadnjem šest letnem obdobju	17
Preglednica 3.2.3: Opravljeni ukrepi za preprečevanje škod od divjadi v letih 2017 – 2022	19
Preglednica 3.2.4: Načrtovani ukrepi za preprečevanje škod v letih 2023 in 2024	19
Preglednica 3.2.7: Delež poškodovanih osebkov (objedenost) po posameznih drevesnih vrstah za razrede R1-R4 popisna enota Kozjansko	22
Preglednica 3.2.8: Delež poškodovanih osebkov (objedenost) po posameznih drevesnih vrstah za razrede R1-R4 popisna enota Celjsko Bistriška kotlina	23
Preglednica 4.1.1: Načrt odvzema srnjadi za leta 2023 in 2024	28
Preglednica 4.1.2: Analiza odvzema srnjadi	30
Preglednica 4.2.1: Okvirni načrt odvzema jelenjadi za lovišče Vitanje (število, % od skupnega odvzema)	33
Preglednica 4.2.2: Analiza odvzema jelenjadi	34
Preglednica 4.3.1: Načrt odvzema damjaka za lovišče Škale (število, % od skupnega odvzema)	36
Preglednica 4.3.1: Analiza odvzema damjakov	37
Preglednica 4.4.1: Načrt odvzema muflonov (število, % od skupnega odvzema)	39
Preglednica 4.4.2: Analiza odvzema muflonov	40
Preglednica 4.5.2: Spolni in starostni razredi	42
Preglednica 4.5.3: Analiza odvzema gamsov	43
Preglednica 4.6.1: Številčni odvzem divjega prašiča 2021/2022, v primerjavi z leti 2019/2020 in realizacija načrta 2021/2022	45
Preglednica 4.6.2: Načrt odvzema divjih prašičev za LUO (število, % od skupnega odvzema)	47
Preglednica 4.6.3: Načrt odvzema divjih prašičev po LUB v letih 2023 in 2024	47
Preglednica 4.6.4: Analiza odvzema divjih prašičev	51
Preglednica 4.7.1: Analiza odvzema lisic	53
Preglednica 4.7.1: Analiza odvzema šakalov	56
Preglednica 4.9.1: Analiza odvzema jazbecov	57
Preglednica 4.10.1: Analiza odvzema kun	58
Preglednica 4.12.1: Analiza odvzema pižmovk	60
Preglednica 4.13.1: Analiza odvzema poljskih zajcev	62
Preglednica 4.14.1: Analiza odvzema fazanov	64
Preglednica 4.16.1: Analiza odvzema race mlakarice	66
Preglednica 4.17.1: Analiza odvzema srak, šoj, sivih vran	68
Preglednica 5.1: Načrt dodajanja divjadi	70

KAZALO SLIK

Slika 1.1: Položaj LUO v Sloveniji in položaj lovišč v LUO.....	5
Slika 2.1.1: Ukrepi za varstvo in monitoring (2017 – 2022)	8
Slika 2.1.2: Biomeliorativni ukrepi - 1. del (2017 – 2022)	8
Slika 2.1.3: Biomeliorativni ukrepi - 2. del (2017 – 2022)	9
Slika 2.1.4: Biotehnični ukrepi – krmljenje divjadi (2017 – 2022).....	10
Slika 3.1: Dinamika ovrednotenih škod od divjadi v LUO za zadnje šestletno obdobje.....	18
Slika 3.2: Povračila škode in odvzem divjih prašičev v LUO za zadnje šestletno obdobje	18
Slika 3.3: Popisne enote v Savinjsko-Kozjanskem lovsko upravljavskem območju.....	20
Slika 3.4: Spremembe v deležu poškodovanih osebkov bukve v popisu 2020 glede na popis 2010.....	21
Slika 3.5: Primerjava deleža poškodovanih osebkov gozdnega mladja med popisi 2010, 2014, 2017 in 2020 za razrede R1-R4, popisna enota Kozjansko.....	22
Slika 3.6: Primerjava deleža poškodovanih osebkov gozdnega mladja med popisi 2010, 2014, 2017 in 2020 za razrede R1-R4, popisna enota Celjsko Bistriška kotlina	23
Slika 4.1: Odvzem srnjadi v obdobju 2017 - 2022	26
Slika 4.2: Odvzem divjih prašičev v obdobju 2017 – 2022.....	46

SEZNAM PRILOG

Priloga 1: Seznam krmišč za veliko divjad v LUO	73
Priloga 2: Seznam mrhovišč za male zveri v LUO	77
Priloga 3.: Preglednica načrtovanega in realiziranega odvzema po loviščih za obdobje 2019 – 2022	79
Priloga 4.: Načrt odvzema divjadi po loviščih za obdobje 2023 – 2024.....	95

1 UVOD

Dvoletni načrt za IX. Savinjsko-Kozjansko lovsko upravljavsko območje za leti 2023 in 2024 je drugič sestavljen v skladu z novelo Zakona o divjadi in lovstvu in njegovimi spremembami (Ur. l. RS, št. 16/04, 120/06 – odl. US, 17/08, 46/14 – ZON-C, 31/18, 65/20 in 97/20 – popr.), ter zadnjimi spremembami Pravilnika o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Ur. l. RS, št. 91/10, 200/20). Zakon v zadnjih popravkih med drugim določa izdelavo dvoletnih lovsko upravljavskih načrtov za lovsko upravljavska območja v RS, ki so bila objavljena v Ur.l. RS, št. 110/04. Znotraj LUO so opredeljena lovišča (Ur.l. RS, št. 128/04), za katera so bile leta 2009 prvič podeljene koncesije o upravljanju z lovišči. Koncesijske pogodbe so sklenjene med dotedanji upravljavci lovišč in Republiko Slovenijo za obdobje 20 let. Razdelilnik načrtovanih ukrepov v življenjskem okolju divjadi in odvzema divjadi je s tem načrtom izdelan za lovišča, ki so opredeljena v koncesijskem razmerju med RS in LD. Skladno z Zakonom o divjadi in lovstvu se upravljavci lovišč v LUO združujejo v Območno združenje upravljavcev lovišč.

Pričujoči dvoletni načrt za IX. Savinjsko-Kozjansko lovsko upravljavsko območje za leti 2023 in 2024 v skladu z drugim odstavkom 79. člena Pravilnika o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Uradni list RS, št. 91/10 in 200/20) temelji na ciljih in usmeritvah Območnega načrta za IX. Savinjsko-Kozjansko lovsko upravljavsko območje za preteklo obdobje 2011 – 2020 ter je poleg zgoraj navedenih predpisov napisan tudi v skladu z:

- Zakonom o gozdovih (Ur.l. RS, št. 30/93 in sprem.);
- Pravilnikom o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Ur. l. RS, št. 91/10, 200/20);
- Navodili za usmerjanje razvoja populacij divjadi v Sloveniji (usklajeno LZS, znanstveno raziskovalne organizacije, OZUL-i, IRKGLR in ZGS, 2011);
- Zakonom o nujnih ukrepih zaradi afriške prašičje kuge pri divjih prašičih (Uradni list RS, št. 200/20; v nadaljevanju: ZNUAPK).
- Dopolnili Navodil za usmerjanje razvoja populacij divjadi v Sloveniji, ki so jih pripravile posamezne delovne skupine v okviru Oddelka za gozdne živali in lovstvo;
- Določili in priporočili Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano;
- Uredbo o določitvi divjadi in lovnih dob (Ur. l. RS, št. 101/04, 81/14);
- Odlokom o lovsko upravljavskih območjih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah (Ur.l. RS, št. 110/04);
- Odlokom o loviščih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah (Ur.l. RS, št. 128/04, 38/14).
- Smernicami za divjad, prilagojena uporaba (usklajeno ZGS, LZS, KGZS, MKGP, 2022)
- Gozdnogospodarskim načrtom za celjsko gozdnogospodarsko območje za obdobje 2011 - 2020

Vir podatkov v pričujočem načrtu so podatkovne baze, ki jih vodi Zavod za gozdove Slovenije, in podatkovne baze, ki jih vodi Lovska zveza Slovenije.

Najpomembnejši dogodki, ki so vplivali na nastanek načrta, so prikazani v spodnji preglednici:

Preglednica 1.1: Kronologija nastanka dvoletnega načrta LUO za leti 2023 in 2024

LUO / ekološka enota	Datum	Kraj	Organ	Vsebina
Savinjsko-Kozjansko	13. – 19. 1. 2023	Po LUB	Komisija za pregled ...	Pregled odstrela in izgub divjadi
Savinjsko-Kozjansko	10. 2. 2023	Celje	OZUL	Pridobitev evidenc odvzema divjadi in del v življenjskem okolju za leti 2021 in 2022
Savinjsko-Kozjansko	2. 3. 2023	Sedež OE ZGS	OZUL	Usklajevalni sestanek z OZUL
Savinjsko-Kozjansko	16. 3. 2023	Sedež OE ZGS	Strokovni svet ZGS	Določitev osnutka načrta
Savinjsko-Kozjansko	4. 4. 2023	Sedež OZUL	ZGS	Javna predstavitev načrta
Savinjsko-Kozjansko	14. 4. 2023	Sedež OE ZGS	Svet OE ZGS	Določitev predloga načrta
Savinjsko-Kozjansko	19. 4. 2023	Ljubljana	ZGS	Oddaja načrta
Savinjsko-Kozjansko	20. 4. 2023	Ljubljana	MKGP	Oddaja načrta na MKGP

Za pogosteje uporabljene izraze so v tem načrtu uporabljene naslednje okrajšave:

- LUO – IX. Savinjsko-Kozjansko lovsko upravljavsko območje,
- DN – dvoletni načrt za LUO,
- LNL – letni načrt lovišča,
- ZDLov-1 - Zakon o divjadi in lovstvu,
- ON – Lovsko upravljavski načrt za IX. Savinjsko-Kozjansko lovsko upravljavsko območje, 2011 - 2020,
- LD – Lovska družina,
- OZUL – Območno združenje upravljavcev lovišč,
- EE – ekološka enota,
- LUB – lovsko upravljavski bazen,
- GGO – gozdnogospodarsko območje,
- ZGS – Zavod za gozdove Slovenije,
- MKGP – Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano,
- UVHVVR – Uprava RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin,
- IRSKGLR – Inšpektorat RS za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo
- ZNUAPK – Zakon o nujnih ukrepih zaradi afriške prašičje kuge pri divjih prašičih

2 OPIS LOVSKO UPRAVLJAVSKEGA OBMOČJA

Savinjsko-Kozjansko LUO leži v vzhodnem delu Slovenije. Zajema spodnjo Savinjsko in Šaleško dolino z obrobim gričevjem in hribovjem, Celjsko kotlino, osrednje Kozjansko, Posotelje in del Dravinjske doline.

Večinski delež LUO se prekriva s Celjskim gozdnogospodarskim območjem. Na severozahodu delno sega v Nazarsko GGO, na jugu (Bohor) pa v Brežiško GGO. Javno službo s področja gozdarstva na večinskem delu LUO izvaja ZGS, OE Celje. LUO leži na območju Upravnih enot Žalec, Celje, Velenje, Slovenske Konjice, Šentjur, Laško in Šmarje pri Jelšah.

Na osnovi odloka o loviščih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah (Ur.l. RS, št. 128/2004) je v LUO 33 lovišč v upravljanju LD, s skupno površino nekaj manj kot 140.000 ha. Delež lovni površin znaša približno 91 % ali 127.661 ha. Povprečna velikost lovišča v LUO je 4.240 ha oziroma 3.868 ha lovne površine. Najmanjše lovišče meri 2.636 ha (Oljka), največje pa 6.917 ha (Kozje). Z lovišči upravljajo LD z enakimi imeni, kot so imena lovišč. ZGS, OE Celje kot nosilec načrtovanja upravljanja z divjadjo izvaja strokovno svetovanje, vključno z načrtovanjem za omenjenih 33 LD. V preglednici 2.1 so prikazane lovne in skupne površine lovišč v LUO ter površina gozdov po posameznih loviščih.

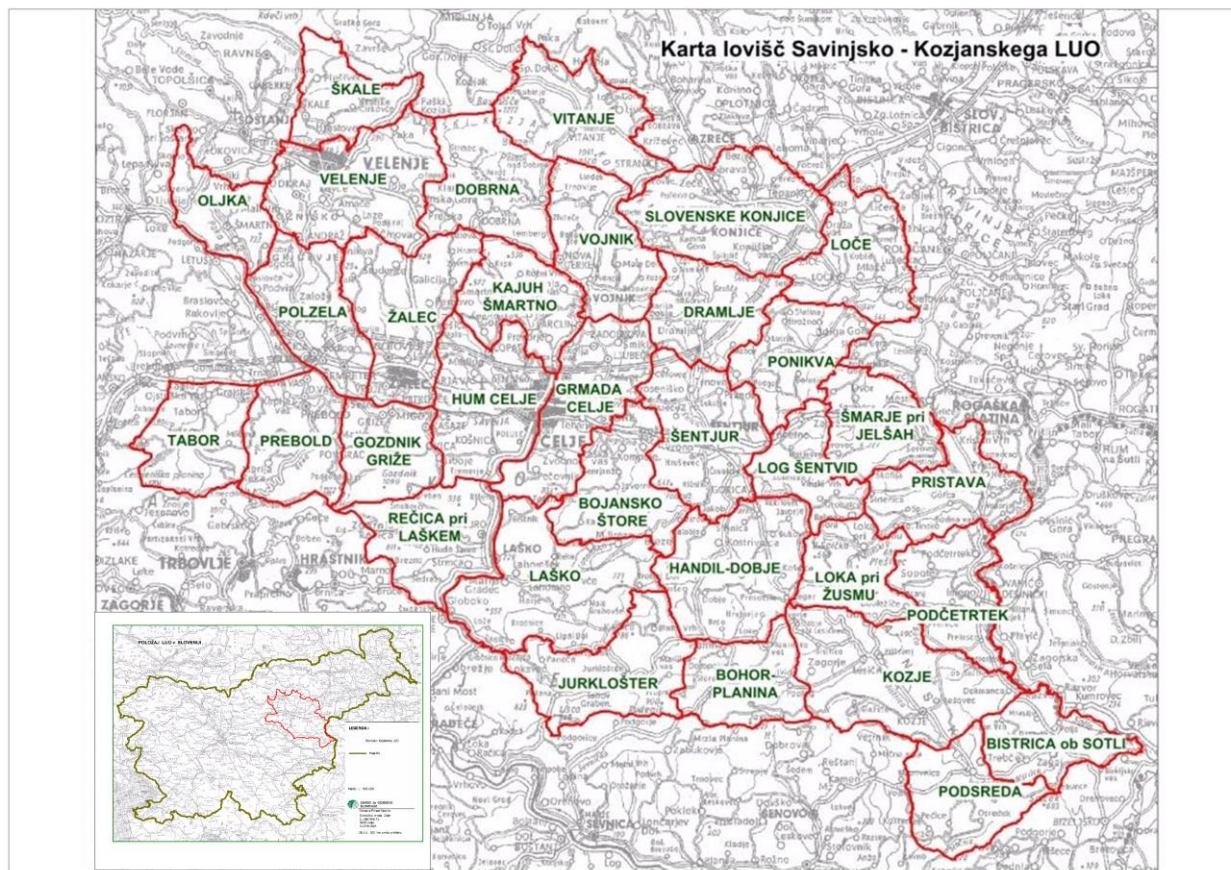
V LUO prevladujejo sredogorska in nižinska lovišča. Območje je kmetijsko razmeroma dobro razvito z intenzivnimi nasadi hmelja v Savinjski dolini ter njivami, sadovnjaki, vinogradi in travniki v gričevnatih delih. S 64 % prevladuje gozdnata krajina, z 32 % ji sledita kmetijska in primestna krajina, delež gozdne krajine znaša 4 %. Površina gozda je 67.539 ha, kar predstavlja 48,3 % gozdnatost.

Na upravljanje z divjadjo v nižinskih območjih precej vpliva gospodarski razvoj regije, ki se v zadnjih desetletjih nenehno povečuje, kar ima vse večji vpliv na življenjske možnosti prostoživečih živali. Pomembno umetno oviro za divjad predstavlja avtocesta Ljubljana – Maribor ter številni industrijski in trgovski centri v okolici mest. Precej moteči so tudi koridorji avtocest in njihovi priključki, ki brez specializiranih omilitvenih objektov (namenski nadhodi in podhodi) pogosto otežujejo/onemogočajo dnevne in sezonske selitve divjadi.

Temeljna in upravljavsko najpomembnejša vrsta parkljaste divjadi v LUO je srnjad, ki je na življenjsko okolje dobro prilagojena, hkrati pa upravljavcem lovišč predstavlja lovnogospodarsko najpomembnejšo vrsto. Sledijo ji divji prašič, gams, navadni jelen, damjak in muflon. Med malimi zvermi so najštevilčnejše lisice in kune belice. Jazbec, šakal ter kuna zlatica so razmeroma redke vendar stalno prisotne vrste. Od male divjadi so v manjšem številu zastopane še poljski zajec, raca mlakarica, fazan, pižmovka, nutrija, navadni polh in (poljska) jerebica. Številčnost večine vrst male poljske divjadi se zadnja leta zmeroma zmanjšuje. Stanje populacij lovni ptic iz družine vranov je dokaj dobro prilagojeno okoljskim razmeram, lokalno je moč zaznati številčno rast in s tem povezane neželene vplive sive vrane.

Preglednica 2.1: Pregled lovišč v LUO

Šifra lovišča	Ime lovišča	Upravna enota	Površina gozda	Površina (ha)		
				Skupna	Lovna	Nelovna
0901	ŠKALE	Velenje	1.653	2.820	2.656	164
0902	OLJKA	Velenje	1.080	2.637	2.393	244
0903	VELENJE	Velenje	2.839	5.910	5.056	854
0904	POLZELA	Žalec	1.176	3.971	3.470	501
0905	ŽALEC	Žalec	2.322	5.377	4.773	615
0906	DOBRNA	Celje	2.521	4.496	4.212	284
0907	VITANJE	Slovenske Konjice	2.976	4.745	4.553	192
0908	VOJNIK	Celje	2.182	4.210	3.879	331
0909	SLOVENSKE KONJICE	Slovenske Konjice	2.924	6.155	5.478	677
0910	LOČE	Slovenske Konjice	1.736	4.152	3.830	322
0911	PONIKVA	Šentjur	1.394	3.579	3.266	313
0912	DRAMLJE	Šentjur	1.906	3.620	3.368	252
0913	KAJUH ŠMARTNO	Celje	1.586	3.487	3.155	332
0914	GRMADA CELJE	Celje	1.661	4.724	3.481	1.243
0915	HUM CELJE	Celje	1.790	5.007	4.004	1.003
0916	GOZDNIK GRIŽE	Žalec	1.871	3.108	2.761	347
0917	PREBOLD	Žalec	2.408	3.888	3.628	260
0918	TABOR	Žalec	2.086	3.526	3.374	152
0919	REČICA pri LAŠKEM	Laško	2.638	4.237	3.985	252
0920	LAŠKO	Laško	3.174	6.915	6.454	461
0921	BOJANSKO ŠTORE	Celje	2.323	4.032	3.730	302
0922	ŠENTJUR pri CELJU	Šentjur	1.936	4.920	4.314	606
0923	LOG ŠENTVID	Šmarje pri Jelšah	1.035	2.689	2.478	211
0924	ŠMARJE pri JELŠAH	Šmarje pri Jelšah	1.161	3.438	3.106	332
0925	PRISTAVA	Šmarje pri Jelšah	1.233	3.902	3.587	315
0926	LOKA pri ŽUSMU	Šentjur	1.755	3.038	2.884	154
0927	HANDIL DOBJE	Šentjur	2.435	5.767	5.435	332
0928	JURKLOŠTER	Laško	3.318	4.803	4.678	125
0929	BOHOR PLANINA	Šentjur	2.007	3.414	3.280	134
0930	KOZJE	Šmarje pri Jelšah	3.342	6.917	6.526	391
0931	PODČETRTEK	Šmarje pri Jelšah	1.404	3.643	3.382	261
0932	BISTRICA ob SOTLI	Šmarje pri Jelšah	1.239	3.122	2.955	167
0933	PODSREDA	Šmarje pri Jelšah	2.248	3.659	3.530	129
	SKUPAJ		67.539	139.908	127.661	12.247

Slika 1.1: Položaj LUO v Sloveniji in položaj lovišč v LUO

Posebno določilo in opozorilo:

Ob upoštevanju vseh drugih naravovarstvenih določil, ki so zapisana v ON – del za Savinjsko Kozjansko LUO ter na podlagi preveritve gozdnih rezervatov, ki ležijo v posameznih loviščih v LUO opozarjamo na določila 7. in 8. člena Uredbe o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom (Ur.l. RS, št. 88/05, 56/07, 29/09, 91/10, 1/13, 39/15 in 191/20), ki **v gozdnih rezervatih prepoveduje vsako izvajanje lovske dejavnosti – vsako izdelovanje in nameščanje lovsko-tehniških objektov in naprav ter fizično izvajanje lova (individualnega, skupinskega).**

V LUO to velja za lovišča:

- LD Bohor Šentjur, gozdni rezervat Tisovec velikost 7,2 ha,
- LD Podsreda, gozdni rezervat Vranske pečine, velikost 9,8 ha,
- LD Bistrica ob Sotli, gozdni rezervat Kunšperk, velikost 11,6 ha.

3 ŽIVLJENJSKO OKOLJE DIVJADI

3.1 Ukrepi v življenjskem okolju divjadi

V tem dokumentu so obravnavani ukrepi v okolju, ki jih izvajajo upravljavci lovišč in so primarno namenjeni ohranjanju in krepitvi naravnih prehranskih ter bivalnih razmer za vse prostoživeče živalske vrste. Načrtovanje in realizacija ukrepov temelji na stalnem sodelovanju in usklajevanju med ZGS, lovskimi organizacijami in lastniki zemljišč. Pri oblikovanju programa del posebno pozornost posvečamo območjem, kjer je naravna prehranska ponudba in bivalni pogoji nekoliko okrnjena, kar lahko do določene mere negativno vpliva na stanje populacij divjadi.

ZGS ocenjuje, da je življenjsko okolje divjih živali neglede na stalno povečevanje negativnih človekovih vplivov še vedno dokaj dobro ohranjeno. V zadnjih letih sicer zaradi specifičnih družbeno socialnih razmer v RS (povezanih tudi z ukrepi za zamejitev bolezni COVID 19) pogosto zaznavamo številne neželene vplive človekovih dejavnosti na življenjske pogoje prostoživečih živali. Precej se je povečala prisotnost ljudi v okolju (nabiralcev gozdnih plodov, rekreativcev, pohodnikov, kolesarjev, voznikov različnih motornih vozil itn). Slednje lahko negativno vpliva na življenjske pogoje divjadi, povzroča nemir v okolju in stres živali. V določenih primerih lahko tovrstne dejavnosti omejujejo tudi upravljanje z lovišči in divjadjo. Nemir povzroča vedenjske spremembe divjadi in neželen vpliv na človekove interese, vključno z nastankom škod na kmetijskih in gozdnih kulturah. Pomemben vpliv na okolje in divjad predstavlja tudi razvoj infrastrukture (cestnega omrežja, trgovskih centrov, industrijskih površin itn.), intenzivno kmetijstvo v nižinskih območjih (nasadi hmelja, velike površine koruze,...), ograjevanje kmetijskih površin za namene paše domačih živali, in vse pogostejše posledice neželenih človeških vplivov v naravnem okolju. Pri slednjem je treba izpostaviti predvsem različne adrenalinske aktivnosti, kot so vožnja z motornimi vozili in kolesarjenje v naravnem okolju. Močno se povečujejo aktivnosti ljudi v pozno poletnem in jesenskem obdobju, tj. v času zorenja gozdnih plodov in gobarjenja. Pojavlja se tudi nenadzorovano plezanje v skalovitih predelih, ki praviloma negativno vpliva na populacijo gamsov. Navedene aktivnosti pogosto sovpadajo s povečanim obsegom lovskih aktivnosti, kar lahko občasno privede do hkratnega, a neusklajenega delovanja različnih souporabnikov prostora, v skrajnih situacijah tudi do konfliktov.

Na delu meje LUO s Hrvaško so bile leta 2015 nameščene začasne tehnične ovire (v nadaljevanju: ZTO), ki močno omejujejo gibanje/prehajanje prostoživečih živali, pogosto se tu beleži pogine zaradi poškodb na rezilni žici. Upravljavci lovišč se zaradi tega soočajo s pogostejšimi pogini divjadi, hkrati pa je na obmejnem območju precej omejeno izvajanje lova.

Precejšnjo oviro pri upravljanju z divjadjo predstavljajo tudi obore za rejo divjadi, ki pogosto prekinjajo ustaljene stečine divjadi in omejujejo njihove migracije. Vse pogosteje se srečujemo tudi s problemi, ki se pojavljajo zaradi pobega živali iz obor v naravno okolje in možnimi posledicami.

Zelo moteč dejavnik je tudi gibanje psov brez nadzora v okolju, ki se zadnja let povečuje. Problematična so predvsem manj naseljena območja, kjer je nadzor precej težji. Vpliv preganjanja in napadov divjadi je posebej izrazit v zimskem času.

ZGS ugotavlja, da je za uspešno upravljanje s poljsko divjadjo v LUO premalo remiznih površin. Kljub delnemu zaraščanju in opuščanju kmetijskih površin se stanje na tem področju ne ureja v skladu z dolgoročnimi usmeritvami. Omeniti je treba tudi številne omejitvene dejavnike ohranjanja populacij poljske divjadi. Gre predvsem za prekomeren vpliv nekaterih plenilcev (ptic ujed, vranov in malih zveri), ki je eden glavnih dejavnikov osiromašenosti populacij poljskega zajca, fazana, poljske jerebice in drugih, tudi zavarovanih vrst nižinske krajine.

Zaradi dobre zastopanosti vodnih teles v LUO so življenjski pogoji za obvodne in vodne živalske vrste razmeroma ugodni.

Za zagotavljanje prehranskih in bivalnih pogojev divjadi je izjemno pomembno stanje gozdov. ZGS se v zadnjih desetletjih sooča z vse bolj porušeno razvojno zgradbo gozdnih sestojev. Problematičen je predvsem delež mlajših razvojnih faz (mladovij), ki je bistveno premajhen (za več kot polovico), presežki pa se zaznavajo pri debeljakih. Slednje se lahko odraža predvsem v pomanjkanju prehrane in posledično prekomernim lokalnim vplivom rastlinojedih parkljarjev na sadike gospodarsko pomembnih drevesnih vrst.

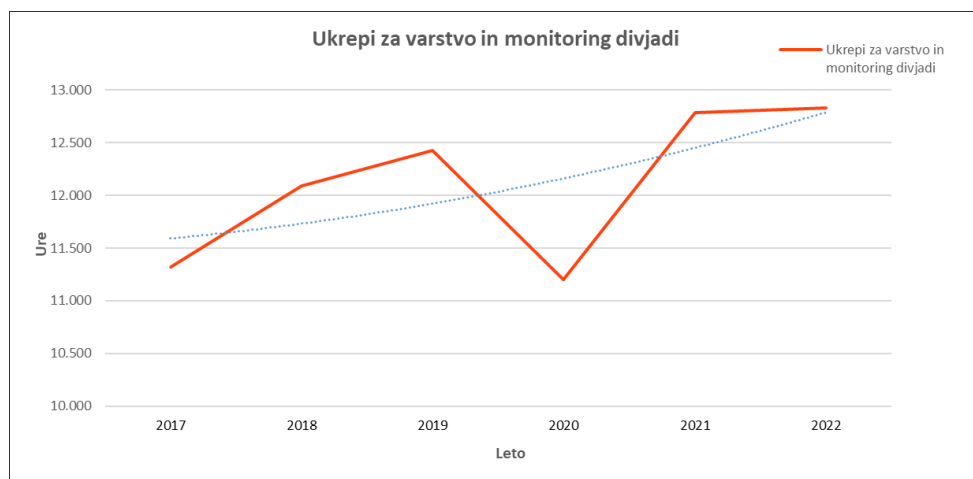
Kljub zgoraj navedenim omejitvenim dejavnikom in motnjam v okolju je moč ugotoviti, da je trend razvoja kmetijstva v zadnjih letih vse bolj sonaravno in ekološko usmerjen. Zaradi prilagoditve na aktualne družbeno-ekonomske razmere in zahteve živilskega trga se manjše kmetije pogosto odločajo za okolju prijaznejše metode pridelave poljščin ter reje domačih živali, kar je divjadi prijaznejše. Posledično marsikje, predvsem na območju Kozjanskega, zaznavamo ugodnejše trende v smislu revitalizacije populacij male poljske divjadi in srnjadi. Raznovrstne kmetijske kulture, biološka pridelava na manjših površinah, puščanje rastlinske biomase preko zime in kontrolirana uporaba fitofarmaceutskih sredstev nudijo ugodnejše življenjske pogoje za številne prostoživeče živali. V zadnjih desetletjih se je v nekaterih delih območja zaraslo precej površin, ki so bile prvotno namenjene kmetijski rabi. Gre predvsem za opuščene vinograde in sadovnjake. Zaradi naravne sukcesije se je na tovrstnih območjih precej izboljšalo stanje v smislu prehranske in bivalne komponente za divjad in številne zavarovane živalske vrste.

Opravljeni ukrepi v življenjskem okolju divjadi v obdobju 2017 – 2022 in presoja uspešnosti izvedenih ukrepov

Preglednica 3.1.1: Opravljeni ukrepi v življenjskem okolju divjadi v obdobju 2017 – 2022

Vrsta ukrepa	Enota mere	2017 - 2022			2020 - 2022		
		Načrt	Realizacija	%	Načrt	Realizacija	%
1. UKREPI ZA VARSTVO IN MONITORING DIVJADI							
Ukrepi za varstvo in monitoring divjadi	ure	74.500	72.642	97,5	25.681	23.609	91,9
2. BIOMELIORATIVNI UKREPI							
Vzdrževanje pasišč s košnjo (ročna in strojna košnja)	ha	444,6	435,3	97,9	145,2	141,0	97,1
Spravilo sena z odvozom	ha	273,3	346,1	126,6	95,1	87,8	92,3
Priprava pasišč za divjad	ha	61,4	55,4	90,2	23,8	17,0	71,4
Gnojenje travnikov	ha	42,9	46,9	109,3	17,7	11,2	63,3
Vzdrževanje grmišč	ha	15,8	34,9	220,9	5,4	5,3	98,1
Vzdrževanje remiz za malo divjad	ha	29,1	38,9	133,7	9,7	9,5	97,9
Vzdrževanje gozdnega roba	ha	67,0	79,2	118,2	26,8	19,0	70,9
Izdelava in vzdrževanje kaluž	število	381	362	95,0	141	132	93,6
Izdelava in vzdrževanje večjega vodnega vira	število	30	30	100,0	14	14	100,0
Sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja	število	663	445	67,1	244	155	63,5
Postavitev in vzdrževanje gnezdnic	število	509	443	87,0	205	186	90,7
3. BIOTEHNIČNI UKREPI							
Zimsko krmljenje	kg	43.450	41.730	96,0	14.650	12.545	85,6
Preprečevalno krmljenje	kg	35.780	33.430	93,4	2.100	2.100	100,0
Privabljalno krmljenje	kg	144.240	143.810	99,7	45.000	45.920	102,0
Krmne njive	ha	68,65	88,51	128,9	25,31	22,90	90,5
Pridelovalne njive	ha	26,2	23,74	90,6	9,36	8,86	94,7
Solnice	kg	36.100	35.590	98,6	12.036	11.810	98,1
4. LOVSKI OBJEKTI							
Solnice (obnova in novogradnja)	število	12.992	12.369	95,2	4.564	4.687	102,7
Lovske preže (obnova in novogradnja)	število	1.679	1.687	100,5	516	523	101,4
Krmišča (obnova in novogradnja)	število	335	339	101,2	117	114	97,4
Lovske steze (obnova in novogradnja)	km	587,4	503,8	85,8	192	159,8	83,2

Upravljalci lovišč v LUO so zadovoljivo izvedli večino ukrepov s področja **varstva in monitoringa divjadi**. Aktivnosti na tem področju so se v zadnjem šestletnem obdobju precej ustalile, razlike med leti so predvsem posledica vremenskih sprememb. Za minulo dvoletno obdobje je bila realizacija 92 %, kar je verjetno tudi posledica omejevanja gibanja ljudi zaradi epidemije. Kljub navedenemu menimo, da se zaradi sprememb v okolju, ki so predvsem posledica negativnih človekovih vplivov, obseg dejavnosti LD s predmetnega področja pridobiva na javnem pomenu. Upravljalci večino ukrepov izvajajo na podlagi potreb v okolju in dosedanje prakse. Še nadalje je moč zaznati precejšnje razlike med posameznimi LD v LUO.

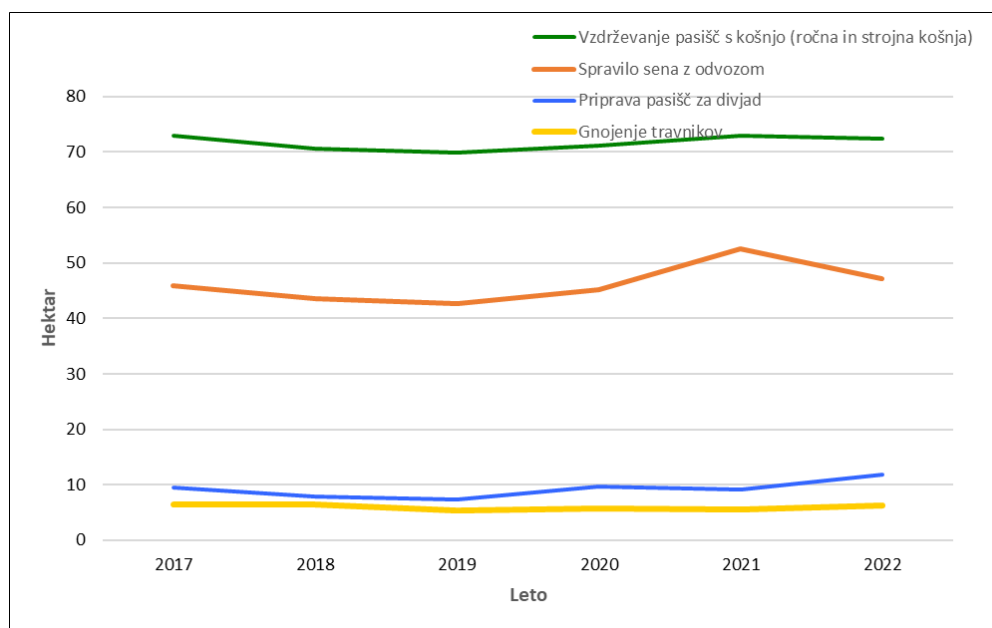

Slika 2.1.1: Ukrepi za varstvo in monitoring (2017 – 2022)

Realizacija **biomeliorativnih ukrepov** v letih 2021/22 je bila pri večini upravljavcev lovišč dobra. Izvedenih je bilo dobrih 92 % načrtovanih aktivnosti, manjša odstopanja je moč zaznati pri sadnji plodonosnega drevja, vzdrževanju vodnih teles v okolju in gnojenju travnikov. Navedena odstopanja so glede na obseg in pomen v okolju povsem sprejemljiva oz. dopustna. LD so za biomeliorativne ukrepe na letnem nivoju porabile dobrih 11.300 delovnih ur. Pri izvedbi del so bili smiselno upoštevani različni okoljski in vremenski dejavniki, predvsem naravna ponudba hrane za prostoživeče živali.

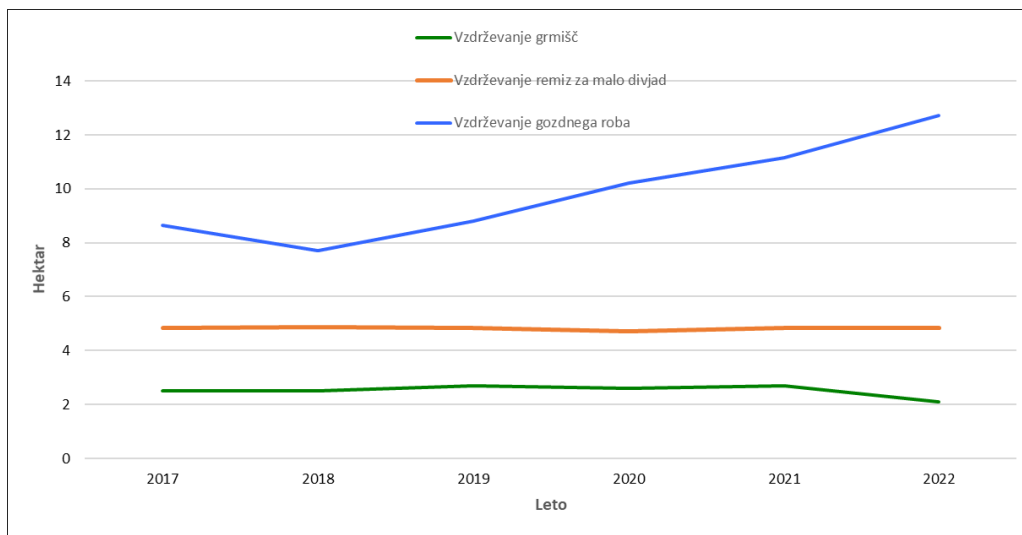
Obseg ukrepov v zadnjem šest letnem obdobju je bil precej izravnane, manjša odstopanja so verjetno posledica omejitev druženja ljudi. Zaznava pa se razmeroma velike razlike med LD, kar pripisujemo predvsem tradiciji oziroma dosednji praksi izvajanja različnih ukrepov znotraj posameznih lovišč. Nadalje ugotavljamo, da je realizacija posameznih sklopov opravil odvisna predvsem od razpoložljivih kmetijskih in gozdnih površin, na katerih se ukrepi izvajajo in jih imajo LD v najemu ali pa so v njihovi lasti.

Košnjo in **spravilo sena** za rastlinojedo divjad so lovci izvajali predvsem na območjih večjih gozdnih kompleksov (npr. Bohor, Zasavko hribovje,...). Ukrep se izvaja glede na prehranske potrebe in vrste divjadi v okolju. V zadnjih dveh letih je bil načrt realiziran skoraj v celoti (97 %). **Priprava pasišč** za divjad se je v zadnjem dvoletnem obdobju izvajalo v 1/3 lovišč LUO, kar je glede na okoljske razmere (delež gozdov, gozdnih robov, načina kmetijske proizvodnje, itn.) ustrezno. Tudi **gnojenje travnikov** so upravljavci lovišč izvajali skladno z dosedanja prakso, to je v kombinaciji z urejanjem krmnih in pridelovalnih njiv.

Slika 2.1.2: Biomeliorativni ukrepi - 1. del (2017 – 2022)

Izvedba aktivnosti s področij **vzdrževanja remiz, gozdnega roba** in **grmišč** v naravnem okolju je bila realizirana skladno z usmeritvami prejšnjega načrta. Večjih odklonov ni bilo zaznanih. Ukrepi so se izvajali pretežno v nižinskih delih lovišč, kjer se sicer nekaj več pozornosti posveča ohranjanju populacij male poljske divjadi.

Slika 2.1.3: Biomeiorativni ukrepi - 2. del (2017 – 2022)

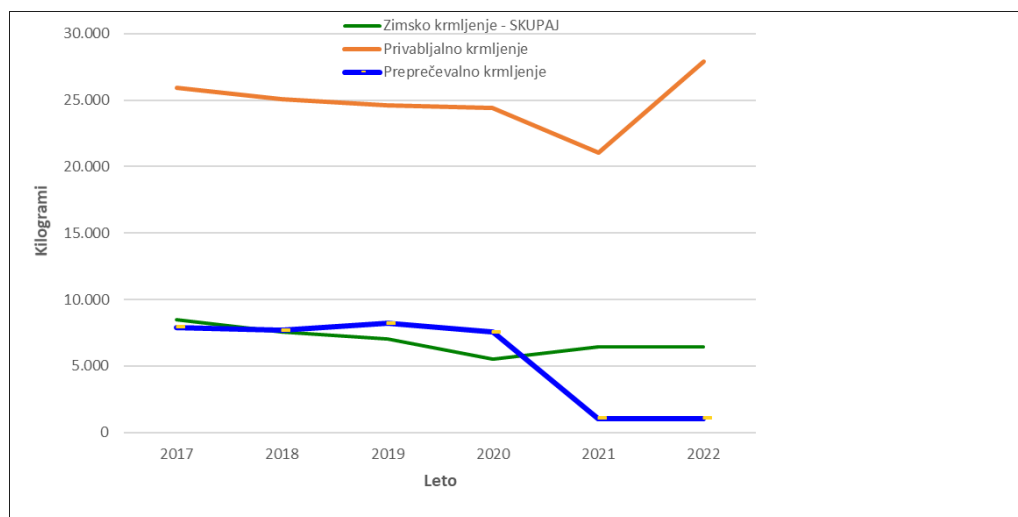
Večina izvedenih del na področju **sadnje in vzdrževanja plodonosnega drevja** se opravlja v organizaciji ZGS preko lastnikov gozdov. Lovske organizacije ohranjajo predvsem drevje v obsegu in na območjih, ki so s stališča prehranskih možnosti slabši. **Vzdrževanje in postavitve gnezdnic** za ptice se je izvajalo na podobnih lokacijah kot v prejšnjih letih. Velika večina ukrepov je bilo izvedenih v dopustnih mejah odstopanj.

Načrt **biotehničnih ukrepov** je bil dosežen glede na oceno prehranskih možnosti, ki se med leti precej spreminjajo. Bogat obrod drevesnih vrst običajno zmanjša potrebe po dodatnem krmljenju, ki je v takšnih razmerah nesmiselno. Količine vnosa energije s krmljenjem so v primerjavi z energijsko bogato prehrano na kmetijskih površinah (npr. koruzo, žiti) popolnoma nepomembne z vidika populacijskih nihanj – rodnosti.

V minulih dveh letih so upravljavci lovišč za namen **zimskega** krmljenja divjadi, tj. damjaka, muflona, ter male divjadi porabili približno 13 t. hrane, predvsem koruze in raznih žit, bistveno manj pa sadnih tropin in suhe krme. Veliko večino zgoraj navedenih količin so nižinska lovišča porabila z namenom dodatnega, zimskega krmljenja poljske divjadi. **Preprečevalno** krmljenje divjih prašičev je bilo v minulem načrtovalskem obdobju prepovedano in sicer zaradi povečanih možnosti prenosa bolezni (predvsem APK) v populaciji. Po dostopnih podatkih se ukrep v LUO ni izvajal, razen na krmiščih za muflone. **Privabljalno** krmljenje je namenjeno spremljanju stanja v populacijah (predvsem divjega prašiča) ter individualnim lovom. V minulih dveh letih je bila načrtovana količina nekoliko presežena. Intenzivnost privabljalnega krmljenja je precej pogojena s populacijsko gostoto divjih prašičev, ki med leti izrazito niha. Po dostopnih podatkih se je krmljenje izvajalo izključno na krmiščih, ki so prostorsko določena in usklajena z ZGS ter lastniki zemljišč. LD so na letnem nivoju v ta namen porabile dobrih 23 t koruze. Količina krme, vrstna sestava in dinamika krmljenja v loviščih je bila natančno opredeljena v veljavnih LNL in se je med letoma 2021 in 2022 izvajala v povezavi z lokalnimi gostotami oz. prisotnostjo divjih prašičev.

Obdelave **krmnih in pridelovalnih njiv** so se v minulih letih izvajale na površinah dobrih 30 ha. Prevladujejo različne krmne rastline, žita in koruza, ki se puščajo z namenom hrane divjadi za jesensko zimsko mesec. Poraba **sol** kot prehranskega dodatka rastlinojedim parkljarjem je bila v minulih dveh letih količinsko usklajena z LNL, razlike med leti so minimalne.

Skupna realizacija vseh načrtovanih biotehničnih ukrepov v zadnjih dveh letih je dosegla 94 %. Upravljavci so za te namene porabili 17.600 delovnih ur.

Slika 2.1.4: Biotehnični ukrepi – krmljenje divjadi (2017 – 2022)

Lovski objekti

LD so v letih 2021/22 na področjih obnove in novogradnje lovsko-tehničnih objektov (krmišč, visokih prež, solnic in lovskih poti) izvedle približno 31.600 delovnih ur, kar je zelo primerljivo s prejšnjimi leti. Dolgoročna dinamika obsega opravljenih del z omenjenih področij se blago zmanjšuje.

Načrtovani ukrepi v življenjskem okolju divjadi v letih 2023 in 2024

ZGS pri načrtovanju in usmerjanju ukrepov v življenjskem okolju divjadi v precejšnji meri upošteva predloge upravljavcev lovišč, ki jih prejme pred začetkom izdelave DN. Pomemben vir informacij predstavlja tudi stalno spremljanje delovanja LD, svetovanje, usklajevanje in sodelovanje z lovskimi organizacijami. Pomembno je tudi nenehno spremljanje številnih okoljskih in populacijskih parametrov, ki močno vplivajo na stanje v populacijah posameznih vrst divjadi. Pri načrtovanju se upošteva tudi obligacijska razmerja med upravljavci lovišč in lastniki zemljišč. Na podlagi dolgoročnih usmeritev in trendov, do sedaj ustaljenih upravljavskih praks in številnih okoljskih pogojev ZGS pripravi načrt ukrepov po posameznih področjih. Ker se velika večina ukrepov v življenjskem okolju divjadi izvaja na zemljiščih v zasebni in državni lasti, naj LD pridobijo ustrezne najemne pogodbe, v primeru subvencioniranja s strani RS pa še dodatno odstopne izjave. Precej biomeliorativnih ukrepov izvajajo tudi zasebni lastniki zemljišč v sodelovanju z ZGS, za nekatera opravljena dela pa prejmejo zakonsko predpisane subvencije.

Preglednica 3.1.2: Načrtovani ukrepi v življenjskem okolju divjadi v letih 2023 in 2024

Vrsta ukrepa	Enota mere	Načrtovan obseg
1. UKREPI ZA VARSTVO IN MONITORING DIVJADI		
Ukrepi za varstvo in monitoring divjadi	ure	25.691
2. BIOMELIORATIVNI UKREPI		
Vzdrževanje pasišč s košnjo (ročna in strojna košnja)	ha	148,80
Spravilo sena z odvozom	ha	94,20
Priprava pasišč za divjad	ha	23,52
Gnojenje travnikov	ha	15,60
Vzdrževanje grmišč	ha	5,40
Vzdrževanje remiz za malo divjad	ha	9,50
Vzdrževanje gozdnega roba	ha	26,30
Izdelava in vzdrževanje kaluž	število	147
Izdelava in vzdrževanje večjega vodnega vira	število	12
Sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja	število	214
Postavitev in vzdrževanje gnezdnic	število	184
Solnice	kg	12.536
3. BIOTEHNIČNI UKREPI		
Zimsko krmljenje	kg	14.135
Preprečevalno krmljenje	kg	2.100
Privabljalno krmljenje	kg	47.000
Krmne njive	ha	24,57
Pridelovalne njive	ha	9,26
4. LOVSKI OBJEKTI		
Solnice (obnova in novogradnja)	število	4.719
Lovske preže (obnova in novogradnja)	število	520
Krmišča (obnova in novogradnja)	število	122
Lovske steze (obnova in novogradnja)	število	184

Načrtovan obseg in struktura ukrepov v življenjskem okolju divjadi je precej primerljiv s prejšnjimi leti. Ukrepi v večini sledijo ustaljeni praksi in potrebam LD. Aktivnosti na področju **varstva in monitoringa divjadi** naj bodo usmerjene v spremljanje stanja divjadi (zdravstveno stanje – predvsem pojav APK, prisotnost drugih bolezni, gibanje številčnosti in spremembe v populacijah) in njenega življenjskega okolja. O konkretnih ukrepih naj se odloča glede na pomen lovišča v LUO oziroma stanje divjadi in njihovih biotopov. Pozornost naj se posveča predvsem varovanju habitatov tistih vrst divjadi, ki so številčno manj zastopane ali celo ogrožene. Posebno skrb naj se namenja mali poljski divjadi in ohranjanju njenih življenjskih pogojev. V primestnih loviščih naj se pozornost usmerja tudi na obveščanje javnosti o negativnih vplivih ljudi v biotopih divjadi. LD, ki upravljajo z lovišči v neposredni okolici mest (Hum Celje, Grmada Celje, Kajuh Šmartno, Vojnik) predlagamo, da na območjih kjer prihaja do pogostejših obiskov javnosti (npr. mestni gozd – Anski vrh, Miklavški hrib, Lisce, okolica Šmartinskega jezera, zahodna pobočja Grmade, Gaji), ne izvajajo skupinskih oblik lova. Navedene omejitve naj se smiselno upošteva pri pripravi LNL za omenjene LD, kamor naj se natančneje opredeli prostorska umestitev predlaganih omejitev. V loviščih, ki mejijo z Republiko Hrvaško, LD priporočamo spremljavo stanja ob žični ograji tik ob reki Sotli in poročanje o morebitnih poginih divjadi. Upravljalcem teh lovišč svetujemo, da v območjih, kjer bi lahko prišlo do naleta divjadi včasne tehnične ovire, do njihove odstranitve ne izvajajo skupnih lovov. Predlagamo opustitev skupinskih oblik lova v oddaljenosti 500 m od žične ograje. V okviru javnih pooblastil lovskih organizacij naj se z različnimi akcijami zagotavlja mir v loviščih in skupaj z lovsko-čuvajsko službo ter pristojno inšpekcijo opozarja javnost na različne motnje v okolju. Pomembno je spremljati in evidentirati vse negativne vplive ki slabšajo življenjske pogoje divjadi, pri čemer je treba pozornost posvetiti tudi evidentiranju voženj z motornimi vozili v naravnem okolju, spremljavi psov brez nadzora in zakonsko dopustnem ukrepanju ob njihovem prekomernem pojavljanju. V okviru ukrepov varstva in monitoringa divjadi naj LD sodelujejo pri zbiranju podatkov, ki jih za svoje delo uporabljajo znanstveno-raziskovalne institucije v RS (npr. projektne skupine ZGS, Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani, Fakulteta za varstvo okolja, Gozdarski inštitut Slovenije, itn.).

Načrt s predmetnega področja se zaradi stopnjevanja negativnih vplivov v okolju divjadi v zadnjem šestletnem obdobju zmerno povečuje. V letih 2023 in 2024 se načrtuje skupaj 25.691 delovnih ur na zgoraj navedenih

področjih. Načrt ukrepov je zaželeno realizirati v čim večjem obsegu. Dopustna odstopanja realizacije načrta: načrt za varstvo in monitoring divjadi je treba realizirati vsaj 80 %, dovoljeno pa ga je neomejeno preseirati.

Biomeliorativni ukrepi:

Vzdrževanje pasišč s košnjo:

Košnjo travnikov v gozdnem prostoru za naslednji dve leti načrtujemo na površini **slabih 150 ha**, kar je nekoliko več kot v prejšnjem obdobju. Ročna košnja se načrtuje na 43 ha. Okvirni normativ za strojno košnjo znaša 3 ure na ha, oziroma 20 ur na ha za ročno. Ukrep naj se izvaja na območjih večje gozdnatosti in manjše kmetijske rabe (Konjiška gora, Stenica, Bohor, Rudnica, Paški Kozjak in Zasavsko hribovje). Ohranja naj se obstoječe travniške površine in preprečuje njihovo zaraščanje. V kolikor je mogoče, naj se košnjo izvaja po cvetenju. Načrtovana dela naj se dosega vsaj do 80 %, dovoljeno in zaželeno pa jih je neomejeno preseirati.

Spravilo sena z odvozom

V letih 2023 in 2024 načrtujemo spravilo sena na skupni površini **94,2 ha**. Ukrep naj se izvaja na mestih, kjer je predvidena košnja travnikov v gozdni krajini. Suho krmo je dovoljeno primerno skladiščiti na mestu košnje in nameniti rastlinojedi divjadi za zimska obdobja. Obsega načrtovanih del ni treba doseirati.

Priprava pasišč za divjad

Glede na okoljske možnosti se načrtuje priprava pasišč na površini **23,5 ha**. Glede na spremembe v okolju (opuščanje višje ležečih kmetij in posledično zaraščanja kmetijskih površin), želimo s tem povečati in izboljšati kakovost travinja na lokacijah, ki do sedaj niso zagotavljale ustrezne prehrane rastlinojedi divjadi. Temu namenjene površine naj se očisti, odstrani grmovje, mulči in po potrebi zaseje s travno vegetacijo. Načrtovan obseg naj se realizira vsaj 80 %, lahko pa se ga neomejeno preseže.

Gnojenje travnikov

Se načrtuje na površini **15,6 ha** kmetijskih zemljišč. Glede na pedološke razmere je dovoljeno gnojenje s hlevskim gnojem, ki naj se po potrebi izvaja na istih površinah vsakih nekaj let. Ukrep ni treba doseirati, ne sme pa se ga preseirati.

Vzdrževanje grmišč

Se načrtuje na površini **5,4 ha**. Vsakih nekaj let naj se poseka določen del (do ene polovice) grmovne vegetacije s čimer se nenehno zagotavlja mlade, sočne poganjke za rastlinojedo parkljesto divjad. Realizacija navedenih del naj dosega vsaj 80 % načrtovane površine, navzgor pa se lahko neomejeno presega.

Vzdrževanje remiz

Je smiselno izvajati v nižinskih območjih LUO, predvsem na mestih kjer že doslej obstajajo naravni pogoji za ohranitev in načrtno upravljanje s poljsko divjadjo. Ukrep je namenjen zagotavljanju ustreznega kritja in prehrane in s tem tudi ohranjanje zavarovanih živalskih vrst. Poleg navedenega naj se v okolici remiznih površin intenzivira lov plenilcev. Vzdrževanje remiz za poljsko divjad, se načrtuje na površini **9,5 ha**. Ukrep morajo LD realizirati vsaj 80 %, dovoljeno in zaželeno pa ga je neomejeno preseirati.

Vzdrževanje gozdnega roba

Načrt za leti 2023 in 2024 znaša **26,3 ha**. Ukrep naj se izvaja predvsem na mejnih območjih med gozdnimi in drugimi (npr. travniškimi, njivskimi, močvirskimi) ekosistemi na način, da se oblikuje ustrezno širok (vsaj eno sestojno višino) in stopničasto raznomerno strukturiran gozdni sestoj, ki zagotavlja divjadi primerno bivalno okolje, to je kritje in prehrano. Pri vzdrževanju omenjenih površin naj se posebna pozornost nameni ohranjanju plodonosnih drevesnih in grmovnih vrst. Doseirati je treba vsaj 80 % načrtovanega obsega, dovoljeno pa ga je neomejeno preseirati.

Sadnja in vzdrževanje plodonosnih vrst

Sadnja in zaščita se večinoma izvaja preko lastnikov gozdov in v koordinaciji z ZGS. Skladno z gozdarskimi načrti se zagotavlja ustrezen delež, t.j. vsaj 15 %, plodonosnih vrst drevja in grmovja. Z namenom popestritve prehranske ponudbe naj se sadi predvsem jerebiko, skorš, češnjo, oreh, lesniko in hraste. Poleg sadnje naj LD skrbijo tudi za ustrezno zaščito sadik. Doseganje načrtovanih ukrepov s tega področja ni nujno, dovoljeno pa jih je neomejeno preseirati.

Izdelava in vzdrževanje večjega vodnega vira

Ukrep naj se izvaja na način, da se oblikuje zadrževalnike tekočih in stoječih voda v okolju, kjer se ohrani voda tudi v sušnih obdobjih leta. Izvaja naj se predvsem v loviščih, katerih površine se nahajajo na kraških

območjih, kjer primanjkuje tekočih površinskih voda. Namenjen je zagotavljanju primernih habitatnih pogojev za vodne in obvodne živalske vrste. Načrtovan obseg del ni treba dosežati, lahko pa se ga neomejeno presega.

Izdelava in vzdrževanje kaluž

V letih 2023 in 2024 načrtujemo vzdrževanje kaluž na **147** lokacijah. Izvaja naj se v območjih pogostejše prisotnosti divjih prašičev, predvsem tam kjer je manj površinskih voda. Priporočeno je vzdrževanje do 3 kaluž na 1.000 ha gozdnate krajine, po možnosti v bližini krmišč za divje prašiče. Obseg načrtovanih del mora biti realiziran vsaj 70 %, zaželeno pa ga je tudi presežati.

Postavitev in vzdrževanje gnezdnic

Naj se izvaja v gozdovih z manjšo zastopanostjo naravnih dupel. Gnezdnic naj se gradijo iz lesa trajnejših drevesnih vrst. Hkrati je treba poskrbeti za njihovo vsakoletno čiščenje. Premer vhodnih lukenj naj bo različen in prilagojen vrstam ptic, za katere je namenjen (premera od 26 do 32 mm za manjše vrste, sicer pa do 55 mm). Načrtovana dela je zaželeno realizirati, lahko pa se jih tudi preseže.

Biotehnični ukrepi:

Osnovni namen biotehničnih ukrepov v LUO je izboljšanje prehranskih razmer za divjad, racionalna izvedba načrtovanega odvzema in spremljanje stanja populacij (monitoring) divjadi.

Krmljenje divjadi

Krmljenje velike divjadi v LUO v nobenem primeru ni namenjeno dvigu njene številčnosti ali privabljanju živali v lovišče. Kljub temu lahko vpliva na populacijska gibanja in prostorsko razporeditev živali. Pri krmljenju naj se upošteva dejstvo, da se v ekosistem vnaša energija, zato ga je treba ustrezno prostorsko ter časovno regulirati v odnosu do naravne prehranske ponudbe. Na tej podlagi se oceni okoljsko sprejemljive količine in strukture krme, glede na namen oziroma upravljavski cilj. Večina biotehničnih ukrepov se dolgoročno zmanjšuje, s čimer želimo zmanjšati vnos dodatne energije v ekosistem. Primarno je treba izpostaviti dejstvo, da je količina dodatno založene hrane v LUO zanemarljivo majhna v primerjavi s ponudbo na kmetijskih površinah/kulturah (predvsem koruzne njive) in naravno dostopne hrane v gozdovih (npr. obrod plodonosnih vrst). Krmljenje ob bogatem obrodu gozdnega drevja v jesenskem in zgodnjem zimskem času je funkcionalno nepotrebno in nesmiselno, s finančnega stališča LD pa tudi potratno. V takih primerih velik del hrane zaužijejo ostali parkljarji (srnjad, gams) in ptiči, kar je s stališča prebavnega ciklusa živali in porabe energije neprimerno in celo škodljivo. Prekomerno krmljenje povzroča večje potrebe živali po vodi in močnejše objedanje gozdnega mladja ter lupljenje drevja. Priporočljivo je krmljenje s hrano, ki je proizvedena na lokalni ravni.

Pred izdelavo načrta krmljenja divjadi smo količine in strukturo uskladili s stanjem (katastrom) krmišč v LUO, naravno prehransko ponudbo in dinamiko odvzema divjadi po loviščih v preteklih letih. Največja dovoljena skupna količina krme v naslednjih dveh letih, namenjena vsem oblikam krmljena divjadi v LUO, znaša dobrih **63 t**, od tega je večina (47 t) namenjenih privabljalnemu krmljenju divjih prašičev.

Zimsko krmljenje je v LUO pretežno namenjeno mali poljski divjadi (poljskemu zajcu, fazanu in, v primeru pojavljanja, jerebici), pod posebnimi pogoji iz tega načrta pa tudi muflonu in damjaku. Služi lažjemu preživetju živalim v času prehranske ožine, tj. v obdobjih ostrih zimskih razmer in posledično dvigu številčnosti populacij poljske divjadi. V naslednjih dveh letih se za namen zimskega krmljenja načrtuje dobrih **14 t** hrane, pretežno koruze in različnih vrst žit, tropin ter suhe krme. Večina krme naj se polaga na krmiščih za malo poljsko divjad. Za krmljenje muflonov in damjakov v loviščih z načrtovanim upravljanjem je dovoljeno zalaganje s suho in močnato krmo. Močna krma se sme dodajati zgolj v manjših količinah (do 10 %). Polaganje krme je torej treba omejiti na obdobje daljše zime in neugodnih vremenskih pogojev, kot so dolgotrajen visok sneg, nizke temperature in žled. Za ostale rastlinojede vrste naj se v ostrih razmerah polaga čim več naravne hrane (omela, bršljan, jelka, vejniki itd.) in vzdržuje grmišča. Mesta krmljenja male poljske divjadi naj LD opredelijo v LNL. Tu se ne sme izvajati lova na malo poljsko divjad. Zimsko krmljenje divjega prašiča je na celotnem območju Republike Slovenije in tako tudi v Savinjsko-Kozjanskem LUO prepovedano. Načrtovanih količin za zimsko krmljenje po loviščih se ne sme presežati, lahko pa se jih neomejeno zmanjšuje.

Preprečevalno oz. odvrčalno krmljenje divjega prašiča v skladu s prvim odstavkom 13. člena ZNUAPK v času trajanja visoke stopnje ogroženosti z APK ni predvideno in glede na namen zakonodajalca (v celoti urediti krmišča, do katerih lahko dostopajo divji prašiči) tudi **ni dovoljeno**. V LUO je dovoljeno zgolj preprečevalno krmljenje muflonov s suho krmo ter koruzo in sicer samo na dveh krmiščih v lovišču Hum Celje.

Privabljalno krmljenje je namenjeno predvsem divjemu prašiču, pod posebnimi pogoji DN pa tudi muflonu in damjaku. Izvaja naj se z namenom spremljanja populacij divjadi (monitoringa) in izvajanja lovsko etičnega ter učinkovitejšega odstrela. V letih 2023 in 2024 je za privabljanje divjadi načrtovano skupaj do **47 t** skupne

količine hrane, predvsem koruze. Podrobnejše usmeritve so navedene v poglavjih »Ukrepi v življenjskem okolju divjadi pri posameznih živalskih vrstah«. Količina dnevno dostopne hrane na privabljalnih krmiščih ne sme presegati 2 kg. Zalaganje je dovoljeno vse leto in sicer izključno na mestih, ki so usklajena z ZGS in navedena v prilogi 1 tega načrta. Načrtovanih količin po loviščih se ne sme presegati, lahko pa se jih poljubno zmanjšuje.

V strogo zavarovanih naravnih območjih (rezervati, robno območje rezervatov) se krmljenje ne sme izvajati. Krmišča in solnice je prepovedano locirati v bližini naravno nastalih mladovij oziroma umetnih nasadov.

Vzdrževanje, tj. zasaditev in **obdelava krmnih njiv** je namenjena pridelavi hrane za divjad, ki naj se pušča živalim (predvsem divjemu prašiču) za jesensko-zimske mesece. Namenjeno je zadrževanju živali v okolici navedenih območij in posledično manjšemu pritisku na kmetijske kulture. Načrt obdelave krmnih njiv znaša do **24,5 ha**.

Pridelovalne njive naj se zasaja s krmnimi mešanicami brez uporabe herbicidov in umetnih gnojil. Za naslednji dve leti načrtujemo izvedbo ukrepa v sedmih loviščih, na površini **9,26 ha**. Uporaba sadilnega materiala za krmne oziroma pridelovalne njive, ki je tujerodnega izvora (invazivne vrste, kot je topinambur), je prepovedana. Načrtovan obseg krmnih in pridelovalnih njiv ni treba realizirati, lahko pa se ga preseže.

Mrhovišča za male zveri se sme zalagati na manj izpostavljenih mestih vsaj 500 m od urbanih površin in zaselkov. Glede na določila sklepa v Uradnem listu RS v januarju 2021 s strani UVHVVR o povečani ogroženosti celotnega ozemlja Slovenije v zvezi z možnostjo pojava Afriške prašičje kuge je krmljenje s hrano živalskega izvora dovoljeno na način, da hrana ni dostopna veliki parkljasti divjadi, še posebej divjemu prašiču. Na krmiščih za male zveri je **dovoljeno krmljenje** z živalskimi stranskimi proizvodi le v primeru pridobljenega **dovoljenja UVHVVR**. Mrhovišča morajo biti dovolj odmaknjena od sprehajalnih poti. Dovoljeno je zalaganje pretežno v zimskem času (od 1. 12. do 15. 3.). Polaganje kadavrov divjadi v ostalem delu leta naj se izvaja na način, da ne vznemirja javnosti in ne ogroža zdravja ljudi ter domačih živali. Količina hrane na posameznem mrhovišču naj naenkrat ne presega 20 kg ali enega kadavra srnjadi. Na njih naj se uporabljajo predvsem ostanke uplenjene ali povožene divjadi. Lokacije mrhovišč so opredeljene v prilogi št. 2 tega načrta, hkrati pa jih je treba navesti v LNL.

Solnice se sme zalagati v spomladanskih mesecih s soljo in mineralnimi kamni v zmernih količinah (do največ 3 kg na solnico). Njihovo število je omejeno na 3 solnice na 100 ha gozda. Skupna količina soli za lovišče, določena s tem načrtom, se ne sme presegati. Postavljanje solnic ni dovoljeno v gozdnih mladovijih, sestojih v obnovi, ob prometnejših cestah, v območju gozdnih rezervatov, v bližini hidroloških, botaničnih, zooloških in ekosistemskih naravnih vrednot, ob vodnih virih oziroma le v minimalni oddaljenosti 50 m in na način, ki onemogoča vnos soli vanje. Soli ni dovoljeno neposredno vnašati v luže, kaluže in ostala vodna telesa.

Dopustna odstopanja realizacije načrta: načrta biotehničnih del ni treba dosežati, ne sme pa se ga presegati.

Lovsko-tehnični objekti

V letih 2023/24 se za izgradnjo in obnovo lovsko-tehničnih objektov predvideva **37.368** delovnih ur.

Načrt **novogradnje** visokih prež znaša **90** objektov, **obnova** pa se planira na **430** lokacijah. Ti objekti naj bodo iz naravnih materialov in oblikovno v sozvočju z okoljem. Vsako leto naj se pred začetkom lova temeljito pregledajo in po potrebi obnovijo. Zaželeno je, da je gostota prež med lovišči primerljiva. Vzdrževanje (čiščenje, zagotavljanje varnega prehoda) in novogradnja **lovskih stez** se načrtuje z namenom izvajanja nalog lovskih organizacij.

Krmišča so prednostno namenjena parkljasti divjadi, v manjšem obsegu tudi zimskemu krmljenju poljske divjadi. V letih 2023/24 se sme na območju celotnega LUO zalagati **172 krmišč** za veliko parkljasto divjad, od tega 167 privabljalnih, 2 preprečevalna in 3 zimska. Za lokacije krmišč velike divjadi je na ZGS vzpostavljen kataster za vsa lovišča v LUO, ki ga morajo upravljavci upoštevati pri krmljenju. Register teh objektov (priloga LUN: preglednica 1) je opremljen s prostorskimi atributi (ime, KO, parcela, GK koordinate, itd.) in se hrani na ZGS. Krmišča za zimsko krmljenje male poljske divjadi niso zajeta v navedenem katastru, ker se med leti številčno in prostorsko spreminjajo. Načrt del s področja gradnje in obnove krmišč se ne sme presegati, ni pa ga treba dosežati.

Lovske koče in bivaki sicer ne služijo neposredno upravljanju z divjadjo, vendar so za zagotavljanje s koncesijo določenih pogodbenih obveznosti LD nujno potrebne.

3.2 Vpliv divjadi na njeno življenjsko okolje

Škode od divjadi

Vpliv divjadi v okolju, izražen s škodami na kmetijskih in gozdnih zemljiščih, predstavlja enega od pomembnejših dejavnikov načrtovanja poseganja v populacije divjadi. Podatki o višini in strukturi škod vsebujejo vse prijavljene škodne primere, ki so bili ustrezno obravnavani ter sporazumno zaključeni. V preglednici 3.2.1 so zajete izplačane odškodnine, finančno ovrednoteni stroški materiala (semena, umetna gnojila, poljščine, zaščitna sredstva itn.) in delo lovcev pri sanaciji škod (ravanje ritin, setev, dognojevanje, itn.).

Preglednica 3.2.1: Škoda, ki jo je povzročila divjad v obdobju 2017 - 2022

Vrsta divjadi	Kultura	2017 - 2022		2021 - 2022	
		Ovrednotena škoda	EUR / 100 ha	Ovrednotena škoda	EUR / 100 ha
srna	kulture	6.138,30	4,81	1.146,78	0,90
	travniki				
	sadno drevje	150,00	0,12		
	gozd				
	ostalo				
skupaj		6.288,30	4,93	1.146,78	0,90
navadni jelen	kulture	266,62	0,21		
	travniki	120,00	0,09		
	sadno drevje				
	gozd				
	ostalo	386,62		195,00	0,15
skupaj		386,62	0,30	195,00	0,15
damjak	skupaj	1.587,00	1,24	917,00	0,72
gams	skupaj	120,00	0,09		
divji prašič	kulture	53.504,92	41,91	22.356,05	17,51
	travniki	105.739,30	82,83	40.985,55	32,10
	ostalo				
skupaj		159.244,22	124,74	63.341,60	49,62
SKUPAJ PARKLJARJI		167.626,14	131,31	65.600,38	51,39
lisica		415,20	0,32	40,00	0,03
jazbec		1.135,65	0,21	708,25	0,55
poljski zajec		515,00	0,40		
siva vrana		711,61	0,56	150,00	0,12
ostale vrste		540,00	0,42	540,00	0,42
SKUPAJ OSTALO		2.446,81	1,92	1.438,25	1,13
VSE SKUPAJ		170.072,95	133,22	67.038,63	52,51

Ovrednotena škoda je izplačana odškodnina v denarju (€) + izdan material v denarju (€) + opravljene ure sanacije izražene v denarju (1 ura = 5 €).

Škoda od divjadi na lovnih površinah je v letih 2021 in 2022 znašala skupaj nekaj več kot **67.000 EUR**, kar predstavlja v povprečju dobrih 52 EUR/100 ha lovnih površin v LUO. Pričujoče vrednosti so najvišje v zadnjem šestletnem obdobju in v veliki meri odražajo populacijske gostote divjih prašičev. Slednji povzročajo kar 94 % vseh obravnavanih primerov. Temu sledi tudi za 50 % povečanje števila škodnih primerov. Upravljavci lovišč

so v minulih dveh letih za preventivno zaščito poljščin in travnikov porabile dobrih 8.800 delovnih ur, pri tem pa so za nabavo kemičnih in tehničnih odvrtačal namenili še dodatna finančna sredstva. Približno 1/3 navedene škode je bilo povrnjene v obliki materiala (semena, umetna gnojila, pridelki, itn.), polovica pa je bila oškodovancem izplačana. Vrednost opravljenega dela znaša dobro desetino vseh škod. Večino škodnih dogodkov je bilo zabeleženih v južnem delu LUO (LUB Južno od Savinje, Rudnica in Bohor), kjer je gostota divjih prašičev občutno večja kot drugod.

Največ, 61 % škod je bilo obravnavanih na travnikih, s 37 % sledijo kmetijske kulture (koruza, žita, krompir in ostale poljščine). Zaradi bogatega gozdnega obroda v jeseni l. 2020, so divji prašiči pogosteje povzročali nevsedečnosti z ritjem travne ruše, kjer si poiščejo pretežen del beljakovinske hrane. Zaznaven vpliv na medletno dinamiko škod je treba poleg dejanskega vpliva divjadi pripisati tudi spremembi cen kmetijskih pridelkov (predvsem v l. 2022), doslednejšemu prijavljanju škodnih primerov in letni inflaciji.

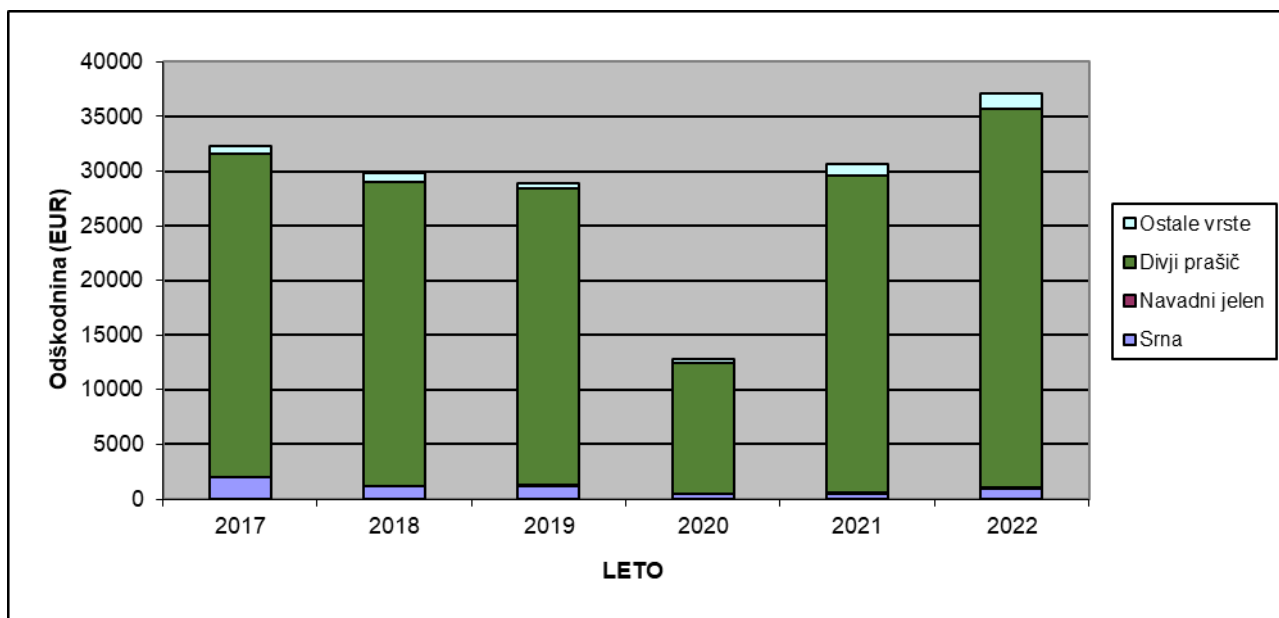
Dolgoročni trend odškodnin, ki jih LD namenjuje za povrnitev prekomernih vplivov divjadi na kmetijskih kulturah, se povečuje. Medletna nihanja so predvsem posledica populacijskih sprememb, na katere lahko vplivajo tudi okoljski, družbeni in socialni dejavniki. Višina škod je v primerjavi z drugimi območji Slovenije še dokaj sprejemljiva. Trenutno stanje je v veliki meri posledica dokaj dobrih odnosov med upravljavci lovišč in lastniki kmetijskih in gozdnih posesti.

Ne glede na zgoraj navedene ugotovitve o vplivih divjadi v okolju, ki za lastnike zemljišč lahko pomenijo nastanek škode, ne smemo zanemariti pozitivnih učinkov, ki jih prostoživeče živalske vrste opravljajo v ekosistemu. Izpostaviti je treba predvsem vpliv divjega prašiča na naravno pomlajevanje gozdov, ki je izjemno pomembno. Z ritjem oziroma rahljanjem gozdnih tal se vzpostavijo ustrezni pogoji za kalitev drevesnih in grmovnih vrst, ki je lahko zaradi različnih omejitvenih dejavnikov (npr. zatratitve gozdnih tal) močno zavrt. Izjemno pomembno je tudi uravnavanje različnih vrst nevretenčarjev (zlasti njihovih ličink) v travni ruši in regulacija številčnosti talnih glodavcev. Nenazadnje je treba omeniti še okoljsko izrazito pomemben sanitarni (mrhovinarski) pomen sive vrane, lisice, šakala in kun v okolju.

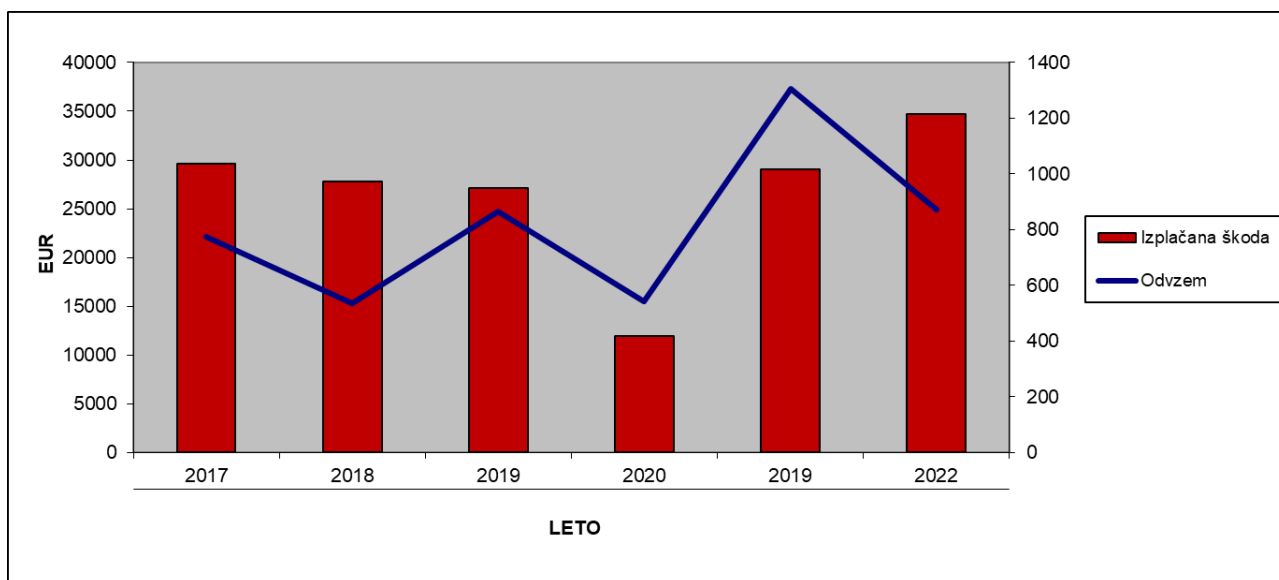
Preglednica 3.2.2: Število škodnih primerov v zadnjem šest letnem obdobju

IME LOVIŠČA	Leto						SKUPAJ
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
ŠKALE	4	4	1	1	7	3	20
OLJKA	5	15	9	6	10	7	52
VELENJE	5	14	21	7	30	10	87
POLZELA	3	11	9	16	10	8	57
ŽALEC	20	24	18	17	34	32	145
DOBRNA	10	13	18	6	22	12	81
VITANJE	0	3	3	2	4	2	14
VOJNIK	6	0	3	1	4	2	16
SLOV. KONJICE	11	2	8	4	2	23	50
LOČE	4	3	0	0	0	1	8
PONIKVA	3	0	1	0	2	0	6
DRAMLJE	6	2	0	2	2	2	14
KAJUJH - ŠMARTNO	0	1	0	0	5	0	6
GRMADA - CELJE	3	1	12	5	8	8	37
HUM - CELJE	9	0	0	0	6	5	20
GOZDNIK - GRIŽE	25	13	15	5	9	5	72
PREBOLD	18	6	4	4	5	6	43
TABOR	7	25	21	10	21	29	113
REČICA pri LAŠKEM	34	51	42	20	27	18	192
LAŠKO	13	8	25	4	14	12	76
BOJANSKO - ŠTORE	14	7	0	0	22	54	97
ŠENTJUR pri CELJU	0	1	3	1	0	0	5
LOG ŠENTVID	0	2	2	0	0	1	5
ŠMARJE pri JELŠAH	0	0	0	0	0	2	2
PRISTAVA	3	3	5	0	12	4	27
LOKA pri ŽUSMU	6	0	0	1	0	2	9
HANDIL - DOBJE	4	0	0	0	0	1	5
JURKLOŠTER	17	22	19	2	8	7	75
BOHOR - PLANINA	0	0	0	0	1	0	1
KOZJE	12	3	2	0	2	1	20
PODČETRTEK	4	3	3	3	5	1	19
BISTRICA ob SOTLI	5	1	1	0	4	0	11
PODSREDA	3	1	0	0	1	0	5
SKUPAJ	254	239	245	117	277	258	1390

Tako kot skupna odškodnina, se je v zadnjih dveh letih občutno povečalo tudi število obravnav. Zanimiva je ugotovitev, da so razlike med upravljavci razmeroma velike, tudi med tistimi, ki so glede upravljanja z divjim prašičem precej primerljivi.

Slika 3.1: Dinamika ovrednotenih škod od divjadi v LUO za zadnje šestletno obdobje

Slika 3.2: Povračila škode in odvzem divjih prašičev v LUO za zadnje šestletno obdobje

Številčnost populacije divjih prašičev kljub intenziviranju lovskih aktivnosti narašča, kar se zaznava na območju celotne Evrope. Menimo, da je trenutna gostota v največji meri odraz različnih okoljskih dejavnikov, pri čemer je najpomembnejša količina in dostopnost naravne hrane ter vremenski pogoji – npr. mile zime. Nedvomno pa na stanje v populaciji pomembno vpliva tudi številčni in strukturni odvzem oziroma odstrel, kot glavni vzrok smrtnosti v predhodnem obdobju. Pri upravljanju je treba upoštevati dejstvo, da se z odstrelom usmerja naravno gibanje populacije v smeri ekonomske nosilne zmogljivosti okolja in naravne starostne ter spolne sestave. V zadnjih dveh letih je najvišji obseg škod zaznan v loviščih LUB Paški Kozjak, sledi LUB Južno od Savinje in Bohor.

Škodo, ki jo povzroča divjad **na nelovnih površinah** obravnavajo pooblaščenca MKGP na ZGS. V lanskem in predlanskem letu smo na celjski Območni enoti ZGS obravnavali skupaj 57 škodnih zahtevkov z omenjenega področja, kar je precej primerljivo s prejšnjimi leti. Glavni povzročitelji so bili kuna belica, sledi, srna, jazbec, šakal, divji prašič in siva vrana. Vse evidence navedenih škodnih primerov in predmetne dokumentacije so arhivirane na ZGS, OE Celje.

Opravljeni ukrepi za preprečevanje škod od divjadi v letih 2017 - 2022*Preglednica 3.2.3: Opravljeni ukrepi za preprečevanje škod od divjadi v letih 2017 – 2022*

Vrsta ukrepa	2017 - 2022		2021 - 2022	
	Število objektov	Opravljene ure	Število objektov	Opravljene ure
tehnična sredstva	272	16.742	88	5.928
kemična sredstva	132	9.418	45	2.920
SKUPAJ	404	26.160	133	8.848

Aktivnosti LD, ki so namenjene zmanjševanju neželenih vplivov divjadi, v zadnjih letih blago naraščajo. Povečuje se predvsem obseg zaščite travnikov in drugih kmetijskih kultur z električnimi pastirji. V ta namen je bilo minulih dveh letih od načrtovanih 9.370 izvedenih 8.848 delovnih ur. Upravljavci so skupaj z lastniki zemljišč izvajali ograjevanje kmetijskih kultur z električnimi pastirji ter zaščito s kemičnimi sredstvi.

Načrtovani ukrepi za preprečevanje škod v letih 2023 in 2024*Preglednica 3.2.4: Načrtovani ukrepi za preprečevanje škod v letih 2023 in 2024*

Vrsta ukrepa	Število objektov	Načrtovane ure
tehnična sredstva	85	5.822
kemična sredstva	44	3.276
SKUPAJ	129	9.098

Načrt ukrepov vsebuje številne ukrepe varovanja premoženja, predvsem zaščito s tehničnimi sredstvi, t.j. električnimi pastirji, žičnimi in plastičnimi elektroograjami, optičnimi in zvočnimi napravami ter kemičnimi odvrtači. LD naj glede na oceno stanja v populacijah divjadi presodijo, v kakšnem obsegu in na katerih območjih naj se izvaja zaščita. Varuje naj se potencialno ogrožene kulture v neposredni bližini večjih gozdnih kompleksov in kmetijskih površin v gozdnati krajini.

Upravljavci lovišč naj v skladu z določili 53. člena ZDLov-1 presodijo potrebo oziroma strokovno presojo smiselnosti varovanja premoženja in lastnikom zemljišč priskrbijo sredstva za zaščito kmetijskih kultur ter jih ustrezno podučijo o načinu njihove uporabe in vzdrževanju. Sredstva za zaščito morajo lastniki zemljišč uporabljati in vzdrževati po navodilih upravljavcev. Za odvrnitev divjih prašičev od kmetijskih kultur načeloma zadostuje električni pastir z dvema žicama v višini 25 do 35 cm (prva) in 40 do 50 cm (druga) nad tlemi. Po namestitvi tehničnih sredstev za zaščito kmetijskih kultur je zelo pomembno redno vzdrževanje ograje (kontrola napetosti žic, čiščenje podrasti, kontrola prevodnosti oz. moči električne napetosti) in dobra ozemljitev električnega pastirja (aparata). Zagotavljati je treba nenehno kontrolo delovanja elektroograj, za kar morajo skrbeti lastniki oziroma najemniki zemljišč. Vsekakor pa je za optimalno varovanje premoženja pred divjadjo nujna stalna komunikacija (prenos informacij) med pristojno LD in lastniki zemljišč. Z namenom zmanjšanja in preprečitve nadaljnje škode na kmetijskih kulturah je nujna čimprejšnja prijava škode (v treh dneh po nastanku škode) in skupen terenski ogled oziroma obravnava, kjer morata sodelovati lastnik zemljišča in za to pristojna komisija LD. Hitro ukrepanje, tudi z lovom, je izjemno pomembno za zmanjšanje nadaljnje škode. Občasna nesoglasja med lastniki zemljišč in LD naj se rešujejo preko strpnega, spoštljivega in konstruktivnega dialoga ter korektne obravnave škodnih primerov.

Preprečevanje oziroma omilitev škode od divjadi je opredeljena v 53. členu ZDLov-1. Ukrepi, ki jih izvaja lovska organizacija, morajo biti določeni v LNL. Zakon eksplicitno ne našteva, kateri bi bili ti ukrepi, pač pa navaja, da upravljavci lovišč skupaj z lastniki zemljišč in gozdov določijo medsebojne pravice in obveznosti v zvezi z uporabo zaščitnih sredstev in preprečevanjem škod od divjadi in na divjadi. Fizična ali pravna oseba (lastnik zemljišča) mora na primeren način kot dober gospodar narediti vse potrebno, da obvaruje svoje premoženje pred nastankom škode. Lastniki morajo uporabljati in vzdrževati zaščitna sredstva, ki jih priskrbi upravljavec lovišča. Lastnik, zakupnik ali drug uporabnik zemljišča, ki ne dovoli upravljavcu lovišča zavarovanja zemljišča, ga pri tem ovira ali odstrani sredstva oziroma ovire za preprečevanje škode, ne dovoli oziroma preprečuje izvajanje lova, namerno poškoduje ali odstrani lovske objekte, nima pravice do povrnitve škode, ki jo povzroči divjad na teh površinah. Na odsekih cest, kjer je evidentiran povečan povoz divjadi, je smiselno namestiti sredstva za odvrtačanje, hkrati pa od upravljavca ceste zahtevati postavitve prometnega znaka o nevarnosti prehoda divjadi. Pri obravnavi poškodb in škod od divjadi ločimo njene povzročitelje in

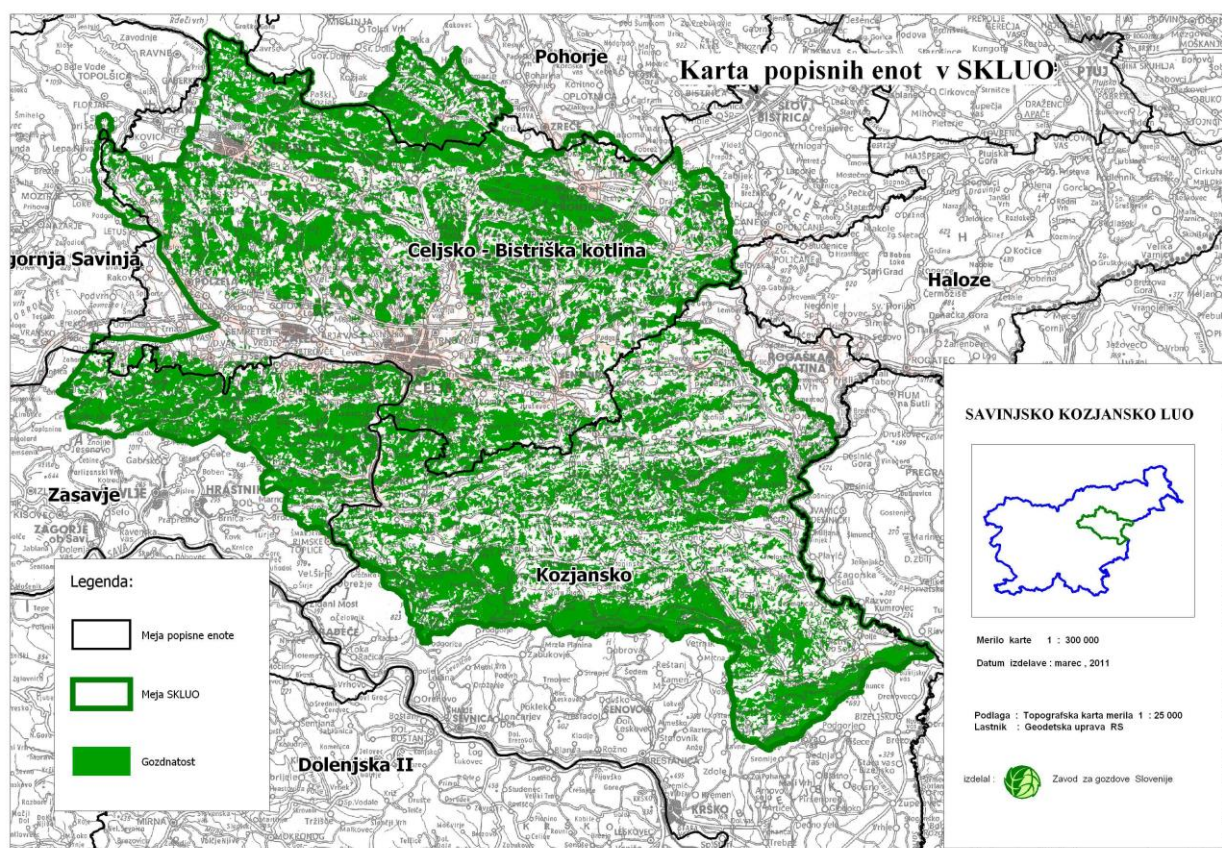
odgovornosti za povrnitev škod, glede na to, kje je le-ta nastala. Več informacij je dostopnih na spletnih straneh ZGS (http://www.zgs.si/delovna_podrocja/gozdne_zivali_in_lovstvo/divjad/index.html).

Vpliv rastlinojede divjadi na gozdne ekosisteme

ZGS izvaja sistematično spremljanje stanja (objedenosti) gozdnega mladja od leta 1996. Sistematično pridobljeni podatki predstavljajo pomemben vir informacij ne le o vplivu divjadi na objedenost gozdnega mladja, ampak tudi o sami drevesni sestavi, gostoti ter vertikalni in horizontalni strukturi mladovij.

V LUO ležijo naslednje popisne enote:

- Celjsko-Bistriška kotlina, ki zavzema osrednji, severni in zahodni del LUO z izjemo lovišča Vitanje;
- Kozjansko, ki zavzema južni in vzhodni del LUO in
- Zasavje, ki zavzema jugozahodni del LUO.

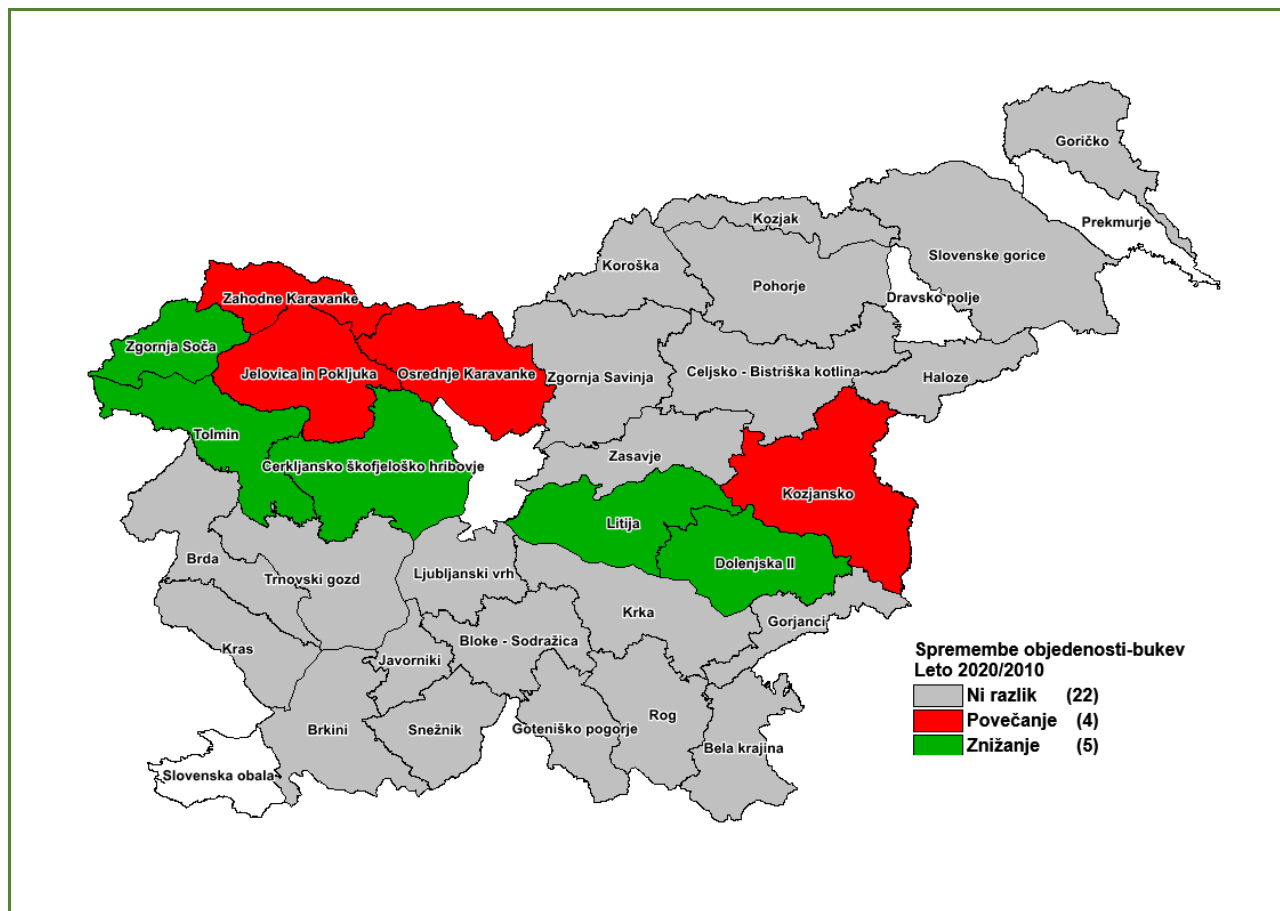

Slika 3.3: Popisne enote v Savinjsko-Kozjanskem lovsko upravljavskem območju

Poškodovanost gozdnega mladja je določena kot razmerje med številom osebkov s poškodovanim (objedenim) terminalnim poganjkom in številom vseh popisanih osebkov določene drevesne vrste oziroma skupine drevesnih vrst, za vse ploskve skupaj v določeni prostorski enoti. Obširnejši prikaz stanja gozdnega mladja v Sloveniji je prikazan v Analizi poškodovanosti gozdnega mladja od rastlinojede parkljaste divjadi v letih 2010, 2014, 2017 in 2020 (ZGS, 2020), kjer so prikazane primerjave za raven Slovenije in raven popisnih enot. Analiza zajema vpliv divjadi na tisti segment gozda, od katerega je odvisno naravno pomlajevanje in s tem nadaljnji razvoj. S tega vidika je predvsem pomembno, kakšna je številčnost in vrstna sestava mladja v najvišjem višinskem razredu (R4), ki ga še spremljamo in predstavlja osnovo za vrstno preostrost bodočih sestojev. Za gospodarjenje z gozdom je nujno, da se lahko z ustreznimi gozdnogojitvenimi ukrepi (negovalna dela, redčenja) spreminja deleže drevesnih vrst tako, da se zasleduje ciljna drevesna sestava.

Pri tolmačenju rezultatov popisa objedenosti je treba upoštevati dejstvo, da so posamezne drevesne vrste v prehrani parkljaste divjadi različno priljubljene. Tako je npr. objedenost plemenitih listavcev (to so: gorski javor, divja češnja, ostrolistni javor, veliki jesen, oreh, lipa in gorski brest) lahko zelo velika že pri nizkih gostotah rastlinojede parkljaste divjadi, nasprotno pa je delež objedenosti smreke praviloma visok pri večjih gostotah divjadi. Raziskave kažejo, da se odvisnost med številčnostjo divjadi in objedenostjo mladja najbolj odraža pri

poškodovanosti bukve. Slednja je med divjadjo srednje priljubljena, prostorsko je zastopana praktično na vseh rastiščih in je navsezadnje graditeljica večine gozdnih sestojev, zato je dokaj primerna za ugotavljanje vpliva rastlinojede divjadi na mladje.

Slika 3.4: Spremembe v deležu poškodovanih osebkov bukve v popisu 2020 glede na popis 2010

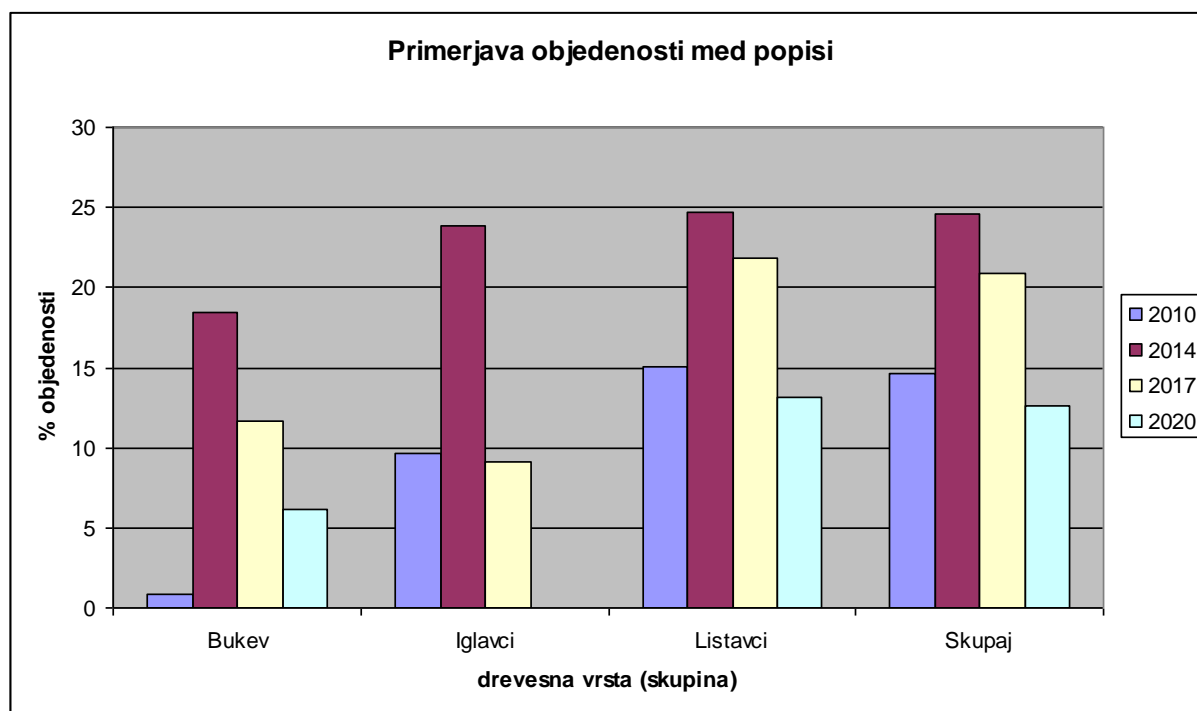
Analiza podatkov zadnje inventure stanja gozdnega mladja (I. 2020) kaže, da se na območju LUO objednost mladja ni pomembneje spremenila in je v primerjavi z ostalimi območji Slovenije razmeroma majhna. Skupna objednost vseh drevesnih vrst ki so bile zajete v analizo leta 2020 znaša 16,3 %, kar je skoraj identično kot pri popisu 2017. Povečal se je delež poškodovanosti listavcev (iz 14,9 na 16,7 %), minimalno pa se je zmanjšal delež iglavcev. Trend poškodovanosti mladja od leta 2010 do 2020 je zmerno padajoč z razmeroma majhnimi razlikami. Skupna poškodovanost mladja v LUO je leta 2010 znašala dobrih 16 %, leta 2014 se je povečala za 4 odstotne točke, leta 2017 se je zopet zmanjšala na slabih 15 %, v letu 2020 pa nismo beležili večjih sprememb. Menimo, da so manjša nihanja predvsem posledica različnih okoljskih dejavnikov, manjši vpliv pa pripisujemo tudi spremembam stanja v populacijah rastlinojede parkljaste divjadi. Pri zadnjem popisu je bilo ugotovljeno, da so najbolj poškodovani plemeniti listavci – 33 %, sledijo drugi trdi in mehki listavci. Najmanjše vrednosti smo zaznali pri smreki (dobre 3 %) in bukvi (6,3 %).

Skupna poškodovanost mladja zaradi vpliva divjadi v PE Celjsko-Bistriška kotlina se je pri zadnjem popisu zmanjšala (iz 15,5 % na 14,1 %). V PE Kozjansko beležimo občutnejše zmanjšanje (iz 21,8 % na 12,6 %), v PE Zasavje pa se je nekoliko povečala (iz 23,3 % na 25,6 %). V vseh PE so precej bolj poškodovani listavci (še posebej mehki in plemeniti listavci) kot iglavci.

V nadaljevanju je predstavljeno stanje poškodovanosti gozdnega mladja za dve (prevladujoči) popisni enoti v LUO in sicer za bukev, iglavce, listavce in skupaj – za obdobje od 2010 do 2020.

Preglednica 3.2.7: Delež poškodovanih osebkov (objedenost) po posameznih drevesnih vrstah za razrede R1-R4 popisna enota Kozjansko

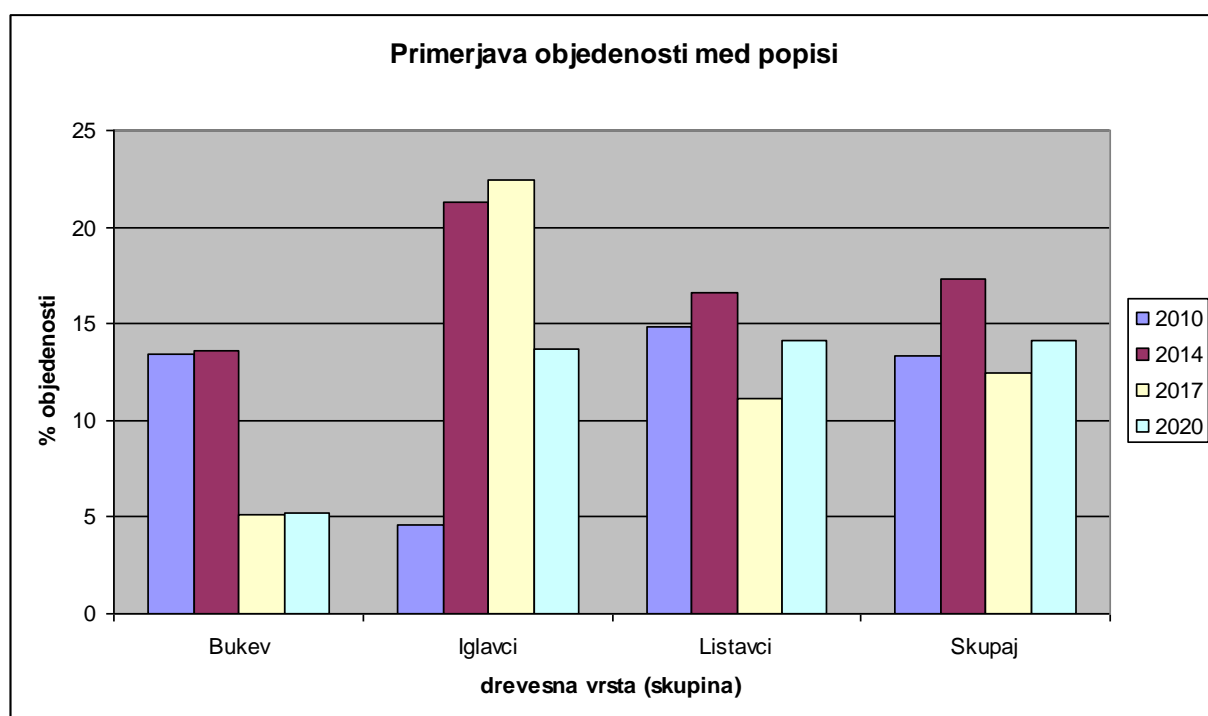
	Objedenost 2010	Objedenost 2014	Objedenost 2017	Objedenost 2020
Smreka	6,5	15,1	13,2	0
Jelka	10,7	59,5	1,6	0
Bori	41,2	0	0	0
Macesen	0	88,9	0	0
Bukev	0,8	18,4	11,7	6,2
Hrasti	25,8	15,5	8,8	6,3
Plemeniti listavci	28,8	33,6	38,0	24,5
Drugi trdi listavci	17,2	25,5	30,7	27,2
Mehki listavci	21,5	0	100,0	0
Iglavci	9,6	23,9	9,1	0
Listavci	15,1	24,7	21,8	13,1
Skupaj	14,6	24,6	20,9	12,6

Slika 3.5: Primerjava deleža poškodovanih osebkov gozdnega mladja med popisi 2010, 2014, 2017 in 2020 za razrede R1-R4, popisna enota Kozjansko

Preglednica 3.2.8: Delež poškodovanih osebkov (objedenost) po posameznih drevesnih vrstah za razrede R1-R4 popisna enota Celjsko Bistriška kotlina

	Objedenost 2010	Objedenost 2014	Objedenost 2017	Objedenost 2020
Smreka	3,8	15,9	3,2	2,5
Jelka	15,8	35,4	69,3	36,0
Bori	33,3	50,0	0	0
Macesen	0	0	0	0
Bukev	13,4	13,6	5,1	5,2
Hrasti	7,5	3,9	8,0	15,5
Plemeniti listavci	28,0	14,3	18,8	37,5
Drugi trdi listavci	20,3	28,9	15,9	32,2
Mehki listavci	23,1	87,5	83,9	66,7
Iglavci	4,6	21,3	22,4	13,7
Listavci	14,8	16,6	11,1	14,1
Skupaj	13,3	17,3	12,5	14,1

Slika 3.6: Primerjava deleža poškodovanih osebkov gozdnega mladja med popisi 2010, 2014, 2017 in 2020 za razrede R1-R4, popisna enota Celjsko Bistriška kotlina

Pri obravnavi rezultatov popisa objedenosti ne smemo prezreti dejstva, da mladovja rastlinojedi parkljasti divjadi predstavljajo pomemben prehranski vir. Posledično je zato zelo pomemben delež mladovij in sestojev v obnovi. Tako kot velja za veliko večino LUO v Sloveniji, tudi v Savinjsko-Kozjanskem ugotavljamo, da je delež mladovij bistveno nižji kot bi moral biti, ob predpostavki uravnoveženega stanja razvojnih faz. Glavni ukrep, s katerim lahko izboljšamo prehranske možnosti za rastlinojedo divjad, predstavlja osnivanje novih pomladitvenih jeder, ki so v tesni povezavi z intenzivnostjo sečenj oziroma gospodarjenjem z gozdovi. Največji možni poseki, ki so opredeljeni v gozdnogospodarskih načrtih GGE, omogočajo med drugim tudi intenzivnejše uvajanje primernih gozdnih sestojev v obnovo.

Na podlagi analize popisov objedenosti gozdnega mladja in ocene stopnje uspešnosti pomlajevanja po gozdnogospodarskih enotah v Sloveniji ugotavljamo, da proces naravnega pomlajevanja v LUO zaradi vpliva rastlinojede divjadi ni ogrožen. Ob upoštevanju dejstva, da je delež mladovij v gozdnih sestojih izjemno nizek ter močno odstopa od modelnega stanja, je stopnja objedanja sprejemljiva in na proizvodne sposobnosti gozdov nima motečega vpliva. Glavna povzročiteljica objedanja sta srnjad, v nekaterih lokalno omejenih delih LUO lahko tudi gams. Slednji povzročata na območjih večjih populacijskih gostot poškodbe z objedanjem plemenitih listavcev, jelke in ponekod tudi za divjad manj priljubljenih drevesnih vrst (npr. smreke in bukke).

Velik delež poškodovanih osebkov smo podobno kot pri prejšnji inventuri zaznali predvsem na ploskvah, ki so locirane na Konjiški gori, Paškem Kozjaku in Stenici, kjer je gams dokaj številčen.

Pri ugotavljanju stanja gozdov v GGO ugotavljamo, da trenutno stanje mladovja dosega zgolj 1/3 modelnega, kar je zaskrbljujoče. Ob upoštevanju dejstva, da je divjad sestavni del gozdnih ekosistemov, je treba dopustiti njen vpliv tudi pri zagotavljanju lesno proizvodne vloge. Ob pravilni strategiji pomlajevanja, vse od pripravljalnih in semenilnih sečenj do končnih posekov na primernih rastiščih, je obnova gozdov kljub vplivu rastlinojede divjadi zagotovljena. Na podlagi izkušenj iz dosedanjih popisov ugotavljamo, da je stopnja objedanja gozdnega mladja močno odvisna od sezonskih sprememb, ki jih med leti različno zaznamujejo vremenski pojavi kot so sneg, žled, poplave, suša, zmrzal itn. Posledice navedenih dejavnikov so relativno velika odstopanja poškodovanosti mladja med popisnimi leti.

4 ŽIVALSKÉ VRSTE - DIVJAD

4.1 Srna (*Capreolus capreolus*)

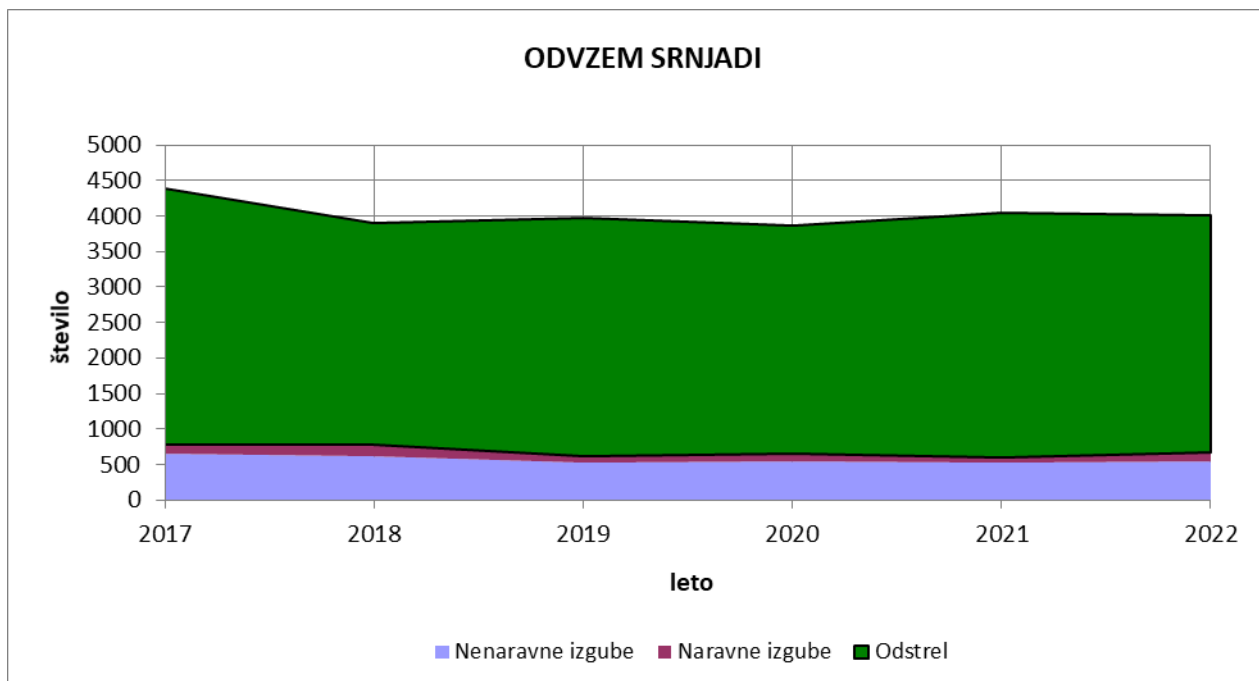
Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Srnjad je upravljavsko in lovnogospodarsko najpomembnejša vrsta divjadi v LUO, zaradi česar je upravljanje in njena obravnava enotno za vsa lovišča.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih šest let, s poudarkom na zadnjih dveh letih

V **preteklih dveh letih** je bilo v LUO odvzetih skupaj **8.055** osebkov srnjadi, s čimer je bil načrt (8.200) realiziran **98,2 %**. Čisti odstrel je dosegel 6.784 živali, kar je približno 200 več kot v prejšnjem dvoletnem obdobju. Delež evidentiranih izgub se je zmanjšal in znaša dobrih 15 % celokupnega odvzema. Šestletna dinamika odvzema se je izravnala in po letu 2018 blago narašča. Povprečna **intenziteta** odvzema srnjadi na letni ravni je znašala **3,15 živali/100 ha** lovne površine v LUO. Razlike med lovišči v pogledu intenzivnosti poseganja v populacijo so razmeroma velike. Odvzem se giblje od 1,46 osebka/100 ha lovne površine (LD Prebold) do 4,45 osebka/100 ha (LD Šentjur). Na upravljanje močno vpliva stanje v populaciji, ki je odvisno od številnih okoljskih dejavnikov in odnosov z ostalimi prostoživečimi živalskimi vrstami. Pri tem je treba izpostaviti medvrstni odnos – plenilstvo šakala in divjega prašiča. Vsi upravljavci so odvzem realizirali znotraj dopustnih odstopanj, 40 % pa ga je celo presegló. Odvzem po **starostnih in spolnih kategorijah** je bil dobro usklajen z načrtom. Poseganje v moški del populacije je bilo nekoliko večje (51 %), evidentirane izgube ženskih osebkov so občutneje višje. Slednje je posledično povezano s spolnim nesorazmerjem pri odstrelu, ki je še bolj v korist moške srnjadi (M: 52 %, Ž: 48 %). Realizacija po strukturnih razredih je bila najslabša pri moških mladičih (90 %), pri mladicah je dosegla 95 %, pri dvo in večletnih srnah 97 %, pri enoletnih srnjakih pa je bila presežena za desetino. Delež juvenilnih osebkov (mladičev in enoletnih živali skupaj) v odvzemu znaša slabih 58 %, odvzem odraslih srn in srnjakov je precej izravnán, mladiči obeh spolov pa so zastopani z 32 %. deležem skupnega odvzema. Poseganje v populacijo po starostno spolnih razredih je med leti zelo izenačeno. Izgube srnjadi se v relativnem smislu blago zmanjšujejo, čisti odstrel pa se povečuje. Pri izgubah srnjadi prednjači povoz živali na cestah (11 % odvzema ali 69 % od izgub), sledi pogin zaradi naravnih dejavnikov košnje in napada psóv. Delež izgub, ki jih pripisujemo nenaravnim vzrokom se v zadnjih letih zmanjšuje, večja nihanja so zaznana zaradi naravnih vplivov. Razlike med lovišči so zelo velike. Prednjači lovišče Oljka (40 % izgub), sledi Velenje (38%), Grmada Celje (36 %), itn. Hkrati z navedenim ugotavljamo, da je v nekaterih prej omenjenih loviščih realizacija odvzema srnjadi razmeroma slaba. Najmanj izgub so beležila lovišča Podsreda (1 %), Bohor Planina (4 %) in Loka pri Žusmu (5 %). Višina izgub se v zadnjih letih pogosto ponavlja v istih LD. Nadpovprečno trofejno razviti srnjaki so praviloma pogosteje zastopani v loviščih z manjšo intenziteto odvzema, delež močnejših trofej pa narašča v loviščih z dobro realizacijo in višjo intenziteto odvzema na enoto površine. Razmerje med odstrelom starejših (2+) srn je v primerjavi s srnjaki doseglo dobrih 90 %. Delež ostarele srnjadi, tj. starejših od sedem let (po oceni komisije za pregled odvzema divjadi v LUO) znaša dobrih 30 % in se je v zadnjih dveh letih občutneje povečal. Najizrazitejše spremembe so zaznane pri srnah, kjer je v nekaterih loviščih omenjeni delež že blizu polovice odvzema. Razlike v deležih ostarelih osebkov med lovišči so razmeroma velike in znašajo od 15 do 50 %. Delež starih srn med izgubami je precej podoben deležu v skupnem odvzemu in v izgubah med srnjaki. Že več let zapored se ugotavlja, da je delež ostarele srnjadi precej večji v loviščih z manjšimi intenzitetami odvzema, hkrati pa je tu evidentiran tudi večji delež izgub srnjadi. Že več let zapored ugotavljamo, da je najslabša realizacija odvzema srnjadi v loviščih z veliko gostoto divjih prašičev (npr. LUB Južno od Savinje – intenziteta odvzema znaša dobra 2 osebka/100 ha, LUB Konjiška gora –intenziteta odvzema prek 4,0 osebki/100 ha). Predvidevamo, da je to posledica manjše številčnosti srnjadi (zaradi možnega plenilskega odnosa prašiča na srnjad) in šibkejšega lovnega pritiska, saj se le-ta v zadnjih mesecih leta močno preusmeri v lov na divje prašiče.

Povprečna masa rogovja 2+ srnjakov je med leti precej izravnána. Giblje se okrog 250 g. Nihanja so predvsem posledica vremenskih pogojev in lokalnih gostot v populaciji. Glavni dejavnik sprememb (medletne variabilnosti) se kaže v spremenljivosti količine in dostopnosti energetske bogate hrane (obrod plodonosnih listavcev) ter v številnih vremenskih ekstremih, predvsem visoke poletne temperature in suše. Podobne ugotovitve zaznavamo tudi pri gibanju telesnih mas odstreljene srnjadi, kar je sicer najizraziteje izraženo pri enoletnih osebkih.

Slika 4.1: Odvzem srnjadi v obdobju 2017 - 2022

Evidentiran odvzem srnjadi v minulem **šestletnem** obdobju je bil predvsem po letu 2018 zmerno naraščajoč. Medtem ko se delež izgub zmanjšuje, narašča višina čistega odstrela, kar je v upravljavskem smislu vsekakor pozitivno. Manjša medletna nihanja so verjetno posledica različnih pogojev za izvajanje lova, manj pa na omenjene spremembe vpliva stanje v populaciji, ki je sicer dokaj stabilno. Skupni odvzem srnjadi v navedenem obdobju je znašal 24.199 živali ali 3,16 živali na 100 ha lovnih površin letno. Realizacija načrtovanega odvzema od leta 2017 do vključno 2022 je bila 95,6 %. Najvišja (100,4 %) leta 2017, najnižja pa leta 2018 (86,9 %). Spolno razmerje odvzete srnjadi je bilo zmerno v korist moških osebkov (50,8 %: 49,2 %). Strukturni odkloni od načrta ne predstavljajo pomembnejših vplivov na populacijo srne.

Ugotovitve strukturnega odvzema so skoraj identične kot v obdobju zadnjih dveh let. Delež mlade srnjadi (do starosti 2 let) v odvzemu je med leti povsem izravnano in je v povprečju znašal 59,3 %. Višina in struktura izgub niha predvsem pri naravnih vzrokih, v skupnem pa ni zaznati večjih medletnih sprememb. V strukturnem pogledu je bilo evidentiranih največ izgub pri srnah 2+ (22 %), sledijo enoletne srne (20 %) in mladiči (17 %). Velika večina, kar 64 % vse poginule srnjadi je bilo evidentirane zaradi povozov na prometnicah sledijo poškodbe zaradi neznanih vzrokov pogina, košnje in potepuških psov. Ugotavljamo, da na višino in medletno dinamiko naravnih izgub srnjadi najbolj vplivajo dolgotrajne ostre zimske razmere in obdobje visokih poletnih temperatur ter suše.

Presoja uspešnosti upravljanja

Menimo, da je upravljanje s srnjadjo v LUO ustrezno, sledi načelom trajnostne rabe naravnih virov ob hkratnem doseganju lovsko upravljavskih ciljev. V smislu uspešnosti upravljanja s srnjadjo je treba izpostaviti zmanjševanje izgub srnjadi v zadnjih letih in razmeroma visoko (90 %) doseganje deleža srn 2+ v odstrelu. Tudi trendi nekaterih bioloških znakov (telesne mase, trend in struktura izgub srnjadi, itn.) so pozitivni. Upravljanje s srnjadjo je v veliki meri pogojeno s prizadevnostjo in organizacijsko sposobnostjo upravljalcev lovišč. LD se redkeje poslužujejo preseganja načrta odvzema, nasprotno pa se slaba realizacija v večini primerov ponavlja v istih loviščih. Uspešnost izvajanja načrtovanih ukrepov je poleg stanja v populaciji srnjadi močno povezana s pogoji za lov, pri čemer je treba še posebej izpostaviti aktivnosti upravljalcev v septembru in oktobru, ko naj bi se izvedel največji delež odstrela srnjadi ženskega spola in mladičev. Vpliv srnjadi v okolju je povsem normalen oziroma sprejemljiv. Biološki znaki uplenjene divjadi so stabilni, odvisni so predvsem od številnih abiotičnih dejavnikov.

Evidentirane in obravnavane škode od srnjadi na kmetijskih kulturah so v primerjavi z njenim lovno gospodarskim in ekosistemskim pomenom razmeroma majhne. V zadnjih dveh letih so LD v LUO obravnavale razmeroma majhno število škodnih dogodkov, v skupni višini 1.460 EUR.

Ocena stanja populacije

Ob upoštevanju znanih parametrov upravljanja s srnjadjo (tj. številčna in strukturna realizacija načrta odvzema v zadnjih letih, letne dinamike odstrela, bioloških kazalcev odvzete divjadi, deleža in strukture izgub, vpliv vrste v njenem okolju itn.) ugotavljamo, da je trenutno stanje populacije srnjadi v LUO stabilno in dokaj dobro usklajeno z njenim življenjskim okoljem. Vitalnost osebkov je dobra, večjih medletnih nihanj se ne zaznava. Na podlagi analize številčnega in strukturnega odvzema srnjadi ter znanih okoljskih pogojev minulih let ocenjujemo, da je srnjad v okolju dokaj enakomerno porazdeljena. Večjih populacijskih sprememb ni zaznati. Na podlagi informacijah upravljavcev lovišč sklepamo, da se v zadnjih nekaj letih povečuje plenilski odnos šakala, v nekaterih delih LUO pa tudi divjega prašiča, na populacijo srnjadi. Slednje je najbolj izraženo v loviščih oz. območjih z razmeroma visokimi gostotami divjih prašičev (npr. lovišča Prebold, Tabor, Gozdnik Griže). Pomemben plenilec srninih mladičev so nedvomno tudi lisice. Trenutno stanje v populaciji je posledica vremenskih in okoljskih pogojev zadnjih nekaj let, ter odstrela kot glavnega dejavnika smrtnosti. Razporeditev osebkov v prostoru je odvisna od značilnosti okolja, letnega obdobja in socialnih navad vrste. Srnjad je dokaj številčna v območjih z večjo heterogenostjo kmetijskih kultur in manjšo gozdnatostjo ter višjim deležem gozdnih robov. Nasprotno pa je gostota nekoliko manjša v gozdni krajini in na območjih, kjer se prostorsko srečuje z gamsom in divjim prašičem. Spolna struktura je delno v korist ženskega spola, kar je povsem sprejemljivo in skladno z biološkimi zakonitostmi in socialnimi odnosi v populaciji. Starostna in spolna struktura se približuje naravni sestavi. Analiza odvzema je pokazala, da je v nekaterih loviščih lokalno prisoten razmeroma visok delež ostarele srnjadi. Vpliv vrste na kmetijske kulture (metuljnice, žita, hmelj, vrtnine in vinograde) in gozdno mladje je glede na lovnogospodarski pomen okoljsko povsem sprejemljiv. Medvrstni odnosi z drugimi rastlinojedimi parkljarji niso izraziteje prisotni. Lokalno so možni v odnosu z damjakom in muflonom. Pri srnjadi je prisotna konkurenca znotraj vrste, ki je še posebej izražena v spomladanskem času, prav tako pa je močnejše izražena tekmovalnost med srnjaki v paritvenem času – prsku.

Kljub navedenemu je treba opozoriti na nekatere probleme, ki se pojavljajo predvsem zaradi poveza srnjadi in poginov zaradi vpliva nekontroliranega gibanja psov v okolju. Slednje se pogosto izraža pri upravljanju s srnjadjo na mejah z nelovnimi površinami oziroma urbanimi območji. Srnjad se rada približuje človekovemu okolju, kjer je pogosto podvržena stresu in poškodbam zaradi različnih antropogenih vplivov. Vse bolj pereč problem v njenem okolju postaja ograjevanje kmetijskih površin, ki se z leti povečuje.

Zdravstveno stanje srnjadi je zadovoljivo, občasno se pojavljajo znaki zaparazitiranosti, predvsem s pljučno-črevesnimi zajedavci, zastrupitve s hrano in nekatera druga, manj pogosta obolenja (npr. papilomi, aktinomikoza). Prisotnost nosnega zolja se občasno pojavlja predvsem pri mlajših živalih. Delež naravnih izgub v odvzemu se zmanjšuje, gibanje telesnih mas in drugih bioloških kazalcev je verjetno odraz medletnih sprememb v okolju in v večini brez pomembnih odklonov navzdol ali navzgor.

Prilagojeni cilji

Cilj upravljanja s srnjadjo je stabilna in vitalna populacija naravne spolne, starostne ter socialne strukture, ki naj bo številčno usklajena s prehranskimi razmerami v okolju, vplivi na kmetijskih kulturah in drugimi kazalci v ekosistemu. Pomemben cilj je tudi ustrezen delež srednje starih, telesno močnih, vitalnih osebkov, ki naj predstavljajo temelj biološko stabilne populacije. Nadalje želimo zagotoviti čim manjši delež izgub zaradi povozov in bolezni, kar naj se dosega med drugim tudi z intenziviranjem odstrela oziroma uravnavanjem lokalnih gostot in strukture populacije. Pri določanju ciljnega stanja je treba smiselno upoštevati tudi vpliv srnjadi na gozdni ekosistem (stopnjo objedenosti mladja) in višino škod v kmetijstvu. Srnjad kot lovsko upravljavsko najpomembnejšo vrsto obravnavamo prednostno pred ostalimi rastlinojedimi parkljarji.

Glede na trenutno stanje populacije srnjadi, njen vpliv na okolje, realizacijo načrta odvzema, višino in trend izgub, gibanje povprečnih telesnih mas in ostalih bioloških znakov, določamo za cilj **ohranjanje številčnosti populacije**. Kljub temu želimo dolgoročno dosegati odvzem/odstrel srnjadi na nivoju LUO, ki naj se giblje med 2,8 in 4,0 živali/100 ha. Slednje želimo predvsem zaradi optimalnejšega upravljanja z vrsto oziroma racionalnejšega gospodarskega koriščenja tega obnovljivega naravnega vira. Z upravljanjem želimo doseči neposreden pozitiven vpliv na prirastek populacije in dvig vitalnosti osebkov. Še naprej težimo k dvigu deleža odstrela v skupnem odvzemu srnjadi ob hkratnem znižanju izgub. Prostorsko naj se srnjad pojavlja v vseh zanj primernih okoljih, predvsem v kmetijsko-gozdnati krajini z večjim deležem gozdnega roba.

V pogledu ciljnega stanja življenjskega okolja srnjadi je treba vrsti zagotavljati ustrezen delež pašnih površin v gozdnem prostoru ter mirnih con. V smislu trajnostnega gospodarjenja z gozdovi je treba težiti k vzpostavitvi naravnega/modelnega stanja mladovij, ki je opredeljeno z gozdnogospodarskimi načrti.

Ukrepi in usmeritve

Skupni načrt odvzema srnjadi v letih **2023** in **2024** LUO znaša **8.300 živali** ali **3,25 osebka / 100 ha** lovne površine na leto. Število odvzema naj bo v obeh načrtovalskih letih čim bolj uravnoteženo.

Preglednica 4.1.1: Načrt odvzema srnjadi za leta 2023 in 2024

Mladiči M	1.328 (16 %)	Mladiči Ž	1.411 (17 %)
Enoletni	1.162 (14 %)	Mladice	996 (12 %)
Srnjaki 2+	1.660 (20 %)	Srne 2+	1.743 (21 %)
SKUPAJ 8.300 (100%)			

Z upravljanjem srnjadi naj se odstrel dolgoročno povečuje ob hkratnem zmanjševanju izgub. Intenziteta odvzema znotraj lovišč naj se giblje **od 2,8 živali / 100 ha** lovne površine **navzgor**, izjemoma lahko tudi manj, v kolikor je stanje v habitatu in populaciji evropske srne takšno, da to zahteva. Pri pripravi LNL naj OZUL upošteva ugotovitve analize tega načrta. Pomembno merilo pri razdelitvi načrta po loviščih naj predstavljajo predvsem odstopanja od načrtovanega odvzema (številčnega in strukturnega), starostna struktura odvzema ter delež izgub srnjadi v prejšnjih letih in številni drugi dejavniki v ekosistemu (npr. medvrstni odnos (plenilski) z divjim prašičem in malimi zvermi).

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema pri srnjadi:

Izraz »odstopanje« v nadaljevanju pomeni razliko med realiziranim in načrtovanim odvzemom srnjadi. Izraženo je lahko v absolutni količini (osebka) ali v % od načrtovanega odvzema.

Starostni razred	Dovoljena odstopanja (v % od načrtovanega št. v danem razredu)			
	M		Ž	
Mladiči	+/- 30 %*	+/- 15 %	+/- 30 %*	+/- 15 %
Lanščaki / Mladice	+/- 30 %*		+/- 30 %*	
Srnjaki 2+ / Srne 2+	+/- 15 %		+/- 15 %	
Skupaj	+/- 15 %			

* Pri kategorijah mladičev in enoletnih osebkov obeh spolov do +/-30 % pomeni možnost kompenzacije številčnega odvzema obeh navedenih kategorij v okviru istega spola, kar konkretno pomeni, da je možno npr. od načrtovanega absolutnega števila mladičev M spola odvzeti le-teh do 30 % manj/več, to pa je potem treba kompenzirati s zmanjšanim/povečanim odvzemom od načrtovanega absolutnega števila v razredu lanščakov in obratno.

V posameznem lovišču je po opravljeni kompenzaciji, kot je predhodno opisano, dovoljeno odstopanje realizacije v obeh kategorijah (mladiči, enoletni) skupaj in pri posameznem spolu v višini do +/-15 % načrtovanega števila odvzema.

Dopustno odstopanje v kategoriji **nad dvoletnih (2+) srnjakov in srn je do +/-15 %** od načrtovanega števila odvzema teh kategorij. Zaradi zagotavljanja ustreznega spolnega razmerja med nad dvoletno srnjadjo je v tem načrtu določena neposredna **vezava** med višino realiziranega **odstrela srnjakov in srn 2+**. **Številčno mora odstrel srn 2+ po loviščih dosegati vsaj 80 % odstreljenih srnjakov 2+**. Preseganje načrtovanega odvzema dve- in večletnih srn v višini prek +15 %, ki bi nastalo zaradi vezave odstrela na odstreljene 2+ srnjake in zaradi evidentiranja izgub srn, **ne šteje kot nedovoljeno** preseganje načrtovanega odvzema in ni predmet kršitve načrta.

V **posameznem lovišču** je dovoljeno odstopanje realizacije v višini do +/-15 % načrtovanega skupnega odvzema srnjadi. V primeru, da je v posameznem starostnem razredu načrtovan odvzem manjši od 10 živali, dopustna toleranca +/-15 % pomeni dve (2) živali, pri načrtovanem odvzemu 10 ali več osebkov pa zaokrožitev na najbližjo celo vrednost. Na najbližjo celo vrednost se zaokroži tudi število srn 2+, katerih odstrel je potreben za doseganje 80 % vezave na odstrel srnjakov 2+.

Časovna in prostorska dinamika ter ostali kriteriji odvzema

Višina in prostorska razdelitev odvzema srnjadi v LUO je določena na podlagi ocene stanja, ugotovitev kontrolne metode in ciljev upravljanja s populacijo. Pri razdelitvi odvzema želimo na podlagi ocen stanja v populaciji in loviščih in odvzema zadnjih let izravnati intenziteto in strukturo odvzema, kot je navedeno v tem načrtu.

Pri tem je treba upoštevati sledeče dejavnike:

- trende bioindikatorjev,
- realizacijo odvzema srnjadi v LUO v preteklih petih letih,
- realizacijo odvzema v preteklem letu,
- predloge LD,
- zdravstveno stanje, predvsem prisotnost značilnih bolezni srnjadi,
- ugotovljene vsakoletne izgube in trende,
- vpliv srnjadi na kmetijskih in gozdnih površinah,
- medvrstne odnose do drugih živalskih vrst in odnose znotraj vrste,
- spremembe v življenjskem okolju divjadi.

V načrtu odvzema delitev dve- in večletnih osebkov na mlade, srednje stare in stare ni opredeljena in ni potrebna. Dejanska struktura načrtovanega odvzema za posamezna lovišča lahko odstopa od izhodiščne v primeru večjih (tj. izven dopustnih) odstopanj realizacije odvzema od načrtovanega odvzema v preteklem(ih) letu(ih) ali zaradi ostalih vzrokov (struktura izgub, vzroki izgub, krivolova, naravnih ujm, izjemnih in nepredvidljivih dogodkov).

Odstopanja realizacije od načrtovanega odvzema po višini in znotraj spolne ter starostne strukture (še posebej v starostnem razredu 2+), ki so izven meja dopustnih odstopanj, se smiselno upošteva pri načrtovani višini in strukturi odvzema za naslednje leto.

Izvršen odzem se kategorizira skladno s kriteriji v LUO, ki so določeni v skladu s Pravilnikom o evidentiranju odstrela in izgub divjadi ter o imenovanju komisije za oceno odstrela in izgub v lovsko upravljavskem območju (Ur. l. RS, št. 120/05).

Časovna dinamika odvzema:

- priporočeno je čim hitreje izvršiti odstrel srn in mladičev, predvidoma najmanj 70 % odvzema do 31. oktobra,
- do 25. julija je priporočeno odstreliti največ 2/3 za odzem predvidenih srnjakov 2+,
- odstrel srnjakov 2+ naj bo kljub zgoraj navedenemu priporočilu v čim večjem deležu realiziran po paritvenem obdobju (prsku),
- pri odstrelu srn v kategoriji 2+ je treba upoštevati načela strokovne izbire, kjer naj prevlada telesna masa, ocena starosti in vitalnost osebkov,
- morebitna odstopanja realiziranega odvzema od načrtovanega preko dopustnih mej iz tega načrta, ki bi nastala kot posledica evidentiranih izgub srnjadi, ne štejejo kot kršitev določil načrta,
- omejevanje lova srnjadi z internimi akti upravljavcev lovišč ni opravičilo za nedoseganje načrta odvzema.

Ukrepi za zmanjšanje nenaravnih izgub so:

- ustrezno visok odstrel vseh kategorij srnjadi in dovolj zgođen izbirni odstrel mladičev obeh spolov v septembru in oktobru,
- ukrepi za zmanjšanje nenaravnih izgub, predvsem povoza, kot so kemične ograje, odsevniki, zvočne naprave, plašilne naprave pri kosilnicah, cestnoprometni znaki,
- postavitve ustreznih opozorilnih znakov na javnih prometnicah ob izvajanju skupnih lovov,
- intenziviranje odstrela na mestih z večjo verjetnostjo izgub, predvsem povoza,
- izvajanje prestreznega krmljenja srnjadi v primeru ekstremnih zim in izrazitega povečanja povoza srnjadi pozimi, in sicer skladno z določili in pod pogoji ON za obdobje 2011–2020;
- odkrivanje in preprečevanje krivolova,
- spremljanje nekontroliranega gibanja psov v okolju in ustrezno ukrepanje,

Ukrepi v življenjskem okolju:

- načrtno krmljenje srnjadi ni dovoljeno, razen v primerih in pod pogoji, ki so opredeljeni v ON,
- zelo priporočljivo je vzdrževanje pasišč v gozdnem prostoru, namenjenih za vse vrste rastlinojede divjadi; ukrep naj se po možnosti izvaja po cvetenju,

- vzdrževanje grmišč in oblikovanje gozdnih robov,
- sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja,
- sečnja v zimskem času in s tem zagotavljanje primerne prehranske baze
- kontrola gibanja psov v okolju, še posebej v času poleganja mladičev,
- oblikovanje in zaščita mirnih con, zlasti v območju zimovališč,
- obveščanje javnosti o aktualnostih in ukrepih pri upravljanju srnjadi,
- število solnic je omejeno na največ 3 solnice na 100 ha gozda in jih zalagamo le spomladi; solnice se ne smejo nameščati na način, ki omogoča vnos soli v vodni biotop, v nobenem primeru pa v razdalji, manjši od 50 m od vodnega biotopa,
- v gozdnih predelih s poudarjeno obnovo, ob cestah in gozdnih rezervatih postavljanje solnic ni dovoljeno.

Preglednica 4.1.2: Analiza odvzema srnjadi

Odstrel in izgube									
Starostna in spolna kategorija/leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%/spol	%/skupaj
Mladiči M	651	510	659	549	605	574	3548	28,8	14,7
Lanščaki	674	720	541	630	621	635	3821	31,1	15,8
Srnjaki 2+	874	816	809	771	814	846	4930	40,1	20,4
Skupaj SRNJAKI	2199	2046	2009	1950	2040	2055	12299	100,0	50,8
Mladiči Ž	871	680	795	728	718	639	4431	37,2	18,3
Mladice	429	410	377	401	469	470	2556	21,5	10,6
Srne 2+	899	775	794	781	822	842	4913	41,3	20,3
Skupaj SRNE	2199	1865	1966	1910	2009	1951	11900	100,0	49,2
SKUPAJ odstrel in izgube	4398	3911	3975	3860	4049	4006	24199		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom							
Kategorija / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj
Načrt - skupaj	4.380	4.500	4.110	4.110	4.100	4.100	25300
Odstrel in izgube / načrt	100,4	86,9	96,7	93,9	98,8	97,7	95,6
Delež srnjakov	50,0	52,3	50,5	50,5	50,4	51,3	50,8
Delež srnjakov 2+	19,9	20,9	20,4	20,0	20,1	21,1	20,4
Delež mladih (mladiči, enoletni) ne glede na spol	59,7	59,3	59,7	59,8	59,6	57,9	59,3

Izgube								
Kategorija / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%
Nenaravne izgube	659	619	531	534	533	543	3419	83,6
Naravne izgube	126	160	76	114	73	122	671	16,4
Skupaj izgube	785	779	607	648	606	665	4090	100,0
% izgub	17,8	19,9	15,3	16,8	15,0	16,6	16,9	
Odstrel	3613	3132	3368	3212	3443	3341	20109	

Vzroki izgub								
vzrok / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%
1 neznan	70	101	57	65	44	88	425	10,4
2 bolezen	42	28	6	32	13	19	140	3,4
3 krivolov	13	9	6	7	5	5	45	1,1
4 cesta	488	447	404	396	425	449	2609	63,8
5 železnica	7	12	6	6	5	7	43	1,1
6 zveri	1	1	4	5	4	1	16	0,4
7 psi	84	76	33	53	32	25	303	7,4
8 kosilnica	67	75	82	72	66	57	419	10,2
9 poškodbe	13	30	9	12	12	14	90	2,2

Telesne mase mlade srnjadi						
Starostna in spolna kategorija/leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Mladiči M	9	8,8	9,4	9,6	9,5	8,9
Indeks	100	98	104	107	106	99
Lanščaki	13,3	12,6	13,8	13,5	13,9	13,0
Indeks	100	95	104	102	105	98
Mladiči Ž	8,8	8,9	9,3	9,4	9,2	8,6
Indeks	100	101	106	107	105	98
Mladice	13,6	13	13,8	13,8	14	13,3
Indeks	100	96	101	101	103	98
Mladiči M + Ž	8,9	8,9	9,3	9,5	9,3	8,7
Indeks	100	100	105	107	105	94

Masa trofej srnjakov 2+ (gr)						
Povprečna masa trofej / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Srnjaki 2+	261,0	239,8	263,1	257,2	260,1	259,3
Indeks	100	92	101	99	100	99

4.2 Navadni jelen (*Cervus elaphus*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Upravljanje z navadnim jelenom je enotno za celotno LUO. Načrt je nekoliko prilagojen za lovišče Vitanje, ki neposredno meji na osrednje območje upravljanja z jelenjadjo na Pohorju.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih šest let, s poudarkom na zadnjih dveh letih

Odvzem jelenjadi v LUO se strmo povečuje. V **preteklih dveh letih je znašal 41** živali, kar je največ v obdobju zadnjih desetletij. V odvzemu s 66 % prevladujejo moški osebki, glavčina odstrela je bila realizirana v starostni kategoriji mlajših jelenov 2 – 4 let. Večina je bila realizirana v lovišču Vitanje (19 živali), sledi Jurklošter (6) in Tabor (5). Zaradi slučajnostnega in nenačrtnega odstrela je spolna in starostna struktura odvzema precej porušena. V minulih letih so izgube – pogini jelenjadi redkeje zaznani.

V obdobju zadnjih **šestih let** pri odvzemu z 61 % prevladujejo jeleni, sledijo teleta in košute. Z odstrelom se je najpogosteje posegalo med mlajše živali - 2-4 letne jelene (32 %), lanščake (17 %) in moška teleta (10 %). Odstrel srednje starih jelenov (5 – 9 let) je razmeroma redek. Povečuje se delež osebkov navadnega jelana, ki ne izvirajo iz obor in se v LUO širijo spontano iz drugih območij. Dolgoročni trend odvzema se povečuje in je odvisen predvsem od številnih okoljskih dejavnikov ki povzročajo migracije jelenjadi, ter gibanja populacijskih gostot v sosednjih LUO. Delež mladičev in enoletnikov v odvzemu znaša 43 %. Izgube so redke in v zadnjem petletnem obdobju znašajo 2 % skupnega odvzema. Najpogostejši vzroki poginov so povozi na javnih prometnicah. Analiza telesnih mas in mas rogovja zaradi majhne odvzema/odstrela ni smiselna.

Presoja uspešnosti upravljanja

Upravljanje jelenjadi v LUO dobro sledi temeljnemu ciljem iz ON. Njena prisotnost v robnih območjih LUO se povečuje, vendar je vpliv na okolje zaenkrat še razmeroma nemoteč.

Ocena stanja populacije

Glede na dinamiko odstrela se ocenjuje, da je jelenjad v LUO vse pogosteje prisotna, kar je verjetno posledica povečevanja njene številčnosti v sosednjih LUO. V lovišču Vitanje kamor se vse pogosteje širi iz Pohorskega LUO, zadnjih nekaj let odvzem nenehno narašča. Po navedbah upravljavcev lovišč je na območjih Hudinje, Pake, Paškega Kozjaka, Stenice in Konjiške gore navadni jelen že stalno prisoten prek celega leta, kar je glede na veljavne dolgoročne upravljavske usmeritve v LUO nezaželeno. Pogosto se zaznava tudi migracije iz Zasavskega, Kamniško Savinjskega in Posavskega LUO. Tako se manjši tropi jelenjadi občasno pojavljajo tudi na Bohorju in Zasavskem hribovju. Sestavljajo jih po večini mlajši jeleni, kar je posledica naravne širitvene strategije vrste. V ostalih, osrednjih loviščih LUO, je prisotnost jelenjadi pogojena pretežno z osebki, ki uhajajo iz obor za rejo divjadi. Zdravstveno stanje živali in njena vitalnost je dobra. Škode v gozdu (lupljenje, drgnjenje, objedenost mladja) so zaenkrat redkeje zaznavne in na gospodarjenje (še) ne vplivajo. Medvrstnih odnosov z ostalimi prostoživečimi živalmi, ki bi bile kakorkoli pomembne za upravljavske odločitve, zaradi majhne številčnosti jelenjadi ni zaznane.

Prilagojeni cilji

Temeljni cilj upravljanja je preprečitev stalne prisotnosti jelenjadi v vseh loviščih LUO. Zaradi prevladujočih krajinskih tipov z manjšim deležem gozdov in rabe prostora ter s tem povezanih prehranskih in bivalnih razmer, ne dopuščamo oblikovanja večjih populacijskih območij jelenjadi. Ostale avtohtone vrste divjadi morajo biti v primerjavi z navadnim jelenom obravnavane prednostno.

Ukrepi in usmeritve

Načrt odvzema navadne jelenjadi je okvirno opredeljen samo za lovišče **Vitanje**, ki se nahaja v robnem območju pohorske populacije. Na podlagi njene prisotnosti oziroma možnosti migracij s Pohorja in upravljanja (odvzema) v zadnjih letih, načrtujemo za **leti 2023 in 2024** skupni **odvzem 16 osebkov**. Upravljavcu lovišča Vitanje priporočamo, da pri odvzemu jelenjadi upošteva strukturo iz preglednice 4.2.1, ki naj služi kot dolgoročna usmeritev pri upravljanju z vrsto v omenjenem lovišču. LD Vitanje pozivamo, da načrt realizira v največji možni meri, glede na stanje v populaciji (prisotnost jelenjadi v lovišču) pa naj ga **neomejeno presega**.

Preglednica 4.2.1: Okvirni načrt odvzema jelenjadi za lovišče Vitanje (število, % od skupnega odvzema)

Teleta obeh spolov, lanščaki in junice skupaj	8 (50 %)		
Jeleni 2+	3 (19 %)	Košute 2+	5 (31 %)
SKUPAJ 16 živali (100 %)			

Na območju **vseh lovišč v LUO odstrel** navadne jelenjadi številčno **ni omejen**. Pri tem pa naj se zagotavlja dolgoročno izravnavo poseganja med spoloma. Upravljavci naj pri odstrelu upoštevajo strukturno razmerje **1 jelen (starosti 2+) : 1 košuta, junica, lanščak ali tele**.

Časovna in prostorska dinamika ter ostali kriteriji odvzema

Načrt odvzema jelenjadi v vseh loviščih LUO je zaželeno neomejeno presegati. **Omejevanje lova na jelenjad v lovni dobi pomeni kršitev določil DN**. Vsa **lovišča**, ki nimajo predvidenega odvzema navadnega jelena v LNL, morajo kljub temu izvajati **številčno neomejen odstrel** jelenjadi v skladu z usmeritvami tega načrta.

V primeru prisotnosti jelenjadi v okolju, ki potencialno izhaja iz obor, naj o tem pristojne LD nemudoma obvestijo ZGS in lovsko inšpekcijo. Z namenom preprečevanja škod na kmetijskih kulturah in povoza jelenjadi na prometnicah je treba zagotoviti čimprejšnji odstrel teh osebkov.

Ukrepi v življenjskem okolju: Kakršnokoli načrtno **krmljenje** jelenjadi v LUO **ni dovoljeno**. V okoljih njene potencialne prisotnosti je priporočljiva izvedba biomeliorativnih ukrepov, kot so košnja travnikov, spravilo sena, vzdrževanje grmišč in sečnja iglavcev (jelke) v zimskem času, še posebej v obdobju visoke snežne odeje.

Preglednica 4.2.2: Analiza odvzema jelenjadi

Odstrel in izgube										
Starostna in spolna kategorija/leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%/spol	% skupaj	
Teleta M	2	0	2	2	4	0	10	13,5	9,6	
Lanščaki	4	0	4	1	3	6	18	24,3	17,3	
Jeleni 2-4	5	4	4	11	5	3	32	43,2	30,8	
Jeleni 5-9	2	1	2	3	3	3	14	18,9	13,5	
Jeleni 10 +	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0	
Skupaj JELENI	13	5	12	17	15	12	74	100,0	71,2	
Teleta Ž	2	0	3	1	5	1	12	40,0	11,5	
Junice	0	0	0	1	2	1	4	13,3	3,8	
Košute 2+	1	2	4	2	4	1	14	46,7	13,5	
Skupaj KOŠUTE	3	2	7	4	11	3	30	100,0	28,8	
SKUPAJ odstrel in izgube	16	7	19	21	26	15	104		100,0	

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom							
Kategorija / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj
Načrt - skupaj	7	8	6	6	8	8	43
Odstrel in izgube / načrt	228,6	87,5	316,7	350,0	325,0	187,5	241,9
Delež JELENOV	81,3	71,4	63,2	81,0	57,7	80,0	71,2
Delež trofejnih jelenov 2+ in več	43,8	71,4	31,6	66,7	30,8	40,0	44,2
Delež mladih (mladiči, enoletni) ne glede na spol	50,0	0,0	47,4	23,8	53,8	53,3	42,3

Izgube								
Kategorija / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%
Nenaravne izgube	1	0	0	0	1	0	2	100,0
Naravne izgube	0	0	0	0	0	0	0	0,0
Skupaj izgube	1	0	0	0	1	0	2	100,0
% izgub	6,3	0,0	0,0	0,0	3,8	0,0	1,9	
Odstrel	15	7	19	21	25	15	102	

Vzroki izgub								
Vzrok / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%
1 neznan	0	0	0	0	0	0	0	0,0
2 bolezen	0	0	0	0	0	0	0	0,0
3 krivolov	0	0	0	0	0	0	0	0,0
4 cesta	1	0	0	0	1	0	2	100,0
5 železnica	0	0	0	0	0	0	0	0,0
6 zveri	0	0	0	0	0	0	0	0,0
7 psi	0	0	0	0	0	0	0	0,0
8 kosilnica	0	0	0	0	0	0	0	0,0
9 poškodbe	0	0	0	0	0	0	0	0,0

4.3 Damjak (*Dama dama*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Prostorski okvir upravljanja z damjakom poteka v dveh, upravljavsko ločenih območjih.

Načrtno upravljanje z njim se v LUO izvaja na območju lovišča **Škale**, kjer je bila vrsta naseljena v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja. Prvotni okvir obravnave sega na zahodu do črte Šoštanj-Topolšica-Lajše, na severu območje omejuje magistralna cesta Topolšica-Škale, na vzhodu pa črta Turnska gošča-Škalsko jezero. Območje je veliko okrog 600 ha in obsega južni del lovišča Škale in del lovišča Velunja v sosednjem Kamniško-Savinjskem LUO. Zadnja leta se damjak prostorsko širi v severni smeri izven prvotnega območja naselitve.

V **ostalih** delih LUO, predvsem v lovišču Podčetrtek, se pojavlja manjši trop damjakov, ki je nastal izključno s pobegom živali iz obor za rejo divjadi. V zadnjih nekaj letih se zaznava tudi občasne migracije damjakov iz Zasavskega LUO, predvsem v lovišča Rečica pri Laškem, Prebold, Tabor in Gozdnik Griže.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih šest let, s poudarkom na zadnjih dveh letih

Analiza upravljanja z damjakom je ločena za območje lovišča Škale in ostala lovišča LUO.

Odvzem v lovišču **Škale** je že več let dokaj stabilen. Giblje se med 12 do 14 osebki. V zadnjih **dveh letih** je bilo od načrtovanih 26 odvetih 27 živali, evidentirane so bile štiri izgube zaradi pogina/povoza na cestah. Odstrel je bil tokrat izvršen tudi v kategoriji srednje starih damjakov (starosti 5 – 8 let). Spolna struktura je bila delno v korist moških osebkov (56 %), sicer pa dokaj usklajena z načrtom. **Šestletna** realizacija odvzema je dosegla 96 % načrta. Od 73 načrtovanih je bilo v lovišču Škale odvetih skupaj 70 živali, od tega 38 moških in 32 ženskih. Strukturno poseganje v populacijo je bilo dobro usklajeno z načrti, najslabše je bilo izvedeno pri enoletnih košutah - junicah. Realizacija moškega dela populacije je bila presežena za dve živali. Izgube damjakov so dokaj pogoste. V zadnjih šestih letih je bilo evidentiranih 14 poginulih živali, pri čimer je glavni vzrok smrtnosti promet.

Odvzem damjakov v **LUO** se dolgoročno povečuje. V veliki meri je odvisen od nekontrolirane in nenačrtne prisotnosti živali, ki pogosto izhajajo iz obor in lahko povzročajo resno škodo na premoženju ljudi. Skupni odvzem v **minulih dveh** letih je znašal 83 osebkov, od tega 44 samcev – pretežno mlajših kategorij in 39 samic (največ ženskih telet in odraslih košut. Odvzem je bil izveden v loviščih Škale (27 živali), Podčetrtek (22), precej manjši pa v loviščih Šentjur, Bojansko Štore, Loka pri Žusmu, itn. LD Podčetrtek je tudi v minulih dveh letih izvajala lov damjakov prek celega leta, in sicer na podlagi odločb MKGP o dovolitvi odstrela izven zakonsko predpisanih lovnih dob.

Presoja uspešnosti upravljanja

Upravljanje z damjakom je bilo, glede na dolgoročne upravljavske cilje, uspešno. V lovišču Škale je stanje v populaciji dokaj stabilno, vpliv živali v okolju je razmeroma nemoteč. Zadnja leta se precej izboljšujejo trofejne vrednosti starejših jelenov, kar je za trajno ohranitev vitalnosti populacije pomemben podatek.

Ocena stanja populacije

Kolonija damjakov v območju načrtno obravnave - lovišču Škale je v zadnjem letu številčno napredovala, kar je verjetno posledica dotoka iz ene od bližnjih obor. Zaznava se širitev populacije v severni in vzhodni smeri od prvotnega prostora naselitve, kjer je v zadnjih letih zaradi gradbenih del povečuje degradacija okolja. Pojavljati so se začele škode na sadnem drevju, kmetijskih kulturah in travnikih. Občasno se beleži nenaravne izgube (povozi, poškodbe, napadi potepuških psov itn.). Z upravljanjem se dokaj dobro sledi cilju, to je poleg usklajenosti populacije z okoljem še ohranjanje srednje starih, vitalnih osebkov, ki predstavljajo jedro populacije. Občasno evidentiramo prisotnost posameznih živali na območju lovišča Velenje, kjer je bil v zadnjih letih realiziran odstrel posameznih osebkov. Prvotno življenjsko okolje damjaka je sicer vrsti dokaj primerno (grmišča, primerna drevesna sestava, dovolj gozdnega roba), vendar naraščajoči antropogeni vplivi in spremembe v okolju to primernost vedno bolj slabijo. Spolna in starostna struktura populacije je zadovoljljiva. Vitalnost osebkov je dobra.

V ostalih loviščih LUO številčnost damjakov v naravnem okolju med leti precej niha in je pogojena izključno z osebki, ki izvirajo iz obor. Slednje je pogosto posledica slabo vzdrževanih ograj in slabega nadzora nad objekti oziroma živalmi. Zaradi pobegov damjakov sta MKGP in lovška inšpekcija v minulih letih na predlog LD in v skladu s strokovnim mnenjem ZGS izdali več odločb o izrednem odstrelu izven zakonsko predpisane lovne dobe.

Prilagojeni cilji

Cilj upravljanja z damjakom v **lovišču Škale** je vzdrževanje stabilne, zdrave, s prehranskimi pogoji okolja in drugimi živalskimi vrstami usklajene populacije. Cilj upravljanja je ohranjanje normalne, okolju prilagojene reprodukcije. Damjak naj se prostorsko usmerja predvsem v nižinska in gričevnata območja lovišč Škale in Velunja, primarno v objezerski krajini. Ciljna številčnost in struktura je opredeljena z okoljsko in ekonomsko sprejemljivim vplivom v ekosistemu, prisotnost vrste pa je v omejenem številu dopustna oziroma okoljsko sprejemljiva glede na obsežnost degradacije okolja in ekološko-socialni pomen gozdov. Zelena struktura v smislu kakovosti populacije je opredeljena s čim bolj naravno starostno in spolno sestavo, predvsem pa okolju sprejemljivo številčnostjo. Pomemben upravljavski cilj je tudi ustrezna možnost vraščanja mladih jelenov v starejše starostne kategorije in s tem prisotnost trofejno vrednejših jelenov. V odnosu z ostalimi vrstami divjadi (srnjadjo, malo divjadjo) v tem okolju, je damjak po upravljavski prioriteti v podrejenem položaju.

Cilj upravljanja z damjakom na območju **ostalnih lovišč v LUO** (razen lovišča Škale) je popolna izločitev te alohtone vrste iz naravnega okolja.

Ukrepi in usmeritve

Načrt odvzema za leti 2023/24 v **lovišču Škale** je **32 damjakov**. Pri realizaciji naj se čim bolj upošteva strukturni načrt iz preglednice 4.3.1. in druge usmeritve tega načrta. Z upravljanjem naj se ohranja trofejno vrednejše, srednje stare jelene. Glavnina odvzema naj se izvrši v mlajših starostnih kategorijah. Načrt je usklajen s sosednjimi lovišči Kamniško-Savinjskega LUO (Velunja in Smrekovec). Odvzem jelenov starejših od dveh let ni treba realizirati. Namesto njih se lahko smiselno poseže v kategorije telet obeh spolov in telesno ter trofejno slabše razvite lanščake.

Preglednica 4.3.1: Načrt odvzema damjaka za lovišče Škale (število, % od skupnega odvzema)

Teleta moški	7 (23 %)	Teleta ženski	6 (19 %)
Lanščaki	4 (12 %)	Junice	5 (16 %)
Jeleni 2 +	5 (15 %)	Košute 2+	5 (15 %)
SKUPAJ 32 živali (100 %)			

V vseh **ostalnih loviščih LUO**, ki v LNL nimajo opredeljenega odvzema, je **dovoljen in zaželen neomejen odstrel** damjakov. Izvaja naj se med osebki vseh starostnih in spolnih kategorij brez omejitev. Pri odstrelu je treba upoštevati zakonsko predpisane lovne dobe. V primerih prisotnosti damjakov v okolju zaradi pobega iz obor, LD pozivamo, da na MKGP ali lovsko inšpekcijo podajo vlogo za dovolitev odstrela izven zakonsko predpisane lovne dobe

Problemi in nesoglasja, ki so posledica uhajanja divjadi iz obor za rejo divjadi, naj se rešujejo skladno z določili ZDLov-1A.

Časovna in prostorska dinamika ter ostali kriteriji odvzema

V lovišču **Škale** naj se iz populacije najprej izloča podpopvprečno telesno in trofejno razvite osebke. Odstrel telet, junic in košut naj se izvede v prvih mesecih lovne dobe, predvidoma najmanj 70 % do konca novembra. Odvzem telet se lahko zamenja z odstrelom junic ali lanščakov in obratno. Dovoljeno **odstopanje** realizacije od načrta odvzema je navzdol v višini **-15 %** skupnega načrtovanega odvzema damjakov, znotraj posamezne kategorije pa - 1 žival. Načrta odvzema v kategoriji 2+ ni treba dosežati, odstrel pa je možno nadomesti s poseganjem v razred mladih damjakov (teleta in 1+). Dopustna in hkrati zaželena je zamenjava srednje starih jelenov (starosti 2 do 8 let) s starostnim razredom 9+. **Preseganje** načrtovanega odvzema glede na zastavljeni dolgoročni cilj v načrtu LUO **ni omejeno**. Odstopanja od načrtovane strukture prek meja dopustnih odstopanj, opredeljenih v tem načrtu, se smiselno upoštevajo pri načrtovani višini in strukturi odvzema za naslednje leto. V lovišču Velenje se lahko na območju Deberc in Konova v naslednjih dveh letih odvzame največ dva osebka moškega in dva osebka ženskega spola.

Krmljenje damjakov je dovoljeno izključno na območju načrtnega upravljanja (lovišče Škale) na mestih, ki so usklajena z ZGS. Zimsko krmljenje je dovoljeno od 1. oktobra do 1. aprila, izvaja naj se s kombinacijo močnih, sočnih in voluminoznih krmil. Priporočljivo je, da je močna krma primešana v maksimalnem deležu do 10 %, dostopna pa naj bo predvsem v jesenskih mesecih (oktober – december). Količino in vrsto krme naj LD regulira glede na naravno ponudbo hrane, nikakor pa ne sme presegati količin, opredeljenih v LNL.

Privabljalno krmljenje damjakov je dovoljeno predvsem s ciljem olajšanega opazovanja in odstrela. LD Škale lahko za zimsko krmljenje damjakov uporablja največ dve krmišči, za privabljalno pa eno. Locirana so lahko zgolj na območju sedanje prisotnosti damjaka in usklajena med LD in ZGS oziroma registrirana v katastru krmišč v LUO (glej prilogo DN št. 1).

Prehransko ponudbo za damjake naj se dopolnjuje z vzdrževanjem travnikov v gozdu, vzdrževanjem grmišč, sečnjo v zimskem obdobju ter obdelavo krmnih njiv.

Preglednica 4.3.1: Analiza odvzema damjakov

Odstrel in izgube									
Starostna in spolna kategorija/leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%/spol	%/skupaj
Teleta M	6	5	6	7	7	6	37	29,4	14,8
Lanščaki	8	11	6	12	17	6	60	47,6	24,0
Jeleni 2-4	1	4	7	4	3	2	21	16,7	8,4
Jeleni 5-8	1	1	0	2	2	1	7	5,6	2,8
Jeleni 9 +	0	0	1	0	0	0	1	0,8	0,4
Skupaj JELENI	16	21	20	25	29	15	126	100,0	50,4
Teleta Ž	7	5	5	4	7	5	33	26,6	13,2
Junice	3	9	9	3	2	2	28	22,6	11,2
Košute 2+	8	7	10	15	6	17	63	50,8	25,2
Skupaj KOŠUTE	18	21	24	22	15	24	124	100,0	49,6
SKUPAJ odstrel in izgube	34	42	44	47	44	39	250		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom							
Kategorija / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj
Načrt - skupaj	12	11	11	12	13	13	72
Odstrel in izgube / načrt	283,3	381,8	400,0	391,7	338,5	300,0	347,2
Delež JELENOV	47,1	50,0	45,5	53,2	65,9	38,5	50,4
Delež trofejnih jelenov 2+ in več	5,9	11,9	18,2	12,8	11,4	7,7	11,6
Delež mladih (mladiči, enoletni) ne glede na spol	70,6	71,4	59,1	55,3	75,0	48,7	63,2

Izgube								
Kategorija / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%
Nenaravne izgube	0	5	1	2	1	5	14	73,7
Naravne izgube	2	2	1	0	0	0	5	26,3
Skupaj izgube	2	7	2	2	1	5	19	100,0
% izgub	5,9	16,7	4,5	4,3	2,3	12,8	7,6	
Odstrel	32	35	42	45	43	34	231	

Vzroki izgub								
Vzrok / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%
1 neznan	1	2	1	0	0	0	4	21,1
2 bolezen	0	0	0	0	0	0	0	0,0
3 krivolov	0	0	0	0	0	0	0	0,0
4 cesta	0	4	1	2	0	5	12	63,2
5 železnica	0	0	0	0	0	0	0	0,0
6 zveri	0	0	0	0	0	0	0	0,0
7 psi	0	1	0	0	1	0	2	10,5
8 kosilnica	0	0	0	0	0	0	0	0,0
9 poškodbe	1	0	0	0	0	0	1	5,3

4.4 Muflon (*Ovis aries musimon*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Načrtno upravljanje z muflonom v LUO se izvaja v loviščih Rečica pri Laškem in Hum Celje. Območje njegove stalne prisotnosti je na severovzhodu omejeno z reko Savinjo, na zahodu sega do Kotečnika in Gozdnika, na jugu pa do južnih obronkov Šmohorja.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih šest let, s poudarkom na zadnjih dveh letih

V minulih **dveh letih** je bilo v loviščih Hum Celje in Rečica pri Laškem od 40 načrtovanih, odvzetih 36 muflonov. Nekoliko slabša (75 % načrta) je bila realizacija v severnem delu območja načrtno obravnave (LD Hum Celje). Spolna struktura je zmerno v korist moških živali. Razmeroma slab je bil odvzem enoletnikov in mladičev. Glavnina odvzema je bila izvršena v loviščih Rečica pri Laškem in Hum Celje.

Realizacija načrta odvzema muflonov v zadnjih **šestih letih** izrazito narašča. V območju, kjer se z njim načrtno upravlja je bilo od načrtovanih 96 odvzetih 85 živali. Načrt je bil 100 % izvršen v lovišču Rečica pri Laškem, v lovišču Hum Celje pa 79 %. Načrt je presežen pri jagnjetih obeh spolov, najslabše pa je izveden pri enoletnih osebkih. Odvzem jagnjet in enoletnikov skupaj znaša 54 % vseh odvzetih muflonov iz narave. Odkloni od načrtovanega strukturnega poseganja so verjetno posledica razmeroma majhnega številčnega odvzema. Izgube muflonov, ki so posledica nepojasnjenih dejavnikov, so izjemno redke.

Presoja uspešnosti upravljanja

Z upravljanjem muflona se v zadnjem šestletnem obdobju dokaj dobro zasleduje dolgoročni cilji. Kljub naraščanju odvzema se z ukrepi preprečuje neželjeno širjenje izven območja naselitve/obrnave. Poseganje v populacijo z odstrelom je spolno in strukturno ustrezno, s čimer se zagotavlja trajnostno upravljanje in ohranitev vrste v sedanjem prostorskem okviru.

Ocena stanja populacije

Glede na poznane populacijske trende se kolonija muflonov v območju obravnave številčno povečuje in občasno tudi prostorsko širi na območja sosednjih lovišč (Gozdnik Griže, Prebold). Trenutno je gostota nekoliko večja na severnem delu območja obravnave (lovišče Hum Celje, območje Kamčiča in Slomnika). Vplivi muflonov v njegovem življenjskem okolju zaenkrat niso moteči, obnova gozdov ni ogrožena in poteka povsem normalno. Medvrstni vpliv na ostalo divjad je zanemarljiv, verjetno je občasno zaznaven le do gamsa. Življenjsko okolje kjer se pojavlja muflon je razmeroma dobro ohranjeno, tako z vidika naravne ponudbe hrane kot bivalnih pogojev. V območju obravnave je zadovoljiv delež mladovij, gozdnih robov in pašnih površin. Sicer pa je območje precej obremenjeno zaradi pohodništva, vožnje z motornimi vozili, itn. Zdravstveno stanje muflonov je razmeroma dobro, evidentirani pogini so redki. Spolna in starostna struktura tropov verjetno odstopa od naravne, kar je predvsem posledica manjše številčnosti.

Južno od območja obravnave vrste - v sosednjem, Zasavskem LUO načrtno upravljajo z mufloni v loviščih Hrastnik, Trbovlje in Dol pri Hrastniku. Na dokaj malem območju torej upravljamo z dvema različnima populacijama iste vrste, ki kljub naporom upravljavcev lovišč po znanih informacijah med seboj (še) nista vzpostavili kontakta oz. znotrajvrstnih odnosov, kar bi bilo za dolgoročen obstoj populacije sicer zaželeno.

Prilagojeni cilj

Cilj upravljanja z muflonom je opredeljen s številčnostjo in sestavo populacije, ki naj bo čimbolj usklajena z naravnimi pogoji v okolju obravnave. V bodoče naj se vrsta pojavlja v dosedanjih prostorskih okvirih, širitve izven območja niso zaželene. Za doseg lovsko-ekonomskih interesov je pomembna primerna zastopanost muflonov obeh spolov in ustrezen delež nosilcev populacije, pri čemer mora razred starih muflonov dobrih trofejnih vrednosti zajemati dovolj visok delež. Pomemben cilj za dolgoročno upravljanje z vrsto je tudi uspešno prehajanje in parjenje osebkov med zasavsko in šmohorsko kolonijo. Ciljno stanje v pogledu življenjskega okolja je opredeljeno z razmerami, ki so v območju obravnave trenutno vzpostavljene v pogledu prehranske kapacitete in bivalnih pogojev (travnih površin, grmišč, naravnega mladja, zimovališč, krmišč itn.). V odnosu z gamsom, srnjadjo in divjim prašičem mora biti muflon v podrejenem položaju.

Ukrepi in usmeritve

Skupni **načrt** odvzema v letih 2023/24 na območju lovišč Hum Celje in Rečica pri Laškem je **42 muflonov**. Poseganje naj bo enakomerno porazdeljeno med obe lovišči. Zaradi razmeroma majhnega odvzema je v tem načrtu združena kategorija mladičev/jagnjet in enoletnih muflonov obeh spolov. Z upravljanjem želimo vzpostaviti križanje z mufloni šmohorske kolonije, saj je analiza osebkov iz lovišča Hum pokazala, da imajo zelo majhno genetsko variabilnost. Številčni oziroma strukturni načrt za starejše (od dveh let) muflone je ločen po spolih (glej preglednico 4. 4. 1).

Preglednica 4.4.1: Načrt odvzema muflonov (število, % od skupnega odvzema)

Jagnjeta obeh spolov, ovni 1+, ovce 1+ skupaj	22 (52 %)		
Ovni 2+	9 (21 %)	Ovce 2+	11 (26 %)
SKUPAJ 42 živali (100 %)			

I. starostni razred sestavljajo jagnjeta (mladiči) obeh spolov.

II. starostni razred sestavljajo enoletni ovni in ovce.

III. starostni razred sestavljajo ovni in ovce starosti 2+ in starejši.

Razred mladih muflonov predstavljajo mladiči ter 1+ mufloni obeh spolov in se načrtujejo skupaj. Ta starostna kategorija praviloma še ne sodeluje v reprodukciji. Razred starih muflonov predstavljajo ovni in ovce starosti 2+ in starejši. Tvorijo ga nosilci populacije, ki jih je zaželeno varovati v čim večji meri.

Dopustno odstopanje v posameznem lovišču je po višini **do +/-15 %** od načrtovanega skupnega števila odvzema. Odvzem v III. razredu (2+ osebk) pri vsakem od obeh spolov se lahko prekorači do 10 %, v ostalih razredih preseganje ni omejeno, mora pa biti v skladu s splošnimi določili o dopustnih odstopanjih tega načrta.

V kolikor je načrt odvzema znotraj posameznega lovišča **do vključno 10 muflonov**, se kot dopustno odstopanje od načrta šteje realizacija **+/-1 žival**. Načrt v tretjem starostnem razredu se ne sme prekoračevati. Neizvršeni odvzem v tretjem starostnem razredu se lahko nadomesti z odvzemom v prvem in drugem starostnem razredu. Za lovišča, kjer načrt **ne presega 3 živali**, načrta odvzema ni obvezno dosegati, presega pa se ga lahko za en osebek, vendar ne v tretjem starostnem razredu.

Časovna in prostorska dinamika ter ostali kriteriji odvzema

Upravljavcem lovišč Hum Celje in Rečica pri Laškem svetujemo, da iz populacije muflonov najprej izločajo podpoprečno telesno in trofejno razvite osebk. Prednost pri odstrelu naj se posveča vsem telesno šibkim in sekundarnim jagnjetom.

V vseh ostalih **loviščih LUO**, ki v LNL nimajo opredeljenega načrta odvzema, je **dovoljen in zaželen neomejen odstrel** muflonov, ne glede na njihovo starost in spol. Upoštevati je treba zgolj lovno dobo in lovsko-etična načela (odstrel jagnjeta pred odstrelom ovce). Številčno in strukturno načrtovanje odvzema za ta lovišča v DN ni posebej opredeljeno.

Zimsko krmljenje muflonov se sme izvajati samo na registriranih krmiščih, in sicer izključno v območju načrtne obravnave. Zalaga naj se jih s kombinacijo močnih, sočnih in voluminoznih krmil v obdobju od septembra do aprila. Raznolika hrana je za optimalno doseganje namena krmljenja zelo pomembna. Priporočljivo je, da je močna krma na razpolago v maksimalnem deležu do 10 %, predvsem v poznih poletnih in jesenskih mesecih (oktober – december).

Privabljalno krmljenje muflonov je namenjeno je privabljanju muflonov s ciljem opazovanja in lovsko pravičnega odstrela. Na krmišču je lahko divjadi dostopno največ do 5 kg močnih vrst krme (briketov, žit ali koruze). Močna krma naj bo muflonom na razpolago le v poznih poletnih in jesenskih mesecih (september – december). V zimskih in spomladanskih mesecih pa naj se krmi pretežno s sočno in voluminozno krmo. Število krmišč mora biti v celotnem osrednjem območju enakomerno porazdeljeno in usklajeno s strategijo krmljenja. Krmljenje je dovoljeno le na krmiščih, ki so usklajena z ZGS oziroma so registrirana v katastru (glej prilogo DN št. 1).

V gozdnih predelih s poudarjeno obnovo, ob cestah in gozdnih rezervatih postavljanje solnic ni dovoljeno. Biomeliorativna dela, predvsem vzdrževanje grmišč in travnih površin, naj se izvaja skladno z določili DN in LNL. Predlagamo, da upravljavci lovišč s planinsko organizacijo nenehno usklajujejo dejavnosti, kot so načini markiranja planinskih poti, usmerjanje pohodnikov in reguliranje drugih človekovih dejavnosti v prostoru.

Preglednica 4.4.2: Analiza odvzema muflonov

Odstrel in izgube									
Starostna in spolna kategorija/leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%/spol	%/skupaj
Jagnjeta M	3	0	4	3	4	3	17	36,2	18,3
Enoletni	0	1	1	1	2	2	7	14,9	7,5
Ovni 2+	2	3	3	4	5	6	23	48,9	24,7
Skupaj OVNI	5	4	8	8	11	11	47	100,0	50,5
Jagnjeta Ž	4	2	2	5	3	5	21	45,7	22,6
Enoletne	0	2	1	1	1	0	5	10,9	5,4
Ovce 2+	2	2	3	2	5	6	20	43,5	21,5
Skupaj OVCE	6	6	6	8	9	11	46	100,0	49,5
SKUPAJ odstrel in izgube	11	10	14	16	20	22	93		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom							
Kategorija / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj
Načrt - skupaj	6	11	11	14	20	20	82
Odstrel in izgube / načrt	183,3	90,9	127,3	114,3	100,0	110,0	113,4
Delež OVNOV	45,5	40,0	57,1	50,0	55,0	50,0	50,5
Delež ovnov 2+	33,3	27,3	27,3	28,6	25,0	30,0	28,0
Delež mladih (mladiči, enoletni) neglede na spol	63,6	50,0	57,1	62,5	50,0	45,5	53,8

Izgube in odvzem								
Kategorija / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%
Nenaravne izgube	0	0	0	0	0	0	0	0,0
Naravne izgube	0	1	0	0	1	2	4	100,0
Skupaj izgube	0	1	0	0	1	2	4	100,0
% izgub	0,0	10,0	0,0	0,0	5,0	9,1	4,3	
Odstrel	11	9	14	16	19	20	89	

Vzroki izgub								
Vzrok / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%
1 neznan	0	1	0	0	1	2	4	100,0
2 bolezen	0	0	0	0	0	0	0	0,0
3 krivolov	0	0	0	0	0	0	0	0,0
4 cesta	0	0	0	0	0	0	0	0,0
5 železnica	0	0	0	0	0	0	0	0,0
6 zveri	0	0	0	0	0	0	0	0,0
7 psi	0	0	0	0	0	0	0	0,0
8 kosilnica	0	0	0	0	0	0	0	0,0
9 garje	0	0	0	0	0	0	0	0,0

4.5 Gams (*Rupicapra rupicapra*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Okvir načrtno obravnave upravljanja z gamsom v LUO predstavlja območje med seboj povezanih tropov gamsov na Konjiški gori, Stenici in Paškem Kozjaku. Gostote v ostalih delih LUO so manjše, s tem pa je pogojen način njihove obravnave.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih šest let, s poudarkom na zadnjih dveh letih

Skupen odvzem gamsov je dosegel 210 živali, s čimer je bil načrt v **minulih dveh letih** realiziran 89 %. Močnejše (52 %) se je posegalo v moški del populacije. Načrt je bil pri kozlih realiziran 96 %, pri ženskem delu populacije pa samo 83 %. Strukturni odvzem je bil presežen pri mlajših živalih (do treh let starost), razmeroma slab pa je bil pri starejših – 3+ gamseh. Kljub temu se je odvzem ostarelih živali v letu 2022 izraziteje povečal (17 % skupnega odvzema). Realizacija srednje starih osebkov je bila tik pod pragom dopustnih odstopanj. Realizacija načrta je dokaj dobra predvsem v loviščih, ki upravljajo z večjimi tropi (Slovenske Konjice, Vitanje, Dobrna in Loka pri Žusmu). Nasprotno pa beležimo slabo realizacijo in večje strukturne odklone v loviščih s številčno manjšim načrtom odvzema. Odvzem gamsov v zadnjih **šestih letih** je izravnal, z izrazitim dvigom v letu 2022. Povprečna realizacija načrta je dosegla 85 %. V primerjavi s prejšnjim obdobjem se je skupni odvzem povečal. Spolna struktura odvzetih gamsov je bila delno (53 %) v korist moških osebkov. Odstopanja od načrtov po spolnih in starostnih razredih so podobna kot na letni ravni. Načrt je bil presežen pri mlajših kategorijah, predvsem mladičih in enoletnikih, najslabši (65 %) pa je bil pri starejših (3+) osebkih, predvsem kozah. Delež mladih gamsov v odvzemu je znašal 60 %, srednje starih 27 % in ostarelih 13 %. Evidentirane izgube so redke, v skupnem predstavljajo 5 % v odvzemu. Gibanje telesnih mas uplenjenih gamsov ne kaže značilnih dolgotrajnih trendov.

Presoja uspešnosti upravljanja

Glede na vpliv gamsov v okolju in njihov lovsko gospodarski pomen, je bilo dosedanje upravljanje ustrezno. Pozornost je treba še naprej nameniti načrtovanemu poseganju v vse starostno-spolne kategorije in izbirnemu odstrelu.

Ocena stanja populacije

Ocenjuje se, da je številčnost gamsov v severnem delu LUO razmeroma velika, kar se ponekod odraža z neželenimi vplivi v gozdovih. ZGS pri sistematičnem popisu mladja in terenskih ogledih v območjih večjih populacijskih gostot gamsov ugotavlja lokalno prekomerno poškodovanost naravnih mladovij. V drugih delih LUO - LUB Južno od Savinje, Rudnice in Bohorja, je vpliv gamsov na okolje sprejemljiv in za razvoj gozdov razmeroma neproblematičen. Kljub navedenemu se ocenjuje, da se gostote v zadnjih letih zmerno povečujejo, zaznava se tudi prostorske širitve posameznih živali in manjših tropov. Spolna in starostna sestava gamske populacije je dokaj uravnovešena, socialna struktura je precej bolj oblikovana v območjih večjih populacijskih gostot. V tropih je razmeroma velik delež mladih in srednje starih osebkov, ki so zaradi znotrajvrstnega odnosa v območjih velike številčnosti telesno podpovprečno razviti. Premajhen je delež starejših živali, kar želimo z upravljanjem v bodoče izboljšati. Po ocenah ZGS je zdravstveno stanje gamsov v LUO dobro, delež evidentiranih izgub je razmeroma majhen. Medvrstni odnosi z ostalimi parkljarji v njihovem okolju so delno prisotni v nižje ležečih območjih, kjer lahko prihaja do konkurence s srnjadjo, tako v prehranskem kot bivalnem pomenu. Gamskih garij v minulem desetletnem obdobju v LUO nismo evidentirali. Pomemben zaviralni dejavnik za trajnostno upravljanje z gamsom predstavljajo vse bolj pogoste motnje v njegovem življenjskem okolju, ki povzročajo nepredvidene in neželene migracije posameznih osebkov ali celo večjih skupin gamsov izven prvotnih habitatov.

Gams je uvrščen na prilogo V Direktive Sveta 92/43/EGS z leta 1992. Tu je gams na območju članic EU naveden med zavarovane živalske vrste z možnostjo upravljanja ob izpolnjenih pogojih. Glavni varstveni cilj direktive je ohranjanje ugodnega stanja vrst in habitatov.

Prilagojeni cilji

Osnovni cilj upravljanja z gamsi je stabilna, vitalna, zdrava, s prehranskimi razmerami okolja in drugimi živalskimi vrstami usklajena populacija. Glede na oceno stanja v populaciji in vpliv vrste v okolju je cilj ohranitev trenutne številčnosti. Nadalje je pomembna čim bolj naravna starostna in spolna struktura tropov, ki naj se dosega s primerno zastopanostjo gamsov obeh spolov in ustreznim deležem nosilcev populacije, tj. srednje starih gamsov in gamsov največjih starosti. Z upravljanjem v bodoče želimo še naprej povečevati delež ostarelih gamsov, ki pomenijo pomemben lovskoupravljavski cilj, tj. trofejno in ekonomsko zanimivost gamsov obeh spolov. V odnosu z muflonom in divjim prašičem je gams v okolju, ki ga trenutno zaseda, prednostna vrsta, saj je na razmere v njegovem habitatu odlično prilagojen.

Ukrepi in usmeritve

Načrt odvzema v letih 2023 in 2024 za celotno LUO znaša 240 gamsov. Spolna in starostna struktura je navedena v preglednici 4.5.1. Pri razdelitvi ukrepov po loviščih naj se ustrezno upošteva odstopanja realizacije od načrta v prejšnjih letih in usmeritve DN. Pri odstrelu gamsov naj LD prednostno zagotavljajo izbirni odstrel telesno šibkih, mlajših osebkov. Pozornost je treba posvetiti predvsem količinskemu in strukturno naravnemu odstrelu, pri čemer naj se v zadostni meri upošteva s tem načrtom dopustne prerazporeditve med starostnimi kategorijami.

Preglednica 4.5.1: Načrt odvzema gamsov (število, % od skupnega odvzema)

Kozliči M	21 (9 %)	Kozice Ž	22 (9 %)
Kozli 1+	19 (8 %)	Koze 1+	22 (9 %)
Kozli 2+	15 (6 %)	Koze 2+	19 (8 %)
Kozli 3+ - 7+	41 (17 %)	Koze 3+ - 10+	41 (17 %)
Kozli 8+	19 (8 %)	Koze 11+	21 (9 %)
Skupaj : 240 osebkov (100 %)			

Upravljanje z gamsom v LUO je opredeljeno v navodilih o upravljanju z vrsto po usmeritvah, ki veljajo za posamične skupine gamsov, kjer velja večje varovanje reproduktivnega dela populacije.

Preglednica 4.5.2: Spolni in starostni razredi

Starostni razred	Kozli	Koze
I	0+, 1+, 2+	0+, 1+, 2+
II	3+ do 7+	3+ do 10+
III	8+ in starejši	11+ in starejše

Razred mladih gamsov – I. starostni razred predstavljajo 0+, 1+ in 2+ gamsi obeh spolov. Praviloma navedeni osebki še ne sodelujejo v reprodukciji. Naravna smrtnost v tem starostnem razredu je največja. Znotraj razreda mladih še posebej ločimo mladiče (0+) in enoletne (1+) gamse ter gamse starosti 2+.

Razred srednje starih gamsov – II. starostni razred predstavljajo kozli 3+ do vključno 7+ in koze 3+ do vključno 10+. Ta starostni razred tvorijo nosilci populacije, katere je treba v kar največji možni meri varovati.

Razred starih gamsov – III. starostni razred predstavljajo kozli 8+ in starejši ter koze 11+ in starejše. Ta starostni razred predstavljajo osebki največjih starosti. Zadostno preraščanje v III. starostni razred je tudi eden izmed splošnih ciljev upravljanja z gamsi.

Časovna in prostorska dinamika ter ostali kriteriji odvzema:

- Gamse iz srednjega starostnega razreda in koze vodnice naj se pri odstrelu varuje, razen telesno izrazito šibkih, slabo obarvanih osebkov in samic, ki vodijo zelo šibke mladiče.
- Iz populacije naj se prednostno izloča podpopvprečno telesno in trofejno razvite osebke iz I. in II. starostnega razreda.
- Kot merilo kakovosti osebkov naj se upošteva telesna razvitost (telesna masa) in moč rogljev, pri čemer naj se upošteva tudi starost in mesec odvzema.
- Upravljalce lovišč pozivamo, da glede na stanje v populacijah gamsov dosledneje izvajajo določila načrtov, še posebej v loviščih z manjšim odvzemom.
- Upravljanje z gamsom v loviščih Škale, Velenje, Dobrna in Vitanje, ki mejijo na sosednje Pohorsko LUO, mora biti usklajeno z upravljanjem s to živalsko vrsto v loviščih Dolič in Mislinja. Usklajevanje naj OZUL upošteva pri pripravi razdelilnika odvzema v omenjenih loviščih.
- Lov na gamsa naj se začne izvajati takoj po začetku lovne dobe. Vsaj 50 % načrtovanega odvzema naj se realizira do konca oktobra.
- Preseganje realizacije načrta nad načrtovano zaradi morebitnih izgub po končanem odstrelu ne pomeni kršitve določil letnega načrta.

Dopustna odstopanja v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO so po višini do +/-15 % od načrtovanega skupnega števila odvzema. Načrta v kategoriji srednje starih gamsov pri obeh spolih se ne

sme presegati. Neizvršeni **odvzem v drugem** starostnem razredu se lahko **nadomesti** z odvzemom v **prvem** in **tretjem** starostnem razredu. Odvzem v **tretjem** starostnem razredu se lahko **nadomesti** z odvzemom v **prvem** starostnem razredu. Morebitna odstopanja, ki so v nasprotju z DN (v spolni in starostni strukturi), se upoštevajo pri LNL v naslednjem obdobju. Še posebej naj se pri tem upošteva odstopanja v II. starostnem razredu.

Za lovišča, ki imajo načrt odvzema od vključno 4 do vključno 10 osebkov gamsa, se kot dopustno odstopanje od načrta praviloma šteje realizacija +1 žival do -2 živali. V teh loviščih se načrtovani odvzem v srednjem starostnem razredu pri obeh spolih ne sme presegati. Razlika v spolnem razmerju lahko pri realizaciji odstopa za največ 1 žival.

V loviščih, kjer načrt odvzema ne presega 3 osebke, ga ni obvezno dosegati, lahko pa se ga presega za 1 žival, vendar ne v srednjem starostnem razredu. Morebitna odstopanja pri starostni strukturi v II. starostnem razredu pri obeh spolih se, ne glede na meje dopustnih odstopanj, upošteva pri DN v naslednjem obdobju.

Za lovišča z izjemno prisotnostjo gamsov v LUO (Polzela, Oljka Šmartno ob Paki, Žalec, Ponikva, Dramlje, Šmarje pri Jelšah, Šentjur, Kajuh Šmartno, Hum Celje, Handil Dobje in Log Šentvid) se dovoljuje neomejen odvzem gamsov ne glede na starost in spol, vendar v tekočem letu do največ enega iz razreda srednje starih.

Ukrepi v življenjskem okolju gamsov:

V habitatih gamsa naj se zagotavlja čiščenje in košnjo (vsaj enkrat letno) travnikov v gozdni krajini. V ostrih zimskih razmerah naj LD skupaj z lastniki gozdov poskušajo zagotoviti sečnjo primerne drevja kot naravne prehranske baze. Ukrepi v življenjskem okolju gamsa naj temeljijo na ohranjanju naravnega okolja in zagotavljanju miru v obdobju poganjanja mladičev ter v zimskem času. Za uspešno upravljanje z gamsi je pomembno stalno usklajevanje interesov z ostalimi uporabniki prostora. Slednje naj se izvaja s pobudami LD za omejevanje negativnih vplivov v življenjskem okolju. V ta namen je potrebno nenehno poglobljati sodelovanje z lokalnimi skupnostmi, lastniki zemljišč, gozdarji, planinci, naravovarstveniki, rekreativci itn. Krmljenje gamsov ni dovoljeno. Načrtno zalaganje solnic za gamsa se ne sme izvajati.

Preglednica 4.5.3: Analiza odvzema gamsov

Odstrel in izgube									
Starostna in spolna kategorija/leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%/spol	%/skupaj
Mladiči M	10	11	11	14	7	17	70	22,6	11,9
Kozli 1+	13	10	18	11	7	10	69	22,3	11,8
Kozli 2+	9	6	7	11	9	12	54	17,4	9,2
I. starostni razred	32	27	36	36	23	39	193	62,3	32,9
Kozli 3+ do 7+	10	16	11	14	16	17	84	27,1	14,3
Kozli 8+ in več	8	4	4	3	7	7	33	10,6	5,6
Skupaj KOZLI	50	47	51	53	46	63	310	100,0	52,8
Mladiči Ž	15	11	12	8	12	8	66	23,8	11,2
Koze 1+	14	13	10	12	9	16	74	26,7	12,6
Koze 2+	2	6	5	3	3	3	22	7,9	3,7
I. starostni razred	31	30	27	23	24	27	162	58,5	27,6
Koze 3+ do 10+	8	12	11	11	13	19	74	26,7	12,6
Koze 11+ in več	7	6	4	6	4	14	41	14,8	7,0
Skupaj KOZE	46	48	42	40	41	60	277	100,0	47,2
SKUPAJ odstrel in izgube	96	95	93	93	87	123	587		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom							
Kategorija / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj
Načrt - skupaj	112	116	114	114	118	118	692
Odstrel in izgube / načrt	85,7	81,9	81,6	81,6	73,7	104,2	84,8
Delež KOZLOV	52,1	49,5	54,8	57,0	52,9	51,2	52,8
Delež kozlov 2+ in več	28,1	27,4	23,7	30,1	36,8	29,3	29,1
Delež koz 2+ in več	17,7	25,3	21,5	21,5	23,0	29,3	23,3
Delež mladih (mladiči, 1+) ne glede na spol	54,2	47,4	54,8	48,4	40,2	41,5	47,5

Izgube								
Kategorija / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%
Nenaravne izgube	0	1	3	1	1	1	7	25,0
Naravne izgube	3	8	2	2	2	4	21	75,0
Skupaj izgube	3	9	5	3	3	5	28	100,0
% izgub	3,1	9,5	5,4	3,2	3,4	4,1	4,8	
Odstrel	93	86	88	90	84	118	559	

Vzroki izgub								
Vzrok / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%
1 neznan	3	8	2	2	2	1	18	64,3
2 bolezen	0	0	0	0	0	3	3	10,7
3 krivolov	0	0	0	1	0	0	1	3,6
4 cesta	0	1	2	0	1	0	4	14,3
5 železnica	0	0	0	0	0	0	0	0,0
6 zveri	0	0	0	0	0	0	0	0,0
7 psi	0	0	1	0	0	1	2	7,1
8 kosilnica	0	0	0	0	0	0	0	0,0
9 garje	0	0	0	0	0	0	0	0,0

Telesne mase (biološka telesna masa)							
Starostna in spolna kategorija/leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
mladiči M	9	10,2	10,5	10	10,4	9,6	
Indeks	100,0	113,3	102,9	100,0	104,0	92,3	
kozli 1+	16,8	15,0	15,1	16,8	14,1	15,9	
Indeks	100,0	89,3	89,9	100,0	83,9	94,6	
mladiči Ž	9,4	8,1	10,3	9,3	9,5	8,4	
Indeks	100,0	86,2	109,6	100,0	102,2	90,3	
koze 1+	15,6	15,0	15,0	15,3	13,9	14,0	
Indeks	100,0	96,2	100,0	100,0	90,8	100,7	
mladiči M + Ž	9,2	9,2	10,4	9,7	9,8	9,2	
Indeks	100,0	99,0	112,5	100,0	100,9	94,6	

4.4 Divji prašič (*Sus scrofa*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Osnovni prostorski okvir obravnave upravljanja z divjim prašičem je celotno LUO. Zaradi različnega stanja v populaciji in dosedanjega upravljanja je operativno razdeljeno na manjše ekološke enote, imenovane lovsko upravljavski bazeni (LUB).

Z divjim prašičem upravljamo v LUO znotraj sledečih LUB:

1. **LUB Južno od Savinje zajema 5 lovišč:**
Hum Celje, Rečica pri Laškem, Gozdnik Griže, Prebold in Tabor.
2. **LUB Bohor zajema 9 lovišč:**
Bojansko Štore, Grmada Celje, Handil Dobje, Jurklošter, Laško, Bohor Planina, Bistrica ob Sotli, Kozje in Podsreda.
3. **LUB Konjiška gora zajema 5 lovišč:**
Slovenske Konjice, Loče, Dramlje, Šentjur in Ponikva.
4. **LUB Paški Kozjak zajema 9 lovišč:**
Dobrna, Kajuh Šmartno, Vojnik, Vitanje, Polzela, Žalec, Velenje, Oljka Šmartno ob Paki in Škale.
5. **LUB Rudnica zajema 5 lovišč:**
Loka pri Žusmu, Pristava, Šmarje, Log Šentvid in Podčetrtek.

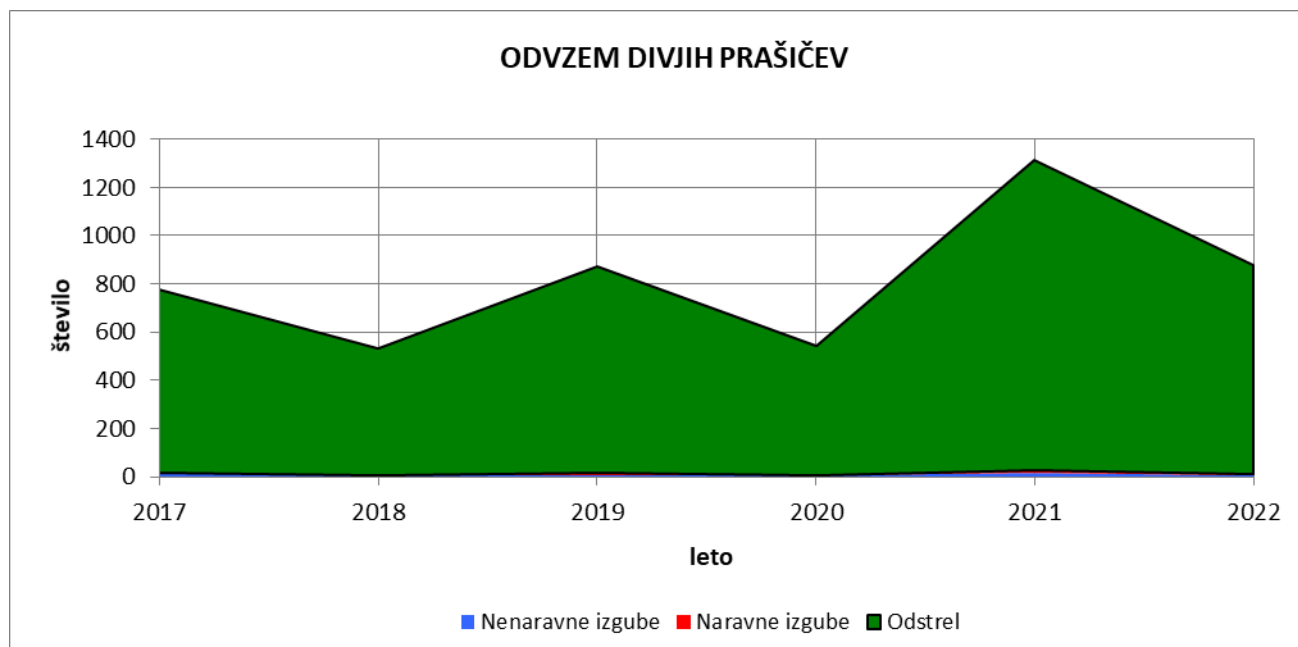
Analiza preteklega upravljanja za zadnjih šest let, s poudarkom na zadnjih dveh letih

Odvzem divjih prašičev v **minulih dveh letih** je bil zopet največji v obdobju po 2. svetovni vojni. Znašal je skupaj 2.178 živali. V letu 2021 je bilo odvzetih kar 1.306 prašičev, kar je za dobro polovico več kot je znašal do tedaj najvišji odvzem leta 2019 (866 živali). Posledično je bil močno presežen minimalni načrt (za 60 %), kar je glede na stanje v populaciji in njen vpliv na okolje zelo dobrodošlo. Poseganje med spoloma je bilo v korist moških osebkov (53 % : 47 %). Odvzem po starostnih kategorijah je bil sledeč: 65 % mladičev, 27 % enoletnih živali in 8 % starejših osebkov. Velik odvzem mladičev je posledica večje gostote populacije v letu 2021 in uporabe optičnih pripomočkov za izvajanje nočnih lovov. Relativni delež odvzema v kategorijah lanščakinj ter dve - in večletnih svinj je v primerjavi z drugimi območji Slovenije razmeroma majhen in je dosegel 17,6 %. Realiziran odvzem starejših svinj (2 +) v minulih dveh letih je bil kar 2,3 krat večji od merjascev. Pomemben dejavnik populacijskih gostot in s tem povezanega odstrela v zadnjih letih, zagotovo predstavlja obilje naravne hrane (kostanja, žira, želoda) v letu 2021. Strukturno poseganje in številni drugi kazalci so zelo primerljivi s prejšnjimi leti.

Preglednica 4.6.1: Številčni odvzem divjega prašiča 2021/2022, v primerjavi z leti 2019/2020 in realizacija načrta 2021/2022

LUB	Odvzem 2021/22 (št.)	Indeks odvzema 2021/22 z leti 2019/20	Realizacija načrta 2021/22 (v %)
1. Južno od Savinje	747	160	162
2. Bohor	576	132	128
3. Paški Kozjak	490	152	171
4. Konjiška gora	60	286	222
5. Rudnica	305	187	224
Skupaj LUO	2.178	155 %	160 %

Odvzem v minulih dveh letih se je v relativnem smislu najbolj povečal v LUB Rudnica in Paški Kozjak, kjer je treba v bodoče še bolj sistematično izvajati načrtovane ukrepe. Številčno v odvzemu prevladujeta LUB Južno od Savinje in Bohor.

Slika 4.2: Odvzem divjih prašičev v obdobju 2017 – 2022

Izgube divjih prašičev so razmeroma majhne in so v zadnjem šestletnem obdobju so znašale v povprečju 2 % skupnega odvzema. Prevladujejo pogini prašičev zaradi povozov na cestah, sledijo različne poškodbe in neznani oziroma nepojasneni vzroki poginov živali. Bolezenski znaki v populaciji so redkeje zaznani. Telesne mase uplenjenih mladičev - ozimcev se v zadnjem šestletnem obdobju zmanjšujejo, kar je verjetno posledica večjega relativnega deleža odstrela že prej - v poletnem obdobju.

Medletna dinamika odvzema prašičev v zadnjem **šestletnem obdobju** je naraščajoča z izrazitejšim skokom leta 2021. Na nivoju LUO je dosegel 4.893 divjih prašičev, kar je na letni ravni 815 živali. Delež mladičev znaša 66 % skupnega odvzema, lanščakov je 25 %. Med starejšimi prašiči v odvzemu prevladujejo svinje. Delež lanščakinj in starejših svinj v skupnem odvzemu je znašal 17 %, kar je predvsem posledica velikega skupnega odstrela prašičev v letih 2019 in 2021. V teh letih je bil odvzem mladičev/ozimcev relativno večji, kar pomeni relativno manjši delež odvzema v kategorije starejših živali. V zadnjih letih se soočamo z majhnim odstrelom odraslih merjascev, kar je pri razmeroma intenzivnem lovu dokaj razumljivo, saj osebkki težje dosegajo višje starosti oz. trofejne vrednosti.

Presoja uspešnosti upravljanja

Pri upravljanju z divjim prašičem nismo bili v celoti uspešni. Odvzem kljub sproščenim omejitvam oz. odstopanjem ne sledi rasti populacije, kar se odraža na nadaljnjem povečevanju številčnosti prašičev. Kljub temu menimo, da smo z nekaterimi upravljavskimi ukrepi omejili rast do te mere, da njihov vpliv v okolju ne povzroča pretiranih trenj med LD in lastniki kmetijskih zemljišč. Ne glede na opisane populacijske trende v zadnjih letih menimo, da je upravljanje z divjim prašičem zadovoljivo. Škode na kmetijskih kulturah ne naraščajo pretirano, kar je nedvomno posledica regulacije številčnosti z odstrelom in ukrepov za zaščito kmetijskih površin. Pri tem je treba izpostaviti tudi dokaj dobre odnose med LD in lastniki zemljišč.

Ocena stanja populacije

Trenutna gostota populacije divjega prašiča in njegov vpliv v okolju je v večjem delu LUO prekomerno izražen, kar se kaže s povečanim vplivom na kmetijske kulture. Slednje je moč zaznati predvsem v južnem in zahodnem delu območja. Številčnost je glede na pojavljanje škod oz. ekonomsko nosilno zmogljivost okolja še vedno prevelika v območjih LUB Južno od Savinje, Bohor, Rudnica in Paški Kozjak. Zaradi dolgoročnega naraščanja številčnosti se divji prašič občasno pojavlja v območjih, ki zanj do sedaj niso bila značilna (npr. lovišča Šmarje pri Jelšah, Log Šentvid, Hum Celje, Šentjur pri Celju). Kljub naraščajočemu odstrelu ugotavljamo, da je prirastek prašičev še vedno razmeroma velik, kar je v veliki meri posledica reprodukcije mlajših svinj – ozimk, ki se v zadnjih letih povečuje. Vitalnost osebkov je dobra, populacija se v okolju kljub velikim medletnim nihanjem številčno in prostorsko krepi.

Škode od divjih prašičev na kmetijskih površinah se v zadnjih letih umirjajo, večjih medletnih nihanj ne beležimo. Menimo, da je slednje poleg regulacije številčnosti z odstrelom v veliki meri tudi posledica aktivnega varovanja poljščin. Medvrstni odnos divjega prašiča do ostalih vrst divjadi je delno prisoten v okolju, kjer se srečuje z muflonom, gamsom in damjakom. Vpliv na populacijo srnjadi je dokaj verjeten na območjih večje številčnosti prašičev. Izraža se lahko s plenjenjem mladičev, kar je možen vzrok zmanjšanja številčnosti oz. prirastka srnjadi na območju nekaterih lovišč LUB Južno od Savinje. Zdravstveno stanje divjih prašičev je dobro, naravne izgube so razmeroma redke.

Prilagojeni cilj

Osnovni cilj upravljanja z divjim prašičem je stabilna, zdrava, naravno starostno in socialno strukturirana populacija, ki naj bo številčno usklajena z njenim okoljem, predvsem obsegom škod na kmetijskih kulturah. Glede na trenutno stanje populacije in pričakovano rodnost, je opredeljen cilj znižanje številčnosti, ki naj se lokalno zagotavlja predvsem na območjih povečanega škodnega vpliva prašičev. To so območja LUB Južno od Savinje, Bohor, Rudnica in delu LUB Paški Kozjak, kjer je trenutna številčnost kljub dokaj dobremu odstrelu v preteklih letih še vedno prevelika. Ciljno stanje je opredeljeno s primernim deležem lanščakov (20 – 25 %) in starejših živali (10 – 15 %), ki pogojujejo socialna razmerja v tropih, normalno reprodukcijo in okolju prilagojeno gostoto populacije.

Ukrepi in usmeritve

Skupni načrt odvzema za leti **2023 in 2024** je **1.600** divjih prašičev. Poseganje v populacijo z odstrelom je določeno na podlagi ocene trenutnega stanja (njeni številčnosti in razporeditvi v LUO), dolgoročne dinamike odvzema, pričakovane rodnosti in številnih okoljskih dejavnikov.

Pri upravljanju divjega prašiča za naslednji dve leti naj upravljavci lovišč upoštevajo sledeče **usmeritve**:

- načrtuje se **skupna višina odvzema** divjega prašiča za LUO, a tudi ločeno **po LUB** ;
- po strukturi se načrtuje le odvzem **lanščakinj in svinj**, ki naj skupaj dosega **vsaj 20 %** delež v strukturi odvzema;
- odvzem ostalih kategorij divjega prašiča se podrobneje (po spolu in starosti) ne načrtuje;

Preglednica 4.6.2: Načrt odvzema divjih prašičev za LUO (število, % od skupnega odvzema)

Mladiči, lanščaki, merjasci 2+ (skupaj)	1.280 (80 %)
Lanščakinje, svinje 2+ (skupaj)	min. 320 (20 %)
SKUPAJ 1.600 d. prašičev (100 %)	

Načrt odvzema po LUB je določen na podlagi realizacije odvzemov prejšnjih let, s poudarkom na odvzemu zadnjega leta, predlogov LD za tekoče leto, višine škod od prašičev v LUB in trenutne ocene številčnosti. Pri pripravi LNL naj OZUL upošteva predvsem realizacijo načrtovanega odvzema posameznih lovišč znotraj LUB v zadnjem srednjeročnem obdobju (s poudarkom na zadnjem letu), višino in strukturo škod v okolju in predloge LD za letošnje leto.

Preglednica 4.6.3: Načrt odvzema divjih prašičev po LUB v letih 2023 in 2024

LUB	Mladiči, lanščaki, merjasci 2+ (skupaj)	Lanščakinje, svinje 2+ (skupaj)	Skupaj
1. Paški Kozjak	269	67	336
2. Konjiška gora	38	10	48
3. Bohor	371	93	464
4. Južno od Savinje	448	112	560
5. Rudnica	154	38	192
Skupaj LUO	1280	320	1600
v %	80	20	100

Časovna in prostorska dinamika ter ostali kriteriji odvzema:

Z namenom optimalnega uravnavanja številčnosti populacije divjih prašičev je treba realizirati dovolj veliko **poseganje** med **vse kategorije**. Pri izvedbi ukrepov naj se upravljavci lovišč še zlasti osredotočijo na odstrel **ozimcev**, s čimer želimo doseči, da v razred enoletnih živali preraste minimalno število osebkov. Nadalje pozivamo vse upravljavce, da naj ustrezno posegajo tudi v kategoriji **lanščakinj** ter **svinj 2+**.

Zaradi velike variabilnosti v času poleganja mladičev divjih prašičev (prek celega leta) se starostna kategorizacija vsake odvzete živali (v kategorijah mladič/ozimec, lanščak in 2+ žival) opravi glede na določitev dejanske starosti (v mesecih) na podlagi pregleda razvojne stopnje in izraščeniosti zobovja. Zaradi nezmožnosti prepoznavanja dejanske starosti živali, ki so na prehodu v višji starostni razred, pred samim odstrelom, se pri opredelitvi starostne kategorije v primeru dvoma presoja v smislu izbora/določitve mlajše starostne kategorije, in sicer:

- osebki do ocenjenega 12. meseca starosti se ne glede na datum odvzema kategorizirajo kot mladiči, pri čemer se pri mejnih primerih (ocenjena starost 12-13 mesecev) logično upošteva tudi datum prehoda 31. 3./1. 4.;
- osebki med ocenjenim 13. in 24. mesecem starosti se ne glede na datum uplenitve kategorizirajo kot enoletne živali (lanščaki, lanščakinje);
- osebki med ocenjenim 24. in 27. mesecem ter uplenjeni do 31. 3. tekočega leta se ne glede na dejansko starost ocenijo kot lanščaki/lanščakinje, s čimer se doseže primerljiva kategorizacija živali, ki so bile v istem letu poležene v zimskem oziroma spomladanskem času.

Zaradi namenov kasnejših analiz se priporoča, da se za vse divje prašiče do ocenjene starosti 24 mesecev, starost v mesecih ustrezno evidentira. Za doseganje načrtovanega odvzema je zaželeno znotraj leta čim prej začeti z odstrelom mladičev ne glede na spol, njihovo telesno razvitost oz. obarvanost.

Svinje vodnice so po socialnem položaju najvišje rangirane žival, zato jih je zaželeno varovati vse dokler vodijo trop, vendar v primernem številu, ki zagotavlja usklajenost vrste z okoljem. Vodeča svinja je žival, ki vodi mladiče in se posebej ne varuje.

V primeru, da se pojavljajo (po fenotipu) očitni križanci z domačim prašičem (vpliv hibridizacije), naj se izvede odstrel vseh križanih osebkov brez omejitev, pri čemer se odstrel izven lovne dobe obravnava kot izredni odstrel in mora biti izveden po ustreznih zakonskih postopkih.

Skupinski lovi na divje prašiče naj se praviloma izvajajo **od 15. 9. do 31. 1.** Načine lova na divjega prašiča je treba prilagoditi trenutni gostoti populacije, pri tem pa upoštevati ustrezne vremenske pogoje. Lov naj se intenzivneje izvaja predvsem v času trajanja snežne odeje, ki omogoča razmeroma uspešno spremljanje tropov okolju. Pri tem je treba upoštevati zakonske omejitve glede višine snega (18. odst. 44 čl. ZDLov-1). LD naj stimulirajo lov na čakanje v kmetijski krajini in na privabljalnih krmiščih.

Ostalo

Odstopanja od načrta:

Načrtovano višino odvzema je **dovoljeno** in **zaželeno neomejeno presegati** v vseh kategorijah divjih prašičev. Dopustno **odstopanje** realizacije od načrta zaradi populacijskih nihanj ali drugih objektivnih razlogov, zaradi katerih osnovni načrt ne bi bil dosežen, je **-30 %** in velja skupno za vse kategorije, tudi za združeno kategorijo lanščakinj in svinj 2+, kjer pa se mora ob nedoseganju osnovnega načrta ohranjati skupni minimalni delež (vsaj 20 %) lanščakinj in svinj 2+ v odvzemu. V kolikor je na nivoju LUO ali LUB dosežena načrtovana kvota odvzema lanščakinj in svinj (če je dosežen načrtovan absolutni odvzem teh kategorij iz preglednice 4.6.2), posamezna lovišča iz dotičnega LUB niso dolžna zagotavljati 20 % deleža lanščakinj in svinj v skupnem odvzemu lovišča.

Dopustno odstopanje od načrta odvzema za divjega prašiča za lovišča, ki imajo **načrtovan odvzem 20 in več osebkov**, je po višini navzdol največ **do 30 %**, pri čemer se izračunane vrednosti odstopanja zaokrožujejo na najbližjo celo vrednost.

Dopustno odstopanje od načrta odvzema za divjega prašiča za lovišča, ki imajo **načrtovan odvzem več kot 5 in do 20 osebkov divjega prašiča**, je po višini navzdol največ **do 50 %**, pri čemer se izračunane vrednosti odstopanja zaokrožujejo na najbližjo celo vrednost. Odstopanje velja za vse kategorije, tudi za združeno kategorijo lanščakinj in svinj 2+, kjer se mora v primeru odstopanja navzdol ohranjati vsaj 20 % delež v celotnem odvzemu.

Za lovišča, ki imajo **načrtovan odvzem manjši ali enak 5 osebkov**, načrtovane višine odvzema **ni treba dosežati** (možno odstopanje do 100 %).

V **nobnem lovišču niti v LUO kot celoti** odvzem navzgor količinsko **ni omejen** in se ga z internimi predpisi upravljavca ne sme omejevati.

Ob doseganju zahtevanega minimalnega absolutnega števila odvzetih lanščakinj in svinj 2+ (najmanj 20 % po osnovnem načrtu odvzema za lovišče) tega deleža ob presegaranju načrta ni treba dosežati, je pa nadaljnji odvzem teh kategorij vsekakor zaželen. Na tak način želimo dodatno stimulirati odstrel mladičev, ki lahko v reprodukciji predstavljajo pomemben delež in s tem vplivajo na povečano številčnost populacije. Če je na nivoju LUO ali LUB dosežena načrtovana realizacija odvzema v okviru dopustnih odstopanj, nedoseganje načrta v posameznem lovišču ne šteje za kršitev določil tega načrta.

Splošni del :

- **Pred in v primeru pojava APK** so vse LD dolžne izvajati določila predmetnih predpisov, predvsem »Zakona o nujnih ukrepih zaradi afriške prašičje kuge pri divjih prašičih (Ur.l. RS, št. 200/20)« in ostalih, ki se navezujejo na omenjen zakon (npr. »Sklep o določitvi visoke stopnje ogroženosti zaradi afriške prašičje kuge pri divjih prašičih (Ur.l. RS št. 10/21; v veljavi od 23. 1. 2021). V skladu z 12. členom ZNUAPK in Sklepom o določitvi visoke stopnje ogroženosti zaradi afriške prašičje kuge pri divjih prašičih (Uradni list RS, št. 10/21) je pri **intenzivnem odstrelu** divjih prašičev dovoljena uporaba **umetnih virov svetlobe, strelnih namerilnikov z napravo za elektronsko ojačevanje svetlobe oziroma z infrardečo napravo ali namerilnikov s termičnim (IR) senzorjem**.
- ZNUAPK med drugim določa, da mora vsak (torej tudi lovec), ki v naravi najde poginulega divjega prašiča (ne glede na vzrok pogina, npr. neznan vzrok, bolezen, povoz,...) o tem **obvestiti Center za obveščanje na telefonsko številko 112**. Upravljavci lovišč naj svoje člane informirajo o primernih ravnanjih za preprečevanje oziroma zmanjšanje tveganja za vnos bolezni. Še zlasti morajo biti o primernih ravnanjih seznanjeni lovski turisti, ki lovijo v državah, kjer je APK že prisotna, pa tudi ostalih državah, saj se virus APK prenaša s kontaminirano opremo, obleko ter mesnimi izdelki. **Vse relevantne informacije v zvezi z APK** so dostopne na spletni strani <https://www.gov.si/teme/afriska-prasicja-kuga-pri-divjih-prasicih>.
- V skladu s 17. členom ZNUAPK je **prepovedano odstranjevati spodnjo levo čeljust** ali kateri koli drugi del najdenega poginulega divjega prašiča, ne glede na vzrok **pogina**. V tem primeru in za namene evidentiranja izgub upravljavec lovišča kot dokaz za izgubo komisiji lovsko upravljavskega območja predloži podatke o odvozu najdenih poginulih divjih prašičev za svoje lovišče, ki jih pridobi od VHS.
- Za določitev starosti divjega prašiča je treba na pregledih odstrela predložiti spodnjo čeljustnico divjega prašiča, za starejšega (2+) merjasca in svinjo pa še čekane in brusilce. Skladno s pojasnilom MKGP, št. 007-18/2014/37, z dne 16. 3. 2016, se za celotno spodnjo čeljustnico šteje že, če upravljavec lovišča predloži levo polovico čeljustnice skupaj z vsemi (tudi desnimi) sekalci; leva polovica čeljustnice je lahko v zadnjem delu odrezana, in sicer za zadnjim izraslim meljakom.
- Zaradi kontrole mesa divjega prašiča na morebitne bolezenske pojave (trihinela, KPK, APK, TBC) naj upravljavci lovišč sodelujejo z UVHVVR.
- Upravljavci lovišč so dolžni izvajati ukrepe preventivnega zdravstvenega varstva divjadi in v ta namen odvzeti vzorce oziroma poslati določene vzorce uplenjenih, poginulih ali povoženih divjih prašičev v preiskavo, v skladu s programom UVHVVR. Program vzorčenja bo poslan na OZUL in ZGS. Za izvajanje bodo podpisane pogodbe, na podlagi katerih bodo odvzeti vzorci tudi plačani. V teh programih bo določena količina in distribucija vzorcev ter vrsta vzorca.

Ukrepi v življenjskem okolju divjega prašiča

Krmljenje

Zimsko krmljenje divjega prašiča je v celotnem LUO **prepovedano**.

Preprečevalno (odvračalno) krmljenje divjega prašiča v letih 2023/24 je **prepovedano**.

Privabljalno krmljenje divjih prašičev je prvenstveno namenjeno opazovanju ter lažjemu izvrševanju odstrela. Za doseganje učinka privabljanja so na krmišču potrebne in priporočene le minimalne količine krme - največ do 2 kg ustrezne vrste krme (žit ali koruze). Privabljalno krmljenje se lahko izvaja vse leto. Gostota in lokacije privabljalnih krmišč se glede na obseg problematike upravljanja z divjim prašičem (gostota odvzema,

problematika škod itn.) lahko med leti spreminja in se podrobneje določi v dvoletnih načrtih LUO. Krmišča so praviloma lahko locirana po eno na vsakih 400 ha gozdne površine. Priporočeno je krmljenje na način, da je krma na krmiščih dostopna predvsem divjemu prašiču (npr: krmni valj, polaganje krme v tla, prekrivanje krme itn.) in ne ostali divjadi (srnjadi, gamsu).

Kataster krmišč in njihov namen je ločeno po loviščih opredeljen v poglavju 3.2. Register krmišč s prostorskimi atributi je arhiviran na ZGS, OE Celje. Letni načrti lovišč in stanje krmišč na terenu morajo biti usklajeni s katastrom krmišč, ki ga vodi ZGS in je priloga tega načrta.

Obravnavna škod: Pomemben ukrep obravnave škod od divjadi, predvsem divjega prašiča, je čimprejšnji terenski ogled in pomoč lastnikom zemljišč pri varovanju premoženja. Po dosedanjih izkušnjah je za zaščito koruznih njiv in travnatih površin zelo učinkovito varovanje s tehničnimi sredstvi (električni pastir), ki pri strokovni namestitvi in redni kontroli dokaj dobro preprečujejo vdore tropov na kmetijske površine. Pri upravljanju z divjim prašičem je treba upoštevati dejstvo, da je reprodukcijska moč vrste zelo velika, kar lahko povzroča občutna medletna nihanja gostot. Najučinkovitejši ukrep za zmanjšanje škod je primerna višina in struktura odstrela.

Krmne njive za divje prašiče so zaželeno v smislu preprečevanja škod na kmetijskih površinah. Po možnosti naj se zasajajo z domačimi vrstami kmetijskih kultur (koruza, detelja, oves) na primernih lokacijah v gozdni krajini. Izbira vrst kultur se opredeli v LNL.

Pridelovalne njive so dovoljene z namenom pridelave krme za privabljala krmišča v obdobju po spravilu pridelkov.

Kaluže in druge vodne vire je priporočeno vzdrževati v obsegu najmanj 3 kaluže / 1000 ha. Ukrep je zaželen predvsem v območjih kjer primanjkuje vodnih teles (kraški tereni). Pri tem je treba preprečiti dostop soli v vodo. Kaluže in drugi vodni viri se vzdržujejo na način, ki ohranja biotsko pestrost in le v obdobjih izven razmnoževalnih ciklov dvoživk in drugih živali, tj. predvsem pozno jeseni ali pozimi. Če je vodni vir suh, se ga lahko obnavlja tudi poleti.

Ohranitev in sadnja plodonosnega drevja in grmovja je v habitatih prašičev zaželen ukrep, ki naj ga LD pri rednih delih v okolju pospešujejo in ne omejujejo.

Preglednica 4.6.4: Analiza odvzema divjih prašičev

Odstrel in izgube									
Starostna in spolna kategorija/leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%/spol	%/skupaj
Mladiči M	274	167	330	176	477	289	1713	67,9	35,0
Lanščaki	90	78	111	77	183	142	681	27,0	13,9
Merjasci 2+	23	19	24	11	32	21	130	5,2	2,7
Skupaj PRAŠIČI	387	264	465	264	692	452	2524	100,0	51,6
Mladiči Ž	265	162	268	175	400	251	1521	64,2	31,1
Lanščakinje	65	72	80	68	136	122	543	22,9	11,1
Svinje 2+	56	36	53	35	78	47	305	12,9	6,2
Skupaj SVINJE	386	270	401	278	614	420	2369	100,0	48,4
SKUPAJ odstrel in izgube	773	534	866	542	1306	872	4893		100,0

Kategorija / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj
Načrt - skupaj	560	580	600	640	679	681	3740
Odstrel in izgube / načrt	138,0	92,1	144,3	84,7	192,3	128,0	130,8
Delež PRAŠIČEV	50,1	49,4	53,7	48,7	53,0	51,8	51,6
Delež mladičev ne glede na spol	69,7	61,6	69,1	64,8	67,2	61,9	66,1
Delež lanščakov ne glede na spol	20,1	28,1	22,1	26,8	24,4	30,3	25,0
Delež večletnih - 2+ ne glede na spol	10,2	10,3	8,9	8,5	8,4	7,8	8,9

Izgube in odvzem								
Kategorija / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%
Nenaravne izgube	15	5	9	7	18	7	61	70,9
Naravne izgube	2	1	6	2	8	6	25	29,1
Skupaj izgube	17	6	15	9	26	13	86	100,0
% izgub	2,2	1,1	1,7	1,7	2,0	1,5	1,8	
Odstrel	758	529	857	535	1288	865	4832	

Vzroki izgub								
vzrok / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%
1 neznan	1	0	2	2	8	6	19	22,1
2 bolezen	0	0	0	0	0	0	0	0,0
3 krivolov	1	0	0	0	0	1	2	2,3
4 cesta	14	5	9	4	17	6	55	64,0
5 železnica	0	0	0	1	1	0	2	2,3
6 zveri	0	0	0	0	0	0	0	0,0
7 psi	0	0	0	0	0	0	0	0,0
8 kosilnica	0	0	0	0	0	0	0	0,0
9 poškodbe	1	1	4	2	0	0	8	9,3

Telesne mase (biološka telesna masa)						
Starostna in spolna kategorija/leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Mladiči M	26,7	28,3	26,1	30,2	25,5	28,5
<i>Indeks</i>	<i>100,0</i>	<i>106,0</i>	<i>97,8</i>	<i>113,1</i>	<i>95,5</i>	<i>106,7</i>
Lanščaki	63,2	56,1	68,9	55,3	66	55,4
<i>Indeks</i>	<i>100,0</i>	<i>88,8</i>	<i>109,0</i>	<i>87,5</i>	<i>104,4</i>	<i>87,7</i>
Mladiči Ž	26,3	28,6	26,9	29,9	25,2	25,8
<i>Indeks</i>	<i>100,0</i>	<i>108,7</i>	<i>102,3</i>	<i>113,7</i>	<i>95,8</i>	<i>98,1</i>
Lanščakinje	54,7	52,2	55,6	53,7	57,8	49,6
<i>Indeks</i>	<i>100,0</i>	<i>95,4</i>	<i>101,6</i>	<i>98,2</i>	<i>105,7</i>	<i>90,7</i>
Mladiči M + Ž	26,5	28,4	26,5	30,1	25,4	27,2
<i>Indeks</i>	<i>100,0</i>	<i>107,3</i>	<i>99,8</i>	<i>113,4</i>	<i>95,7</i>	<i>102,8</i>

4.5 Lisica (*Vulpes vulpes*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Prostorski okvir obravnave upravljanja z lisico je enoten za celotno LUO.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih šest let, s poudarkom na zadnjih dveh letih

Odvzem lisic v lanskem in predlanskem letu je znašal **3.424**. Načrt je bil dosežen 98 %. Nekoliko močneje (52 %) se je posegalo v moški del populacije. LD so evidentirale 13 % izgub, kar je precej primerljivo s prejšnjimi leti. Glavni vzroki poginov so obolenost lisic po garjah, od nenaravnih vzrokov poginov pa močno prevladujejo povozi živali na cestah. **Šestletni odvzem** lisic blago narašča in je bil glede na načrt presežen za 15 %.

Presoja uspešnosti upravljanja

Glede na oceno vpliva lisice v ekosistemu in stanje v populaciji ocenjujemo, da je bil odvzem oziroma odstrel lisic v zadnjem šestletnem obdobju premajhen.

Ocena stanja populacije

Trenutno stanje v populaciji lisice (številčnost, razporejenost v okolju, plenilski vpliv, itn.) je posledica prehranskih pogojev in drugih razmer v njenem habitatu. Gostote se med leti precej spreminjajo, kar se občasno odraža v obolenosti lisic z garjami, kot naravnim regulatorjem številčnosti. Njen plenilski odnos v okolju je izraziteje zaznan do srnjadi in večine vrst poljske krajine. Lisica je kot najštevilčnejši predstavnik malih zveri v LUO eden glavnih regulatorjev talnih glodavcev in številnih zavarovanih živalskih vrst (poljske kure, ptice pevke, obvodne in vodne živalske vrste, itn.). Ima tudi pomemben vpliv na gostoto srnjadi, saj lahko s plenjenjem srnin mladičev pomembno vpliva na njeno številčnost. Izpostaviti velja tudi nadvse koristen biološki in gospodarski vidik lisice, ki se kaže predvsem pri uravnavanju gostote malih talnih glodavcev.

Prilagojeni cilji

Primarni cilj upravljanja z lisico je zdrava, vitalna in okolju prilagojena populacija, ki naj s svojim vplivom ne ogroža naravnega razvoja poljske divjadi in številnih zavarovanih živalskih vrst. Konkretno to pomeni **zmanjšanje** njene številčnosti zlasti v loviščih, kjer je ugotovljen prekomerno plenjenje male divjadi in srnin mladičev. V odnosu do živalskih vrst, ki ji predstavljajo prehranski vir, naj lisica opravlja v okolju vlogo naravno sprejemljivega regulatorja plena.

Ukrepi in usmeritve

V naslednjih dveh letih je skupni načrt **odvzema 3.400 lisic** v izravnanim spolnem razmerju. Upravljavci naj pri izvedbi odstrela posebno pozornost posvečajo trenutni oceni stanja v populaciji, prisotnosti lisičjih garij in na tej podlagi načrt tudi ustrezno, tj. skladno z določili DN presegajo. Regulacija lisic z odstrelom je namenjena revitalizaciji poljske divjadi, zato naj se izvaja prvenstveno v njej ustreznih habitatih. Dopustno **odstopanje** realizacije odvzema od načrta je po višini **navzdol do -30 %, navzgor pa do +100 %**. Odstrel lisic v lovopustu zaradi očitnih bolezenskih znakov je treba izvajati skladno z 42. čl. ZDLov-1A.

Upravljavci lovišč morajo izvajati ukrepe preventivnega zdravstvenega varstva divjadi in v ta namen odvzeti vzorce oziroma poslati določene vzorce uplenjenih, poginulih ali povoženih lisic v preiskavo v skladu s programom UVHVVR. Program vzorčenja bo poslan na OZUL in ZGS. Za izvajanje bodo podpisane pogodbe, v katerih bo v skladu z letnim programom določena količina in prostorska porazdelitev vzorcev ter vrsta vzorca.

Seznam veterinarskih organizacij, ki so pooblaščenice za prevzem oziroma pregled lisic v LUO:

- Šaleška veterina, Cesta talcev 35, Velenje;
- Veterinarski center Celje d.o.o., Trnoveljska cesta 1, Celje;
- Veterinarska postaja Laško d.o.o., Trubarjevo nabrežje 1, Laško;
- Savinjska veterinarska postaja Žalec d.o.o., Celjska cesta 3a, Žalec;
- FARMA, veterinarska ambulanta, Podlog 1, Šempeter;
- Toplica center za zdravljenje živali, Topolšica 15, Topolšica;
- Veterina Jagodič, bolnica za živali d.o.o., Dole 9, 3230 Šentjur
- Veterinarska postaja Šmarje pri Jelšah d.o.o., Rogaška cesta 46, Šmarje pri Jelšah;
- Veterinarska postaja Konjice, Ob potoku 2b, Slovenske Konjice.

LD v LUO morajo izvajati navodila UVHVVR o obveznem ravnanju z uplenjenimi lisicami na celotnem okuženem območju s steklino in oddati na pregled zahtevano število kontrolnih lisic.

Krmljenje lisic ima izključno značaj privabljanja, zaradi česar naj se izvaja z namenom lova. Zalaganje mrhovišč je dovoljeno na način, da hrana ni dostopna divjemu prašiču, vendar le v primeru pridobljenega dovoljenja UVHVVR. Izvaja naj se predvsem s kadavri poginule divjadi, in sicer samo na lokacijah, ki so opredeljene v prilogi 2 tega načrta. Dovoljeno je tudi polaganje hrane rastlinskega izvora (sadje, plodovi, itn). Mrhovišča naj bodo založena predvsem v zimskem, hladnejšem obdobju leta. Količina hrane na posameznem mrhovišču, ki je prisotna oz. dostopna v danem trenutku, naj ne presega enega trupa srnjadi oz. temu ekvivalentne biomase drugih vrst in/ali odpadkov, ki nastanejo po odstrelu parkljarjev. Krmljenje mora biti izvajano na način, ki je skladen z veterinarskimi predpisi o ravnanju s stranskimi živalskimi proizvodi. Mrhovišča za male zveri naj bodo vsaj 500 m oddaljena od naselij in primerno odmaknjena od javnosti.

Preglednica 4.7.1: Analiza odvzema lisic

Odstrel in izgube								
Starostna in spolna kategorija/leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	
Samci	820	693	1033	778	912	882	5118	
Samice	784	638	951	756	806	824	4759	
Skupaj odstrel in izgube	1604	1331	1984	1534	1718	1706	9877	
Načrt - skupaj	1.200	1.200	1.300	1.400	1.750	1.750	8600	
Odstrel in izgube / načrt	133,7	110,9	152,6	109,6	98,2	97,5	114,8	
Izgube in odvzem								
Kategorija / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%
Nenaravne izgube	119	96	189	116	140	131	791	61,7
Naravne izgube	79	52	91	98	100	70	490	38,3
Skupaj izgube	198	148	280	214	240	201	1281	100,0
% izgub	12,3	11,1	14,1	14,0	14,0	11,8	13,0	
Odstrel	1406	1183	1704	1320	1478	1505	8596	
Vzroki izgub								
Vzrok / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%
1 neznan	41	20	37	30	27	16	171	13,3
2 bolezen	2	3	0	0	6	2	13	1,0
3 krivolov	0	0	1	0	0	0	1	0,1
4 cesta	115	94	188	114	138	130	779	60,8
5 železnica	2	1	0	2	1	1	7	0,5
6 zveri	0	0	0	0	0	0	0	0,0
7 psi	2	1	0	0	1	0	4	0,3
8 kosilnica	0	0	0	0	0	0	0	0,0
9 garje	36	29	54	68	67	52	306	23,9

4.6 Šakal (*Canis aureus*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Prostorski okvir obravnave šakala je LUO.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih šest let s poudarkom na zadnjih dveh letih

Analiza dosedanjega upravljanja temelji na spremljanju stanja razvoja populacije. Zadnjih nekaj let smo v LUO primarno izvajali prisotnost šakalov z različnimi metodami. Usmeritve za izvajanje monitoringa so navedene v določenih CRP projekta »Prostorska razporeditev, številčnost, ocena populacijskih trendov in potencialno širjenje areala vrste zlati šakal (*Canis aureus* L.) v Sloveniji« (Potočnik in sod., 2018) (v nadaljevanju: CRP). Šakal je bil leta 2014 z Uredbo o spremembah in dopolnitvah Uredbe o določitvi divjadi in lovnih dob (Ur. l. RS, št. 81/14) uvrščen med divjad. Leta 2019 pa je bil z Uredbo o spremembi in dopolnitvah Uredbe o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (Ur. l. RS, št. 62/19) umaknjen s seznama pri nas zavarovanih živalskih vrst. V letu 2020 smo z letnimi lovsko upravljavskimi načrti prvič načrtovali odvzem te vrste. Evidentiran odvzem v zadnjih treh letih se povečuje, načrt zadnjih dveh let je bil presežen za en osebek. Z odstrelom se je pogosteje posegalo v kategorijo samcev. Glavnina odvzema je bila realizirana v nižinskih predelih LUO. (lovišča Dramlje, Šentjur pri Celju in Prebold) Med izgubami prevladuje povoz, naravnih dejavnikov smrtnosti ni bilo zaznanih.

Presoja uspešnosti upravljanja

S šakalom se v preteklosti v Sloveniji načrtno ni upravljalo, zaradi česar presoja ni enako smiselna kot pri ostalih vrstah divjadi. Menimo, da je bilo dosedanje upravljanje le delno uspešno. Zaključki monitoringa in podatki kažejo na prostorsko širitev in naraščanje številčnosti šakalov v LUO. Slednje se kaže tudi na pojavljanju škod na domačih živalih, ki se z leti povečujejo.

Ocena stanja populacije

Šakal je bil leta 2014 z Uredbo o spremembah in dopolnitvah Uredbe o določitvi divjadi in lovnih dob (Ur. l. RS, št. 81/14) uvrščen med divjad. Po ugotovitvah CRP projekta je na ravni Slovenije veljala ocena, da je populacija šakala v ugodnem stanju, vitalna in sposobna dolgoročnega obstoja ter prostorskega širjenja. V zadnjih letih je populacija kljub (previdnostno naravnemu) odvzemu še naprej številčno naraščala in se prostorsko širila, kar se odraža tudi v povečanem obsegu neželenih vplivov vrste v okolju – zlasti v vplivu na naraven plen (predvsem srnjad) in v škodah na rejnih/domačih živalih. Glede na ocenjeno prisotnost šakalov ugotavljamo, da se vrsta dokaj pospešeno širi v nižinskih območjih LUO, to je v agrarni in urbani krajini, ki mu nudijo ugodne življenjske pogoje. Njegova prisotnost je po navedbah upravljavcev lovišč in ugotovitvah CRP projekta potrjena v severozahodnem in osrednjem delu LUO, tj. v loviščih Gozdnik Griže, Hum Celje, Prebold, Žalec, Polzela, Kajuh Šmartno, Dramlje, Vojnik, Loče, Šentjur pri Celju, Šmarje pri Jelšah, Grmada Celje, Rečica pri Laškem in Oljka. Glede na dejstvo, da šakali še niso vzpostavili teritorijev na vseh habitatno primernih območjih, pričakujemo težnjo k prihodnji nadaljnji rasti populacije.

Prilagojeni cilj

Šakal je uvrščen na Prilogo V Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (t.i. »habitatna direktiva«), kar pomeni, da smo tudi v Sloveniji dolžni zagotavljati ohranjanje ugodnega stanja populacije šakala.

Obenem je cilj upravljanja vrste v Sloveniji zmanjšanje vplivov vrste na druge prostoživeče živalske vrste (plenske vrste, npr. srna) in omejevanje škod na domačih/rejnih živalih. Skladno s tem je namen upravljanja populacije šakala ustaviti nadaljnje naraščanje njene številčnosti in prostorsko širjenje.

Ukrepi in usmeritve

Upravljanje s šakalom v LUO temelji na dveh ukrepih, to je **monitoring** stanja populacije in na tej podlagi načrtovan **odvzem** osebkov, tudi z odstrelom.

1. Monitoring populacije

Cilj monitoringa je predvsem oceniti število stalno prisotnih – teritorialnih družin in prostorsko razširjenost na območju LUO.

Upravljavci lovišč so dolžni v spletni aplikaciji LZS »monitoring šakala« evidentirati naslednje podatke:

- lokacije in čas smrti posameznih osebkov,
- lokacije in čas oglašanja šakalov,
- lokacije in čas vseh ostalih znakov prisotnosti šakalov.

Upravljavci lovišč - LD naj še naprej sodelujejo tudi pri drugih monitoringih šakala, ki se jih oz. se jih bo izvajalo v okviru raziskovalne dejavnosti v RS.

2. Odvzem osebkov

Pri načrtovanju odvzema smo izhajali iz zastavljenih ciljev, ocene rasti in prostorskega širjenja populacije ter učinkovitosti preteklega odvzema pri doseganju ciljev.

Skladno z navedenim **načrtovani odvzem** šakala v LUO v obdobju 2023-2024 znaša **18 osebkov**. Priporočamo, da naj se v prvem letu veljavnosti DN odvzame do 50 % načrtovane kvote. Spolna in starostna razdelitev v načrtu nista predvideni. Odvzem je načrtovan na ravni celotnega LUO.

Dopustna odstopanja. Načrtovanega odvzema ni potrebno dosegati. Dopustno preseganje načrtovanega odvzema znaša 50 %. Preseganje načrtovanega odvzema zaradi evidentiranih izgub, ki nastanejo po izpolnitvi načrtovanega odvzema znotraj meja dopustnih odstopanj, ne šteje kot kršitev določil načrta.

Evidence naj zajemajo kronološki vpis v evidenčno knjigo male divjadi z vpisom razloga smrti osebkov, spol živali, bruto telesno maso in druge podatke, kot veljajo za vpis v to knjigo, v opombe je zaželeno zapisati starost (mladič oz. do enega leta stara žival ali odrasel osebek).

Upravljavci lovišč morajo o vsakem odvzemu šakala sproti (takoj!) obvestiti OZUL IX LUO. OZUL IX LUO s pravočasnim obveščanjem upravljavcev lovišč/LPN skrbi za njihovo sprotno informiranost o realiziranem in še razpoložljivem odvzemu (odstrelu) na ravni LUO.

Izplačevanje **odškodnin** za škodo, ki jo povzroči šakal po 1. 5. 2020 je v domeni Republike Slovenije. Skladno s sprejeto novelo ZDLov-1 v prehodnem obdobju petih let (od 1. 5. 2020 do 30. 4. 2025) za škodo odgovarja RS. Škodo bo ocenjeval ZGS.

Preglednica 4.7.1: Analiza odvzema šakalov

Odstrel in izgube								
Starostna in spolna kate	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	
Samci	0	1	2	4	3	4	14	
Samice	0	1	0	1	2	4	8	
Skupaj odstrel in izgube	0	2	2	5	5	8	22	
Načrt - skupaj	0	0	0	9	6	6	21	
Odstrel in izgube / načrt				55,6	83,3	133,3	104,8	
Izgube in odzem								
Kategorija / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%
Nenaravne izgube	0	2	2	1	1	0	6	100,0
Naravne izgube	0	0	0	0	0	0	0	0,0
Skupaj izgube	0	2	2	1	1	0	6	100,0
% izgub				20,0	20,0	0,0	27,3	
Odstrel	0	0	0	4	4	8	16	
Vzroki izgub								
Vzrok / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%
1 neznan	0	0	0	0	0	0	0	0,0
2 bolezen	0	0	0	0	0	0	0	0,0
3 krivolov	0	0	0	0	0	0	0	0,0
4 cesta	0	2	2	1	1	0	6	100,0
5 železnica	0	0	0	0	0	0	0	0,0
6 zveri	0	0	0	0	0	0	0	0,0
7 psi	0	0	0	0	0	0	0	0,0
8 kosilnica	0	0	0	0	0	0	0	0,0
9 garje	0	0	0	0	0	0	0	0,0

4.7 Jazbec (*Meles meles*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Prostorski okvir za upravljanje z jazbecem je enotno opredeljen za celotno LUO.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih šest let, s poudarkom na zadnjih dveh letih

Odvzem v minulih dveh letih je znašal **267** jazbecev, kar je 16 % več kot v predhodnem obdobju. Načrt je bil presežen za dobro desetino. Poseganje po spolu je bilo delno v korist samcev (62 %). Delež izgub v odvzemu se je precej zmanjšal in znaša dobro tretjino evidentiranega odvzema. Kar 90 % poginulih jazbecev pripisujemo povozu na cestah, izgub zaradi naravnih vzrokov je bilo razmeroma malo. Odvzem v zadnjem **šestletnem** obdobju narašča, najvišji je bil leta 2021 (159 živali).

Presoja uspešnosti upravljanja

Upravljanje z jazbecem v minulem obdobju je bilo glede na zastavljene cilje uspešno.

Ocena stanja populacije

Stanje v populaciji jazbece, tj. trenutna številčnost in razporejenost v okolju je v zadnjih dveh letih v naraščanju. Vpliv vrste v kmetijstvu je lokalno zaznan, vendar razmeroma nemoteč. Medletna nihanja gostot so predvsem posledica prehranskih možnosti in s tem povezane rodnosti. Prisotnost jazbecev je nekoliko večja v kmetijski krajini, medtem ko bivalne potrebe zadovoljuje pretežno v gozdnem prostoru. Spolna in starostna struktura populacije je prilagojena naravnim pogojem in dokaj dobro izravnana. Zaradi usklajene številčnosti ne beležimo izbruhov bolezni, prav tako ne zaznavamo pomembnejših vplivov na ostale prostoživeče živalske vrste.

Prilagojeni cilji

Dolgoročni cilj upravljanja z jazbecem je ohranitev trenutne - naravne spolne in starostne strukture in številčnosti vrste, ki naj bo prilagojena prehranskim in bivalnim razmeram v okolju. Ciljno razmerje z ostalimi populacijami živalskih vrst je doseženo s trenutnim stanjem.

Ukrepi in usmeritve

Za leti **2023 in 2024** je skupni načrt odvzema **280 jazbecev** v izravnanim spolnem razmerju. Opredeljen je glede na dokaj stabilno stanje v populaciji, dinamiko odvzema v preteklih letih ter predloge LD. Regulacija z odstrelom je zaželena predvsem na območjih, kjer je možno pričakovati večje škode na kmetijskih kulturah.

Dopustna **odstopanja** v realizaciji po loviščih in za LUO so po višini navzdol **do -50 %**, odstopanje navzgor je v višini **do +100 %** načrtovanega številčnega odvzema. Za lovišča, ki imajo načrt odvzema do vključno 10 jazbecev, se kot dopustno odstopanje navzdol od načrta šteje do 5 osebkov.

Preglednica 4.9.1: Analiza odvzema jazbecev

Odstrel in izgube								
Starostna in spolna kategorija/leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	
Samci	75	57	79	63	100	65	439	
Samice	40	43	51	36	59	43	272	
Skupaj odstrel in izgube	115	100	130	99	159	108	711	
Načrt - skupaj	110	120	120	120	120	120	710	
Odstrel in izgube / načrt	104,5	83,3	108,3	82,5	132,5	90,0	100,1	
Izgube in odvzem								
Kategorija / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%
Nenaravne izgube	50	46	59	43	53	36	287	93,5
Naravne izgube	2	4	2	6	2	4	20	6,5
Skupaj izgube	52	50	61	49	55	40	307	100,0
% izgub	45,2	50,0	46,9	49,5	34,6	37,0	43,2	
Odstrel	63	50	69	50	104	68	404	
Vzroki izgub								
Vzrok / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%
1 neznan	1	4	2	6	1	4	18	5,9
2 bolezen	0	0	0	0	1	0	1	0,3
3 krivolov	0	0	1	0	0	0	1	0,3
4 cesta	48	45	57	42	53	35	280	91,2
5 železnica	1	1	0	0	0	0	2	0,7
6 zveri	0	0	0	0	0	0	0	0,0
7 psi	1	0	1	1	0	1	4	1,3
8 kosilnica	0	0	0	0	0	0	0	0,0
9 poškodbe	1	0	0	0	0	0	1	0,3

4.8 Kuna belica (*Martes foina*) in kuna zlatica (*Martes martes*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Okvir obravnave zlatice in belice je enoten za vsa lovišča v LUO.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih šest let, s poudarkom na zadnjih dveh letih

Odvzem kun **belic**, ki se pomembneje ne spreminja je v zadnjih dveh letih je znašal **407** živali, s čimer je bil načrt realiziran 93 %. Velika večina evidentiranih izgub je bila zaznana v prometu, ostalih vzrokov smrtnosti je izjemno malo. Dvoletni odvzem kun **zlatic** je znašal 17 osebkov, kar pa na stanje v populaciji nima omembe vrednega vpliva. Pri tem prevladuje pogin zaradi povoza živali. **Šestletna** dinamika odvzema kun je zelo izravnana, še vedno pa je razmeroma velik vzrok smrtnosti (45 %) moč pripisati izgubam v prometu.

Presoja uspešnosti upravljanja

Upravljanje s kunami v minulem obdobju je bilo uspešno. Večjih populacijskih odklonov ne zaznavamo.

Ocena stanja populacije

Kuna **belica** je razmeroma številčna divjad v kmetijsko-urbanem okolju. Občasno lahko povzroča resnejše konflikte, ki se izražajo kot ekonomsko precej izpostavljene škode na stanovanjskih in gospodarskih poslopih (ostrešjih) ter na avtomobilih. Medletna nihanja številčnosti so razmeroma majhna. Zaradi navedenega sklepamo, da sta spolna in starostna sestava dokaj naravno oblikovani. Zdravstveno stanje kun je dobro, pogini zaradi naravnih dejavnikov so redki. Kuna **zlatica** je uvrščena na prilogo V Direktive Sveta 92/43/EGS. Glavni varstveni cilj direktive je ohranjanje ugodnega stanja vrst in habitatov. V LUO je zlatica razmeroma redka vrsta gozdnate krajine. Glede na njen ekološki pomen ocenjujemo, da je populacija dobro usklajena z okoljem. V gozdnem ekosistemu je vpliv kun izjemno koristen v smislu naravne regulacije njihovega plena.

Prilagojeni cilji

Cilj upravljanja z obema vrstama kun je ohranitev populacij v naravni, okolju prilagojeni strukturi in gostoti, ki zagotavlja biološko ravnovesje v ekosistemu. Pri kuni belici je to opredeljeno z normalnim vplivom vrste v njenem življenjskem okolju, še posebej z višino škod. Pomemben lovskoupravljavski cilj je zmanjšanje številčnosti kun v loviščih, kjer so ustrezni pogoji za malo divjad.

Ukrepi in usmeritve

Načrt odvzema **belic** za naslednji dve leti je **450** živali. LD naj pri izvajanju odstrela upoštevajo potencialno možnost nastanka škod na domačih živalih in drugem premoženju ljudi. Pri izdelavi LNL naj se loviščem z ugodnimi pogoji za upravljanje z malo poljsko divjadjo načrtuje nekoliko višji odvzem. Dovoljena **odstopanja** od načrtovanega odvzema kune **belice** za lovišča in LUO so po višini **navzdol do -50 %**, dopustno odstopanje navzgor je **do +100 %**. Za lovišča, ki imajo načrt odvzema do vključno 20 kun belic, se kot dopustno odstopanje navzdol od načrta šteje do -10 osebkov. Načrt odvzema kune **zlatice** je do **20 živali**. Načrta po loviščih **ni potrebno realizirati**, dopustno odstopanje za lovišče je **+1** žival in se sme realizirati tudi v loviščih, ki v letnem načrtu nimajo načrtovanega odvzema te vrste divjadi.

Preglednica 4.10.1: Analiza odvzema kun

Odstrel in izgube								
Starostna in spolna kategorija/leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	
Kuna belica - skupaj odstrel in izgube	196	201	210	194	221	186	1208	
načrt - skupaj	220	220	220	220	220	220	1320	
Odstrel in izgube / načrt	89,1	91,4	95,5	88,2	100,5	84,5	91,5	
Kuna zlatica - skupaj odstrel in izgube	11	11	10	7	10	7	56	
načrt - skupaj	15	15	15	15	12	12	84	
Odstrel in izgube / načrt	73,3	73,3	66,7	46,7	83,3	58,3	66,7	
Izgube in odvzem								
Kategorija / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%
Nenaravne izgube	76	90	95	87	101	85	534	94,0
Naravne izgube	5	5	4	4	9	7	34	6,0
Skupaj izgube	81	95	99	91	110	92	568	100,0
% izgub	39,1	44,8	45,0	45,3	54,7	47,7	44,9	
čisti odstrel	126	117	121	110	91	101	696	

4.9 Navadni polh (*Glis glis*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Upravljanje z navadnim polhom v LUO je enotno za vsa lovišča.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih šest let, s poudarkom na zadnjih dveh letih

Odvzem polhov je v primerjavi z nekaterimi območji Slovenije zanemarljivo majhen in na populacijo nima nikakršnega vpliva. Pred leti smo sicer beležili lov navadnih polhov v loviščih Velenje in Škale, ki se je vršil skladno z veljavnimi zakonskimi predpisi.

Presoja uspešnosti upravljanja

Upravljanje s polhom je bilo ustrezno in v skladu z zastavljenimi cilji.

Ocena stanja populacije

Glede na naravne pogoje in oceno stanja v okolju je navadni polh stalno prisoten v vseh loviščih LUO. Pojavlja se v zrelih bukovih in hrastovih gozdovih, ki mu nudijo primerne prehranske in bivalne pogoje. Populacija med leti številčno zelo niha, vpliv polha v okolju je občasno prisoten predvsem v obliki poškodb na gospodarskih ter stanovanjskih objektih, opremi, ostrejših in premičnem premoženju.

Prilagojeni cilji

Cilj upravljanja s polhom je trajna ohranitev populacije, pri kateri so vplivi vrste v okolju normalni oz. neproblematični. Ker lov polhov v LUO ne vpliva na stanje v populaciji, številčna opredelitev načrta odvzema ni potrebna.

Ukrepi in usmeritve

Številčna **opredelitev lova** na polhe v tem načrtu **ni določena**, kar pomeni, da se jih lahko lovi v odnosu na trenutno številčnost. V kolikor je izražen interes za lov polhov, se sme izvajati v okviru interesnih združenj oz. društev, skladno s 43.a členom ZDLov-1 (1., 2. in 3. odst.) in Pravilnikom o polharski dovolilnici. Lov na polhe v naslednjih dveh letih je dovoljen tudi ne-lovcem, ki si morajo predhodno pridobiti dovolilnico od pristojnega upravljavca lovišča, ta pa mora na podlagi vrnjenih in izpolnjenih dovolilnic voditi evidenco odvzema. Lov je zaradi zagotavljanja miru (predvsem ponoči) prepovedan v neposredni bližini pomembnejših habitatov prostoživečih živali. Dovoljeno ga je izvajati z zato preizkušenimi pastmi, ki žival takoj usmrtijo.

4.10 Pižmovka (*Ondatra zibethicus*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Upravljanje s pižmovko je enotno za vsa lovišča v LUO. Obravnava se predvsem v nižinskih in obvodnih območjih.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih šest let, s poudarkom na zadnjih dveh letih

V zadnjih dveh letih je bil evidentiran odvzem 23 pižmovk, večina leta 2021. V zadnjih šestih letih je bil izveden z odstrel 33 živali, s tem pa je bil načrt realiziran dobro polovico.

Presoja uspešnosti upravljanja

Upravljanje s pižmovko v minulem obdobju je bilo glede na upravljavske cilje uspešno. Njena številčnost se zmanjšuje, kar je skladno z upravljavskimi usmeritvami.

Ocena stanja populacije

Na podlagi odvzema, opažanj v naravi sklepamo, da se populacija pižmovk številčno zmanjšuje. V zadnjih nekaj letih je razmeroma redko prisotna vrsta vodnih ekosistemov v LUO. Njen vpliv na interese ljudi se (redkeje) izraža predvsem v obliki škod na ribnikih in ostalih vodnih gojiščih. Pojavi bolezni niso poznani. Ker lahko ima pižmovka negativen vpliv na močvirsko sklednico in nekatere vrste ptic v njenem habitatu, je kot tujerodna vrsta dolgoročno nezaželena.

Prilagojeni cilji

Cilj upravljanja s populacijo pižmovke je njeno zmanjšanje oziroma dolgoročno izločitev iz okolja. Slednje naj se izvaja zaradi možnega negativnega vpliva na naravno ravnovesje in avtohtone vrste v njenem okolju (močvirsko sklednico in nekatere vrste ptic). Populacija naj bo lokalno prilagojena morebitnim škodam na vodnih gojiščih. V odnosu z drugimi živalskimi vrstami vodnih habitatov je pižmovka v podrejenem položaju.

Ukrepi in usmeritve

Za leti **2023** in **2024** načrtujemo **odvzem 22 pižmovk**, ki se lahko realizira v vseh loviščih LUO. Ne glede na to naj vse LD (tudi tiste, ki v LNL nimajo opredeljenega odvzema te vrste), izvajajo številčno neomejen odstrel vrste. Pri razdelitvi odvzema OZUL-u svetujemo, da upošteva pomen posameznega lovišča v pogledu zastopanosti in ohranjenosti vodnih ekosistemov v okolju. Dopustno **odstopanje** po višini navzdol je do **-50%**, odstopanje navzgor pa **ni omejeno**. Za lovišča, ki imajo načrt odvzema do vključno 5 pižmovk, se kot dopustno odstopanje navzdol od načrta šteje do -3 živali. Načrtovanje odvzema pižmovke temelji na zgoraj navedenih ciljih, oceni številčnosti in vplivu vrste v okolju ter lokalno pogojenih škodnih dogodkih na naravnih in umetnih vodotokih. Slednje iz uradnih evidenc sicer niso razvidne, vendar so po navedbah upravljavcev vodnih površin občasno prisotne.

Preglednica 4.12.1: Analiza odvzema pižmovk

Odstrel in izgube							
Starostna in spolna kategorija/leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	skupaj
Skupaj odstrel in izgube	2	3	2	3	21	2	33
Načrt - skupaj	12	10	10	10	10	10	62
Odstrel in izgube / načrt	17	30	20	30	210	20	53
Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	skupaj
Nenaravne izgube	0	0	0	0	0	0	0
Naravne izgube	0	0	0	0	0	0	0
Skupaj izgube	0	0	0	0	0	0	0
% izgub	0	0	0	0	0	0	0
Odstrel	2	3	2	3	21	2	33

4.11 Poljski zajec (*Lepus europaeus*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Upravljanje s poljskim zajcem je enotno za vsa lovišča v LUO.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih šest let, s poudarkom na zadnjih dveh letih

Odvzem poljskega zajca se je po letu 2019 občutno zmanjšal. **Dvoletni** odvzem je znašal 202 živali, načrt je bil realiziran s 63 % deležem. Višina izgub v odvzemu je razmeroma velika in v navedenem obdobju zajema 38 % vse evidentirane smrtnosti poljskih zajcev. Najpogostejši vzrok poginov pripisujemo prometu motornih vozil. **Šestletni** odvzem je dosegel 75 % načrtovanih kvot. Na letnem nivoju je znašal 124 osebkov, od tega je delež izgub slabih 40 %. Pričujoč odvzem na stanje v populaciji nima pomembnega vpliva. Zaznavanje naravnih izgub je zelo redko (4 %), vendar slednje ne odraža dejanskega odvzema/pogina poljskih zajcev. Vpliv plenilcev (lisic, šakalov, kun, ptic ujed in vranov) je zagotovo občutno večji, kot to navajajo uradni podatki upravljavcev lovišč.

Presoja uspešnosti upravljanja

Upravljanje s poljskim zajcem ni bilo v celoti uspešno. Trenutna gostota populacije je nižja od tiste, ki jo omogočajo okoljski pogoji.

Ocena stanja populacije

Trenutno stanje je v veliki meri posledica naravne regulacije številčnosti, pri čemer prevladujejo dejavniki naravne smrtnosti (predvsem pri mladičih), odstrel pa pri tem nima pomembne vloge. Vpliv plenilcev predstavlja enega temeljnih omejitvenih dejavnikov rasti populacije na zeleno raven. Poljski zajec je posamično prisoten v kmetijsko-urbani krajini z dokaj ohranjeno naravno pestrostjo kultur in naravnih habitatov (omejkov, grmišč, gozdnih ostankov, remiz itn.). Medletna nihanja so posledica različnih okoljskih dejavnikov, pri čemer je treba izpostaviti vpliv vlažnega vremena v času kotitve mladičev. Veliko površinsko intenzivno kmetovanje z uporabo kemičnih zaščitnih sredstev in pospravilo celotne biomase z njiv v jeseni močno omejuje habitatno primernost za poljskega zajca. S tem je vrsta še izraziteje izpostavljena vplivu plenilcev. Vse gostejši promet motornih vozil, urbanizacija in skokovit razvoj infrastrukture močno ogrožajo življenjski prostor vsem vrstam male poljske divjadi.

Prilagojeni cilji

Temeljni cilj upravljanja s poljskim zajcem je z njegovim življenjskim okoljem in ostalimi živalskimi vrstami usklajena gostota populacije. Konkretno v LUO to pomeni **povečanje njegove številčnosti**, ki naj se doseže predvsem v območju optimalnega življenjskega prostora za poljskega zajca (nižinski, poljedelski prostor). Pomemben cilj je poleg ohranitve populacije tudi zmerna trajnostna raba z lovom, ki mora temeljiti na stalnem spremljanju stanja populacije. Ciljna struktura po starostnih kategorijah mora zagotavljati primeren delež srednje starih in starejših osebkov, ki uravnavajo socialne odnose v populaciji. V pogledu vpliva vrste v okolju je cilj opredeljen s številčnostjo, ki ne predstavlja pretiranih škod v sadjarstvu ter na ostalih kmetijskih kulturah in posevkih. Zagotovljena naj bo normalna reprodukcija, ki omogoča trajno ohranitev in številčno rast vrste v primerni starostni in spolni strukturi. Poleg navedenega je treba v bodoče zagotavljati čim bolj optimalne habitatne pogoje poljskega zajca. Ohranjanje remiznih površin, zmerno zimsko krmljenje in intenziven lov malih zveri so pomembni ukrepi za doseganje zelenih ciljev.

Ukrepi in usmeritve

Glede na oceno stanja v populaciji in dolgoročne želje po povečanju številčnosti **načrtujemo** v letih **2023 in 2024** skupni odvzem **300 osebkov** poljskega zajca. Načrta **ni treba dosegati**, navzgor pa se realizacija v posameznem **lovišču** sme presegati za največ **+30 %**. Upravljalce lovišč pozivamo k čim bolj doslednemu evidentiranju izgub, ki predstavlja enega od pomembnih znakov za načrtovanje v bodoče. Preseganje realiziranega odvzema od načrtovanega prek meja dopustnih odstopanj, ki bi nastalo kot posledica evidentiranih izgub, ne šteje kot kršitev določil načrta.

Pri upravljanju s poljskim zajcem naj se upoštevajo sledeče **usmeritve**:

- Na isti površini lovišča naj se lov vrši praviloma samo enkrat letno ali pa se v smislu kolobarjenja lahko izvaja na isti površini tudi večkrat, vendar največ do 1/3 lovne površine lovišča, kjer se izvaja lov na poljskega zajca, na preostanku površine pa se lov konkretno leto ne izvaja. Površine, namenjene izvajanju lova, in t. i. »mirnih con« brez lova se letno menjajo. Upravljalcev lovišč naj takšne površine opredeli v LNL.
- Lov poljskih zajcev v bližini intenzivnih nasadov ima prednost pred lovom v ostalem delu lovišča. Na teh površinah se lov lahko ponavlja.

- V loviščih, ki imajo ugodne habitatne pogoje za poljskega zajca, priporočamo zalaganje vsaj enega krmišča za zimsko krmljenje na 100 ha zanj primerne površine in več manjših krmnih njiv z ustrežno kulturo.
- Z namenom povečanja številčnosti poljskega zajca naj se intenzivira lov lisic, kun in vranov, še posebej na območjih ugodnih zajčjih habitatov.
- Na podlagi katastra lovišč in dejanskega stanja na terenu so vse intenzivne kulture kmetijske pridelave, sadovnjaki, drevesnice, obore za rejo divjadi ter vse površine ograjene z ograjo, ki ne dovoljuje prehoda zajcu ali parkljasti divjadi, izločene kot nelovne površine lovišč.
- Škode, ki jih povzroča poljski zajec, se pojavljajo predvsem na sadovnjakih in intenzivnih nasadih poljščin, ki morajo biti skladno s 1. odst. 53. čl. ZDLov-1 zavarovani proti objedanju. Zaščito nelovnih površin je treba izvajati skladno s *Pravilnikom o minimalnih pogojih za zaščito posameznih nelovnih površin pred škodo od divjadi* (Ur. l. RS, št. 3/13).

Na območjih z intenzivnim kmetijstvom naj se ohranja in/ali vzpostavlja remize, pri čemer naj se sadi ali neguje na območju prisotne grmovne vrste. ZGS predlaga LD na območjih, primernih za načrtno upravljanje s poljskim zajcem v LUO, oblikovanje neodvisne ekološke enote za upravljanje s poljsko divjadjo, v katero bi bila vključena nižinska lovišča z ohranjenimi življenjskimi pogoji za malo poljsko divjad.

Preglednica 4.13.1: Analiza odvzema poljskih zajcev

Odstrel in izgube								
Starostna in spolna kategorija/leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	
Skupaj odstrel in izgube	133	146	159	104	89	113	744	
Načrt - skupaj	170	170	160	170	160	160	990	
Odstrel in izgube / načrt	78,2	85,9	99,4	61,2	55,6	70,6	75,2	
Izgube in odvzem								
Kategorija / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%
Nenaravne izgube	52	53	65	35	37	34	276	95,5
Naravne izgube	4	1	2	0	4	2	13	4,5
Skupaj izgube	56	54	67	35	41	36	289	100,0
% izgub	42,1	37,0	42,1	33,7	46,1	31,9	38,8	
Odstrel	77	92	92	69	48	77	455	
Vzroki izgub								
vzrok / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%
1 neznan	4	1	1	0	3	0	9	3,1
2 bolezen	0	0	0	0	1	0	1	0,3
3 krivolov	0	0	0	0	0	0	0	0,0
4 cesta	51	51	61	33	36	32	264	91,3
5 železnica	1	1	1	1	0	1	5	1,7
6 zveri in ujede	0	0	1	0	0	2	3	1,0
7 psi	0	0	0	0	0	0	0	0,0
8 kosilnica	0	1	3	1	1	1	7	2,4
9 garje	0	0	0	0	0	0	0	0,0

4.12 Fazan (*Phasianus colchicus*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Upravljanje s fazanom v LUO je v vseh loviških enotno opredeljeno. S stališča načrtnega upravljanja so zanj primerna predvsem nižinska območja.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih šest let, s poudarkom na zadnjih dveh letih

Odvzema fazanov, ki je zadnja leta upadel na posamične osebkke, je v veliki meri posledica stanja v populaciji, ki je močno številčno nazadovalo. Prav tako se je zmanjšalo doseljevanje. V preteklih dveh letih se je od načrtovanih 90 v naravo vložilo samo 10 fazanov. Šestletna analiza kaže izrazit padec odvzema fazanov (od 10 leta 2018 na dva v l. 2022).

Presoja uspešnosti upravljanja

Upravljanje s fazanom v LUO ni bilo povsem v skladu z zastavljenimi cilji. Tudi tu je zaradi vpliva naravnih plenilcev trenutna številčnost bistveno manjša kot bi si jo želeli.

Ocena stanja populacije

Stanje v populaciji fazana se poslabšuje. Populacija je izjemno redka z negativnim trendom v zadnjem desetletju. Posamični osebki se še pojavljajo na območjih spodnje Savinjske doline, Celjske kotline in nižinskih predelov lovišč Šentjur pri Celju, Log Šentvid, Šmarje pri Jelšah in Pristava. Fazan je zelo redko prisoten na območjih do nadmorske višine 400 m. Razmnoževanje v naravnem okolju je zelo okrnjeno, kar je posledica številnih okoljskih dejavnikov ter medvrstnih odnosov (plenjenja) z nekaterimi vrstami v njegovem habitatu. Pomemben omejitveni dejavnik razvoja populacije je tudi vpliv številnih agrotehničnih ukrepov (npr. krčenje remiznih površin, grmišč, čiščenje obrečnih pasov, itn.) in skokovit razvoj/širitev infrastrukturnih ter urbanih površin. Z namenom ohranitve vseh vrst male poljske divjadi nekatera lovišča izvajajo predvsem osnivanje ter vzdrževanje remiznih površin, grmišč in zimsko krmljenje.

Prilagojeni cilji

Temeljni cilj upravljanja je ohranitev fazana v zanj primernih habitatih in njegova trajnostna raba z lovom. V bodoče ga želimo ohraniti v ravninskih in gričevnatih predelih lovišč, kjer so zanj ustrezni bivalni in prehranski pogoji. Pomemben cilj je oblikovati primerno, tj. naravno spolno in starostno strukturo populacije. Za ohranitev vrste je izjemno pomembno normaliziranje vpliva plenilcev in primeren delež naravnih habitatnih pogojev v okolju.

Ukrepi in usmeritve

V naslednjih dveh letih **načrtujemo** odvzem v višini do **30 fazanov**. Ukrepi so namenjeni predvsem pospeševanju interesa za ohranitev vrste v LUO. Načrta odvzema **ni dovoljeno presegati**, višine načrta pa **ni treba dosegati**. Odvzem naj se opredeli v loviščih, ki so zadnja leta izvajala vlaganja iz umetne reje ter realizirala druge ukrepe v okolju (krmljenje, lov plenilcev, itn.). Odstrel fazank ni zaželen in ga je treba čim bolj omejiti le na morebitne pomote pri lovih. Na isti površini lovišča se lov »naravnega fazana« praviloma izvede samo enkrat letno ali pa se v smislu kolobarjenja lahko izvaja na isti površini tudi večkrat, vendar največ na do 1/3 lovne površine lovišča, kjer se izvaja lov na »naravnega fazana«. Na preostanku površine pa se lov konkretno leto ne izvaja. Površine, namenjene izvajanju lova in t. i. »mirnih con« brez lova naj se letno menjajo. Lovišča naj takšne površine opredelijo v svojih LNL. V primeru dodajanja fazana se lov na istih površinah izjemoma lahko ponavlja.

Poleg ohranjanja primernih habitatnih pogojev za fazana naj LD intenzivirajo regulacijo plenilcev z lovom in s tem vzpostavljajo naravno ravnovesje z ostalimi živalskimi vrstami. Lovišča, ki imajo primerne naravne pogoje in prostorske možnosti za upravljanje s fazanom, naj urejajo, vzdržujejo in širijo obseg remiznih površin ter izvajajo minimalna vlaganja. Za ohranitev populacije naj se izvaja zimsko krmljenje, ki lahko pripomore k reprodukciji in ohranjanju vrste v okolju. Na površini 100 ha primernega dela lovišča za fazana naj se zalaga vsaj eno krmišče. Vlaganje v naravno okolje je treba uskladiti z določili veljavne zakonodaje (ZON Ur. l. RS, št. 96/04; ZZZiv Ur. l. RS, št. 43/07). Dodajanje živali neposredno pred lovom je prepovedano. V naslednjih dveh letih načrtujemo **dodajanje 70 fazanov**, ki naj se izvede v loviščih Gramada Celje in Podčetrtek (glej poglavje Načrt dodajanja divjadi). Priporočamo, da se fazana dodaja v spolnem razmerju 1 fazan : 4 fazanke. Od izpusta do izvajanja lova mora preteči najmanj mesec dni. Lov na fazana je treba izvajati skladno z določbami lovskega etičnega kodeksa.

Upravljalce lovišč pozivamo, da naj v večjem obsegu izvajajo vzdrževanje grmišč, remiz, omejkov in posameznih dreves v kmetijski krajini. Za malo divjad je pomembna ustrezna prepletenost gozdnega,

poljskega, travniškega in vodnega ekosistema, kar naj LD izvajajo skupaj z lastniki zemljišč preko različnih biomeliorativnih ukrepov. Umetna vzreja in dodajanje fazanov brez ustrezno pripravljenih površin ne koristi ohranitvi naravnih populacij. Izboljšanje življenjskih razmer za divjad pred dodajanjem se šteje za ukrep varstva divjadi.

Preglednica 4.14.1: Analiza odvzema fazanov

Odstrel in izgube								
Starostna in spolna kategorija/leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	
Skupaj odstrel in izgube	8	10	8	3	0	2	31	
Načrt - skupaj	20	25	25	25	15	15	125	
Odstrel in izgube / načrt	40,0	40,0	32,0	12,0	0,0	13,3	24,8	
Izgube in odvzem								
Kategorija / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%
Nenaravne izgube	1	2	1	2	0	0	6	100,0
Naravne izgube	0	0	0	0	0	0	0	0,0
Skupaj izgube	1	2	1	2	0	0	6	100,0
% izgub	12,5	20,0	12,5	66,7	#####	0,0	19,4	
Odstrel	7	8	7	1	0	2	25	
Vzroki izgub								
vzrok / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%
1 neznan	0	0	0	0	0	0	0	0,0
2 bolezen	0	0	0	0	0	0	0	0,0
3 krivolov	0	0	0	0	0	0	0	0,0
4 cesta	1	2	1	2	0	0	6	100,0
5 železnica	0	0	0	0	0	0	0	0,0
6 zveri in ujede	0	0	0	0	0	0	0	0,0
7 psi	0	0	0	0	0	0	0	0,0
8 kosilnica	0	0	0	0	0	0	0	0,0
9 poškodbe	0	0	0	0	0	0	0	0,0

4.13 Jerebica (*Perdix perdix*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Upravljanje z jerebico je enotno opredeljeno za vsa lovišča v LUO.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih šest let, s poudarkom na zadnjih dveh letih

V zadnjih desetletjih na območju LUO nismo beležili odvzema jerebice. Skladno z določili lovsko upravljavskih načrtov odstrel te divjadi že več kot 25 let na celotnem LUO ni bil dovoljen. Z namenom ohranitve vseh vrst male divjadi smo v zadnjih desetletjih načrtovali zgolj ukrepe v življenjskem okolju. V območjih potencialne možnosti revitalizacije jerebice so upravljavci izvajali številne biotehnične in bilomeliorativne ukrepe, s katerimi se je ohranjalo primerne habitatne pogoje, kot so ohranjanje grmišč, remiz, zimsko krmljenje in regulacijo številčnosti plenilcev z lovom.

Ocena stanja populacije

Prisotnost poljske jerebice se je v zadnjem desetletju močno zmanjšala. Lokalno se pojavljajo posamični osebki v območju spodnje Savinjske doline in nižinskih delih Kozjanskega. Jerebica je močno ogrožena zaradi različnih dejavnikov, od katerih prevladuje prekomeren vpliv malih zveri, ujed in vranov. Prav gotovo nanjo negativno vplivajo tudi zgodnje košnje v času valjenja in številni agrotehnični ukrepi, kot je uporaba kemičnih sredstev za varstvo rastlin in uničevanje plevelov. Življenjske pogoje za jerebico ogroža tudi krčenje obvodnih habitatov, grmišč in gozdnih ostankov.

Doselitve jerebic v njeno okolje se že več let ne izvaja, saj je bil uspeh zaradi različnih vzrokov neuspešen. Kljub slabim izkušnjam revitalizacije jerebice v preteklih desetletjih menimo, da je zaradi ponovne uvedbe ekstenzivne kmetijske pridelave mogoče upati na izboljšanje njenih življenjskih razmer in dolgoročno ohranitev vrste v nižinskih delih LUO.

Prilagojeni cilji

Cilj upravljanja z jerebico je revitalizacija in ohranitev vrste v zanjo primernem okolju. Njena prostorska zastopanost naj bo prilagojena ohranjenosti kmetijske krajine v pogledu zagotavljanja prehranskih potreb in ustreznega bivalnega prostora. Pomemben upravljavski cilj je tudi zmanjšanje številčnosti plenilcev in osnovanje za jerebico primernih habitatnih pogojev.

Ukrepi in usmeritve

Tako kot doslej, je tudi v letih **2023 in 2024 lov** poljske jerebice na celotnem LUO **prepovedan**. V sklopu biomeliorativnih ukrepov na LD izvajajo ohranjanje remiz, omejkov in grmišč. Nadalje naj se izvaja zmerno zimsko krmljenje vseh vrst poljske krajine in regulacije številčnosti plenilcev, predvsem malih zveri in sive vrane. Upravljavce lovišč pozivamo, naj v sklopi spremljave stanja v loviščih evidentirajo prisotnost jerebice in njeno prostorsko razširjenosti ter o tem obveščajo OZUL in ZGS.

4.14 Raca mlakarica (*Anas platyrhynchos*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Upravljanje z mlakarico je enotno za celo LUO.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih šest let, s poudarkom na zadnjih dveh letih

Odvzem mlakaric se je v zadnjem **šestletnem** obdobju prepolovil (iz 156 na 70 rac), kar je predvsem posledica manjšega lovnega interesa in negativnega odziva javnosti na izvajanje lova. Načrt v tem času je bil dosežen 61 %, večinoma z odstrelom. Odvzem mlakaric v zadnjih **dveh letih** je dosegel le dobrih 45 % načrta. Izgube (povoz) rac so izjemno redke.

Presoja uspešnosti upravljanja

Upravljanje z mlakarico v minulem obdobju je bilo uspešno. Vrsta je številčno in prostorsko usklajena z naravnimi pogoji. Glede na vpliv in njen biološki pomen ocenjujemo, da je bila realizacija odvzema ustrezna in glede na upravljavske usmeritve neproblematična.

Ocena stanja populacije

Mlakarica je najštevilčnejša na zanjo primernih vodnih površinah, kot so porečja Savinje, Boljske, Dravinje, Hudinje, Voglajne, Sotle in jezerih v LUO: Šmartinsko, Velenjsko, Škalsko, Slivniško, Vonarsko, Blagovniški ribniki. Njena gostota je v največji meri odvisna od okoljske zmogljivosti/primernosti habitatov, ki jo pogojuje prehranska kapaciteta, gnezdilni pogoji ter drugi habitatni pogoji v času vzgoje mladičev. Vitalnost in zdravstveno stanje osebkov sta dobra, spolno razmerje je v naravi dokaj izravnano in posledica socialnih ter bioloških razmer v populaciji. Starostna struktura rac je zaradi majhnega poseganja z odstrelom naravno oblikovana.

Prilagojeni cilj

Je dolgoročna ohranitev rase mlakarice na vseh potencialno primernih območjih, ki naj bo številčno prilagojena pogojem v življenjskem okolju, hkrati pa zagotavlja trajno rabo z lovom. Cilj upravljanja je ohranitev trenutnega stanja obrežnih in obvodnih pasov ter širšega življenjskega prostora.

Ukrepi in usmeritve

Načrt odvzema za obdobje 2023 in 2024 znaša skupaj 300 mlakaric. Načrtovane višine odvzema po loviščih **ni treba dosegati, navzgor** pa je realizacija omejena do največ **30 %** preseganja načrta. Lov na mlakarico v posebnih varstvenih območjih mora biti skladen z naravovarstvenimi usmeritvami. Območja z omejitvami so opredeljena v prilogah ON (poglavje 8.4).

Za uspešno upravljanje z raco mlakarico priporočamo sledeče ukrepe:

- Individualni lov na mlakarico naj se izvaja le ob tekočih vodah in to največ enkrat tedensko.
- Ohranitev ustreznih biotopov za vodno in obvodno perjad (zamočvirjenih površin, mokrišč in obraslih obrežij rek ter jezer) naj predstavlja vsakoletno opravilo LD, ki upravljajo z raco mlakarico.
- Z namenom ugotavljanja številčnosti in načrtovanja posegov v populacijo naj se koristi med drugim tudi podatke o zimskem številu vodnih ptic.
- Priporočljivo je sodelovanje med LD in upravljavci vodnih površin pri usklajevanju posegov v prostor.
- Čiščenja obrežij potokov, rek in jezer se ne sme izvajati v času gnezdenja v mesecu marcu in aprilu.
- Vlaganje rac iz umetne vzreje v naravne habitate LUO ni potrebno in ni dovoljeno.
- Upravljavci lovišč so dolžni izvajati ukrepe preventivnega zdravstvenega varstva mlakarice v skladu s programom UVHVVR.

Preglednica 4.16.1: Analiza odvzema rase mlakarice

Odstrel in izgube								
Starostna in spolna kategorija/leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	
Skupaj odstrel in izgube	156	123	120	101	84	70	654	
Načrt - skupaj	210	200	180	150	170	170	1080	
Odstrel in izgube / načrt	74,3	61,5	66,7	67,3	49,4	41,2	60,6	
Izgube in odvzem								
Kategorija / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%
Nenaravne izgube	0	0	0	0	0	2	2	66,7
Naravne izgube	0	0	1	0	0	0	1	33,3
Skupaj izgube	0	0	1	0	0	2	3	100,0
% izgub	0,0	0,0	0,8	0,0	0,0	2,9	0,5	
Odstrel	156	123	119	101	84	68	651	

4.15 Sraka (*Pica pica*), šoja (*Garrulus glandarius*) in siva vrana (*Corvus cornix*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Upravljanje z lovnimi pticami iz družine vranov je enotno opredeljeno za vsa lovišča v LUO.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih šest let, s poudarkom na zadnjih dveh letih

Odvzem **srak** in **šoj** se v zadnjih letih blago zmanjšuje, kar je verjetna posledica zmanjševanja lovnega interesa in določenih omejitev pri lovu. **Dvoletni** načrtovan odvzem **srake** je dosegel 68 % realizacijo, šoje pa 66 %. Poseganje v populacijo sive vrane (2.240 ptic) je v primerjavi z načrti zadnjih dveh let znašalo 93 %. Na pobudo OZUL je MKGP v zadnjih letih izdajalo odločbe o izrednem posegu v populacijo sive vrane izven zakonsko predpisane lovne dobe.

Šestletni odvzem srak, šoj in sivih vran je bil glede na ekosistemski pomen vrst povsem zadovoljiv. Zaradi prekomernega in ponekod tudi škodnega vpliva sivih vran smo načrt v preteklih šestih letih postopoma dvigovali, vendar kljub temu ugotavljamo, da s tem ukrepom ne dosegamo zelenih ciljev. Ugotavljamo, da odvzem na razmere v populacijah in posledično njihov vpliv v okolju pomembno ne vpliva.

Presoja uspešnosti upravljanja

Upravljanje s šojo in srako je bilo glede na njun lovnogospodarski in okoljski pomen ustrezno. Upravljanje s sivo vrano je bilo manj uspešno, vendar menimo, da je številčnost z odstrelom ob trenutno veljavni lovni dobi in drugih omejitvah pri izvajanju lovov nemogoče občutneje zmanjšati.

Ocena stanja populacije

Številčnost, vpliv v okolju ter prostorska razporejenost šoje in srake je dobro usklajeno z ekosistemom. Populacija sive vrane je v nekaterih območjih LUO preštevilčna in neusklajena z okoljem. Lokalne gostote se kljub intenziviranju odstrela povečujejo predvsem v nižinskih predelih lovišč, urbanih okoljih in okolici odlagalšč komunalnih odpadkov. Večje jate so stalno prisotne znotraj mestnih okolij, kjer je ukrepanje z odstrelom družbeno sporno in posledično težje izvedljivo. Kljub neznatnim evidencam škodnih dogodkov v okolju ugotavljamo, da siva vrana zadnja leta povzroča vse več poškodb na posevkih žit, koruze, sadnem drevju in vrtinah (zelju, solati, itn.). Lastniki zemljišč beležijo poškodbe na spomladanskih posevkih in namakalnih sistemih, ki se pojavljajo pretežno v nižinskih in primestnih loviščih (Žalec, Hum Celje, Grmada Celje, Vojnik, Šentjur pri Celju, Loče, Polzela). Občasno obravnavamo tudi škode na nelovnih površinah (stanovanjskih hišah, avtomobilih, silosih, silažnih balah itn.).

Ne glede na zgoraj naveden škodni vpliv želimo opozoriti na pogosto spregledan, vendar izjemno pomemben pozitiven ekološki pomen vranov v okolju (raznašanja semen, sanitarni pomen v okolju).

Zdravstveno stanje populacij obravnavanih vrst je dobro. Medvrstni plenilski vpliv je dokaj izrazit med sivo vrano in številnimi vrstami ptic pevk, poljsko divjadjo in nekaterimi zavarovanimi živalskimi vrstami.

Prilagojeni cilj

Cilj upravljanja z lovnimi vrstami vranov v LUO je ohranitev populacij v primerni številčnosti in okoljsko ter družbeno sprejemljivim vplivom v ekosistemu. Konkretno to pomeni podobno številčnost šoje in srake, kot je trenutno stanje in bistveno manjšo številčnosti sive vrane. Ciljno razmerje z ostalimi živalskimi vrstami ne sme ogroziti biološkega ravnovesja in prostorske razporeditve drugih vrst v okolju.

Ukrepi in usmeritve

Načrtovan odvzem ptic iz družine vranov v letih **2023 in 2024** je **220 srak, 370 šoj in 2.400 sivih vran**. Ostalih omejitev po strukturi ne predpisujemo.

Z namenom zmanjšanja konfliktov, ki jih lahko povzroča siva vrana v njenem okolju naj upravljavci izvajajo tudi odvrtačni odstrel vrste, in sicer v lovni dobi. Z namenom urgentnega zmanjševanja škod na kmetijskih kulturah in ostalem premoženju, naj se po potrebi izvaja izredni odstrel v obdobju lovopusta, pri čemer naj se ustrezno upošteva določila 42. člena ZDLov-1. V primeru pojavljanja škod od sivih vran na posevkih, intenzivnih kulturah, namakalnih sistemih in drugem premoženju, bi bilo utemeljeno tudi v naslednjih dveh letih dovoliti odstrel vran izven lovne dobe. Vlogo naj OZUL v imenu upravljavcev lovišč poda na MKGP.

Za **sivo vrano** je **dopustno odstopanje** po višini navzdol **do -30 %**, navzgor pa **do +100 %** načrtovanega številčnega odvzema. Za lovišča, ki imajo načrt odvzema do vključno 10 sivih vran, se kot dopustno odstopanje od načrta šteje do -3 osebke, navzgor pa je preseganje realizacije možno do 100 % načrtovanega števila. Glede na vpliv sivih vran v okolju je zaželeno odvzem čim bolj presegati, še posebej v tistih predelih

LUO, kjer je njen vpliv na okolje prekomerno izražen. Odstrel sive vrane je opredeljen kot ukrep varstva divjadi, zato naj se izvaja v največji možni meri. Višine načrtovanega odvzema **za srako in šojo ni treba dosežati**, navzgor pa se sme načrt presegati za **30 %**.

Preglednica 4.17.1: Analiza odvzema srak, šoj, sivih vran

Odstrel in izgube							
Starostna in spolna kategorija/leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj
Sraka - odstrel in izgube	117	78	93	90	98	66	542
načrt - skupaj	130	130	130	130	120	120	760
odstrel in izgube / načrt	90,0	60,0	71,5	69,2	81,7	55,0	71,3
Šoja - odstrel in izgube	193	154	186	136	125	111	905
načrt - skupaj	200	210	194	190	180	180	1154
odstrel in izgube / načrt	96,5	73,3	95,9	71,6	69,4	61,7	78,4
Siva vrana - odstrel in izgube	1019	1122	1111	1030	1154	1086	6522
načrt - skupaj	1000	1100	1100	1100	1200	1200	6700
odstrel in izgube / načrt	101,9	102,0	101,0	93,6	96,2	90,5	97,3

skupaj odvzem	1329	1354	1390	1256	1377	1263	7969
----------------------	------	------	------	------	------	------	------

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj
Nenaravne izgube	0	1	2	0	0	0	3
Naravne izgube	2	2	0	2	1	0	7
Skupaj izgube	2	3	2	2	1	0	10
% izgub	0,2	0,2	0,1	0,2	0,1	0,0	0,1
čisti odstrel	1327	1351	1388	1254	1376	1263	7959

Vzroki izgub								
Vzrok / leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Skupaj	%
1 neznan	2	2	0	2	0	0	6	60,0
2 bolezen	0	0	0	0	0	0	0	0,0
3 krivolov	0	0	0	0	0	0	0	0,0
4 cesta	0	1	2	0	0	0	3	30,0
5 železnica	0	0	0	0	0	0	0	0,0
6 zveri in ujede	0	0	0	0	1	0	1	10,0
7 psi	0	0	0	0	0	0	0	0,0
8 kosilnica	0	0	0	0	0	0	0	0,0
9 poškodbe	0	0	0	0	0	0	0	0,0

4.16 Nutrija (*Myocastor coypus*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Okvir obravnave je enoten za vsa lovišča v LUO.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih šest let, s poudarkom na zadnjih dveh letih

V minulih dveh letih smo evidentirali odvzem - odstrel petih nutrij, ki je bil izvršen v loviščih Grmada Celje, Žalec in Šentjur. V večini gre za prisotnost živali, ki izvirajo iz umetnih vzrejališč.

Ocena stanja populacije

Na podlagi odvzema v prejšnjih letih in zaznavanja v okolju sklepamo, da se nutrija občasno pojavlja v nižinskih, obvodnih ekosistemih v LUO. Posamezne družine nutrij se zadnja leta pojavljajo v porečju in pritokih reke Savinje.

Prilagojeni cilj

Prisotnost nutrije v LUO niti kratkoročno niti dolgoročno ni zaželena.

Ukrepi in usmeritve

V smislu popolne redukcije nutrije v vseh loviščih LUO je dovoljen **številčno in strukturno neomejen lov** na to vrsto divjadi. V tem načrtu odvzema številčno ne načrtujemo. Dovoljen je lov tudi s pastmi (dvigalko). Upravljavci lovišč naj ob morebitnih opažanjih izvedejo čim večji odstrel te alohtone vrste z namenom odstranitve populacije iz naravnega okolja.

4.17 Rakunasti pes (*Nyctereutes procyonoides*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Okvir obravnave rakunastega psa je enoten za vsa lovišča v LUO. Po informacijah upravljavcev lovišč je bil do sedaj v LUO zaznan samo enkrat.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih šest let, s poudarkom na zadnjih dveh letih

Pred leti je bil v lovišču LD Velenje, natančneje v kraju Loke (na Paškem Kozjaku), evidentiran povoz rakunastega psa, katerega izvor je bil neznan.

Prilagojeni cilj

Prisotnost rakunastega psa v LUO niti kratkoročno niti dolgoročno ni zaželena.

Ukrepi in usmeritve

Ob morebitni prisotnosti rakunastega psa v LUO se **dovoljuje neomejen lov** na to vrsto divjadi, ob upoštevanju vseh zakonskih predpisov s predmetnega področja. Ker rakunasti pes spada med invazivne in alohtone vrste, je zaželeno odstreliti vse opažene osebkke.

4.18 Načrt dodajanja divjadi

Z namenom revitalizacije in ohranjanja naravnih populacij divjadi načrtujemo v letu v letih 2023/24 dodajanje **90 fazanov** iz umetne vzreje. Izpust je načrtovan v loviščih Grmada Celje in Podčetrtek. Način in dinamika vlaganj so opredeljeni v poglavju 4.13 Fazan.

Vlaganje fazanov iz umetne vzreje naj se izvaja skladno z določili lovske etike in spoštovanjem določil veljavne zakonodaje (ZON; Ur. l. RS, št. 96/04.). Dovoljeno je dodajanje vitalnih in zdravih živali, ki so sposobne preživetja v naravi (Zakon o zaščiti živali; Ur. l. 43/07). Predlagamo, da se fazana dodaja v razmerju 1 fazan : 4 fazanke.

Preglednica 5.1: Načrt dodajanja divjadi

Lovišče	Vrsta divjadi	Število
Grmada Celje	Fazan	70
Podčetrtek	Fazan	20
Skupaj	Fazan	90

Pred izpustom fazanov v naravo naj upravljavci zagotovijo ustrezno bivalno okolje in prehranske pogoje. Dela, ki jih v ta namen opravijo, morajo biti razvidna iz LNL. Če lovišča za izboljšanje življenjskih razmer ne zagotovijo ustreznih pogojev, vlaganje živali ni smiselno. Izboljšanje življenjskih razmer pred vlaganjem se šteje za ukrep varstva divjadi.

Fazane je dovoljeno vlagati v lovopustu, vsaj en mesec pred začetkom lovne dobe. Vlaganja divjadi, ki niso načrtovana s tem načrtom, so prepovedana. Načrt dodajanja ni treba dosežati, ne sme pa se ga presegati.

5 EVIDENCE

Izdelava načrta je potekala v skladu s Pravilnikom o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Ur.l. RS, št. 91/10, 200/20) in določili ter usmeritvami iz ON. Podatki o odvzemu so bili zbrani v skladu s Pravilnikom o evidentiranju odstrela in izgub divjadi ter o imenovanju komisije za oceno odstrela in izgub v lovsko upravljavskem območju (Ur.l. RS, št. 120/05). Obseg opravljenih del za leta 2021/22 in načrt za leta 2023/24 ter drugi podatki uradnih evidenc so bili pridobljeni iz LNL za lovišča v LUO. Podatki o odvzemu v letih 2021/22 so bili v elektronski obliki posredovani ZGS prek spletne aplikacije Lisjak. Podatki so bili 14. 2. 2023 posredovani na OE ZGS Celje in so dostopni v programu Xlov.

Za prizadevnost in skrb pri oddaji letošnjih podatkov vsem upravljavcem lovišč ter vodstvu OZUL izražamo priznanje in zahvalo.

Izhodišča za izdelavo DN v letu 2025/26:

Pridobivanje podatkov za DN za leta 2025 in 2026 bo predvidoma podobno kot doslej. Njihovo zbiranje bo potekalo v skladu z zgoraj omenjenima pravilnikoma ter morebitnimi spremembami in dopolnili:

Pregled odstrela in izgub divjadi v loviščih od 1. 1. 2023 do 31. 12. 2023 mora biti opravljen najkasneje do 31. 1. 2024. Prav tako mora biti izveden pregled za čas od 1. 1. 2024 do 31. 12. 2024 najkasneje do 31. 1. 2025. Komisija za pregled odstrela in izgub divjadi mora biti ena za celotno LUO. Član komisije je tudi predstavnik ZGS, ki ob končanem pregledu v posameznem lovišču na zahtevo dobi kopijo izvoda seznama odvzema in izgub. Komisiji se ob pregledu predloži za vsak odstreljen ali izgubljen osebek:

- za **srnjad, jelenjad** in **damjaka**: trofeja in levi del spodnje čeljustnice za enoletne in starejše samce ter levi del spodnje čeljustnice za mladiče obeh spolov in samice,
- za **divjega prašiča**: za oba spola cele spodnje čeljustnice (zadostuje leva polovica spodnje čeljustnice skupaj z desnimi sekalci, ki je lahko odrezana za zadnjim meljakom), za odraslega merjasca tudi trofejo (brusilci in čekani), skladno z relevantnim pojasnilom MKGP. V skladu s 17. členom ZNUAPK je **prepovedano odstranjevati** spodnjo levo **čeljüst** ali kateri koli drugi del najdenega **poginulega divjega prašiča**, ne glede na vzrok pogina. V tem primeru in za namene evidentiranja izgub upravljavec lovišča kot dokaz za izgubo komisiji lovsko upravljavskega območja predloži podatke o odvozu najdenih poginulih divjih prašičev za svoje lovišče, ki jih pridobi od VHS.
- za **gamsa**: trofeja pri obeh spolih,
- za **muflona**: trofeja in levi del spodnje čeljustnice pri samcih, pri samicah in mladičih obeh spolov pa levi del spodnje čeljustnice.
- za **šakala**: fotografijo z datumom ali zapisnik veterinarsko higienske službe o odvozu kadavra.

Evidenčna knjiga:

Samo redni vpis v evidenčno knjigo brez materialnega dokaza se ne upošteva. Kot materialni dokaz se lahko predloži zapisnik komisije za ocenjevanje odstrela in izgub posameznega upravljavca lovišča, zapisnik pristojnih javnih služb in državnih organov – Veterinarsko-higienska služba, Policija, fotografija z datumom odvzema, trofejni list (lovski gost), ipd., ki jih komisija lahko upošteva kot materialni dokaz odvzema. Čeljustnice je komisija po končanem pregledu dolžna trajno uničiti. Kot trajno uničenje čeljustnic šteje tudi njihova izročitev raziskovalnim institucijam, in sicer z namenom raziskav divjadi. Morebitno ne-predložitev trofeje in čeljustnic v oceno je komisija dolžna prijaviti lovskemu inšpektorju.

Evidenčne knjige je treba voditi tako, da je vanje vpisan vsak osebek odvzete divjadi, poleg odstrela tudi vse izgube (naravne in nenaravne). Izgube posameznih vrst je treba ločiti po vzrokih, pri veliki divjadi še po starostnih kategorijah, pri ostalih vrstah le s skupnim številom.

Za odstreljeni del populacije posameznih vrst velike divjadi je treba za vsako starostno kategorijo izračunati povprečno biološko telesno maso (z glavo, trofejo, nogami, a iztrebljeno) na eno decimalno natančno (npr. srna, moški mladiči, povprečna telesna masa vseh uplenjenih v LUO v zadnjem letu – 9,6 kg). Pri dve- in večletnih srnjakih in jelenih je treba izračunati tudi povprečno maso suhega rogovja vseh odvzetih osebkov v lovišču za preteklo koledarsko leto. Voditi je treba tudi evidenco transportnih telesnih mas in geokoordinate odvzema za veliko divjad.

Upravljavci lovišč morajo omogočiti ZGS tudi stalni vpogled v elektronsko obliko letnega načrta lovišča.

Dvoletni načrt za IX. Savinjsko-Kozjansko lovsko upravljavsko območje za leti 2023 in 2024

Letni načrti lovišč:

Do 10. 2. 2024 morajo upravljavci lovišč posredovati ZGS letne načrte lovišč z realizacijo za leto 2023 v digitalni obliki. Prav tako morajo do 10. 2. 2025 oddati LNL z realizacijo za leto 2024. Hkrati z navedenim morajo do 10. 2. 2025 oddati preliminarne načrte lovišč (predloge) za leta 2025 in 2026.

Upravljavce lovišč opozarjamo na dosledno izpolnjevanje letnih načrtov lovišč, saj so osnova za izdelavo DN. Nujno je treba navesti konkretne lokacije posegov v okolje v obliki katastrskih občin in parcelnih števil. Upoštevajo naj tudi pripombe, ki jih bomo pripisali k posameznim načrtom lovišč. Več pozornosti naj upravljavci lovišč posvetijo zasledovanju trenda številčnosti in prostorske razširjenosti posameznih vrst divjadi, saj lahko na podlagi teh podatkov k izboljšanju življenjskih pogojev divjadi pripomorejo tudi posamezni ukrepi oz. režim gospodarjenja z gozdovi.

Za uspešno realizacijo DN je potrebno v tekočem letu (predvidoma sredina novembra) opraviti usklajevalni sestanek s pregledom realizacije načrta odvzema do 1. 11. aktualnega leta. Po potrebi se lahko izven načrtovanega skliče tudi več usklajevalnih sestankov.

Usklajevalni sestanek med ZGS in Območnim združenjem upravljavcev lovišč LUO, na katerem se uskladi odvzem lovnih vrst ter dela v loviščih na nivoju LUO in/ali po loviščih, se skliče najpozneje do sredine marca tistega leta, ko se izdeluje DN.

S Pravilnikom o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Ur.l. RS, št. 91/10, 200/20) je v 89. členu v okviru kvot letnega načrta LUO dovoljena tudi možnost sprememb načrtovane razdelitve odvzema divjadi po loviščih (prerazporeditev). Spremembe načrtovane razdelitve so mogoče do 10. decembra, in sicer za vrste z velikim arealom gibanja (navadni jelen, damjak, muflon, divji prašič).

Sestavil:
Peter TERGLAV, univ. dipl. inž. gozd.
Višji sodelavec I
Odsek za načrtovanje razvoja gozdov

Aleksander Ratajc, univ. dipl. inž. gozd.
Vodja ZGS, OE Celje

6 PRILOGE NAČRTA

Priloga 1: Seznam krmišč za veliko divjad v LUO

NAZIV LOVIŠČA	KRAJEVNO_IME	NAZIV_KO	PARC_Št.	NAMEN_KRMLJENJA	DIVJAD
PODČETRTEK	TROBERNIK	SOPOTE	892	privabljalno	divji prašič
PODČETRTEK	GMAJNA	SOPOTE	839/1	privabljalno	divji prašič
PODČETRTEK	KOTE	SOPOTE	738/1	privabljalno	divji prašič
PODČETRTEK	SKOKOVA BAJTA	SOPOTE	725/25	privabljalno	divji prašič
PODČETRTEK	ŽOLGARJEV ŠTANT	SOPOTE	725/25	privabljalno	divji prašič
PODSREDA	DRENOVEC	OSREDEK	2041/1	privabljalno	divji prašič
PODSREDA	PRI BARAKI	OSREDEK	13/1	privabljalno	divji prašič
PODSREDA	MLAČNE	OSREDEK	13/1	privabljalno	divji prašič
BISTRICA OB SOTLI	VELIKI VRH	DEKMANCA	1420/1	privabljalno	divji prašič
BISTRICA OB SOTLI	DENŽIČEV BREG	OSREDEK	13/1	privabljalno	divji prašič
BISTRICA OB SOTLI	JURČKOV GAJ	KUNŠPERK	1107/1	privabljalno	divji prašič
BISTRICA OB SOTLI	JIVICE	KUNŠPERK	1107/1	privabljalno	divji prašič
BISTRICA OB SOTLI	AJDEKOVA JAMA	TREBČE	478/1	privabljalno	divji prašič
BISTRICA OB SOTLI	REBER SEDLO	TREBČE	912/1	privabljalno	divji prašič
BOHOR PLANINA	FUŽINA	ŠENTVID PRI PLANINI	664/1	privabljalno	divji prašič
BOHOR PLANINA	OSTRVEC	ŠENTVID PRI PLANINI	657/156	privabljalno	divji prašič
BOHOR PLANINA	POSTATE	GOLOBINJEK	383/33	privabljalno	divji prašič
BOHOR PLANINA	BUKOVA RAVEN	GOLOBINJEK	383/118	privabljalno	divji prašič
BOHOR PLANINA	KORENINE	GOLOBINJEK	383/33	privabljalno	divji prašič
BOHOR PLANINA	KAMNI VRH	ŠENTVID PRI PLANINI	657/156	privabljalno	divji prašič
BOJANSKO ŠTORE	TISOVCE. TISOVŠEK	SVETINA	873/11	privabljalno	divji prašič
BOJANSKO ŠTORE	ZORK	POŽNICA	123	privabljalno	divji prašič
BOJANSKO ŠTORE	ZADOLINE	SVETINA	659/2	privabljalno	divji prašič
BOJANSKO ŠTORE	ROMANCE	KOMPOLE	849	privabljalno	divji prašič
BOJANSKO ŠTORE	BABNI VRH	KOMPOLE	1100/4	privabljalno	divji prašič
BOJANSKO ŠTORE	TISOVCE	SVETINA	873/3	privabljalno	divji prašič
BOJANSKO ŠTORE	SANDIJEVA PREŽA	ZVODNO	1414/307	privabljalno	divji prašič
BOJANSKO ŠTORE	RESEVNA	VODRUŽ	338	privabljalno	divji prašič
DOBRNA	TOPOLŠEK	BRDCE	1166/3	privabljalno	divji prašič
DOBRNA	MRZIDOLA	BRDCE	981/1	privabljalno	divji prašič
DOBRNA	NAD ZILCEM	BREZEN	800/3	privabljalno	divji prašič
DOBRNA	SMOLNIK	BRDCE	304/1	privabljalno	divji prašič
DOBRNA	TEMJAK	PRELSKA	979/1	privabljalno	divji prašič
DOBRNA	PRODENŠEK	BRDCE	414/4	privabljalno	divji prašič
DOBRNA	ŠTRAVSOVE SEDANCE	BRDCE	1538	privabljalno	divji prašič
DRAMLJE	ZDOL	DRAMLJE	2340/1	privabljalno	divji prašič
DRAMLJE	RETKOVO	SLEMENE	83/25	privabljalno	divji prašič
DRAMLJE	GRABNI 2	SLEMENE	157/1	privabljalno	divji prašič
DRAMLJE	SRŠENOVO	SLEMENE	83 / 3	privabljalno	divji prašič
DRAMLJE	ŠTANTETOVO	SLEMENE	168/3	privabljalno	divji prašič
GOZDNIK GRIŽE	PODKALOVA RAVEN	ZABUKOVICA	157	privabljalno	divji prašič

NAZIV LOVIŠČA	KRAJEVNO IME	NAZIV K.O.	PARC. št.	NAMEN_KRMLJENJA	DIVJAD
GOZDNIK GRIŽE	GOZDNIK-JUG	SLIVNO	903	privabljalno	divji prašič
GOZDNIK GRIŽE	PETKOVA HOSTA	MATKE	414/2	privabljalno	divji prašič
GOZDNIK GRIŽE	JOZLOVA GMAJNA	PONGRAC	1237	privabljalno	divji prašič
GOZDNIK GRIŽE	PRI ŠT.19	PONGRAC	1542	privabljalno	divji prašič
GOZDNIK GRIŽE	NAD JAGROM	PONGRAC	1168/1	privabljalno	divji prašič
GOZDNIK GRIŽE	GOZDNIK-SEVER	PONGRAC	1230	privabljalno	divji prašič
GRMADA CELJE	RAMA BAVČA	ZVODNO	1414/259	privabljalno	divji prašič
GRMADA CELJE	SREBOTNIK	ZVODNO	1414/160	privabljalno	divji prašič
GRMADA CELJE	NA BAZENU	RIFENGOZD	519	privabljalno	divji prašič
GRMADA CELJE	PRI BUKVI	ZVODNO	1414/219	privabljalno	divji prašič
GRMADA CELJE	VIPOTA	ZAGRAD	1358	privabljalno	divji prašič
HANDIL-DOBJE	KOŠNICA	PARIDOL	1260	privabljalno	divji prašič
HANDIL-DOBJE	HRASTJE	DOBRINA	206/1	privabljalno	divji prašič
HUM CELJE	BERNARDJE	TREMERJE	570	preprečevalno	muflon
HUM CELJE	DRAKSLER	TREMERJE	584/1	preprečevalno	muflon
HUM CELJE	SKALE-1	LIBOJE	673	privabljalno	divji prašič
HUM CELJE	DOLFIJEVA PREŽA	LIBOJE	696	privabljalno	divji prašič
HUM CELJE	DOLGI TREBEŽ	KOŠNICA	472	privabljalno	muflon
HUM CELJE	PLATO	KOŠNICA	481	privabljalno	muflon
HUM CELJE	TOMAN	LISCE	679	privabljalno	divji prašič
JURKLOŠTER	FESINGE	PANEČE	254/1	privabljalno	divji prašič
JURKLOŠTER	JAGNIČEVA RAVEN	PANEČE	1931/1	privabljalno	divji prašič
JURKLOŠTER	TEHNIKA	PANEČE	1911	privabljalno	divji prašič
JURKLOŠTER	RUKZAK	MARIJINA VAS	705/2	privabljalno	divji prašič
JURKLOŠTER	PATROV GRABEN	MARIJINA VAS	705/2	privabljalno	divji prašič
JURKLOŠTER	ŠLOSBERG	MARIJINA VAS	705/2	privabljalno	divji prašič
JURKLOŠTER	POD BOLNICO	MRZLO POLJE	1/4	privabljalno	divji prašič
JURKLOŠTER	LOKAVEC	LOKAVEC	39/16	privabljalno	divji prašič
JURKLOŠTER	TISOVCA	PANEČE	1296/30	privabljalno	divji prašič
JURKLOŠTER	JEŠIVEC	PANEČE	1491/1	privabljalno	divji prašič
JURKLOŠTER	NA BLEDU	MRZLO POLJE	1/4	privabljalno	divji prašič
JURKLOŠTER	PRI LESKOVŠEK	JURKLOŠTER	223/22	privabljalno	divji prašič
KAJUH - ŠMARTNO	SLANE VODE	LEMBERG	323	privabljalno	divji prašič
KAJUH - ŠMARTNO	LENARTOVO	RUPE	814	privabljalno	divji prašič
KOZJE	ZG. PAŠNICE	PILŠTANJ	685/1	privabljalno	divji prašič
KOZJE	SP. PAŠNICE	PILŠTANJ	685/1	privabljalno	divji prašič
KOZJE	ST.GLAŽUTA	VETRNİK	43/1	privabljalno	divji prašič
KOZJE	KASTELIČ	VETRNİK	884	privabljalno	divji prašič
KOZJE	SUŠICA	KOZJE	1054/2	privabljalno	divji prašič
KOZJE	KULPERN	VETERNİK	43 / 1	privabljalno	divji prašič
KOZJE	LOG-MAČKOVA Š.	PILŠTANJ	685 / 1	privabljalno	divji prašič
LAŠKO	BOROVČ	RIFENGOZD	731/3	privabljalno	divji prašič
LAŠKO	ŠIBJE	VRH NAD LAŠKIM	494	privabljalno	divji prašič
LAŠKO	KRNIŠČE	JURKLOŠTER	910/1	privabljalno	divji prašič
LAŠKO	VEČNE LUŽE	REKA	2/1	privabljalno	divji prašič

NAZIV LOVIŠČA	KRAJEVNO IME	NAZIV K.O.	PARC št.	NAMEN_KRMLJENJA	DIVJAD
LAŠKO	BABJE KOLENO	JURKLOŠTER	258/1	privabljalno	divji prašič
LOČE	ZLUDERŽNIK	LIPOGLAV	883/34	privabljalno	divji prašič
LOČE	SLOM	ŽIČE	1113	privabljalno	divji prašič
LOČE	PETELINJEK	JERNEJ PRI L.	542/10	privabljalno	divji prašič
LOČE	NAD POŽLEBOM	ZBEL. GORA	226/1	privabljalno	divji prašič
LOČE	NUNSKA GORA	ZBEL. GORA	514 / 157	privabljalno	divji prašič
LOKA pri ŽUSMU	POD ORLOVO PEČINO	TINSKO	1391/1	privabljalno	divji prašič
LOKA pri ŽUSMU	GLOBOČAJ	TINSKO	1391/1	privabljalno	divji prašič
LOKA pri ŽUSMU	ČRNE MLAKE	LOKA PRI Ž.	435/1	privabljalno	divji prašič
LOKA pri ŽUSMU	KORENOVO	BABNA GORA	1568/1	privabljalno	divji prašič
LOKA pri ŽUSMU	ZAKOŠKOVA DOL.	LOKA PRI Ž.	717	privabljalno	divji prašič
POLZELA	SLATINE	POLZELA	1060/126	privabljalno	divji prašič
POLZELA	TAJNA	DOBRIČ	506	privabljalno	divji prašič
POLZELA	PODSEVČNIK	ANDRAŽ	1852	privabljalno	divji prašič
POLZELA	PUŠE-SEVČNIK	ANDRAŽ	1598	privabljalno	divji prašič
PONIKVA	SLATINA	SLATINA	177/1	privabljalno	divji prašič
PREBOLD	ŽVAJGA	MARIJA REKA	258	privabljalno	divji prašič
PREBOLD	GODLAR	MARIJA REKA	686	privabljalno	divji prašič
PREBOLD	TOLSTI HRIB	MARIJA REKA	200	privabljalno	divji prašič
PREBOLD	REŠKA PLANINA	MARIJA REKA	125	privabljalno	divji prašič
PREBOLD	BRDNIKOVA PLANINA	MARIJA REKA	344/3	privabljalno	divji prašič
PREBOLD	MRZLICA	MATKE	107	privabljalno	divji prašič
PREBOLD	KOVČET	MATKE	186/1	privabljalno	divji prašič
PREBOLD	MERKUL	MARIJA REKA	1159	privabljalno	divji prašič
PREBOLD	MLAKA	MARIJA REKA	998/5	privabljalno	divji prašič
PRISTAVA	OBRAČALIŠČE	TINSKO	1389	privabljalno	divji prašič
PRISTAVA	LUDVIKOVA PREŽA	ROGINSKA GORCA	2213	privabljalno	divji prašič
PRISTAVA	LOŽNO	ROGINSKA GORCA	2173/1	privabljalno	divji prašič
PRISTAVA	ARDANOVA PREŽA	ROGINSKA GORCA	2192	privabljalno	divji prašič
REČICA pri LAŠKEM	SUŠAKOVO	REČICA	41/1	privabljalno	muflon
REČICA pri LAŠKEM	ZABOJE	REČICA	562	privabljalno	divji prašič
REČICA pri LAŠKEM	JAGJED	REČICA	589/7	privabljalno	divji prašič
REČICA pri LAŠKEM	KAVŠKOV ROB	SLIVNO	592	zimsko	muflon
REČICA pri LAŠKEM	LADNA RAVEN	DEBRO	226	privabljalno	divji prašič
REČICA pri LAŠKEM	PERNICE	REČICA	751	privabljalno	divji prašič
REČICA pri LAŠKEM	BABE	REČICA	137/1	privabljalno	muflon
REČICA pri LAŠKEM	KOJZICA	SEDRAŽ	1314	privabljalno	divji prašič
REČICA pri LAŠKEM	TRBEŽNIKOVO	SLIVNO	850	privabljalno	muflon
REČICA pri LAŠKEM	STIKE	SLIVNO	850	privabljalno	divji prašič
REČICA pri LAŠKEM	KAVŠKOVA	SLIVNO	596	privabljalno	divji prašič
REČICA pri LAŠKEM	BRUNE	SEDRAŽ	573	privabljalno	divji prašič
REČICA pri LAŠKEM	ČRNA HOSTA	REČICA	174	privabljalno	divji prašič
SLOVENSKE KONJICE	ŠTEPIH	PRELOGE	1390/1	privabljalno	divji prašič
SLOVENSKE KONJICE	NIZEK VRH	SLOV.KONJICE	957/1	privabljalno	divji prašič
SLOVENSKE KONJICE	GROFOV ŠTANT	PRELOGE	1390/11	privabljalno	divji prašič

NAZIV LOVIŠČA	KRAJEVNO IME	NAZIV K.O.	PARC št.	NAMEN_KRMLJENJA	DIVJAD
SLOVENSKE KONJICE	SKALA-konec ceste	SLOV.KONJICE	957/2	privabljalno	divji prašič
ŠENTJUR	PLEŠIVEC	KRAJNČICA	1312/3	privabljalno	divji prašič
ŠENTJUR	MIRANOVA PEČ	KRAJNČICA	1315	privabljalno	divji prašič
ŠENTJUR	VODRUŽ	VODRUŽ	571	privabljalno	divji prašič
ŠENTJUR	PRIMOŽ	ZAGAJ	957/1	privabljalno	divji prašič
ŠKALE	LUBELA-TURNSKI G.	ŠKALE	843/17	zimsko	damjak
ŠKALE	LEŽEN-PODURŠEN	ŠKALE	513/1	zimsko	damjak
ŠKALE	STROPNICA	PAKA	154/1	privabljalno	divji prašič
ŠKALE	PUSTA GORA POD VEDETOVIM	PLEŠIVEC	1004	privabljalno	divji prašič
ŠKALE	SMODIVNIK – 5/2	CIRKOVCE	62/1	privabljalno	divji prašič
OLJKA	GORA OLJKA - V	DOBRIČ	178/1	privabljalno	divji prašič
OLJKA	KRAIDER	LEPA NJIVA	1582/1	privabljalno	divji prašič
OLJKA	POPRAŠK	VELIKI VRH	2/1	Privabljalno	divji prašič
OLJKA	MICKIN SLAVC	VELIKI VRH	398/6	privabljalno	divji prašič
OLJKA	BEZGOVCA	VELIKI VRH	226	privabljalno	divji prašič
OLJKA	LUKANC	VELIKI VRH	81/4	privabljalno	divji prašič
TABOR	POLAJNŠK	ČRNI VRH	847	privabljalno	divji prašič
TABOR	REBER	MIKLAVŽ	406/8	privabljalno	divji prašič
TABOR	KLABUK	MIKLAVŽ	516/14	privabljalno	divji prašič
TABOR	ŠTRUKLOV GRIČ	MIKLAVŽ	438/13	privabljalno	divji prašič
TABOR	PRI RIBNIKU	GRAJSKA VAS	727	privabljalno	divji prašič
TABOR	PRI MEDVED	MIKLAVŽ	616/9	privabljalno	divji prašič
VELENJE	RAMŠAK	LIPJE	1027/5	privabljalno	divji prašič
VELENJE	VAGA	ANDRAŽ	1247	privabljalno	divji prašič
VELENJE	CEVZAR	ANDRAŽ	387/1	privabljalno	divji prašič
VELENJE	REZAR	STUDENCE	966/1	privabljalno	divji prašič
VELENJE	GREBENŠEK	DOBRIČ	18/31	privabljalno	divji prašič
VITANJE	FLAŠA	BREZEN	701	privabljalno	divji prašič
VITANJE	JUGOVO	STRANICE	585	privabljalno	divji prašič
VITANJE	ŽNIDARJEVO	STENICA	561/2	privabljalno	divji prašič
VITANJE	NONARJEVO	BREZEN	827/1	privabljalno	divji prašič
VITANJE	ZAVOD	HUDINJA	978/2	privabljalno	divji prašič
VOJNIK	PRI KAPELI	SOCKA	748	privabljalno	divji prašič
VOJNIK	DOBRAVA	LOKA	1085/4	privabljalno	divji prašič
ŽALEC	RODOLF	STUDENCE	290	privabljalno	divji prašič
ŽALEC	KAJUHOVKA	PONIKVA	949/1	privabljalno	divji prašič
ŽALEC	KJUMBERK	ŽELEZNO	39/85	privabljalno	divji prašič
ŽALEC	KJUM. NAHTIGAL	ŽELEZNO	39/12	privabljalno	divji prašič
ŽALEC	KALE-LAZE	PONIKVA	956/3	privabljalno	divji prašič
ŽALEC	KALE-PAINKRET	PONIKVA	951/4	privabljalno	divji prašič
ŽALEC	KALE-PEČNIK	PONIKVA	106/7	privabljalno	divji prašič

Priloga 2: Seznam mrhovišč za male zveri v LUO

NAZIV LOVIŠČA	KRAJEVNO IME	NAZIV K.O.	PARC. št.	SKUPINA DIVJADI	VRSTA KRME
ŠKALE	ČRNI POTOK	PLEŠIVEC	192/1	male zveri	kadavri poginule divjadi
ŠKALE	STROPNICA POD CESTO PECIGA	CIRKOVCE	252/1	male zveri	kadavri poginule divjadi
ŠKALE	LEŽEN	ŠKALE	5119/1	male zveri	kadavri poginule divjadi
ŠKALE	ŠKALSKI HRIB	ŠKALE	585/3	male zveri	kadavri poginule divjadi
OLJKA	BEZGOVCA	VELIKI VRH	149/13	male zveri	kadavri poginule divjadi
OLJKA	GLOBOKE	LUBIJA	865/33	male zveri	kadavri poginule divjadi
OLJKA	KRAIDER	LEPA NJIVA	1582/1	male zveri	kadavri poginule divjadi
OLJKA	SVETI ANTON	GORENJE	10	male zveri	kadavri poginule divjadi
OLJKA	HUDI POTOK	REČICA OB PAKI	1/54	male zveri	kadavri poginule divjadi
OLJKA	KAMNOLOM TUFA	GORENJE	595/3	male zveri	kadavri poginule divjadi
ŽALEC	BOROVJE	VELIKA PIREŠICA	1212/1	male zveri	kadavri poginule divjadi
ŽALEC	TOPOLA	GOTOVLJE	985/7	male zveri	kadavri poginule divjadi
ŽALEC	JALOVČ	ŽELEZNO	87	male zveri	kadavri poginule divjadi
DOBRNA	LOKOVINA	DOBRNA	1406/2	male zveri	kadavri poginule divjadi
VITANJE	JAVORJE- JEZERJE	BREZEN	695	male zveri	kadavri poginule divjadi
VITANJE	STENICA- BRUNARICA	STENICA	676	male zveri	kadavri poginule divjadi
VOJNIK	LAZE	BEZOVIČA	47/1	male zveri	kadavri poginule divjadi
VOJNIK	DOBROVA	LOKA	1121	male zveri	kadavri poginule divjadi
VOJNIK	LIPA-KAPELA	SOCKA	748	male zveri	kadavri poginule divjadi
VOJNIK	KURETNICA	VERPETE	337/3	male zveri	kadavri poginule divjadi
SLOVENSKE KONJICE	KRNICE	SL. KONJICE	957/8	male zveri	kadavri poginule divjadi
SLOVENSKE KONJICE	BABIČ PRUČKA	KONJIŠKA VAS	73/1	male zveri	kadavri poginule divjadi
LOČE	LUBIČNA	ZBELOVSKA GORA	226/3	male zveri	kadavri poginule divjadi
LOČE	ZLUDERŽNIK	LIPOGLAV	883/34	male zveri	kadavri poginule divjadi
LOČE	ZLUDERŽNIK PAN	LIPOGLAV	883/34	male zveri	kadavri poginule divjadi
PONIKVA	POD LOVSKO KOČO	SLATINA	119/1	male zveri	kadavri poginule divjadi
DRAMLJE	DOBJE PRI DOBROVOLJC	MARIJA DOBJE	954/1	male zveri	kadavri poginule divjadi
DRAMLJE	DOBJE TRAJBE	MARIJA DOBJE	54	male zveri	kadavri poginule divjadi
DRAMLJE	GABROVEC HRASTNIŠKA GORA	DRAMLJE	330/1	male zveri	kadavri poginule divjadi
DRAMLJE	GABROVEC STARA KRMNA NJIVA	BEZOVIČA	450	male zveri	kadavri poginule divjadi
DRAMLJE	PLETOVARJE JAZBINE	DRAMLJE	749/1	male zveri	kadavri poginule divjadi
DRAMLJE	SLEMENE POD PRUHOM	TOLSTI VRH	764/26	male zveri	kadavri poginule divjadi
DRAMLJE	SLEMENE GRABNI	SLEMENE	1011/2	male zveri	kadavri poginule divjadi
GRMADA CELJE	NAD STRELIŠČEM	ZAGRAD	897	male zveri	kadavri poginule divjadi
GOZDNIK GRIŽE	KRIŽ POTA	PONGRAC	914	male zveri	kadavri poginule divjadi
GOZDNIK GRIŽE	POD ŠT. 3	LIBOJE	837	male zveri	kadavri poginule divjadi

GOZDNIK GRIŽE	ŽLAKOV HRIB	PONGRAC	1589	male zveri	kadavri poginule divjadi
GOZDNIK GRIŽE	KAMNOLOM	LIBOJE	1008/8	male zveri	kadavri poginule divjadi
PREBOLD	BRINARJEVA UTA	MARIJA REKA	331/3	male zveri	kadavri poginule divjadi
ŠENTJUR pri CELJU	KRAJNČICA	KRAJNČICA	1315	male zveri	kadavri poginule divjadi
ŠENTJUR pri CELJU	KAMENO	KAMENO	30	male zveri	kadavri poginule divjadi
LAŠKO	PRI TRUPEJ	JURKLOŠTER	928/2	male zveri	kadavri poginule divjadi
LOKA pri ŽUSMU	DOLGI POTOK	BABNA GORA	1597/3	male zveri	kadavri poginule divjadi
LOKA pri ŽUSMU	POD RECKOM	BABNA GORA	1474/1	male zveri	kadavri poginule divjadi
LOKA pri ŽUSMU	JAVORŠICA	LOKA PRI ŽUSMU	418/1	male zveri	kadavri poginule divjadi
LOKA pri ŽUSMU	KORENOVO	BABNA GORA	1568/1	male zveri	kadavri poginule divjadi
LOKA pri ŽUSMU	VRHONCA	BABNA GORA	1568/1	male zveri	kadavri poginule divjadi
LOKA pri ŽUSMU	BAHOVA ŽEJA	VIRŠTANJ	288/1	male zveri	kadavri poginule divjadi
JURKLOŠTER	ŠLOSBERG	MARIJINA VAS	705/2	male zveri	kadavri poginule divjadi
JURKLOŠTER	DREVESNICA PRI RIKOTU	PANEČE	1931/23	male zveri	kadavri poginule divjadi
JURKLOŠTER	POD BOLNICO	MRZLO POLJE	1/6	male zveri	kadavri poginule divjadi
BOHOR PLANINA	BUKOV RAVN	GOLOBINJEK	383/116	male zveri	kadavri poginule divjadi
BOHOR PLANINA	KAMNI VRH	PLANINA	657/156	male zveri	kadavri poginule divjadi
PRISTAVA	PRI KAMNU	TINSKO	1389	male zveri	kadavri poginule divjadi
PRISTAVA	GAŠPERJEV ŠTANT	TINSKO	1389	male zveri	kadavri poginule divjadi
REČICA PRI LAŠKEM	KAVŠKOVA	LIBOJE	715/2	male zveri	kadavri poginule divjadi
REČICA PRI LAŠKEM	LIŠE	REČICA	243	male zveri	kadavri poginule divjadi
POLZELA	KLOŠTRSKA GOŠE	ZALOŽE	113/2	male zveri	kadavri poginule divjadi
POLZELA	SEVČNIK PUŠE	ANDRAŽ	1598	male zveri	kadavri poginule divjadi
BOJANSKO ŠTORE	ŽEROVIŠČE	ZVODNO	1414/307	male zveri	kadavri poginule divjadi
BOJANSKO ŠTORE	POD ROKOM	ZVODNO	1414/122	male zveri	kadavri poginule divjadi
PODČETRTEK	MARINŠEK	SODNA VAS	56/1	male zveri	kadavri poginule divjadi
PODČETRTEK	KAPELSKI GRABEN	PODČETRTEK	581/39	male zveri	kadavri poginule divjadi
PODČETRTEK	KOTE	SOPOTE	738/1	male zveri	kadavri poginule divjadi
KOZJE	KLAČNICE	PILŠTANJ	1111	male zveri	kadavri poginule divjadi

Priloga 3.: Preglednica načrtovanega in realiziranega odvzema po loviščih za obdobje 2019 – 2022**SRNA**

UOLD	LOVIŠČE	2019_načrt	2019_odvzem	2020_načrt	2020_odvzem	načrt 2021/22	odvzem 2021/22
901	ŠKALE	92	93	92	82	188	194
902	OLIKA	86	79	90	69	164	172
903	VELENJE	152	104	130	115	268	260
904	POLZELA	98	88	98	88	188	189
905	ŽALEC	156	146	156	151	312	307
906	DOBRNA	115	112	110	121	250	249
907	VITANJE	137	120	130	111	256	250
908	VOJNIK	128	119	127	122	260	254
909	SLOVENSKE KONJICE	178	181	178	180	360	358
910	LOČE	168	160	167	155	334	327
911	PONIKVA	125	117	123	118	244	246
912	DRAMLJE	125	126	128	122	256	239
913	KAJUH ŠMARTNO	110	107	110	106	224	222
914	GRMADA CELJE	112	103	112	101	228	240
915	HUM CELJE	107	97	106	91	190	162
916	GOZDNIK GRIŽE	78	73	77	71	160	149
917	PREBOLD	84	74	80	56	116	106
918	TABOR	85	75	80	70	156	140
919	REČICA PRI LAŠKEM	106	102	112	103	222	202
920	LAŠKO	184	180	184	175	372	376
921	BOJANSKO ŠTORE	106	101	114	94	246	234
922	ŠENTJUR	190	187	189	187	380	384
923	LOG ŠENTVID	77	76	74	85	152	155
924	ŠMARJE PRI JELŠAH	116	115	124	96	212	212
925	PRISTAVA	110	118	108	116	220	210
926	LOKA PRI ŽUSMU	103	115	112	113	234	225
927	HANDIL-DOBJE PRI PL	164	165	160	140	304	275
928	JURKLOŠTER	136	138	140	133	284	272
929	BOHOR-PL. PRI SEVNIC	110	113	115	110	236	263
930	KOZJE	228	240	240	227	480	475
931	PODČETRTEK	114	108	114	119	232	233
932	BISTRICA OB SOTLI	110	118	111	107	228	224
933	PODSREDA	120	125	119	126	244	251

NAVADNI JELEN

UOLD	LOVIŠČE	2019_načrt	2019_odvzem	2020_načrt	2020_odvzem	načrt 2021/22	odvzem 2021/22
906	DOBRNA		1		1		2
907	VITANJE	6	11	6	5	12	19
909	SLOVENSKE KONJICE				2		2
910	LOČE		2				0
901	ŠKALE				3		1
912	DRAMLJE				1		0
918	TABOR				2		5
902	OLIKA						1
926	LOKA PRI ŽUSMU				1		1
928	JURKLOŠTER		5		4		6
929	BOHOR-PL. PRI SEVNICI				1		3
931	PODČETRTEK				1		0
927	HANDIL-DOBJE PRI PLANINI						1

MUFLON

UOLD	LOVIŠČE	2019_načrt	2019_odvzem	2020_načrt	2020_odvzem	načrt 2021/22	odvzem 2021/22
915	HUM CELJE	9	7	7	6	20	15
916	GOZDNIK GRIŽE		1				2
919	REČICA PRI LAŠKEM	6	6	9	9	20	21
922	ŠENTJUR						4
925	PRISTAVA				1		0

DAMJAK

UOLD	LOVIŠČE	2019_načrt	2019_odvzem	2020_načrt	2020_odvzem	načrt 2021/22	odvzem 2021/22
901	ŠKALE	12	10	12	12	26	13
904	POLZELA						1
903	VELENJE		3				0
907	VITANJE				3		0
908	VOJNIK				1		0
910	LOČE		2		2		1
915	HUM CELJE		1				1
921	BOJANSKO ŠTORE						5
919	REČICA PRI LAŠKEM						1
920	LAŠKO		1				0
922	ŠENTJUR		3				7
923	LOG ŠENTVID						0
925	PRISTAVA		1				2
926	LOKA PRI ŽUSMU		2		1		5
912	DRAMLJE						1
928	JURKLOŠTER						1
909	SLOVENSKE KONJICE						2
911	PONIKVA						1
932	BISTRICA OB SOTLI						2
918	TABOR						2
905	ŽALEC						0
924	ŠMARJE PRI JELŠAH						1
931	PODČETRTEK		18		22		22

GAMS

UOLD	LOVIŠČE	2019_načrt	2019_odvzem	2020_načrt	2020_odvzem	načrt 2021/22	odvzem 2021/22
901	ŠKALE	5	4	5	5	12	11
902	OLJKA				1	1	1
903	VELENJE	1	1	1		2	0
906	DOBRNA	10	8	10	9	21	17
907	VITANJE	16	14	16	14	32	31
908	VOJNIK	6	5	6	5	11	9
909	SLOVENSKE KONJICE	17	15	17	16	33	29
910	LOČE	2		2		4	2
914	GRMADA CELJE	3	4	3	3	12	11
916	GOZDNIK GRIŽE	3	1	3	1	6	5
917	PREBOLD	2		1	1	2	3
918	TABOR	6	5	6	5	12	11
919	REČICA PRI LAŠKEM	3	4	5	4	12	11
920	LAŠKO	2	2	2	1	6	5
921	BOJANSKO ŠTORE	2	1	2	1	3	2
922	ŠENTJUR					0	1
925	PRISTAVA	3	1	3	3	6	6
926	LOKA PRI ŽUSMU	13	14	13	10	28	24
928	JURKLOŠTER	7	8	7	7	14	15
929	BOHOR-PL. PRI SEVNIC	1		1		2	2
930	KOZJE	2	2	2	2	4	5
931	PODČETRTEK	3		2	1	4	2
932	BISTRICA OB SOTLI	5	3	5	4	6	5
933	PODSREDA	2	1	2		4	2

DIVJI PRAŠIČ

UOLD	LOVIŠČE	2019_načrt	2019_odvzem	2020_načrt	2020_odvzem	načrt 2021/22	odvzem 2021/22
901	ŠKALE	2	1	3		6	7
902	OLJKA	10	35	15	14	40	40
903	VELENJE	13	34	21	35	52	127
904	POLZELA	23	34	23	38	70	119
905	ŽALEC	22	60	30	40	74	127
906	DOBRNA	8	11	10	6	22	32
907	VITANJE	2		2	2	6	2
908	VOJNIK	6	2	7	1	6	8
909	SLOVENSKE KONJICE	10	3	5	1	6	10
910	LOČE	5	4	5	1	4	12
911	PONIKVA	5	3	6		6	12
912	DRAMLJE	5	1	5		5	18
913	KAJUH ŠMARTNO	4	4	4	6	10	28
914	GRMADA CELJE	16	14	17	10	34	75
915	HUM CELJE	25	25	22	9	52	51
916	GOZDNIK GRIŽE	31	45	30	10	38	95
917	PREBOLD	71	89	73	59	162	300
918	TABOR	44	74	53	44	90	168
919	REČICA PRI LAŠKEM	51	68	52	43	120	133
920	LAŠKO	15	34	16	8	34	44
921	BOJANSKO ŠTORE	23	38	24	17	48	86
922	ŠENTJUR	5	5	5	3	6	8
923	LOG ŠENTVID	4	2	3		6	16
924	ŠMARJE PRI JELŠAH	4	4	3		6	4
925	PRISTAVA	12	11	9	7	26	82
926	LOKA PRI ŽUSMU	15	38	18	37	48	100
927	HANDIL-DOBJE PRI PL	3		3		5	21
928	JURKLOŠTER	38	62	39	26	84	108
929	BOHOR-PL. PRI SEVNIC	15	14	16	8	34	43
930	KOZJE	43	58	44	31	96	96
931	PODČETRTEK	13	29	18	35	50	103
932	BISTRICA OB SOTLI	22	28	23	25	54	43
933	PODSREDA	35	36	36	26	60	60

LISICA

UOLD	LOVIŠČE	2019_načrt	2019_odvzem	2020_načrt	2020_odvzem	načrt 2021/22	odvzem 2021/22
901	ŠKALE	42	39	42	32	104	102
902	OLJKA	36	37	30	27	84	42
903	VELENJE	48	41	48	45	104	143
904	POLZELA	60	73	60	52	124	135
905	ŽALEC	44	48	44	44	112	115
906	DOBRNA	52	48	52	42	84	63
907	VITANJE	42	56	42	42	104	98
908	VOJNIK	40	64	40	31	84	74
909	SLOVENSKE KONJICE	52	121	54	61	124	192
910	LOČE	60	84	60	59	120	110
911	PONIKVA	52	81	60	71	124	132
912	DRAMLJE	40	67	40	46	100	129
913	KAJUH ŠMARTNO	48	65	48	37	100	104
914	GRMADA CELJE	40	40	40	31	100	60
915	HUM CELJE	44	45	44	41	84	94
916	GOZDNIK GRIŽE	28	30	28	29	64	66
917	PREBOLD	38	33	30	30	76	76
918	TABOR	42	41	40	38	84	79
919	REČICA PRI LAŠKEM	42	79	46	56	112	100
920	LAŠKO	80	105	80	81	164	166
921	BOJANSKO ŠTORE	42	48	42	47	104	108
922	ŠENTJUR	76	118	76	77	164	157
923	LOG ŠENTVID	32	38	34	37	84	85
924	ŠMARJE PRI JELŠAH	64	64	66	67	164	111
925	PRISTAVA	50	58	50	51	120	88
926	LOKA PRI ŽUSMU	46	47	46	47	104	104
927	HANDIL-DOBJE PRI PL	48	51	48	48	100	98
928	JURKLOŠTER	38	67	38	39	96	87
929	BOHOR-PL. PRI SEVNIC	36	71	36	70	104	127
930	KOZJE	58	80	56	43	116	115
931	PODČETRTEK	50	56	48	48	104	96
932	BISTRICA OB SOTLI	36	44	38	32	88	81
933	PODSREDA	44	45	44	33	100	87

ŠAKAL

UOLD	LOVIŠČE	2019_načrt	2019_odvzem	2020_načrt	2020_odvzem	načrt 2021/22	odvzem 2021/22
903	VELENJE		1				
904	POLZELA				1		
905	ŽALEC				1		
913	KAJUH ŠMARTNO						1
912	DRAMLJE			9		12	3
914	GRMADA CELJE		1				
917	PREBOLD				2		6
922	ŠENTJUR				1		3

KUNA ZLATICA

UOLD	LOVIŠČE	2019_načrt	2019_odvzem	2020_načrt	2020_odvzem	načrt 2021/22	odvzem 2021/22
901	ŠKALE		1	1	1		1
902	OLIKA	1	1	1		2	1
903	VELENJE						0
904	POLZELA	1		1		2	0
906	DOBRNA		1	1			0
907	VITANJE	1		1		2	0
908	VOJNIK	1	1	1		2	2
910	LOČE	1	1	1	1	2	1
911	PONIKVA	2	1	1		2	2
912	DRAMLJE	1		1			1
914	GRMADA CELJE				1		1
915	HUM CELJE						1
916	GOZDNIK GRIŽE						0
919	REČICA PRI LAŠKEM						0
920	LAŠKO						1
922	ŠENTJUR	1	1	1	1	2	2
923	LOG ŠENTVID						0
924	ŠMARJE PRI JELŠAH	1		1	1	2	0
926	LOKA PRI ŽUSMU	1	1	1	2	2	2
927	HANDIL-DOBJE PRI PLANINI						0
928	JURKLOŠTER						1
929	BOHOR-PL. PRI SEVNIC	1	1	1		2	1
930	KOZJE	1	1	1		2	0
931	PODČETRTEK	1		1		2	0
932	BISTRICA OB SOTLI	1					0

JAZBEC

UOLD	LOVIŠČE	2019_načrt	2019_odvzem	2020_načrt	2020_odvzem	načrt 2021/22	odvzem 2021/22
901	ŠKALE	2	4	2	4	4	14
902	OLJKA	4	6	4	3	8	17
903	VELENJE	4	8	4	5	8	12
904	POLZELA	4	1	4	4	8	7
905	ŽALEC	6	6	6	5	12	12
906	DOBRNA	4	5	4	3	8	12
907	VITANJE	2	2	2	2	4	4
908	VOJNIK	4	6	4	2	8	6
909	SLOVENSKE KONJICE	6	5	6	9	12	9
910	LOČE	4	3	4	2	8	8
911	PONIKVA	6	6	6	6	8	8
912	DRAMLJE	2	4	2	2	4	6
913	KAJUH ŠMARTNO	4	1	2		4	3
914	GRMADA CELJE	4	4	4	1	8	9
915	HUM CELJE	4	4	4	4	8	8
916	GOZDNIK GRIŽE	4	4	4	4	8	8
917	PREBOLD	4	3	4	4	8	7
918	TABOR	6	7	6	6	12	10
919	REČICA PRI LAŠKEM	4	3	4	2	8	9
920	LAŠKO	2	4	2	2	4	9
921	BOJANSKO ŠTORE	4	4	4	4	8	9
922	ŠENTJUR	6	5	6	5	12	10
923	LOG ŠENTVID	4	4	4	3	8	8
924	ŠMARJE PRI JELŠAH	2	2			8	3
925	PRISTAVA	2	7	3	3	4	5
926	LOKA PRI ŽUSMU	2	2	2	2	8	8
927	HANDIL-DOBJE PRI PLA	2	3	2		4	4
928	JURKLOŠTER	4	4	4	3	4	8
929	BOHOR-PL. PRI SEVNICI	2	2	2	1	4	9
930	KOZJE	4	3	4	1	8	1
931	PODČETRTEK	2	3	5		8	8
932	BISTRICA OB SOTLI	2		2	3	4	8
933	PODSREDA	4	5	4	4	8	8

KUNA BELICA

UOLD	LOVIŠČE	2019_načrt	2019_odvzem	2020_načrt	2020_odvzem	načrt 2021/22	odvzem 2021/22
901	ŠKALE	5	2	5	5	6	4
902	OLJKA	6	1	6	2	12	9
903	VELENJE	11	11	11	9	18	23
904	POLZELA	3	2	3	3	10	10
905	ŽALEC	17	15	17	17	30	29
906	DOBRNA	6	6	6	6	8	7
907	VITANJE	7	7	7	8	14	14
908	VOJNIK	9	7	9	9	18	19
909	SLOVENSKE KONJICE	6	6	6	6	14	13
910	LOČE	7	6	7	5	16	12
911	PONIKVA	7	7	7	8	12	13
912	DRAMLJE	5	5	5	6	12	13
913	KAJUH ŠMARTNO	6	6	6	6	8	8
914	GRMADA CELJE	6	6	6		14	8
915	HUM CELJE	8	8	8	8	10	10
916	GOZDNIK GRIŽE	6	7	6	6	12	11
917	PREBOLD	5	5	5	5	10	10
918	TABOR	6	6	6	6	14	13
919	REČICA PRI LAŠKEM	5	7	5	4	12	12
920	LAŠKO	9	10	9	14	20	20
921	BOJANSKO ŠTORE	5	6	5	5	10	10
922	ŠENTJUR	8	8	8	8	18	17
923	LOG ŠENTVID	6	6	6	6	12	12
924	ŠMARJE PRI JELŠAH	5	4	5		14	5
925	PRISTAVA	7	14	7	12	12	20
926	LOKA PRI ŽUSMU	7	7	7	8	14	15
927	HANDIL-DOBJE PRI PL	9	9	9	3	20	17
928	JURKLOŠTER	6	6	6	6	12	12
929	BOHOR-PL. PRI SEVNIC	5	5	5	5	12	11
930	KOZJE	6	2	6	3	12	5
931	PODČETRTEK	6	4	6		12	12
932	BISTRICA OB SOTLI	6	4	6	1	12	3
933	PODSREDA	4	5	4	4	10	10

POLJSKI ZAJEC

UOLD	LOVIŠČE	2019_načrt	2019_odvzem	2020_načrt	2020_odvzem	načrt 2021/22	odvzem 2021/22
901	ŠKALE	1	1	1	1	2	1
902	OLJKA	3	1	3		10	5
903	VELENJE	1	3	1	1	2	4
904	POLZELA	7	7	8	6	16	8
905	ŽALEC	9	8	5	5	16	11
906	DOBRNA	3	3	3		4	2
907	VITANJE	1		1	1	2	0
908	VOJNIK	2	4	2	1	4	4
909	SLOVENSKE KONJICE	8	7	10	5	18	17
910	LOČE	4	1	4	2	8	7
911	PONIKVA	10	10	13	13	22	11
912	DRAMLJE	8	5	8	7	16	9
913	KAJUH ŠMARTNO	3	2	3	3	4	1
914	GRMADA CELJE	2	3	2	3	4	0
915	HUM CELJE	6	5	6	6	6	8
916	GOZDNIK GRIŽE	4	4	4	4	8	7
917	PREBOLD	3		3	1	6	0
918	TABOR	1	1	1		2	0
919	REČICA PRI LAŠKEM	1	3	1		2	1
920	LAŠKO	1	5	1	1	4	6
921	BOJANSKO ŠTORE	1		1		4	2
922	ŠENTJUR	12	12	12	4	20	11
923	LOG ŠENTVID	5	5	5	3	8	0
924	ŠMARJE PRI JELŠAH	7	7	8	1	6	0
925	PRISTAVA	5	11	5	9	10	11
926	LOKA PRI ŽUSMU	4	3	4	3	8	8
927	HANDIL-DOBJE PRI PL	4	6	4		8	6
928	JURKLOŠTER	4	5	4	4	8	8
929	BOHOR-PL. PRI SEVNIC	9	12	10	10	26	24
930	KOZJE	16	14	20	4	34	13
931	PODČETRTEK	7	3	8	1	10	4
932	BISTRICA OB SOTLI	4	4	5	5	14	5
933	PODSREDA	4	4	4		8	8

RACA MLAKARICA

UOLD	LOVIŠČE	2019_načrt	2019_odvzem	2020_načrt	2020_odvzem	načrt 2021/22	odvzem 2021/22
901	ŠKALE	2	1	2	4	4	9
902	OLJKA	5	2	5	4	16	0
903	VELENJE	2		2		2	0
904	POLZELA	7	1	7		16	3
905	ŽALEC	25	21	20	10	38	18
906	DOBRNA	3	2	2	2	4	0
908	VOJNIK	3		2	2	8	0
909	SLOVENSKE KONJICE	9	6	9	10	30	19
910	LOČE	21		12	13	20	21
911	PONIKVA	17	17	14	14	20	7
912	DRAMLJE	2		2		4	2
913	KAJUH ŠMARTNO	2		2		4	0
914	GRMADA CELJE	10	10	8	7	20	9
915	HUM CELJE	5	5	3		4	5
916	GOZDNIK GRIŽE	4	4	3	3	10	10
917	PREBOLD	10	9	8	3	20	15
918	TABOR					0	0
920	LAŠKO	2		2		4	2
921	BOJANSKO ŠTORE	5	6	3	6	6	7
922	ŠENTJUR	15	14	15	12	26	12
923	LOG ŠENTVID	2		2	1	10	2
924	ŠMARJE PRI JELŠAH	7	7	7	4	30	2
925	PRISTAVA	6	6	5	5	10	5
926	LOKA PRI ŽUSMU	1	1	1	1	2	2
927	HANDIL-DOBJE PRI PLA	1		1		2	1
929	BOHOR-PL. PRI SEVNIC	1		1		2	0
930	KOZJE	4	4	4		10	2
931	PODČETRTEK	1		1		0	0
932	BISTRICA OB SOTLI	5	2	5		14	1
933	PODSREDA	3	2	2		4	0

SRAKA

UOLD	LOVIŠČE	2019_načrt	2019_odvzem	2020_načrt	2020_odvzem	načrt 2021/22	odvzem 2021/22
901	ŠKALE	2	1	2		4	0
902	OLJKA	2		1		2	0
903	VELENJE	1		1		4	5
904	POLZELA	5	1	5	5	10	10
905	ŽALEC	12	11	10	13	20	20
906	DOBRNA	3	3	3	3	4	2
907	VITANJE					0	0
908	VOJNIK	2	1		1	0	0
909	SLOVENSKE KONJICE	10	8	17	10	30	23
910	LOČE	2	2	2	2	4	4
911	PONIKVA	5	5	10	11	10	6
912	DRAMLJE	3		1	1	4	0
913	KAJUH ŠMARTNO	5	2	6	4	6	9
914	GRMADA CELJE	15	14	15	12	20	12
915	HUM CELJE	6	5			4	13
916	GOZDNIK GRIŽE					0	0
917	PREBOLD	3		3	1	4	0
918	TABOR					0	0
919	REČICA PRI LAŠKEM	1		1		4	2
920	LAŠKO	4	1	4		8	3
921	BOJANSKO ŠTORE	2	3	2	3	4	8
922	ŠENTJUR	4	6	4	4	8	8
923	LOG ŠENTVID	5	5	5	5	12	12
924	ŠMARJE PRI JELŠAH	15	10	14		30	0
925	PRISTAVA	7	6	6	7	10	11
926	LOKA PRI ŽUSMU	2	2	2	2	6	6
927	HANDIL-DOBJE PRI PLA	2		2		4	2
928	JURKLOŠTER					0	0
929	BOHOR-PL. PRI SEVNIC	1		1	1	2	3
930	KOZJE	1		1		2	0
931	PODČETRTEK	3	4	5	3	10	5
932	BISTRICA OB SOTLI	5	1	5	1	10	0
933	PODSREDA	2	2	2	1	4	0

ŠOJA

UOLD	LOVIŠČE	2019_načrt	2019_odvzem	2020_načrt	2020_odvzem	načrt 2021/22	odvzem 2021/22
901	ŠKALE	4	3	2		4	3
902	OLJKA	5		3		6	0
903	VELENJE	10	13	10	2	20	4
904	POLZELA	5	7	5	5	10	10
905	ŽALEC	15	15	15	14	30	29
906	DOBRNA	5	4	5	3	8	3
907	VITANJE	10	10	10	12	20	20
908	VOJNIK	10	4	10	9	20	12
909	SLOVENSKE KONJICE	15	15	15	12	30	25
910	LOČE	2	5	2	2	4	4
911	PONIKVA	5	6	5	3	10	3
912	DRAMLJE	5	1	5	1	10	5
913	KAJUH ŠMARTNO	3		5	5	10	3
914	GRMADA CELJE	10	8	10	10	20	5
915	HUM CELJE	4	3			4	4
916	GOZDNIK GRIŽE	2	1	2	2	4	2
917	PREBOLD	3	2	3		4	0
918	TABOR	5	5	5	4	6	6
919	REČICA PRI LAŠKEM	3	1	3		6	0
920	LAŠKO	4	3	4		8	6
921	BOJANSKO ŠTORE	5	6	5	9	10	12
922	ŠENTJUR	5	9	8	6	16	14
923	LOG ŠENTVID	4	5	5	5	6	7
924	ŠMARJE PRI JELŠAH	10	6	10	3	20	0
925	PRISTAVA	7	6	6	7	10	10
926	LOKA PRI ŽUSMU	5	5	2	3	4	4
927	HANDIL-DOBJE PRI PLA	4	4	4	7	8	4
928	JURKLOŠTER	3	3	3	3	4	4
929	BOHOR-PL. PRI SEVNIC	8	8	8	2	12	14
930	KOZJE	6	6	6		10	8
931	PODČETRTEK	5	13	7	1	10	6
932	BISTRICA OB SOTLI	3	3	3	2	8	1
933	PODSREDA	4	6	4	4	8	8

SIVA VRANA

UOLD	LOVIŠČE	2019_načrt	2019_odvzem	2020_načrt	2020_odvzem	načrt 2021/22	odvzem 2021/22
901	ŠKALE	18	18	18	17	40	38
902	OLJKA	16	14	16	12	40	30
903	VELENJE	42	42	42	34	100	81
904	POLZELA	72	50	60	61	120	126
905	ŽALEC	52	50	52	52	110	108
906	DOBRNA	46	43	50	51	110	86
907	VITANJE	17	18	17	18	40	39
908	VOJNIK	25	24	25	21	60	53
909	SLOVENSKE KONJICE	51	54	51	52	110	84
910	LOČE	37	37	37	37	80	82
911	PONIKVA	23	25	23	24	50	50
912	DRAMLJE	20	20	20	20	46	48
913	KAJUH ŠMARTNO	40	41	35	33	80	82
914	GRMADA CELJE	61	71	80	85	160	134
915	HUM CELJE	55	59	55	52	120	109
916	GOZDNIK GRIŽE	43	47	30	32	64	62
917	PREBOLD	39	35	36	36	80	83
918	TABOR	31	30	31	32	70	70
919	REČICA PRI LAŠKEM	30	24	30	22	66	58
920	LAŠKO	34	34	34	35	80	82
921	BOJANSKO ŠTORE	13	18	13	19	30	38
922	ŠENTJUR	42	47	42	41	90	83
923	LOG ŠENTVID	20	22	22	24	52	54
924	ŠMARJE PRI JELŠAH	35	31	42	11	90	98
925	PRISTAVA	28	30	28	29	60	60
926	LOKA PRI ŽUSMU	35	36	35	36	80	82
927	HANDIL-DOBJE PRI PL	38	42	38	34	80	71
928	JURKLOŠTER	7	7	7	7	14	14
929	BOHOR-PL. PRI SEVNIC	13	15	13	14	28	28
930	KOZJE	32	38	33	23	70	53
931	PODČETRTEK	32	31	32	20	70	70
932	BISTRICA OB SOTLI	35	40	35	28	70	44
933	PODSREDA	18	18	18	18	40	40

NUTRIJA

UOLD	LOVIŠČE	2019_načrt	2019_odvzem	2020_načrt	2020_odvzem	načrt 2021/22	odvzem 2021/22
904	POLZELA				2		0
905	ŽALEC				1		1
914	GRMADA CELJE						3
922	ŠENTJUR		1				1

FAZAN

UOLD	LOVIŠČE	2019_načrt	2019_odvzem	2020_načrt	2020_odvzem	načrt 2021/22	odvzem 2021/22
904	POLZELA	2		5		2	0
905	ŽALEC	5		5		8	0
913	KAJUH ŠMARTNO					0	0
914	GRMADA CELJE					0	0
915	HUM CELJE	3	2	2		2	2
917	PREBOLD	1		1		2	0
920	LAŠKO				1	0	0
922	ŠENTJUR		1			0	0
925	PRISTAVA	2		2	1	0	0
930	KOZJE	2		1		2	0
931	PODČETRTEK	4	3	4		6	0
932	BISTRICA OB SOTLI	5	2	4	1	6	0
933	PODSREDA	1		1		2	0

PIŽMOVKA

UOLD	LOVIŠČE	2019_načrt	2019_odvzem	2020_načrt	2020_odvzem	načrt 2021/22	odvzem 2021/22
904	POLZELA			2		0	0
905	ŽALEC	4	2			0	0
908	VOJNIK	2		2		4	0
911	PONIKVA			2	3	12	15
914	GRMADA CELJE					0	0
922	ŠENTJUR	2		2		2	8
930	KOZJE	2		2		2	0

Priloga 4.: Načrt odvzema divjadi po loviščih za obdobje 2023 – 2024**SRNA**

LOVIŠČE	NAČRT 2023/24 SKUPAJ
LD BISTRICA OB SOTLI	244
LD BOHOR	244
LD BOJANSKO ŠTORE	232
LD DOBRNA	260
LD DRAMLJE	260
LD GOZDNIK GRIŽE	144
LD GRMADA	204
LD HANDIL	308
LD HUM CELJE	188
LD JURKLOŠTER	288
LD KAJUH ŠMARTNO	216
LD KOZJE	500
LD LAŠKO	360
LD LOČE	340
LD LOG ŠENTVID	164
LD LOKA PRI ŽUSMU	232
LD OLJKA ŠMARTNO	180
LD PODČETRTEK	236
LD PODSREDA	240
LD POLZELA	180
LD PONIKVA	256
LD PREBOLD	120
LD PRISTAVA	228
LD REČICA PRI LAŠKEM	228
LD SLOVENSKE KONJICE	360
LD ŠENTJUR PRI CELJU	384
LD ŠKALE	192
LD ŠMARJE PRI JELŠAH	220
LD TABOR	176
LD VELENJE	268
LD VITANJE	272
LD VOJNIK	260
LD ŽALEC	316
SKUPAJ LUO	8300

NAVADNI JELEN

LOVIŠČE	NAČRT SKUPAJ
Vitanje	16
SKUPAJ LUO	16

DAMJAK

LOVIŠČE	NAČRT SKUPAJ
Škale	32
SKUPAJ LUO	32

MUFLON

LOVIŠČE	NAČRT SKUPAJ
Hum Celje	16
Rečica pri Laškem	26
SKUPAJ LUO	42

GAMS

LOVIŠČE	NAČRT SKUPAJ
LD BISTRICA OB SOTLI	10
LD BOHOR	2
LD BOJANSKO ŠTORE	2
LD DOBRNA	22
LD DRAMLJE	0
LD GOZDNIK GRIŽE	8
LD GRMADA	12
LD HANDIL	0
LD HUM CELJE	0
LD JURKLOŠTER	16
LD KAJUH ŠMARTNO	0
LD KOZJE	4
LD LAŠKO	4
LD LOČE	4
LD LOG ŠENTVID	0
LD LOKA PRI ŽUSMU	28
LD OLJKA ŠMARTNO	0
LD PODČETRTEK	4
LD PODSREDA	4
LD POLZELA	0
LD PONIKVA	0
LD PREBOLD	4
LD PRISTAVA	6
LD REČICA PRI LAŠKEM	12
LD SLOVENSKE KONJICE	32
LD ŠENTJUR PRI CELJU	0
LD ŠKALE	12
LD ŠMARJE PRI JELŠAH	0
LD TABOR	12
LD VELENJE	2
LD VITANJE	32
LD VOJNIK	8
LD ŽALEC	0
SKUPAJ LUO	240

DIVJI PRAŠIČ

LOVIŠČE	NAČRT SKUPAJ
LD DOBRNA	24
LD VELENJE	76
LD KAJUH ŠMARTNO	14
LD VITANJE	4
LD POLZELA	74
LD ŽALEC	96
LD ŠKALE	6
LD OLJKA	36
LD VOJNIK	6
LD LOČE	8
LD PONIKVA	8
LD SLOV. KONJICE	16
LD DRAMLJE	8
LD ŠENTJUR	8
LD BOJANSKO ŠTORE	64
LD BISTRICA OB SOTLI	46
LD BOHOR	30
LD GRMADA CELJE	40
LD KOZJE	80
LD LAŠKO	36
LD JURKLOŠTER	80
LD PODSREDA	66
LD HANDIL DOBJE	22
LD GOZDNIK GRIŽE	72
LD HUM CELJE	40
LD PREBOLD	196
LD REČICA PRI LAŠKEM	118
LD TABOR	134
LD LOKA PRI ŽUSMU	70
LD PODČETRTEK	70
LD PRISTAVA	40
LD LOG ŠENTVID	8
LD ŠMARJE PRI JELŠAH	4
SKUPAJ LUO	1600

MALE ZVERI

	LISICA	ŠAKAL	JAZBEC	KUNA ZLATICA	KUNA BELICA
LOVIŠČE	NAČRT SKUPAJ	NAČRT SKUPAJ	NAČRT SKUPAJ	NAČRT SKUPAJ	NAČRT SKUPAJ
LD BISTRICA OB SOTLI	80		4	0	20
LD BOHOR	100		4	2	12
LD BOJANSKO ŠTORE	100		8	0	10
LD DOBRNA	80		8	0	10
LD DRAMLJE	100	18	8	0	12
LD GOZDNIK GRIŽE	60		8	0	12
LD GRMADA	96		8	0	14
LD HANDIL	96		4	0	20
LD HUM CELJE	84		4	0	10
LD JURKLOŠTER	92		12	0	12
LD KAJUH ŠMARTNO	96		4	0	8
LD KOZJE	112		8	2	12
LD LAŠKO	160		8	0	20
LD LOČE	116		12	2	16
LD LOG ŠENTVID	80		8	0	12
LD LOKA PRI ŽUSMU	104		8	2	14
LD OLJKA ŠMARTNO	80		16	2	12
LD PODČETRTEK	104		8	2	12
LD PODSREDA	100		4	0	10
LD POLZELA	120		16	0	10
LD PONIČVA	120		8	0	12
LD PREBOLD	72		8	0	10
LD PRISTAVA	116		8	0	12
LD REČICA PRI LAŠKEM	108		8	0	12
LD SLOVENSKE KONJICE	120		12	0	14
LD ŠENTJUR PRI CELJU	160		12	2	18
LD ŠKALE	104		8	0	6
LD ŠMARJE PRI JELŠAH	160		8	2	10
LD TABOR	84		16	0	14
LD VELENJE	100		8	0	20
LD VITANJE	100		4	2	14
LD VOJNIK	84		8	2	20
LD ŽALEC	112		12	0	30
SKUPAJ LUO	3400	18	280	20	450

POLJSKA DIVJAD

	PIŽMOVKA	POLJSKI ZAJEC	RACA MLAKARICA	FAZAN
LOVIŠČE	NAČRT SKUPAJ	NAČRT SKUPAJ	NAČRT SKUPAJ	NAČRT SKUPAJ
LD BISTRICA OB SOTLI	0	12	6	4
LD BOHOR	0	26	2	0
LD BOJANSKO ŠTORE	0	8	4	0
LD DOBRNA	0	4	4	0
LD DRAMLJE	0	16	6	0
LD GOZDNIK GRIŽE	0	10	8	0
LD GRMADA	0	8	16	6
LD HANDIL	0	8	2	0
LD HUM CELJE	0	4	0	2
LD JURKLOŠTER	0	8	0	0
LD KAJUH ŠMARTNO	0	4	4	0
LD KOZJE	6	34	10	2
LD LAŠKO	0	0	0	0
LD LOČE	0	8	20	0
LD LOG ŠENTVID	0	8	10	0
LD LOKA PRI ŽUSMU	0	8	2	0
LD OLJKA ŠMARTNO	0	10	16	0
LD PODČETRTEK	0	10	4	4
LD PODSREDA	0	8	4	2
LD POLZELA	0	10	8	2
LD PONIKVA	0	14	10	0
LD PREBOLD	0	4	14	2
LD PRISTAVA	0	10	10	2
LD REČICA PRI LAŠKEM	0	2	0	0
LD SLOVENSKE KONJICE	0	18	30	0
LD ŠENTJUR PRI CELJU	6	10	26	0
LD ŠKALE	0	2	6	0
LD ŠMARJE PRI JELŠAH	0	6	30	0
LD TABOR	0	2	0	0
LD VELENJE	4	2	2	0
LD VITANJE	0	2	0	0
LD VOJNIK	6	4	8	0
LD ŽALEC	0	20	38	4
SKUPAJ LUO	22	300	300	30

PTICE

	SRAKA	ŠOJA	SIVA VRANA
Iovišče	NAČRT SKUPAJ	NAČRT SKUPAJ	NAČRT SKUPAJ
LD BISTRICA OB SOTLI	6	6	70
LD BOHOR	2	12	28
LD BOJANSKO ŠTORE	4	10	30
LD DOBRNA	10	10	110
LD DRAMLJE	4	4	46
LD GOZDNIK GRIŽE	0	4	64
LD GRMADA	18	20	160
LD HANDIL	4	8	80
LD HUM CELJE	0	4	120
LD JURKLOŠTER	0	4	14
LD KAJUH ŠMARTNO	10	10	80
LD KOZJE	2	10	70
LD LAŠKO	6	8	80
LD LOČE	6	4	80
LD LOG ŠENTVID	16	6	52
LD LOKA PRI ŽUSMU	6	4	80
LD OLJKA ŠMARTNO	4	10	40
LD PODČETRTEK	10	10	70
LD PODSREDA	8	8	40
LD POLZELA	8	6	120
LD PONIKVA	6	6	50
LD PREBOLD	4	6	80
LD PRISTAVA	16	20	60
LD REČICA PRI LAŠKEM	4	6	66
LD SLOVENSKE KONJICE	16	28	110
LD ŠENTJUR PRI CELJU	8	16	90
LD ŠKALE	4	4	40
LD ŠMARJE PRI JELŠAH	16	30	90
LD TABOR	0	6	70
LD VELENJE	2	20	100
LD VITANJE	0	20	40
LD VOJNIK	0	20	60
LD ŽALEC	20	30	110
SKUPAJ LUO	220	370	2400

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE

Območna enota Celje

**OBMOČNO ZDRUŽENJE
UPRAVLJAVCEV LOVIŠČ SAVINJSKO-KOZJANSKEGA
LOVSKO UPRAVLJAVSKEGA OBMOČJA,
Cankarjeva ul. 6, 3000 CELJE**

Šifra: 3410 - 10/2023-1

Datum: 03. 03. 2023

Zadeva: **Usklajevanje določil Dvoletnega lovsko upravljavskega načrta med OZUL in ZGS, OE Celje**

Čas, kraj dogodka: seja je potekala v četrtek 2. 3. 2023 ob 13:00 uri v prostorih ZGS, OE Celje.

Vabljeni člani: člani IO OZUL, Peter Terglav - ZGS

Prisotni člani: Stevo Romanič – predsednik OZUL-a, Zdravko Mastnak-strokovni tajnik OZUL-a, Peter Terglav-ZGS.

Oseba, ki je **vodila sestanek:** Peter Terglav

Dnevni red sestanka:

- Analiza upravljanja z divjadjo in njenim življenjskim okoljem v letih 2021 in 2022.
- Usklajevanje načrtovanih ukrepov del v življenjskem okolju divjadi ter odvzema divjadi za leti 2023 in 2024.
- Predstavitev (pred) osnutka Dvoletnega lovsko upravljavskega načrta LUO za leti 2023 in 2024 (v nadaljevanju: DN) in usklajevanje njegovih določil med ZGS in OZUL.

V skladu s 13. členom Zakona o divjadi in lovstvu ter njegovimi spremembami (Uradni list RS, št. 16/04, 120/06 – odl. US, 17/08, 46/14 – ZON-C, 31/18, 65/20 in 97/20 – popr.) in Pravilnikom o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Ur. l. RS, št. 91/10, 200/20) Zavod za gozdove (v nadaljevanju: ZGS) v sodelovanju z lovskimi organizacijami pripravi predlog del v življenjskem okolju in odvzema divjadi po posameznih vrstah, za naslednje dvoletno obdobje (2023 in 2024). Nadalje izvede usklajevanje z lovskimi organizacijami, ki se ga je v imenu lovskih družin (v nadaljevanju: LD) udeležilo Območno združenje upravljalcev lovišč (v nadaljevanju: OZUL).

Točka 1: Analiza upravljanja s posameznimi vrstami divjadi in njenim okoljem v zadnjih šestih letih, s poudarkom na obdobju 2021 in 2022 .

Za namen priprave osnutka DN je ZGS izdelal podrobno analizo upravljanja s posameznimi vrstami divjadi in njenim okoljem, ki je bila prisotnim predstavljena na sestanku. Analiza temelji na podatkih iz evidenc številčnega in strukturnega odvzema divjadi po loviščih in skupno za LUO. Zaključki in

ugotovitve so pomembni za načrtovanje ukrepov poseganja v populacije posameznih vrst divjadi v naslednjih letih. Poleg analize odvzema je bilo izpostavljenih več okoljskih dejavnikov, ki so v zadnjih letih pomembno vplivali na stanje v populacijah.

Točka 2: Usklajevanje načrtovanih ukrepov del v življenjskem okolju divjadi ter odvzema divjadi za leti 2023 in 2024.

Pristojni načrtovalec s področja divjadi in lovstva Peter Terglav predstavi predlog načrta del oz. ukrepov v življenjskem okolju divjadi, za obdobje 2023/24. Pri določitvi načrtovanih del se je v veliki meri upoštevalo predloge LD, kar je glede na njihove operativne danosti povsem smiselno. Gre namreč za ukrepe, ki jih upravljavci izvajajo na najetih oz. lastnih zemljiščih. Pri ukrepih se je upoštevalo tudi usmeritve in določila Območnega načrta za IX. Savinjsko-Kozjansko lovsko upravljavsko območje za preteklo obdobje 2011 – 2020. V osnutku DN so izpostavljena nekatera določila, ki upravljavce lovišč usmerjajo k izvedbi ukrepov v naslednjih letih, hkrati pa so tu prestavljeni poglobljeni nameni načrtovanih del. S predlogom so se vsi navzoči strinjali in na njega niso imeli pripomb oz. dopolnil.

Točka 3: Obravnava osnutka DN za Savinjsko-Kozjansko LUO za leti 2023/2024 in usklajevanje ukrepov med ZGS in OZUL.

ZGS je na podlagi zaključkov analize upravljanja v preteklih letih prisotnim predstavil predlog načrta odvzema po posameznih vrstah divjadi in določila za lažje doseganje ciljev upravljanja s posameznimi vrstami divjadi v LUO. Ob tem so bili izpostavljeni številni okoljski in populacijski dejavniki, ki so pomembni za načrt upravljanja v bodoče. Za določitev predloga odvzema smo na podlagi analize upravljanja z divjadjo v zadnjem šestletnem obdobju, stanja populacij divjadi in njenega življenjskega okolja, predlogov LD, trendov bioindikatorjev, realizacije odvzema in vplivov živalskih vrst v okolju (škode od divjadi), okoljskih dejavnikov (zimске razmere, obrod plodonosnih drevesnih vrst, itn.) medvrstnih odnosov in bioloških znakov odvzete divjadi, pripravili osnutek ukrepov. Predlog je predstavljen v spodnji preglednici. Ločeno je prikazan predlog LD, ZGS in na koncu še usklajen predlog odvzema divjadi.

Preglednica št. 1: Predlog odvzema divjadi v LUO za leti 2023/2024

	Vrsta divjadi	Predlog LD (število)	Predlog ZGS (število)	Usklajen predlog (število)
1.	Srnjad	8153	8300	8300
2.	Jelenjad	15	16	16
3.	Damjak	32	32	32
4.	Muflon	42	42	42
5.	Gams	224	240	240
6.	Divji prašič	1191	2100	1600
7.	Lisica	3275	3400	3400
8.	Šakal	0	18	18
9.	Jazbec	281	280	280
10.	Kuna zlatica	34	20	20
11.	Kuna belica	400	450	450
12.	Pižmovka	9	22	22
13.	Poljski zajec	352	300	300
14.	Fazan	73	30	30
15.	Raca mlakarica	374	300	300
16.	Sraka	263	220	220
17.	Šoja	374	370	370
18.	Siva vrana	1972	2400	2400

Po razpravi o določitvi načrta številčnega poseganja v posamezne populacije vrst divjadi je bil pri vseh vrstah dosežen sporazum. Usklajen predlog naj predstavlja osnovo za usklajevanje načrtovanih ukrepov na Strokovnem svetu ZGS, OE Celje.

Sestanek je bil zaključen ob 15⁰⁰ uri.

Območno združenje upravljavcev lovišč
Savinjsko Kozjanskega LUO,
predsednik Izvršilnega odbora

Stevo ROMANIČ

Zavod za gozdove Slovenije, OE Celje
Višji sodelavec I.
Odsek za načrtovanje razvoja gozdov

Peter TERGLAV

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE

Območna enota Celje

Šifra: 3410 - 10/2023-1

Datum: 17. 03. 2023

Zadeva: Obravnava osnutka Dvoletnega lovsko upravljavskega načrta za Savinjsko-Kozjansko lovsko upravljavsko območje, za leti 2023/24

Dogodek: Strokovni svet ZGS, OE Celje

Čas začetka dogodka: seja se je pričela ob 9:00 uri.

Vabljeni člani: Aleksander Ratajc, Marko Lekše, mag. Matej Tajnikar, Andrej Strniša, Peter Terglav.

Prisotni člani: Aleksander Ratajc, mag. Matej Tajnikar, Andrej Strniša, Peter Terglav.

Opravičeno odsotni člani: Marko Lekše

Oseba, ki je vodila sestanek: Aleksander Ratajc

Dnevni red:

- Pregled, obravnava in sprejem osnutka Dvoletnega lovsko upravljavskega načrta LUO (v nadaljevanju: DN) za leti 2023 in 2024.
- Razno.

Točka 1: Obravnava osnutka DN za leti 2023/24

Odgovorni nosilec izdelave DN je uvodoma podal kratko analizo upravljanja z divjadjo in njenim življenjski okoljem za minuli dve leti. Predstavil je splošno oceno uspešnosti načrtovanih ukrepov v zadnjih letih. Pri tem je bil izpostavljen vpliv različnih okoljskih dejavnikov na stanje populacij divjadi in pogojev za izvajanje lovov. Na uspeh izvedbe ukrepov so v minulem dvoletnem obdobju še vedno nekoliko vplivale omejitve gibanja in druženja ljudi zaradi nevarnosti epidemije COVID-19. Predvsem v letu 2021 so nekateri upravljavci izvedli manj skupinskih lovov kot sicer. V nadaljevanju je osvetlil dosedanji potek opravil ki so namenjena izdelavi načrta in predstavil osnutek DN, ločeno po vsebinskih sklopih.

Povzetek predstavitve:

- Člani Strokovnega sveta so bili najprej seznanjeni z do sedaj izvedenimi aktivnostmi za izdelavo osnutka DN (to je analiza upravljanja z divjadjo za l. 2021, pregled odvzema divjadi za leto 2022, pridobitev ter ureditev evidenc odvzema divjadi in del v njenem življenjskem okolju, pridobitev predloga odvzema in del s strani upravljavcev lovišč za naslednji dve leti, analiza dosedanjega upravljanja z divjadjo in okoljem, njeno stanje, cilji ter ukrepi.

- Navzoči so bili seznanjeni z dosedanjim usklajevanjem osnutka načrta z lovskimi organizacijami. Za vse vrste je bil dosežen sporazum o višini in strukturi načrtovanega odvzema.
- Predstavljene so bile temeljne usmeritve s področja ukrepov v življenjskem okolju divjadi (varstvo in monitoring divjadi, biomeliorativni ter biotehnični ukrepi, škode od divjadi in ukrepi za njihovo zmanjšanje).
- Prisotni so bili seznanjeni tudi s predlogi odvzemov divjadi po posameznih vrstah in ostalimi določili za doseg v DN opredeljenih ciljev upravljanja s populacijami divjadi v LUO. Posebna pozornost je bila namenjena ukrepom v populaciji okoljsko problematičnih vrst (divjega prašiča, sive vrane in šakala).

Razprava:

- Strokovni svet nalaga pripravljavcu DN, da se v loviščih kjer zaznavamo prekomerno objedanje gozdnega mladja ustrezno regulira glavne povzročitelje.
- Razprava je potekala tudi o vse pogostejši prisotnosti navadne jelenjadi v nekaterih delih LUO, ki jo je treba z navodili o upravljanju kolikor je mogoče preprečiti.
- Člani Strokovnega sveta ZGS se strinjajo s predlaganimi ukrepi v populacijah divjadi ter okolju za leti 2023 in 2024.
- na podlagi zaključkov iz razprave je Strokovni svet OE sprejel naslednji sklep:

Sklep št. 1: Strokovni svet Zavoda za gozdove Slovenije, Območne enote Celje sprejema osnutek Dvoletnega lovsko upravljavskega načrta za IX. Savinjsko Kozjansko lovsko upravljavsko območje za leti 2023 in 2024 in se strinja z nadaljevanjem postopka njegove izdelave.

Točka 2: Razno

Pod točko razno ni bilo razprave.

Sestanek je bil zaključen ob 10³⁰ uri.

Zapisal:

Peter Terglav, univ. dipl. inž. gozd.

Višji sodelavec I.

Odsek za načrtovanje razvoja gozdov

Aleksander Ratajc, univ. dipl. inž. gozd.
Vodja ZGS, OE Celje

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE

Območna enota Celje

Šifra: 3410 - 10/2023-1

Datum: 23. 03. 2023

V A B I L O

V skladu z Zakonom o divjadi in lovstvu in njegovimi spremembami (Uradni list RS, št. 16/04, 120/06 – odl. US, 17/08, 46/14 – ZON-C, 31/18, 65/20 in 97/20 – popr.), ter Pravilnikom o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Ur. l. RS, št. 91/10, 200/20) vas vabimo na **javno predstavitev** osnutka **Dvoletnega lovsko upravljavskega načrta za Savinjsko - Kozjansko lovsko upravljavsko območje za leti 2023 in 2024**.

**Predstavitve bo v torek, 4. 4. 2023 ob 17:00 uri na sedežu
Območnega združenja upravljavcev lovišč, Cankarjeva ul. 6, 3000 Celje.**

Vsebino osnutka načrta si lahko ogledate na spletnih straneh Zavoda za gozdove Slovenije na naslovu <http://www.zgs.si/?id=595> pod številko in imenom Savinjsko - Kozjansko LUO (IX Savinjsko - Kozjansko).

Pripombe k osnutku načrta je možno podati pisno ali ustno na javni predstavitvi. Konkretno pripombe se bodo zapisale v zapisnik in se jih bo po strokovni preučitvi smiselno upoštevalo pri oblikovanju predloga načrta. Morebitno neupoštevanje konkretnih pripomb na DN se bo pripombodajalcu pisno pojasnilo. Prosimo, da so morebitne pripombe čim bolj konkretne in jasno označene s sklicem na konkretno poglavje načrta. Pripombe lahko posredujete tudi pisno na elektronski naslov: peter.terglav@zgs.si in sicer do pričetka javne predstavitve.

Pisne pripombe na osnutek DN zbiramo do vključno točka 4. 4. 2023.

Pisne pripombe lahko posredujete:

- Po pošti na naslov: Zavod za gozdove Slovenije, OE Celje, Ljubljanska 13, 3000 Celje, ali
- Po e-pošti na naslov: peter.terglav@zgs.si

Lep pozdrav!

Peter Terglav, univ. dipl. inž. gozd.
Višji sodelavec I

Poslati: - seznam na zadnji strani!

Vodja ZGS, OE Celje
Aleksander Ratajc, univ. dipl. inž. gozd.

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE

Območna enota Celje

1 ZAPISNIK

Datum: 4. 4. 2023

Dogodek: Javna predstavitev osnutka Dvoletnega lovsko upravljavskega načrta za IX. Savinjsko-Kozjansko lovsko upravljavsko območje.

Čas začetka dogodka: seja se je pričela ob 17:00 uri.

Udeleženci: po priloženem seznamu

Oseba, ki je vodila sestanek: Aleksander Ratajc, univ. dipl. inž. gozd. (vodja ZGS OE Celje)

Dnevni red:

1. Predstavitev osnutka Dvoletnega lovsko upravljavskega načrta za IX. Savinjsko-Kozjansko lovsko upravljavsko območje (v nadaljevanju: DN) za leti 2023 in 2024.
2. Razprava o predstavljenem osnutku.

2 Točka 1: Predstavitev osnutka DN za leti 2023 in 2024

V uvodnem pozdravu vodja ZGS OE Celje (nadalje vodja OE) Aleksander Ratajc predstavi proces izdelave in sprejemanja DN, v katerem je posebna pozornost namenjena javnosti. Udeležence se prosi, da se vpišejo na prezenčno listo, kasneje pri razpravi pa, da se predhodno predstavijo. Vse prisotne pozdravi tudi Peter Terglav, višji sodelavec na ZGS in hkrati nosilec izdelave DN.

Peter Terglav je na začetku predstavitve izpostavil, da je DN sestavljen na podlagi usmeritev iz Dolgoročnega lovsko upravljavskega načrta za Savinjsko-Kozjansko LUO, za obdobje 2011 – 2020. Do sedaj smo na osnutek pričujočega DN prejeli Pripombe in predloge, ki jih je posredovala Koalicija proti lovu, ribolovu, mesu in mleku. Predlog se bo preučilo in nanj bo ZGS podal ustrezen odgovor.

V nadaljevanju so bile predstavljene pomembnejše vsebine osnutka DN s poudarkom na upravljanju z divjadjo in njenim okoljem v Lovsko upravljavskem območju (v nadaljevanju: LUO). Uvodoma so bile izpostavljene vremenske in druge okoljske razmere zadnjih nekaj let, ki so precej vplivale na upravljanje z divjadjo v LUO. Poleg izrednih sušnih razmer leta 2022 je pristojni načrtovalec opozoril tudi na vse pogostejše obrode ključnih drevesnih vrst v gozdovih, ki pomembno vplivajo na prehranjevanje prostoživečih živali in s tem na gibanje populacijskih gostot. Slednje močno vpliva tudi na ukrepe, tj. višino in strukturo načrtovanega odvzema divjadi. V nadaljevanju je predstavil načrt ukrepov v življenjskem okolju divjadi za leta 2023 in 2024. Skupaj se za vse ukrepe načrtuje dobrih 107.000 delovnih ur. V nadaljevanju je predstavil višino in dinamiko škod od divjadi ter s tem povezane načrtovane ukrepe za njihovo zmanjšanje. V zadnjih

dveh letih so Lovske družine (v nadaljevanju: LD) obravnavale prek 530 primerov. Višina odškodnin se je precej povečala in znaša dobrih 67.000 EUR. Še naprej se povečuje delež škod na travnikih, znižuje pa na kmetijskih kulturah. K temu precej pripomore aktivno varovanje, predvsem postavitve električnih pastirjev ob kmetijskih površinah in zmanjševanje deleža njiv v območjih večjih gostot prašičev. Ti povzročajo kar 95 % vseh škod, ki jih obravnavajo LD v LUO. V nadaljevanju je bil predstavljen načrt ukrepov po posameznih vrstah divjadi s poudarkom na srnjadi, navadni jelenjadi, damjaku, muflonu, gamsu in divjem prašiču. Predstavljeni so bili ukrepi v habitatih malih zveri, poljske divjadi in ukrepi v njihovih populacijah. Izpostavi vse pogostejšo prisotnost šakala, predvsem v nižinskih predelih LUO.

Peter Terglav je po končani javni predstavitvi prisotne pozval k razpravi in podajanju predlogov za dopolnitev osnutka DN. Prisotne je pozval, da se omejijo na vsebine DN.

Točka 2: Razprava o predstavljenem osnutku DN

Rok Sedminek (predstavnik Sindikatov kmetov Slovenije in predstavnik Društva lastnikov gozdov spodnje Savinjske doline) pozdravlja povečan odstrel divjega prašiča in načrt za prihodnja leta. Pri upravljanju z muflonom na Šmohorju meni, da ta živalska vrsta precej vpliva na pomlajevanje jelke in plemenitih listavcev v območju Zabukovice. Poudari splošni problem z zvermi v Sloveniji, lastniki gozdov si jih namreč ne želijo v tolikšni meri, kot so prisotne danes. Vse večje skrbi lastnikom gozdov povzročajo različni vozniki v naravnem okolju (kros motorji, štirikolesniki, gorski kolesarji). Na tem področju pogreša aktivnejše delovanje naravovarstvenikov (ZRSVN) oz. za to pristojnih služb. Sicer pa ugotavlja, da so lastniki gozdov zadovoljni z delom ZGS in lovci na terenu. S sodelovanjem se zadovoljivo rešujejo različna nesoglasja v okolju, med drugim tudi škode od divjadi. Izpostavi, da je sodelovanje z javno gozdarsko službo na terenu zelo dobro.

Matej Demšar (predstavnik ZRSVN) ne razume zakaj bi ZRSVN bil naklonjen vožnji v naravnem okolju, saj s svojimi aktivnostmi poskušajo to problematiko reševati.

Rok Sedminek se opravičuje, če se ga ni pravilno razumelo. Še enkrat poudari, da je za reševanje tovrstnih težav treba čimprej poiskati rešitve, da ne bo prišlo do kakršnih koli neprijetnosti (nesreče pri delu v gozdovih, poškodbe na gozdnih tleh, vpliv na gozdne živali, itn.) Želi si le boljše povezanost in sodelovanje vseh pristojnih služb.

Peter Terglav pojasnjuje, da se je odstrel pri muflonu ustrezno povečal, pri čemur se je upoštevalo dejstvo, da se posamezni osebki občasno pojavljajo tudi izven območja upravljanja, kar je verjetna posledica večje gostote populacije. Pri pomlajevanju jelke in plemenitih listavcev je prepričan, da ima srnjad bistveno večji vpliv kot mufloni. Vožnja v naravnem okolju je potrebno rešiti sistemsko, ki mora temeljiti na ustreznih zakonskih predpisih. Ena izmed rešitev bi bila obvezna registracija/identifikacija teh štirikolesnikov oziroma drugih vozil.

Boštjan Pokorny (gospodar LD Oljka in predsednik Strokovno-znanstvenega sveta LZS) je povedal, da smo pri upravljanju z divjadjo vsi na isti strani, soočeni s skupnimi težavami in problemi. Naša naloga je, da spodbudimo odločevalce k oblikovanju zakonskih določil, s katerimi bomo nastale težave reševali čim bolj optimalno. Ugotavlja, da na ZGS nastajajo dobri in strokovno izdelani načrti, ki so hkrati uresničljivi. Na ZGS OE Celje se dobro gospodari z divjadjo. Izrazil je kritiko na račun sprejemanja območnih načrtov, saj bo zaradi zamud potrebno 2 leti delati po starih smernicah, iz že pretečenega območnega načrta LUO. Izpostavi kritiko nad usmeritvami doseljevanje alohtonih vrst divjadi v RS, ki naj se regulira v skladu z veljavno zakonodajo. Na DN razen redakcijskih popravkov nima pripomb.

Ivo Trošt (predstavnik SiDG) je poudaril pomembnost in soodvisnost med lastniki, lovci in gozdarji. Na vseh ravneh je potrebno težiti k ravnotežju, pa naj bo to pri divjadi (spolno in starostno

ravnotežje), pri lovcih (staranje lovske populacije) in razmerah v gozdovih. Opozori tudi na porušeno razmerje razvojnih faz, ki je s stališča prehranskih možnosti lahko problematično.

Vodja OE se s povedanim strinja. Intenzivnost gospodarjenja v zasebnih gozdovih je kljub naporom in smernicam ZGS še vedno v rokah lastnikov samih. Pri nas je velika večina manjših lastnikov gozdov, ki niso kmetje in od gozda niso finančno odvisni. Takšni lastniki praviloma v svojih gozdovih ne gospodarijo ali pa so pri tem zelo pasivni. ZGS se vseskozi trudi, da bi z lastniki gozdov intenzivneje gospodarili. Na ta način bi se zagotovo tudi izboljšalo ravnotežje med razvojnimi fazami.

Matej Demšar je skeptičen do načrtovanega, prej omenjenega modela razvojnih faz. ZRSVN je z obstoječim, prevladujočim deležem starejših gozdov zadovoljen. Z Boštjanom Pokornym se strinja, da so DN strokovno na visokem nivoju. Žal pa je dinamika sprejemanja trenutno zaustavljena zaradi zaostankov pri presoji območnih GG in LU načrtov. Obljubi, da bo nadrejene opozoril na to in jih pozval, da se proces sprejemanja pospeši.

Ivan Brodnik (predstavnik društva lastnikov gozdov Dravinje-Hudinje) ima v svojem gozdu probleme z jelenjadjo, ki objeda jelovo mladje in lupi tanjša drevesa iglavcev. Drobnoposestniška struktura po njegovem na te poškodbe ne vpliva.

Rok Sedminek je prepričan, da pasivno gospodarjenje v zasebnih gozdovih ni zaradi lastnikov, problem je v gozdarskem sistemu. Za primer dobre prakse navede Finsko, kjer je tudi zelo malo nesreč pri delu v gozdu. Pri reševanju škod na kmetijskih površinah se mu ne zdi prav, da lovci sicer postavijo električne pastirje in skrbijo za ostalo zaščito, vzdrževanje pa je naloga kmeta – lastnika zemljišča. Reševanje konfliktov zaradi škod je med LD sila različno, kar pripisuje vedenjskim vzorcem oz. dosedanjim praksam. Kljub temu ugotavlja, da se razmere na tem področju v večini izboljšujejo. Opozori tudi na krmljenje divjadi, ki je po njegovem mnenju količinsko preobsežno.

Peter Terglav na to odgovori, da je v načrtih eksplicitno navedena omejitev dnevne porabe koruze in žit na privabljalnih krmiščih za divjad, ki se po njegovih podatkih ne presega. Izpostavi, da je količina krme v primerjavi s koruznimi ter žitnimi polji in gozdnimi plodovi v okolju zanemarljivo majhna in na rodnost oziroma populacijske gostote nima zaznavnega vpliva.

Miran Hernaus (predstavnik LD Šentjur) v zvezi s krmljenjem pove, da se je pri njih stalež divjih prašičev v zadnjih letih precej povečal. Številčnost divjadi je najbolj odvisna od naravnega obroda kostanja, želoda, žira... Privabljalno krmljenje je namenjeno le realizaciji čim višjega odstrela (predvsem pri d. prašiču).

Matevž Adamič (predstavnik MKGP) izrazi pohvalo na osnutek DN. Pojasni, da je eden redkih v RS, na katerega niso podali nobenih pripomb. Pohvali celotno predstavitev z razpravo, ki teče v normalnem in spravljivem tonu, kar ni ustaljena praksa po drugih LUO.

Ivo Trošt potrjuje, da je ponekod predstavitev DN zelo burna, takšna je bila npr. v Idriji, kjer se lovci enostavno ne strinjajo s povečanim načrtom odvzema jelenjadi.

Valerija Slemenšek (predstavnica JZ Kozjanski park) sprašuje kaj se bo zgodilo v zvezi z bobrom, ki je tukaj že stalno prisotna vrsta?

Peter Terglav odgovarja, da usmeritve za upravljanje z bobrom pripravlja Ministrstvo za naravne vire in prostor ter ZRSVN, ZGS pa ocenjuje škode, ki jih vrsta povzroča na premoženju ljudi.

Matej Demšar odgovarja, da je bober tukaj že bil in bo tudi ostal, zato se je nanj potrebno navaditi in z njim sobivati.

Ian Martin Koštomaj (lovski inšpektor) se pridružuje oceni o dobri pripravi načrta. V LUO vlada odlična sinergija med vsemi službami in organizacijami, ki skrbijo za upravljanje z divjadjo. Ugotavlja, da so v takšnem okolju ustvarjeni vsi pogoji za reševanje problemov, ki nastajajo med različnimi deležniki. Problemi se morajo reševati takoj in na mikrolokaciji, s tem pa se tudi zmanjšujejo potrebe po inšpekcijskih postopkih. Še posebej to velja v primerih, ko se prepletata javni in zasebni interes. Lovski inšpektor pogrēša sistem načrtovanja v kmetijski krajini, ki bi izboljšal prehransko kapaciteto za malo divjad. Manjka namreč zelenih pasov v tej krajini (omejki, grmišča, remize, ozare, živice...).

Rok Sedminek odgovarja, da je v kmetijski krajini dovolj omejkov. Ne strinja pa se z oceno, da je zaradi škropljenja v tem okolju manj poljske divjadi.

Miran Hernaus je opozoril na anomalijo pri načrtovanju za leto 2022. Načrti odvzema so se definirali na podlagi razlike med dvoletnimi kvotami in realizacijo l. 2021. Meni, da je bilo to v nasprotju z določili DN in nenazadnje tudi zdravo pametjo. Morali bi upoštevati razdelilnik, ki je bil priloga veljavnega in s strani MKGP potrjenega DN.

Peter Terglav je pritrdil sogovorniku. Prišlo je do zmede, ki je nastala zaradi usmeritev MKGP pri pripravi letnih načrtov lovišč za l. 2022, slednja pa je bila v letošnjem letu odpravljena, tako da se je operiralo z načrtovanimi odvzemi iz DN.

Boštjan Pokorny je prepričan, da se o tem zadnjič razpravlja. Drugo leto bo s spremembo ZDLov-1 uzakonjena izdelava dvoletnih načrtov lovišč, ki bo tovrstne dileme odpravila.

Simon Kovač (predstavnik IO OZUL-a) prav tako pohvali načrt in je prepričan, da se ga bo dalo v večini tudi realizirati. V LD Jurklošter se vsi problemi sproti rešujejo, težav s škodami ni. Vse bazira na negovanju dobrih odnosov v lokalnem okolju.

Ivan Brodник iz Društva lastnikov gozdov Hudinja Dravinja zatrjuje, da je potrebno divjad držati na kratko. Ko je travnik enkrat dodobra razrit, ga je zelo težko spraviti v prvotno stanje, še posebej na strmih terenih. Pritožil se je glede visokih davkov (višine katastrskega dohodka), ki je po njegovem povezan s previsokim rastiščnim koeficientom. Meni, da so previsoke tudi pristojbine za vzdrževanje gozdnih cest.

Ian M. Koštomaj poudari, da mora lastnik prijavljati vso škodo, kar omogoča ažurno evidenco, ta pa je pomembna tudi v procesu načrtovanja. Poleg tega pa lovski inšpektor lahko izdaja odločbe le na podlagi škodnih prijav.

Ivan Brodник mu odvrne, da je vse škode prijavljal, vendar od tega ni bilo nič. Z nekaterimi člani LD se ni bilo mogoče pogovarjati in seveda karkoli dogovoriti.

Ian M. Koštomaj ne more komentirati njegovega primera. Vztraja na tem, da je škodo potrebno prijaviti in jo ustrezno reševati.

Rok Sedminek je pozval lovskega inšpektorja, da njihovemu društvu Spodnje Savinjske doline predstavi način kako se mora postaviti krmišča, solnice... Škodo mora po njegovem mnenju oceniti tretja, nevtralna oseba, ki bi bila za to ustrezno usposobljena. Udeležence sprašuje ali obstaja pravilnik za ocenjevanje škod v gozdovih?

Peter Terglav pove, da škodo na drugi stopnji obravnavajo strokovnjaki s področij kmetijstva, gozdarstva in lovstva, ki jih določi MKGP. V primeru poziva sodišč pa jo ocenjujejo zapriseženi cenilci, ki imajo za to potrebna pooblastila. Usmeritve za krmljenje divjadi so podrobno navedene v pričujočem DN.

Rok Sedminek sprašuje koliko odškodnin za nastalo škodo v gozdovih se je izplačalo?

Peter Terglav pove, da v LUO ni bilo prijav škod od divjadi na gozdnih kulturah.

Stevo Romanič (predsednik IO OZUL) pohvali osnutek DN in javno predstavitev. Upa, da bo sodelovanje med lovskimi organizacijami in ZGS ostalo na takšnem nivoju tudi v bodoče.

Vodja OE zaključi javno predstavitev ter obravnavo DN in se še enkrat zahvali vsem za prisotnost in sodelovanje.

Dodatnih vprašanj in pripomb k pripravljenemu osnutku ni bilo.

Zaključek dogodka: seja se je končala ob 18:55 uri.

Zapisal:
Aleksander Ratajc
Peter Terglav

PISNA PRIPOMBA NA OSNUTEK DN:

Koalicija proti lovu, ribolovu, mesu in mleku
Začasna spletna stran: <https://www.proti-lovu-mesu.eu/>
E-pošta: vlado.began@siol.net
Kdor uživa v ubijanju, je zrel za psihiatrijo!1
Zavod za gozdove Slovenije
Območna enota Celje
3000 Celje
2.4.2023

Zadeva: Pripombe in predlogi k osnutku letnega načrta lovsko upravljavskega območja za IX. savinjsko – kozjansko lovsko upravljavsko območje za leti 2023 in 2024

Spoštovani!

V zvezi z omenjenim osnutkom dajemo naslednje predloge in pripombe, kot sledi.

1. Iz osnutka načrta ni razvidno, na katerih znanstvenih podlagah oz. študijah je pripravljen ta načrt oz. katere so znanstvene raziskave, ki v 21. stoletju še opravičujejo lov. Takšni posegi bi namreč morali temeljiti na znanstvenih študijah, ki bi morale dokazati, da lov v nobenem pogledu ne škodi naravi, živalim in družbi. In da se lahko z lovom dosega oz. ohranja naravno ravnovesje in preprečuje škoda, ki naj bi jo povzročila divjad. Zato bomo mi navedli nekaj primerov oz. študij, ki dokazujejo, da lov ni potreben in da je celo škodljiv. Gre za naslednje študije oz. raziskave:

1) Iz študije *Analiza učinkovitosti odstrela volkov za zmanjševanje škod na domačih živalih* (Miha Krofelj, Rok Černe, Klemen Jerina, Univerza v Ljubljani, februar 2011, <http://www.volkovi.si/en/arhiv/117-analiza-uinkovitosti-odstrela-volkov-za-zmanjevanje-kod>)

je razvidno, da odstrel volkov ni imel vpliva na višino škod na domačih živalih. To se je ujemalo, tako avtorji, tudi z izsledki tujih raziskav, da trajnostni lov na volkove ni učinkovit ukrep za zmanjšanje škod na domačih živalih. Zato predlagajo, da se v prihodnje naporu usmerijo v ukrepe, ki škode učinkovito preprečujejo, npr. prehod na manj konfliktne rabe prostora ali izboljšanja varovanja drobnice z uporabo varnih ograd in pastirskih psov. Verjetno je podobno tudi pri drugih vrstah. Z odstrelom ne moreš preprečevati škod, ki naj bi jo povzročila divjad. Razen seveda če se ne pobije vse divjadi. Tudi iz obravnavanega osnutka je razvidno, da odstrel živali ne rešuje problem škod, saj se te kljub visokemu odstrelu, gledano v določenem času, ne zmanjšujejo. Zato odstrel ni učinkovit ukrep za zmanjševanje »škod« po divjadi, ne glede na to, ali se mi z lovom strinjamo ali ne. Seveda pa se mi z njim ne strinjamo. Dolžnost preprečevanja škode nalaga lovska zakonodaja tako upravljavcu lovišča kot lastnikom zemljišč. Ti morajo kot dober gospodar narediti vse potrebno, da obvarujejo svoje premoženje pred nastankom škode pred živalmi oz. divjadjo. Lastniki morajo uporabljati in vzdrževati varovalna sredstva, ki jih je dolžan priskrbeti upravljavec lovišča. To izhaja iz obravnavanega 1 <https://www.tierschutzpartei.de/tierschutz/jagd/> (2.4.2023).

2

osnutka. Dolžnost preprečevanja škode je torej na lastniku zemljišča in na lovski organizaciji. Če bi oba izpolnila svoje dolžnosti, do škod praktično ne more priti ali pa bi bila ta škoda neznatna.

Vse to pa dokazuje, da odstrel služi drugim ciljem, predvsem zadovoljevanju človekove sle po ubijanju in ne preprečevanju nastanka škode.

2) Naslednja raziskava govori o vplivu lova na živali in da lov povečuje število rojstev teh bitij, in sicer na primeru rezervata Watchung iz ZDA. Lov v tem rezervatu je bil prepovedan skoraj celo stoletje in v nelovnem času je bilo največ sto jelenov na tem območju. Nikoli ni število jelenov presegló sto. Od leta 1993 je lov v rezervatu Watchung dovoljen. V obdobju 1993 - 2001 so lovci v rezervatu ubili ali ranili več kot tisoč jelenov. Leta 1994 je bilo v rezervatu, ki meri 4600 akrov, natanko 139 jelenov. Prešteli so jih s posebno infrardečo napravo iz zraka. Kako je možno, da je v času lova v samo devetih letih (1993 – 2001) številka nenadoma narasla na preko sto jelenov? Saj so jih v teh devetih letih vendarle več kot tisoč pobili, morda na stotine pa jih je zaradi strahu pred lovci zbežalo iz rezervata na sosednjo območje. Lovci so ubijali predvsem oplojene samice in potem so iz njene maternice potegnili fetus. V prvem letu so ubite samice nosile samo en fetus. Ob koncu drugega lovnega leta je 57% oplojenih samic, ki so jih ubili, nosilo dva ali celo tri fetuse. Po tretjem letu so v maternici ubitih košut v 60% primerih našli dva fetusa, 8% ubitih košut je nosilo tri fetuse. V naslednjih letih so praktično v vseh ubitih oplojenih košutah našli dva ali tri fetuse. Zakaj se je to zgodilo? Razlog je preprost. Lov

je v košutah povzročil strah pred izumrtjem vrste. Odzvale so se tako, da so rojevale več mladičev in to celo izven sezone parjenja. Ubijanje živali, samcev ali samic, torej ne vodi do zmanjšanja števila živali, pač pa ravno nasprotno. Število živali se poveča.

3) Raziskovalci univerze iz Alberte (Kanada) pa so proučevali vpliv lova na populacijo črnih medvedov (baribalov). V raziskavi so primerjali dve ločeni populaciji črnih medvedov, od katere se je pri eni izvajal lov, medtem ko je bil v drugi lov že dalj časa prepovedan. Druge življenjske razmere so bile v obeh območjih raziskave kolikor je bilo mogoče podobne. Ugotovili so, da je v populaciji, kjer se je medvede lovilo, odstotek preživetja pri mladih živalih večji kot pa v tisti, kjer jih niso lovili. Prav tako je v lovljeni populaciji število mladičev/samico večje kot v nelovljeni. Ugotovili so tudi, da v lovljeni populaciji preživi 83% mladih živali, medtem ko je v nelovljeni populaciji ta odstotek le 66. Medvedke so bile v lovljeni populaciji tudi prej spolno zrele. (Pirsch, 22/2006)

4) Še ena zanimiva ugotovitev o povezavi lova oz. povečanega lova na primeru ameriških medvedov. Odstrel oz. povečan odstrel naj bi zmanjševal konflikte med ljudmi in medvedi. Vendar pa je vprašanje ali je temu res tako. V nadaljevanju navajamo primer iz Severne Amerike. V devetdesetih letih prejšnjega stoletja so v Združenih državah Amerike in Kanadi izvedli zanimivo študijo glede populacije črnih medvedov. Želeli so ugotoviti dejavnike, ki zmanjšujejo konfliktno situacijo človeka z medvedom. Prva hipoteza je bil lov. V nekaterih zveznih državah so zato povečali število odstrelov medvedov. Druga hipoteza je bil program izobraževanja prebivalcev o pravilnem ravnanju z medvedi, sobivanju z njim, kje se ne sme odlagati odpadkov od hrane... Ta izobraževalni program je potekal v najbolj znanih nacionalnih parkih. Kakšni so bili rezultati večletne raziskave? V vseh zveznih državah Virginia, Pennsylvania, New York, Ontario in Minnesota, kjer so povečali odstrel medvedov, se je število konfliktov med medvedi in človekom povečalo. Mnogi so pričakovali, da bo zaradi manjšega števila medvedov tudi manj konfliktov, vendar se je zgodilo ravno obratno. V vseh nacionalnih parkih Yellowstone, Yosemite, Great Smoky, Juneau Alaska, Elliot Lake, Nevada (Lake Tahoe Basin), New Jersey, kjer so uvedli program izobraževanja ljudi o sobivanju z medvedi, se je število konfliktov med medvedi in človekom drastično zmanjšalo. V parku Great Smoky leta 1991 niso zabeležili niti enega konflikta med medvedov in človekom.

5) Pri vsem tem je treba navesti še besede raziskovalca iz Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani dr. Krofla. Ta je dejal: »V Bolgariji na leto odstrelijo 20 tisoč šakalov brez kakšnih opaznih učinkov. Raziskave iz Afrike so prav tako pokazale, da šakali v odziv na odstrel

3

povečajo razmnoževanje. Populacijo je uspelo zmanjšati le Izraelu, to so dosegli z zmanjšanjem dostopnosti do hrane človeškega izvora, predvsem smeti in klavniških odpadkov.« Tudi zgornje stališče priznanega raziskovalca Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani dr. Krofla potrjuje, da lov povečuje razmnoževanje živali, ne glede na to, da v tem prispevku dr. Krofl govori samo o šakalih. Kajti jasno je, da vsaka vrsta reagira na enak način, če je napadena s strani človeka (zakaj bi bilo drugače, saj je vsaka vrsta za naravo enako pomembna in enakovredna). Bori se za svoj obstoj in zaradi tega poveča razmnoževanje, da se obvaruje pred »zlobnim človekom« in se tako ohrani. Seveda pod prej navedeno besedno zvezo ni mogoče zajeti vseh ljudi, temveč samo tiste, ki tako ali drugače podpirajo ubijanje živali. Vse to velja tako za vse prostoživeče živali.

6) Še nekaj izjav v zvezi z lovom:

– Zoolog, prof. dr. Josef H. Reichholf, ki je predaval na Univerzi Ludwig Maximilian v Nemčiji je dejal, da lov ne regulira, ustvarja pa nadštevilne in zatirane populacije.

– Zoolog Regnar Kinzelbach z Univerze Rostock je prepričan: »Lov je odveč. Če ga ukinemo, se število živali samo uravnava.«

– Biolog graške univerze Karl-Franzens Thomas Schmickl: »Ekološki odgovor je zelo preprost: pustiti ekosistemu, da se sam regulira, saj je kot tak najbolj stabilen.«

– Italijanski zoolog prof. Carlo Consiglio je že leta 2001 v svoji zelo odmevni znanstveni publikaciji »O nesmiselnosti lova« opremljeni s številnimi tabelami, fotografijami in razlagami dokazal, da ni niti najmanjšega znanstvenega opravičila za lov.

Čeprav se gornje študije dotikajo medvedov, šakalov in jelenov, veljajo zaključki tudi za druge vrste živali, saj za vse veljajo enake naravne zakonitosti. Zato je jasno je, da lov negativno vpliva na živali, saj povečuje število živali. Živalska vrsta se na ta način brani pred izumrtjem, saj lov občuti kot sredstvo za uničenje vrste. Na ta način se v principu doseže ravno nasprotno od tistega, kar se trdi: da je lov potreben za ohranjanje naravnega ravnovesja.

Novejše raziskave ekologov kažejo, da živali razpolagajo z notranjim mehanizmom za reguliranje prirastka. Tako so pri slonih npr. ugotovili, da stopnje rasti ne določa lakota ali smrt, temveč fleksibilnost slonic ob pričetku spolne dozorelosti. Če preti prenaseljenost, se stopnja rasti zniža. Podobno so ugotovili tudi pri jelenih, kozorogih, losih in drugih velikih sesalcih. Ali kot navaja

Bavarska gozdna uprava: parkljasta divjad razpolaga s prefinjeno regulacijo rojstev - če je živali preveč, srne rodijo manj mladičev, v kakšnem letu sploh nimajo mladičev, so pozneje spolno zrele in rodijo več moških kot ženskih mladičev. Nobena vrsta se ne razmnožuje brez mere in cilja. Tudi tam, kjer je v Evropi lov prepovedan, kot npr. v švicarskem kantonu Ženeva, do zdaj niso ugotovili prekomernega prirastka. V skoraj vseh deželah na svetu je lov v naravnih parkih prepovedan, kljub temu pa tam ne pride do naravnega neravnovesja. Narava bo sama poskrbela, da bo na življenjskem prostoru živali toliko število osebkov, kolikor bo za tisti prostor primerno, potrebno ji je samo dati to možnost, sedaj je namreč nima.

Lov je poleg intenzivnega kmetijstva največji sovražnik biotske raznovrstnosti. In splošno znano je, da se biotska raznovrstnost zelo hitro zmanjšuje. Lov je logika cerkvenega antropocentrizma, ki že tisočletja človeka postavlja nad naravo in živali ter ju ves čas bolj ali manj uničuje. Posledice pa so vedno bolj vidne in se vračajo nazaj k človeku v obliki raznih »naravnih« nesreč in podnebnih sprememb. Že hrup strelav iz lovskih pušk, množični pogromi živali, emisije toplogrednih plinov zaradi prisotnosti lovcev v gozdovih (prihod z vozili ...), svinec in plastika kot odpadki po lovu, svinčene šibre v pticah in drugih živalih ... je zelo škodljivo za živali in naravo. Človek je kaznovan, če vznemirja živali v določenih predelih, če pa jih lovec pobija, pa je ta za to dejanje celo nagrajen s trofejo. Velika dvoličnost države.

Lov uničuje živalske skupnosti, destabilizira naravno ravnovesje, nevrotizira prostoživeče živali in jih sili v vrstni netipično vedenje (npr. nočna aktivnost zaradi velikega lovskega pritiska, nenaravna koncentracija živali na mestih hranjenja). Lov živalim povzroča velik stres in namerno zanemarja njihove najosnovnejše potrebe. Poleg tega je dejstvo, da lov nima takšnega ekološkega pomena, kot mu ga lovci večkrat pripisujejo. Stanje na območjih, kjer se dolgoročno ne izvaja lov, kaže, da

4

prepoved lova nima le pozitivnih posledic za naravo in prostoživeče živali, ampak tudi ljudem olajša pridobivanje pozitivnega odnosa do okolja.

Vse zgoraj navedeno kaže na to, da je lov škodljiv za živali in naravo.

2. V osnutku letnega načrta ni bilo najti števila živali posameznih vrst. Torej se ne ve, koliko je divjadi na območju, ki ga pokriva tangirana območna enota. Kljub temu pa se dovoljuje odstrel živali. To pa je po našem mnenju v nasprotju z Zakonom o ohranjanju narave in sicer 14. členom. Ta namreč govori o tem, da je zniževati število živali posameznih populacij do take mere, da je vrsta ogrožena, prepovedano. Torej je vedno potrebno vedeti, koliko je število pripadnikov neke živalske vrste, da se lahko presodi, kakšen vpliv bo imel odstrel na vrsto: ali jo bo ogrozil ali ne. Iz dejstva, da se planirani odstrel vedno ne realizira, je tudi jasno razvidno, da so nekatere vrste že ogrožene. Tudi mnogi lovci pravijo, da je divjadi manj kot se uradno prikazuje. Za lov velja tudi Zakon o ohranjanju narave in zato pomeni dejstvo, da država ne pozna številčnosti oz. vsaj ocene številčnosti lovnih živalskih vrst, ob dopuščanju lova, stanje, ki je v nasprotju z zakonom. Pri nekaterih vrstah divjadi, kar je razvidno iz osnutka, je mogoč neomejen odstrel, kar pomeni, da je lahko vrsta popolnoma uničena. Vse to pa je hud poseg v biotsko raznovrstnost in naravno ravnovesje, ki ju varujeta 2. in 3. člen Zakona o ohranjanju narave.

3. Zakon o ohranjanju narave definira pojem naravnega ravnovesja. To je stanje medsebojno uravnoteženih odnosov in vplivov živih bitij med seboj in z njihovimi habitati. V osnutku načrta o tem ni dosti govora, vendar pa je to zelo pomembno, kajti lov se naj bi izvajal zaradi ohranjanja naravnega ravnovesja. V osnutku ni nobenih resnih dokazov, da je naravno ravnovesje porušeno in da bi bilo potrebno, da ga lovci vzpostavijo. Iz osnutka sicer izhaja, da naj bi bilo odškodnin zaradi škode na lovnih površinah in nelovnih površinah nekaj 10.000 evrov, kar naj bi bil nekakšen dokaz, da je bilo v letu 2022 ravnovesje porušeno. Takšna škoda je zanemarljiva, njen pomeni je bolj ali manj nič. Gre za vrednost dveh osebnih avtomobilov višjega srednjega razreda. Ta škoda ne more kazati na to, da je ravnovesje porušeno, kajti gre za bagatelno vsoto. Pri mnogih vrstah divjadi pa ni bilo zaznati nobene škode in je zato izjemno čudno, da je dovoljen odstrel. Več tisoč živali bo umorjenih, ker je bilo za škodo, povzročeno s strani živali za bagatelno cifro nekaj 10.000 evrov in objedenih nekaj dreves. Objedenost dreves pa je v gozdu nekaj povsem normalnega. Nerazumljivo. Sicer pa v osnutku načrta ni najti nobenih dokazov, da bi bilo naravno ravnovesje porušeno na obravnavanem območju in če tega ni, lov sploh ni mogoč. V nasprotnem primeru je to v nasprotju z Zakonom o zaščiti živali, ki dovoljuje usmrnitev živali zaradi ohranjanja naravnega ravnotežja. Če to obstaja, lova ni. Tudi povzročanje občutne škode, ki je po omenjenem zakonu tudi razlog za lov oz. usmrnitev, če ni drugih možnosti, tukaj ne pride v poštev. Kot že navedeno, gre za bagatelno in ne občutno škodo, razen tega pa je to škodo mogoče v glavnem preprečiti. Zato je odstrel, ki je planiran v okviru obravnavanega osnutka nezakonit, saj je v nasprotju s 5. alinejo 26. člena ZZZiv - ta namreč dovoljuje lov, če je potreben zaradi ohranjanja naravnega ravnovesja.

4. Po 3. členu Zakona o zaščiti živali (ZZZiv) ne sme nihče brez utemeljenega razloga povzročiti živali trpljenja, bolezni ali smrti. V tem okviru je pomembno tudi načelo sorazmernosti, po katerem

je potrebno zakonite cilje doseči s čim blažjimi sredstvi. To načelo obstaja tudi v pravu zaščite živali, saj je npr. po 26. členu ZZZiv dovoljeno usmrtiti žival, ki povzroča občutno škodo in tega ni mogoče drugače preprečiti. Interes živali do življenja ima v tem primeru prednost pred interesom človeka do npr. užitka pri ubijanju, ki bi ga imel tisti, ki bi žival, ki povzroča občutno škodo, usmrtil samo zaradi užitka do ubijanja. Da se načelo sorazmernosti uporablja tudi v predpisih glede živali, pa jasno izhaja tudi iz sodbe U 1804/2001. V tej sodbi je sodišče jasno zapisalo, da to načelo izhaja iz 4. člena (mučenje živali je nepotrebna in neprimerna usmrtitev živali) in 8. alineje 26. člena ZZZiv (usmrtitev živali je dovoljena, če žival povzroča občutno škodo in tega ni mogoče drugače preprečiti). Podobno je bilo navedeno tudi v zadevi U 1994/2000 z dne 23.4.2003.

5

Iz obravnavanega osnutka je razvidno, da je divjad v letu 2022 povzročila za približno 36.000 evrov škode na lovnih in nelovnih površinah in da je planiran odvzem živali nekaj tisoč (največ od tega odpade na odstrel), pri vrstah navadni polh, rakunasti pes in nutrija pa je lov neomejen, kar velja tudi za divjega prašiča. Dejstvo je, da je škoda po divjadi zelo majhna in ne dosega standarda občutna, kar zahteva 26. člen ZZZiv. Po drugi strani pa je to škodo mogoče preprečiti na način, ki je naveden v samem osnutku. Ta je zelo enostaven in je naveden v gornjih točkah. Zato je odstrel, ki je planiran v okviru obravnavnega osnutka nezakonit, saj je v nasprotju z 8. alinejo 26. člena ZZZiv. Odstrel živali je vsekakor pretiran ukrep za preprečevanje škod v gozdovih in na poljih. Ne gre za sorazmeren ukrep, temveč za najhujši ukrep, saj se pomori zelo veliko število živali. Kljub tako veliko moriji pa so škode vsako leto. Če bi bil odstrel res učinkovit ukrep, škod ne bilo.

5. Živali so živa bitja, ki imajo svoje dostojanstvo, se zavedajo same sebe in imajo osebnost, kar sedaj dokazujejo tudi znanstveniki. So bitja, ki imajo čustva, občutke, ki čutijo trpljenje, veselje in podobno. Imajo svoje družine, podobno kot človek. Mnoge živali tudi "razmišljajo" na podoben način kot ljudje, tudi v smislu vzrok-posledica. Njihova inteligenca je na visokem nivoju, sigurno na višjem nivoju kot npr. pri dojenčki, seveda pa tudi na višjem nivoju kot ga imajo mnogi duševno bolni oz. prizadeti odrasli ljudje. Njihova sposobnost komunikacije je na višjem nivoju kot jo ima človek sam po sebi, brez umetnih pomagala (telefoni, ...). Tudi morala živali je v povprečju višja kot pri ljudeh. Mnogo znanstvenih raziskav je, ki vse to dokazujejo. Seveda velja to tudi za pse, pa tudi za »nevarne«, ki so to postali izključno zaradi ravnanj ljudi in ne zaradi svojih ravnanj. Tudi državni pravni red se v bistvu zaveda dejstva, da imajo živali svojo osebnost, saj je zaščita živali celo ustavna kategorija – zaščito živali pred mučenjem mora urediti zakon (72. člen). Poleg tega pa je živalim zakonsko priznan status čutečih bitij.

6. Obravnavni osnutek je v delu, ki odreja oz. omogoča odstrel živali, protiušten, saj krši 5, 63 in 72. člen ustave in je za naravo in družbo škodljiv. Seveda je tudi neetičen. Kar ne želiš, da ti drugi storijo, ne stori ti njim. Zakaj se zlato pravilo ne uporablja tudi v gozdovih in na poljih? Ali si kakšen državni uradnik ali lovec želi biti pod lovskim pritiskom, ko ne bo vedel, ali bo preživel noč ali dan oz. bo to uspelo njegovim otrokom. Ali si kakšen lovec ali državni uradnik želi biti na mestu živali, ki jih lovski načrt obsoja na smrt? Ali si kdo želi biti na lovnem krmišču, tam dobiti strel v čelo in izdihniti v hudih mukah, kot se to dogaja živalim? Nato pa biti zabeležen v lovskih evidencah kot trofeja in nesmrten v lovski sobi kakšnega veljaka. V nadaljevanju še nekaj o tem.

7. V 5. členu ustave je med drugim zapisano, da država skrbi za ohranjanje naravnega bogastva. Živali so kot živo bitje del naravnega bogastva in mora zato država poskrbeti za njihovo ohranitev. Z ubijanjem pa se naravno bogastvo ne ohranja, temveč zmanjšuje. Seveda velja to za vsakega posamezno žival in ne za vrsto kot abstrakten pojem, saj vrsta kot taka ni del naravnega bogastva in gre samo za besedo, ki si jo je izmislil človek. Lov ne ohranja naravnega bogastva, temveč ga uničuje, saj ubija živali in uničuje naravno ravnovesje.

8. V 5. členu ustave je med drugim še zapisano, da država ustvarja možnosti za skladen civilizacijski in kulturni razvoj Slovenije. Če država preko lova dopušča namerno pobijanje živali oz. ga celo ukazuje, to ne more voditi do skladnega civilizacijskega razvoja, kajti do takšnega razvoja lahko pride samo s pozitivnimi dejanji. Vsak vnos sovraštva oz. pobijanja živih bitij v družbo ovira skladen civilizacijski razvoj Slovenije in vodi do destrukcije družbe. To je sedaj že vidno. Pobijanje živih bitij državi Sloveniji jemlje kredibilnost. Zato je lov v nasprotju tudi s tem ustavnim določilom. V kulturo ne more spadati ubijanje živih bitij, torej niti ne ubijanje živali. Seveda je govora o namernem ubijanju živali.

9. 63. člen ustave med drugim določa, da je protiušteno vsakršno spodbujanje k nasilju in vojni. To, da država v pri lovu dovoli oz. ukaže pobiti večje število živali pomeni spodbujanje k nasilju,

6

saj je pobijanje živali nasilje. Živali pri vsem tem zelo trpijo, mnoge ure in dneve preden umrejo in se rešijo muk. Če je spodbujanje k nasilju protiušteno, je seveda tudi samo nasilje protiušteno. Torej, sta protiuštena tako državni ukaz za odstrel živali, naslovljen na lovske družine kot sam odstrel živali, ki ga izvajajo lovci v okviru lovskih društev. Lov oz. osnutek je tudi v tem pogledu

protiustaven.

10. 72. člen ustave med drugim določa, da varstvo živali pred mučenjem ureja zakon. Iz navedene ustavne določbe je razvidno, da ustava ne dovoljuje mučenja živali in to ne glede ali gre za domače ali prostoživeče živali. Po slovarju slov. knjižnega jezika pomeni mučenje povzročati duševno ali telesno neugodje, trpljenje. Pri vsakem namernem uboju živali pride do mučenja, saj žival neizmerno trpi oz. je poškodovana, tudi če to traja samo delček sekunde pred njeno kruto smrtjo. Po drugi strani pa se kot mučenje smatra tudi vsaka nepotrebna smrt živali. To načelo je sprejel tudi veljavni Zakon o zaščiti živali, ko v 4. členu določa, da je mučenje živali tudi nepotrebna ali neprimerna usmrnitev živali. Lov je nepotreben, kot je dokazano zgoraj, zato že po samem 4. členu ZZZiv pomeni mučenje živali. Zato je tudi osnutek načrta v delu, ki dovoljuje oz. ukazuje odstrel živali, v nasprotju z ZZZiv in ustavo.

11. Ob koncu še nekaj več besed o kantonu Ženeva, kjer je lov prepovedan že od leta 1974. Ta kanton ima 282 km² in 430.000 prebivalcev, mesto Ženeva samo pa je veliko 159 km² in ima 186.000 prebivalcev. Kot že navedeno, je bil lov prepovedan 1974, seveda so mu sledili ukrepi varstva narave (obnova nekaterih agrarnih površin) in po več desetletih nelova ugotavljajo, da je nelov celostno prepričljiv uspeh in ga ima velika večina prebivalstva za absolutno pozitivnega. Narava si je zelo opomogla, flora in favna sta v soglasju. Tudi odškodnine za škodo so primerljive z drugimi kantoni, kjer se izvaja lov. To je tudi dokaz, da lov ni potreben in da ima narava v sebi vse mehanizme za reguliranje naravnega ravnovesja.

12. Na podlagi navedenega predlagamo, da se postopek sprejema letnega lovsko upravljavskega načrta za leti 2023 in 2024 ustavi, saj je v delu, ki dovoljuje oz. ukazuje odstrel oz. lov živali, nezakonit in neustaven.

13. Pozivamo vas, da nas v zakonitem roku obvestite o sprejetju oz. nesprejetju naših predlogov v smislu 86. člena Pravilnika o načrtih za gozdarjenje z gozdovi in upravljanju z divjadjo.

Hvala in lep pozdrav!

Koalicija proti lovu, ribolovu, mesu in mleku
Zanjo Vlado Began

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE

Območna enota Celje

Šifra: 3410 - 10/2023-1

Datum: 06. 04. 2023

Zadeva: Odgovor na podane pripombe na Dvoletni lovsko upravljavski načrt za Savinjsko - Kozjansko lovsko upravljavsko območje za leti 2023 in 2024

Do javne predstavitve Dvoletnega lovsko upravljavskega načrta za Savinjsko-Kozjansko LUO (v nadaljevanju: DN) za leti 2023 in 2024, smo na ZGS, OE Celje prejeli pripombe Koalicije proti lovu, ribolovu, mesu in mleku, ki jo je pripravil Vlado Began.

V nadaljevanju navajamo odgovor na pripombe:

Predloge in pripombe Koalicije proti lovu, ribolovu, mesu in mleku, smo prejeli po e-pošti 3. 4. 2023. V prvi točki tega dokumenta se predlagatelj sprašuje, na podlagi katerih znanstvenih podlagah temelji DN, ki med drugim vsebinsko opredeljuje odvzem po posameznih vrstah divjadi. Takšni posegi bi po njihovem mnenju namreč morali temeljiti na znanstvenih študijah, ki bi morale dokazati, da lov v nobenem pogledu ne škodi naravi, živalim in družbi. Nadalje je navedeno več primerov vpliva lova na populacijske spremembe prostoživečih divjih živali v različnih državah.

Predlogi, pobude oz. zgoraj navedeno mnenje je v popolnosti upoštevano pri pripravi osnutka pričujočega DN. Ocena stanja, analiza dosedanjih ukrepov, cilji upravljanja in s tem povezane usmeritve namreč temeljijo na principu kontrolne metode, do sedaj izvedenih ukrepov v populacijah divjadi in njenem okolju. Temelj načrtovanja upravljanja z divjadjo predstavlja zagotavljanje trajnostnega ohranjanja prostoživečih živalskih vrst, ki med drugim temelji na številnih domačih in tujih raziskavah ter projektih s predmetnih področij. Naj izpostavimo, da upravljanje do sedaj v nobenem primeru ni poslabšalo ali celo ogrozilo stanje posameznih populacij in njihovih življenjskih pogojev. Odvzem (odstrel) divjadi je opredeljen na osnovi celovitega ekosistemskega upravljavskega procesa, s katerim se poleg zagotavljanja ugodnega stanja divjadi upošteva tudi sobivanje s človekom in zagotavljanje družbene in naravovarstvene usklajenosti.

Na podlagi zgoraj navedenega ugotavljamo, da predlagani predlogi in pripombe ne posegajo v vsebine DN, zaradi česar ZGS ne more spreminjati določil pričujočega dokumenta.

Lep pozdrav!

Peter Terglav, univ. dipl. inž. gozd.
Višji sodelavec I

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE

Območna enota Celje

3 Z A P I S N I K

Šifra: 900-12/2023

Datum: 17. 4. 2023

Dogodek:

Konstitutivna seja sveta OE za 8. mandatno obdobje dne , 14. 4. 2023, v prostorih ZGS, OE Celje, Ljubljanska c. 13, Celje

Seja se je pričela ob 9.00 uri.

Vabljeni:

- Branko Štunf, slovenski državni gozdovi d.o.o. (opravičeno odsoten)
- Peter Ločnikar, Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije
- Rok Sedminek, Sindikat kmetov Slovenije
- Zdravko Mastnak, območno združenje upravljavcev lovišč SKLUO
- Milan Hrovat, Zadružna zveza Slovenije in Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije
- Matej Demšar, Zavod RS za varstvo narave
- Gorazd Levart, predstavnik delavcev ZGS
- Zoran Planko, vlada Republike Slovenije (opravičeno odsoten)
- Urban Podergajs, Lokalna skupnost Vojnik (opravičeno odsoten)

Prisotni člani sveta: Zdravko Mastnak, Matej Demšar, Milan Hrovat, Peter Ločnikar, Rok Sedminek in Gorazd Levart; trije člani sveta so svojo odsotnost opravičili.

Ostali prisotni: Peter Terglav, višji sodelavec I (lovsko načrtovanje) in vodja OE Aleksander Ratajc

Zapisnik pisal: Aleksander Ratajc

1. Pozdrav in predstavitev članov sveta za 8. mandatno obdobje

Vodja OE Celje pozdravi prisotne člane sveta OE Celje za 8. mandatno obdobje. 30. 03. 2023 je potekel 4 letni mandat članom sveta OE, zato je potrebno opraviti konstituiranje sveta OE za 8. mandatno obdobje. Svet lahko prične z delom, ko je imenovanih najmanj 2/3 članov. Vodja OE v uvodnem delu tudi predstavi vse člane sveta, še posebej izreka dobrodošlico novim članom.

2. Izvolitev predsednika in namestnika predsednika sveta OE, imenovanje predstavnika sveta OE v svet ZGS

Sejo sveta OE za 8. mandatno obdobje otvori najstarejši član sveta g. Zdravko Mastnak. Ugotovi, da je na seji prisotnih 6 članov sveta zato predlaga na osnovi 37. člena Statuta Zavoda za gozdove Slovenije in 27. in 28. člena Poslovnika o delu sveta Zavoda za gozdove Slovenije člani območnega sveta Zavoda izmed sebe izvolijo predsednika in namestnika predsednika sveta OE.

Vodja OE predlaga Milana Hrovata za predsednika in Mateja Demšarja za njegovega namestnika. Članom sveta pojasni način izbire predstavnika sveta OE v svetu ZGS. V novem mandatu je sedaj na vrsti predstavnik kmetijstva, to pa je g. Milan Hrovat.

Člani sveta soglasno sprejmejo:

1. SKLEP: Svet OE soglasno izvoli za predsednika sveta OE Celje za 8. mandatno obdobje g. Milana Hrovata, predstavnika Zadružne zveze Slovenije in Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, za namestnika predsednika sveta pa g. Mateja Demšarja, predstavnika Zavoda RS za varstvo narave. Predstavnik sveta OE v svetu ZGS je g. Milan Hrovat.

Predsednik sveta g. Milan Hrovat (v nadaljevanju predsednik) in njegov namestnik Matej Demšar se vsem prisotnim zahvalita za zaupanje in si želita uspešnega dela tudi vnaprej.

Vodenje seje prevzame predsednik sveta, ki članom predlaga, da se najprej sprejme dnevni red, ki so ga člani sveta prejeli po e-pošti in sicer:

Dnevni red:

1. Pozdrav in predstavitev članov sveta za 8. mandatno obdobje
2. Izvolitev predsednika in namestnika predsednika sveta OE, imenovanje predstavnika sveta OE (predstavnik kmetijstva) v svet ZGS
3. Imenovanje strokovnega sveta ZGS OE Celje
4. Pregled in potrditev zapisnika zadnje seje z dne, 20. 3. 2023
5. Določitev predloga Dvoletnega lovsko upravljavskega načrta za Savinjsko-Kozjansko lovsko upravljavsko območje za leti 2023-2024
6. Razno

Člani sveta soglasno sprejmejo dnevni red:

2. SKLEP: Svet OE soglasno potrdi predpisani dnevni red, ki so ga člani prejeli po e-pošti.

3. Imenovanje strokovnega sveta ZGS OE Celje

Prvi dve točki dnevnega reda sta bili že obravnavani, zato predsednik preide na tretjo točko dnevnega reda in sicer imenovanje strokovnega sveta.

Skladno s 26. členom Sklepa o organizaciji in začetku dela ZGS ter 43. členom Statuta ZGS, vodja OE predlaga naslednjo sestavo strokovnega sveta iz vrst vodij odsekov:

Aleksander Ratajc, vodja OE Celje	- predsednik
mag. Matej Tajnikar, vodja ods. za načrtovanje razvoja gozdov	- član
Peter Terglav, lovsko načrtovanje v ods. za načrtovanje razvoja gozdov	- član
Andrej Strniša, vodja ods. za ukrepe v gozdovih	- član
Marko Lekše, gojenje in varstvo gozdov v ods. za ukrepe v gozdovih	- član

Matej Demšar predlaga, da bi podobno kot v OE Nazarje strokovni svetu OE imel še revirnega gozdarja in vodjo krajevne enote.

Vodja OE pojasni, da so za strokovni svet določeni le 4 člani. Odvisno od teme obravnavanja na strokovnem svetu pa so po navadi vabljeni na sejo tudi operativci iz KE (vodja KE, revirni gozdar). Temu predlogu soglaša tudi predstavnik delavcev ZGS, Gorazd Levart, ki pove, da strokovni svet lahko kadarkoli pridobi vse informacije s terena, da komunikacija deluje.

Rok Sedminek prav tako pohvali sodelovanje ZGS z lastniki gozdov, kot primer dobre prakse omeni skupno sodelovanje na obisk nekdanjega ministra g. Jožeta Podgorška.

Predsednik predlaga članom sveta, da potrdijo sestavo strokovnega sveta ZGS OE Celje:

3. SKLEP: Skladno s 43. členom Statuta ZGS svet območne enote soglasno imenuje strokovni svet v naslednji sestavi:

Aleksander Ratajc, vodja OE Celje	- predsednik
mag. Matej Tajnikar, vodja ods. za načrtovanje razvoja gozdov	- član
Peter Terglav, lovsko načrtovanje v ods. za načrtovanje razvoja gozdov	- član
Andrej Strniša, vodja ods. za ukrepe v gozdovih	- član
Marko Lekše, gojenje in varstvo gozdov v ods. za ukrepe v gozdovih	- član

4. Pregled in potrditev zapisnika zadnje seje z dne, 20. 3. 2023

Člani sveta so prejeli zapisnik po e-pošti. Ker na zapisnik ni pripomb, člani sveta omenjeni zapisnik soglasno sprejmejo:

4. SKLEP: Člani sveta potrdijo zapisnik 9. seje sveta OE za 7. mandatno obdobje z dne, 20. 03. 2023.

5. Določitev predloga Dvoletnega lovsko upravljavskega načrta za Savinjsko-Kozjansko lovsko upravljavsko območje za leti 2023-2024

Peter Terglav članom sveta najprej poda informacije o dosedanjem poteku izdelave načrta (pridobivanje in urejanje evidenc, priprava osnutka načrta, usklajevanja, potek javne predstavitve, strokovni svet ZGS, itn.). Nadalje predstavi Dvoletni lovsko upravljavski načrt za Savinjsko-Kozjansko lovsko upravljavsko območje za leti 2023-2024 (v nadaljevanju : DN) s poudarkom na najpomembnejših vsebinah pri načrtu ukrepov v okolju ter upravljanju z divjadjo in predlogom ukrepov/odvzema po posameznih vrstah divjadi. Na seji se posebej poudari, da vsebinskih pripomb na načrt, razen ene, ZGS ni prejel. Na sedež OE je tako prispela edina pripomba, ki so jo poslali iz Koalicije proti lovu, ribolovu, mesu in mleku. Vsebina pripomb je bila svetnikom posredovana in predstavljena na seji, prav tako so bili seznanjeni z odgovorom ZGS na njih. Slednjega bomo posredovali tudi omenjeni Koaliciji.

Rok Sedminek poda pripombo na Zapisnik javne predstavitve DN. Njegova pripomba se v celoti upošteva, zapisnik se v tem delu popravi.

Predsednik pozove člane sveta k razpravi v zvezi z DN.

Zdravko Mastnak prisotnim pove, da so na vseh nivojih uspešno izpeljali predhodna posvetovanja oz. usklajevanja v zvezi z določitvijo višine načrtovane strukture in višine odvzema po posameznih vrstah divjadi. Prepričan je, da so tudi pri divjem prašiču določili realno višino načrta, ki jo bodo v LD lahko realizirali znotraj dopustnih odstopanj. Pri tej vrsti je odstrel navzgor neomejen. V predlanskem letu je bil izveden rekorden odvzem, tudi na račun uporabe nočnih pripomočkov za lov na to vrsto divjadi. Za sivo vrano so podali na MKGP vlogo za odstrel izven lovne dobe in to predvsem zaradi povečanih škod na poljščinah (puljenje koruznih sadik), vrtninah in senenih balah. Večino ukrepov v okolju divjadi, ki so jih LD predlagale so v DN upoštevane. Sprememba je le pri količinah krmljenja, ki je precej zmanjšana glede na predloge LD. Pri krmljenju opaža, da upravljavci lovišč predlagajo vedno bolj zmerne, realnejše količine. Pri vsem tem se mu zdi škoda, da je zaradi zamud pri sprejemanju območnih gozdnogospodarskih in lovsko upravljavskih načrtov potrebno upoštevati »stare« in ne »nove« smernice.

Rok Sedminek izpostavi problem, kjer poljedelci za biomaso gojijo muskantus. Ta kultura predstavlja idealno bivalno okolje za divje prašiče, ki posledično delajo velike škode na ostalih kmetijskih površinah. Nosilcu DN postavi vprašanje ali je nočni odstrel divjega prašiča začasen zaradi afriške prašičje kuge (APK)?

Peter Terglav pojasni, da je nočni lov z uporabo nočne optike dovoljen samo za divje prašiče in da je ta ukrep usklajen z zakonom o APK.

Predsednik sprašuje, zakaj ni neomejenega odstrela za šakala, še posebej ob dejstvu da naj bi bil pomemben plenilec srnjadi in male divjadi.

Peter Terglav odgovori, da se je šakal v Sloveniji samodejno naselil iz sosednje Madžarske in Hrvaške. Odvzem se, tako kot drugje v Evropi, močno povečuje. Usmeritve za upravljanje z njim so navedene v smernicah za upravljanje z divjadjo v RS in CRP projektu »Prostorska razporeditev, številčnost, ocena populacijskih trendov in potencialno širjenje areala vrste zlati šakal (*Canis aureus* L.) v Sloveniji«.

Mateja Demšarja je zanimalo, zakaj se povečuje odstrel šakala? Zaradi katerih škod? Šakal kot plenilec lahko pomaga uravnnavati populacijo srnjadi, ki je po njegovem mnenju preštevilčna.

Peter Terglav odgovori, da je populacija v ugodnem stanju in precejšnji rasti. Z njim so resni problemi na Krasu, Posavju,...pri nas pa so zaenkrat zadeve še dokaj obvladljive. Stanje v populaciji ocenjujemo z monitoringom, povečuje pa se tudi odstrel. Sicer pa ZGS pri načrtovanju zasleduje upravljanje z vsemi vrstami divjadi na način, da se teži k naravnemu ravnovesju v ekosistemu.

Matej Demšar je prepričan, da bi narava sama, brez človeškega vpliva, najbolje poskrbela za ravnovesje. Sprašuje še, ali obstaja kakšen dogovor z našimi robnimi lovišči (Vransko, Motnik-Špitalič, Braslovče), ki bi preprečeval prehod jelenjadi v naše območje?

Peter Terglav je odgovoril, da bo to področje bolj urejeno v novih območnih načrtih. V ti. robnih območjih upravljanja z jelenjadjo se bo načrtovalo neomejeno poseganje pod pogojem odstrela v vseh starostno – spolnih razredih. Odstrel jelena, starejšega od dveh let bo torej vezan na odvzem ostalih kategorij v določenem razmerju.

Matej Demšar ugotavlja, da so na OE Nazarje imeli v preteklosti predpisan neomejeni odstrel jelenjadi a se je kljub temu populacija vseeno povečala. Sedaj bodo zopet uporabili strukturni odstrel.

Rok Sedminek: potrebno se je dogovoriti, kaj se bo zaščitilo in kaj ne (NATURA 2000). Ne predstavlja si kako bo kmet v danih pogojih sploh lahko preživel; subvencije mu preživetja ne zagotavljajo.

Gorazd Levart razume tegobe, ki pestijo kmete; marsikatera škoda v gozdu ne predstavlja gozdu tako velike grožnje, kot si to predstavljajo lastniki gozdov. Zavedati se je potrebno, da je divjad sestavni del gozda in sta med seboj soodvisna. V gozdu se da z ustreznimi gojitvenimi ukrepi marsikaj narediti, da so škode čim manjše oz. da v določenem času izzvenijo.

Matej Demšar dvomi o upravičenosti zimskega krmljenja za muflone, če se krmljenje tej živalski vrsti ustavi se bo zmanjšala tudi njena številčnost.

Predsednik izpostavi problem mirnih con, ki jih na Pohorju praktično ni več. V te gozdove se nenehno vstopa, tudi v nočnem času, tako, da divjad nima nobenega miru in se vse bolj umika v dolino. Zakonodaja na tem področju bi morala narediti red, da se časovno in prostorsko omeji vstopanje v določena območja. Po naravnem okolju se vozijo tudi organizirane skupine iz sosednje Avstrije, kar je popolnoma nedopustno.

Rok Sedminek se strinja s predsednikom. Potrebno bi bilo prepovedati nočni obisk gozdov.

Po razpravi člani sveta soglasno sprejmejo

5. S K L E P: Svet OE določa predlog Dvoletnega lovsko upravljavskega načrta za Savinjsko-Kozjansko lovsko upravljavsko območje za leti 2023-2024, katerega da v sprejem Ministru, pristojnemu za divjad in lovstvo.

6. Razno

Pod razno ni bilo podanih nobenih pripomb.

Seja sveta se je zaključila ob 10.40 uri.

Zapisal: Aleksander Ratajc

predsednik sveta OE
Milan Hrovat

